

ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ
ΤΟΥ ΜΕΡΑ 25
1ο ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟ
ΣΥΝΕΔΡΙΟ 2021
ΙΟΥΝΙΟΣ 2021

*μαζί
αποφασίζουμε*

ΜΕΡΑ25
WDEM

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.....	3
Το όραμα μας για την αγροτική ανάπτυξη.....	4
Ίδρυση Δημόσιας Αναπτυξιακής Αγροτικής Τράπεζας.....	5
Δημοπρατήρια Αγροτικών Προϊόντων.....	6
Νέοι Συνεταιρισμοί – Ομάδες Παραγωγών.....	6
Συνταξιοδοτικό - Ασφαλιστικό των Αγροτών.....	7
Οργανισμός Ελληνικών Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΕΛΓΑ).....	8
Θέσεις για την Ελαιοπαραγωγή.....	9
Παραγωγική Ταυτότητα Σύνδεση Παραγωγής Επιστήμης.....	10
Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας/ Διαχείριση υδάτινων πόρων.....	10
Αγροτικό πετρέλαιο.....	11
Έλεγχος ελληνοποιήσεων και πρόταση για τα τελωνεία.....	11
Λαϊκές αγορές.....	12
Σίτιση μαθητών και πρόγραμμα μαθημάτων αγροτικής καλλιέργειας και εμπειρίας.....	12
Κίνητρα σύνδεσης τουρισμού και εστίασης με την τοπική αγροτική παραγωγή.....	12
Κίνητρα για αύξηση του αγροτουρισμού.....	13
Κτηνοτροφία.....	13
Ελληνική Γουνοποιία - Βιώσιμη Μετάβαση.....	16
Μελισσοκομία.....	16
Αλιεία – Ιχθυοκαλλιέργειες.....	17
ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΤΟΥ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ.....	20
Σχετικά με την Διοίκηση αθλητικών συλλόγων.....	23
Εργασιακά δικαιώματα στον Αθλητισμό.....	24
Αναβάθμιση της φυσικής Αγωγής στη εκπαίδευση.....	24
ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΑ ΠΕΔΙΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.....	26
1. Επίδραση Λιτότητας στα Ανθρώπινα Δικαιώματα.....	27
2. Πρόσφυγες - Μετανάστες.....	27
3. Καταστολή - Κρατική Βία.....	33
4. Μειονότητες.....	34
5. Φυλακές - Κρατούμενοι/ες.....	36
6. Θητεία και αντιρρησίες συνείδησης.....	37
7. Δικαιώματα Εργαζομένων στο Σεξ.....	38

8. Ψηφιακά Δικαιώματα.....	39	Μισθωτοί σε μεσαίες και μικρομεσαίες επιχειρήσεις.....	62
9. Άτομα με Αναπηρία.....	40	Απολαβές εργαζομένων.....	63
ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΑ ΠΕΔΙΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ.....	43	Δημόσιο σύστημα πληρωμών.....	63
ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ.....	45	Ασφάλιση εργαζομένων.....	63
Εύκολη πρόσβαση.....	45	Συνδικαλισμός.....	64
Ποιοτική εξυπηρέτηση.....	46	Κοινωνικές πολιτικές.....	65
Αποδοτική και αποτελεσματική λειτουργία.....	46	Συντάξεις.....	65
Αναδιοργάνωση της Ελληνικής Αστυνομίας.....	48	Επιδόματα.....	66
ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΑ ΠΕΔΙΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑΣ.....	50	ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΑ ΠΕΔΙΑ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΦΥΛΟΥ ΚΑΙ ΛΟΑΤΚΙ+.....	67
Αμυντικές δαπάνες.....	50	Ενδεικτικές προτάσεις για τα πεδία Ισότητας Φύλου και Λοατκι+.....	67
Προσωπικό Ενόπλων Δυνάμεων - Εργασιακές σχέσεις/συνθήκες υγιεινής και ασφάλειας.....	50	ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ.....	71
Εξωτερική πολιτική.....	51	ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΑ ΠΕΔΙΑ ΤΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΔΟΜΩΝ.....	73
Ευρωπαϊκή άμυνα.....	52	Σχεδιασμός των Μεταφορών.....	73
Διερευνητικές επαφές με Τουρκία.....	52	1. Προτάσεις για τα ΜΜΜ.....	74
Κυπριακό.....	53	2. Οι στόχοι για τα ΜΜΜ.....	75
ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΑ ΠΕΔΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ.....	54	3. Διαφοροποίηση οικιστικών συνόλων.....	76
Το παγκόσμιο σκηνικό.....	54	4. Ηλεκτροκίνηση.....	76
Ο κόσμος της Εργασίας σήμερα.....	54	5. Κόμιστρο.....	77
Από τη μεριά των ανέργων.....	54	ΥΠΟΔΟΜΕΣ.....	77
Από τη μεριά των εργαζομένων.....	54	1. Προτάσεις και στόχοι για τις υποδομές.....	78
Από τη μεριά των ελεύθερων επιχειρηματιών και μικρομεσαίων επιχειρήσεων.....	55	ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΑ ΑμεΑ ΣΤΑ ΠΕΔΙΑ ΤΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΔΟΜΩΝ.....	80
Από τη μεριά των συνταξιούχων.....	55	ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΤΗΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ.....	83
Στήριξη αγώνων ως μέσου μετάβασης σε μία μετα-καπιταλιστική κοινωνία.....	56	1. Ποντοπόρος ναυτιλία.....	83
Το δικαίωμα στην Εργασία.....	56	2. Ακτοπλοΐα.....	83
Ανεργία και άνεργοι.....	56	3. Λιμάνια.....	84
Το ΑΣΕΠ.....	57	4. Ναυτεργασία- Ασφάλιση-Υγειονομική περίθαλψη-Εκπαίδευση.....	85
Συνθήκες Εργασίας.....	57	5. Λιμενικό Σώμα – Ελληνική Ακτοφυλακή.....	86
Υγεία και ασφάλεια στην Εργασία.....	57	ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΤΗΣ ΝΗΣΙΩΤΙΚΟΤΗΤΑΣ.....	87
Αξιολόγηση στην Εργασία.....	58	1. Δημόσιος Κοινωφελής Φορέας Ακτοπλοΐας - Διασύνδεσης Νησιών.....	87
Ιδιωτικοποιήσεις υποδομών και δημόσιες υποδομές.....	59	2. Απόδοση του παραγωγικού πλούτου των νησιών αναλογικά και μέσω του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων.....	88
Τηλεργασία.....	59	3. Δημιουργία κινητρών πληθυσμιακής ενίσχυσης των νησιών – Απόσβεση αντικινήτρων που οδηγούν στην εγκατάλειψη των νησιών.....	88
Έλεγχος ωραρίου - Υπερωρίες - Κυριακές.....	59	4. Κεντρικός ρόλος σε ακριτικά νησιά και μικρονήσια στη βάση ενός εθνικού σχεδιασμού.....	89
Συλλογικές συμβάσεις.....	60	5. Νησιωτική Υγεία 365 μέρες τον χρόνο.....	90
Αποσπίσεις έργου - Outsourcing.....	62		
Αυτοαπασχολούμενοι.....	62		

6. Φράγματα - Ταμειυτήρες και σύγχρονα διυλιστήρια σε όλα τα νησιά.....	90	Αντισταθμιστική αγωγή – Ειδική αγωγή – Ειδικά σχολεία	121
7. Νησιωτική παραγωγική ανασυγκρότηση - Το τρίπτυχο της επανεκκίνησης και αναβάθμισης της νησιωτικής οικονομίας και ευημερίας – Πρωτογενής, δευτερογενής και τριτογενής τομέας	91	Εκπαίδευση προσφύγων	122
8. Πολιτισμένος τουρισμός: αναβάθμιση και εξυγίανση του τουριστικού προϊόντος και προώθηση του εναλλακτικού τουρισμού με σκοπό την έμφαση στην ήπιο τουρισμό και στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου	92	Φροντιστήρια.....	122
9. Τοπική αυτοδιοίκηση - ΔΙΑΣΚΕΠ - Συνελεύσεις γειτονιάς.....	93	Καλλιτεχνική εκπαίδευση.....	123
10. Θαλάσσιος και πράσινος χωροταξικός σχεδιασμός με έμφαση στην προστασία και θωράκιση φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος	93	Επαγγελματική εκπαίδευση, Επάγγελμα και Εργασία	123
11. Βελτίωση και ανάπτυξη δημόσιων υποδομών στα νησιά.....	94	Μαθητές.....	123
12. Ενεργειακή αναβάθμιση.....	95	Εκπαιδευτικοί.....	124
13. Ενίσχυση της εκπαίδευσης και τεχνολογίας και διασύνδεσή τους με ελληνικά και διεθνή πανεπιστήμια.....	95	Εργασιακά δικαιώματα δημόσιων/ιδιωτικών εκπαιδευτικών και Ερευνητών.....	126
14. Σύναψη σύμβασης πολιτισμικής ανάπτυξης μεταξύ ΥΠΠΟ και τοπικής αυτοδιοίκησης νησιών.....	95	ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ	128
ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ.....	97	1. Ιδεολογική/πολιτική στάση του ΜέΡΑ25 απέναντι στον Πολιτισμό.....	128
Προοίμιο	97	2. Πολιτισμός και Άτομα με Αναπηρίες (ΑμεΑ).....	129
Τεχνοφεουδαρχία	97	3. Στήριξη της Τέχνης από την Πολιτεία σε επίπεδο υποστήριξης προς νέους -και μη- καλλιτέχνες για να δημιουργήσουν και σε επίπεδο προνοιακής πολιτικής.....	129
Αρχές της Κοινωνικής Οικονομίας: στο επίκεντρο ο άνθρωπος, το περιβάλλον και η αειφορία, όχι τα κέρδη.....	97	4. Θέματα εκπαίδευσης στις Τέχνες και τον Πολιτισμό	130
Απόδραση από τη Χρεοδουλοπαροικία.....	98	5. Ανάδειξη και συντήρηση των παραδοσιακών κατασκευών και μνημείων (παραδοσιακοί οικισμοί, κτίρια, μνημεία και τεχνικά έργα).....	131
Περίληψη Αντιπρότασης Κρατικού Προϋπολογισμού 2021 (μέρος 1 ^ο).....	99	6. Εξωστρέφεια του ελληνικού Πολιτισμού, διεθνισμός και πολιτιστική διπλωματία	131
Περίληψη Πρότασης Νόμου Θεσμικών Τομών (μέρος 2 ^ο)	100	7. Θέματα σεβασμού του περιβάλλοντος, ενεργή πολιτεότητα, γενικά στοιχεία Πολιτισμού (κουλτούρα, συμπεριφορές, κ.ά.).....	132
Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις.....	101	8. Πολιτισμός και περιθώριο	132
Κρίση και μικρομεσαίες επιχειρήσεις.....	101	ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΑ ΠΕΔΙΑ ΤΗΣ ΠΡΑΣΙΝΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΥΚΛΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	133
ΜμΕ και πανδημία.....	102	ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΑ ΠΕΔΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΩΡΟΥ.....	136
ΜμΕ και ΜέΡΑ25.....	102	Ενεργειακή Πολιτική - Σχεδιασμός.....	137
ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ	104	Εξοικονομώ - Αυτονομώ.....	138
Προοίμιο.....	104	Συγκοινωνίες - Μεταφορές.....	139
ΔΙΑΣΚΕΠ Μόρφωσης και Εκπαίδευσης	105	Αγροτική/Κτηνοτροφική παραγωγή - Αλιεία - Δασικά προϊόντα	140
Βασικές θέσεις του ΜέΡΑ25 για την εκπαίδευση.....	105	Βιομηχανία - Βιοτεχνία	141
Εγκάρσιες αρχές για όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης.....	108	Διαχείριση Απορριμμάτων	141
Α/θμια και Β/θμια εκπαίδευση.....	112	Τουρισμός.....	142
Μεταδευτεροβάθμια και Δια βίου μάθηση.....	116	Υδάτινοι Πόροι	143
Γ/θμια εκπαίδευση.....	117	Ανθρωπογενές και Φυσικό Περιβάλλον.....	143
Αξιολόγηση - Εξεταστικό σύστημα – Πιστοποιήσεις.....	119	Δικαιώματα των Ζώων.....	145
		Περιβαλλοντική Έρευνα και Εκπαίδευση	146
		ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ.....	147
		ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	151

Διασύνδεση Τουρισμού με πρωτογενή/δευτερογενή κλάδο.....	151	Ελεύθερη διακίνηση γνώσης.....	174
Εκπόνηση ειδικού τουριστικού χωροταξικού σχεδιασμού.....	152	Ψηφιακοί πόροι για την εκπαίδευση.....	175
Περιορισμός στην υπερδόμηση και γενικώς στην άναρχη δόμηση.....	152	Ελεύθερο Λογισμικό.....	175
Βελτίωση υποδομών.....	152	Δημόσιο Λογισμικό και Δημόσια Δεδομένα.....	175
Επανασχεδιασμός της τουριστικής καμπάνιας και επιμήκυνση τουριστικής περιόδου..	153	Δημόσιες προμήθειες – Υλικό και λογισμικό.....	176
Προσανατολισμός στον Πολιτιστικό Τουρισμό.....	153	Μελέτες για δημόσια έργα.....	176
Σύνδεση της παραγωγικής βάσης της χώρας με τον τουρισμό.....	153	Ψηφιακές παροχές ΟΤΑ.....	176
Πλαίσιο στην επισκεψιμότητα των κρουαζιερόπλοιων για αποσυμφόρηση περιοχών κορεσμένων από τον υπερτουρισμό.....	153	Δημόσιο και πολίτης.....	177
Στήριξη του εσωτερικού τουρισμού.....	154	Κατοχή δικτύων Τηλεπικοινωνιών.....	177
Ελληνική Ιστοσελίδα Τουρισμού: Τουρισμός χωρίς Μεσάζοντες.....	154	Συντήρηση δικτύων Τηλεπικοινωνιών.....	177
Εκπαίδευση των τουριστικών στελεχών.....	154	Έλεγχος χρεώσεων δικτύων Τηλεπικοινωνιών.....	177
Δημιουργία πλαισίου που θα διασφαλίζει τα εργασιακά και ασφαλιστικά δικαιώματα των εργαζομένων στον κλάδο του τουρισμού.....	154	Συμπληρωματικός έλεγχος δικτύων Τηλεπικοινωνιών.....	178
Σύσταση Αυτοδιαχειριζόμενων Τουριστικών Επιχειρήσεων.....	154	Κάλυψη δικτύων Τηλεπικοινωνιών.....	178
ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΑ ΠΕΔΙΑ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ.....	155	Ιδιωτικότητα.....	179
Α. Οργανωτικές προτάσεις.....	155	Έρευνα και εξέλιξη.....	179
Β. Προτάσεις για την πρωτοβάθμια υγεία.....	156	Σύνδεση με τα κινήματα.....	179
Γ. Οδοντιατρική φροντίδα.....	158	Η Πληροφορική ως εργαλείο εξωτερικής πολιτικής.....	180
Δ. Προτάσεις για τη δευτεροβάθμια και την τριτοβάθμια υγεία.....	159	Ειδικότερα σχετικά με την ιδιοκτησία του λογισμικού Δημόσιου Τομέα - Φορολογικό λογισμικό.....	180
Ε. Προτάσεις για την Εκπαίδευση των Υγειονομικών.....	160	Αξιακό πλαίσιο.....	180
ΣΤ. Πρόταση για την ψυχική υγεία.....	161	Διεκδικώντας ψηφιακή ελευθερία στην εποχή της μαζικής παρακολούθησης.....	180
Ζ. Πρόταση για τις εξαρτησιογόνες ουσίες και τη χρήση τους.....	163		
Η. Πρόταση για τα Φάρμακα.....	166		
Θ. Ζητήματα υγείας και αποκατάστασης ΑμεΑ.....	167		
Ι. Πρόταση για την αντιμετώπιση νέων κυμάτων της πανδημίας κορωνοϊού.....	168		
ΙΑ. Πρωτογενής πρόληψη (τι μπορεί να γίνει πριν τη νόσηση από COVID-19).....	168		
ΙΒ. Δευτερογενής πρόληψη (τι μπορεί να γίνει μετά τη νόσηση από COVID-19).....	169		
ΙΓ. Νοσοκομειακή περίθαλψη COVID-19.....	170		
ΙΔ. Φροντίδα μετά την αρχική ανάρρωση από COVID-19.....	170		
ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΤΗΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.....	172		
Διαδίκτυο και δικαιώματα.....	172		
Τα δικαιώματα στον ψηφιακό κόσμο.....	173		
Η πρόσβαση στις ψηφιακές υπηρεσίες ως ανθρώπινο δικαίωμα.....	173		
Ιδιωτικότητα - Ανωνυμία.....	174		
Διαδικτυακή Ουδετερότητα.....	174		

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ιστορία του τόμου που κρατάτε στα χέρια σας, ξεκινά ένα βράδυ του Φλεβάρη 2016 στο Volksbühne του Βερολίνου. Τη βραδιά που ιδρύθηκε το DiEM25. Συνεχίζει την 26η Μάρτη 2018 στην Αθήνα, με την ίδρυση του ΜέΡΑ25, καταλήγοντας στο 1ο Διαβουλευτικό Συνέδριο του κόμματος στις 4,5 και 6 Ιούνη 2021, στον ιστορικό χώρο των Λιπασμάτων Δραπετσώνας. Κινητήρια δύναμη κι αποκλειστικός μας γνώμονας ήταν, και είναι, ο δημοκρατικός διάλογος και η διαλεκτική σύνθεση. Χιλιάδες άνθρωποι σε εκατοντάδες συνελεύσεις, διαζώσης και ψηφιακά, εκφραστήκαμε, διαφωνήσαμε, ζυμωθήκαμε. συνθέσαμε. Μαζί! Μαζί συντάξαμε τις ρεαλιστικές και άμεσα εφαρμόσιμες προτάσεις πολιτικής κόντρα στις «μη εναλλακτικές» της Ολιγαρχίας Χωρίς Σύνορα. Δεν σταματάμε όμως εδώ. Το ΜέΡΑ25 βρίσκεται σε διαρκές συνέδριο, ακριβώς γιατί διαρκής είναι και η ταξική επίθεση της Ολιγαρχίας Χωρίς Σύνορα. Όπλο τους η διαστρέβλωση, ο διχασμός και η βία. Όπλο μας η ορθή λογική, η αλληλεγγύη, η αντίσταση! Προχωράμε!

ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Στην Ελλάδα της πανδημίας και όχι μόνο, η εργαλειοποίηση του χρέους με σκοπό τη μετατροπή της χώρας σε Χρεοδουλοπαροικία είναι μια τακτική που ξεδιπλώθηκε πλήρως σ' αυτήν, από το 2010. Έκτοτε όχι μόνο δε βγήκαμε από τα μνημόνια, αλλά βυθιζόμαστε στη χρεοδουλοπαροικία συνεχώς. Βασικός σκοπός κάθε πολιτικής πρέπει να είναι η εθνική και κοινωνική απελευθέρωση από τα δεσμά της αλλά και η απαλλαγή από την ιδιότυπη οικονομική υποδούλωση στη ντόπια και ξένη ολιγαρχία.

Ερχόμενοι καθημερινά σε επαφή με ανθρώπους που δραστηριοποιούνται στην πρωτογενή παραγωγή προσπαθούμε, με τη βοήθεια των συνοδοιπόρων απ' όλη την Ελλάδα, να ανικνεύσουμε και να αναγνωρίσουμε αυτές τις πολιτικές που θα συμβάλουν στην επιτακτική ανάγκη αποτίναξης της χρεοδουλοπαροικίας και το πέρασμα σε μία κοινωνία ισότητας, κοινωνικής αλληλεγγύης και πραγματικής ανάπτυξης.

Καμία κυβέρνηση, τα τελευταία 25 χρόνια, δεν ασχολήθηκε σοβαρά με την πρωτογενή παραγωγή, κανένας σχεδιασμός, καμία προσπάθεια ανάπτυξης ενός από τους πυλώνες της ελληνικής οικονομίας. Εγκλωβισμένες μέσα στις ΚΑΠ και τις προσταγές της τρόικας, επαναπαύθηκαν στα χρήματα της ΕΕ χωρίς κανένα όραμα ανάπτυξης για τον πρωτογενή τομέα.

Μόνο τρικλοποδιές για τον αγροτικό κλάδο με αποκορύφωμα την πτώχευση και το σκανδαλώδες ξεπούλημα της Αγροτικής Τράπεζας στην Πειραιώς, την οποία οι μνημονιακές κυβερνήσεις (ΣΥΡΙΖΑ σχεδιασμός, Ν.Δ. υλοποίηση) επαναγοράζουν με χρήματα του ελληνικού λαού! Η παντελής έλλειψη πραγματικής αναπτυξιακής πολιτικής για τον αγροτοδιατροφικό τομέα οδήγησε τον κλάδο σε παθολογίες που πρέπει να εξαλειφθούν:

- Κατακερματισμένες γεωργικές εκμεταλλεύσεις,
- Αναποτελεσματική οργάνωση (το μερίδιο των αγροτικών συνεταιρισμών διαμορφώνεται μόλις σε 20% έναντι του αντίστοιχου 40 % στην Ευρώπη),
- Χαμηλό τεχνολογικό επίπεδο και τεχνογνωσία (δαπάνησαμε 11€ /2,5 στρέμμα έναντι 33€/2,5 στρέμμα της Ευρώπης και 19€ παγκοσμίως),
- Έλλειψη επαγγελματικής εκπαίδευσης των αγροτών (7% στην Ελλάδα έναντι 50% στην Ευρώπη)
- Μικρό ποσοστό νέων αγροτών (ηλικίας κάτω των 40 ετών), σε σύγκριση με την Ευρώπη (31%).
- Η προστιθέμενη αξία, εξαιρώντας τις επιδοτήσεις, υποχώρησε κατά 13% τα τελευταία 20 χρόνια, ενώ στις μεσογειακές χώρες (Ιταλία, Ισπανία, Γαλλία)

αυξήθηκε κατά 15% την ίδια περίοδο.

- Η έλλειψη στρατηγικού σχεδιασμού για αποτελεσματική προώθηση και branding των ελληνικών προϊόντων αγροτοδιατροφής.
- Πολλά προϊόντα πωλούνται «χύμα», με αποτέλεσμα να χάνεται η προστιθέμενη αξία της τυποποίησης. Για παράδειγμα, μόνο το 27% της ελληνικής παραγωγής ελαιόλαδου φτάνει σε επίπεδα σήμανσης και branding, σε αντίθεση με την Ισπανία και Ιταλία, που φτάνει αντίστοιχα στο 50% και στο 80%. [http://iobe.gr/docs/research/RES_05_F_21102020_REP_GR.pdf 11]

Το όραμα μας για την αγροτική ανάπτυξη

Κεντρικός σχεδιασμός αναδιάρθρωσης αγροτικής παραγωγής ώστε να πετύχουμε αυτάρκεια, με στόχο την βέλτιστη αγροτοδιατροφική πράσινη ανάπτυξη, αξιοποιώντας τα εργαλεία της ΕΕ που δικαιούμαστε και οδεύοντας στο μέλλον με οδηγό:

1. Την διατροφική αυτάρκεια σε ποιοτικά προϊόντα που παράγονται, προστατεύοντας τα εδάφη, τη βιοποικιλότητα, τους φυσικούς πόρους και την πολιτιστική κληρονομιά.
2. Την ήπια αλιεία, με περιορισμό του αριθμού των ιχθυοκαλλιεργειών και επιβολή αυστηρών κανόνων όσον αφορά τις τροφές και την πυκνότητα όσων παραμένουν.
3. Τον συστηματικό περιορισμό φυτοφαρμάκων και χημικών βελτιωτικών εδάφους, τον πλήρη αποκλεισμό των μεταλλαγμένων οργανισμών (και των χημικών φυτοφαρμάκων τα οποία πωλούνται μαζί τους) από τις πολυεθνικές που τα εξελίσσουν.
4. Την έμφαση στην βιολογική παραγωγή. Απαιτείται μελέτη για τη μετάβαση σε βιολογικές ζώνες καλλιέργειας.
5. Την ανάπτυξη της κτηνοτροφίας με στόχο την μετάβαση σε ημιεντατική και προοπτικά αμιγώς βιολογική κτηνοτροφία καθώς επίσης και τη μεταποίηση αυτών των προϊόντων στην Ελλάδα.
6. Την αύξηση των μονάδων βιοαερίου και επεξεργασίας απορριμμάτων σε μορφή βιομάζας.
7. Την εξοικονόμηση νερού με επαναχρησιμοποίησή του.
8. Την αξιοποίηση υπολειμμάτων π.χ. για βιοενέργεια, παραγωγή λιπασμάτων/κόμποστ, βιοδιασπώμενες συσκευασίες τροφίμων.
9. Την αναδιάρθρωση των καλλιεργειών με αναγεννητική παραγωγή και με τρόπο που να συνάδει με τις τοπικές συνθήκες. Απαιτούνται μέτρα διατήρησης της ποικιλίας των αγροτικών καλλιεργειών ώστε να

αποτρέπονται φαινόμενα μονοκαλλιέργειας που διευκολύνουν την διάδοση ασθενειών.

10. Τον εκσυγχρονισμό της παραγωγής.

Απαιτούνται:

- α. Χωροταξικό και περιβαλλοντολογικό σχέδιο που να υιοθετεί τις αρχές της πράσινης μετάβασης, να διευθετηθεί επιτέλους ποια είναι η βιομηχανική, οικιστική, αγροτική, natura κ.λπ. ζώνη. Πράσινα έργα υποδομών όπως υδροηλεκτρικά φράγματα.
- β. Επιτάχυνση και χρηματοδότηση των ερευνών για τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής με έμφαση στην ανάπτυξη και αξιοποίηση νέων «πράσινων» μεθόδων καλλιέργειας και εκτροφής, σε γεωργία – κτηνοτροφία – δασοκομία – αλιεία, καθώς και την διαρκή παρακολούθησή της με άμεση κοινοποίηση των αποτελεσμάτων στους παραγωγούς.
- γ. Εξειδικευμένο προσωπικό με ειδικά προγράμματα σπουδών αλλά και σεμινάρια αγροτών/κτηνοτρόφων σε νέες βιολογικές μεθόδους παραγωγής με γεωργία και κτηνοτροφία ακριβείας ώστε να συμβάλλουν στην μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος παραγωγής προϊόντων.

11. 1.Εθνική Νομοθεσία για τη γενετική βελτίωση με φυσικούς τρόπους αυτόχθονων και τη διάσωση Ελληνικών κτηνοτροφικών φυλών, αλλά και την ανασυγκρότηση και ανάπτυξη της Ελληνικής Τράπεζας Σπόρων για καλλιέργειες, με ένταξη σε αυτήν όλων των παραδοσιακών ποικιλιών και επίσης καταγραφή όλων, στον Εθνικό κατάλογο.

12. 2.Δημιουργία δημόσιας τράπεζας γης.

Έχοντας κατά νου τα παραπάνω, αλλά και την ομαλή μετάβαση από τις υπάρχουσες καλλιεργητικές πρακτικές και συνήθειες, σε αυτές της βιολογικής και πράσινης κυκλικής παραγωγής, οι θέσεις μας για τα κομβικά θέματα διαμορφώνονται ως εξής:

Ίδρυση Δημόσιας Αναπτυξιακής Αγροτικής Τράπεζας

Για την επίτευξη των στόχων μιας πραγματικά αναπτυξιακής πολιτικής για την πρωτογενή παραγωγή, είναι απαραίτητη η ύπαρξη μιας Δημόσιας Αναπτυξιακής Αγροτικής Τράπεζας η οποία θα έχει όλο το βάρος για την πραγματοποίησης της Πράσινης Μετάβασης, της υποστήριξης των συνεταιριστικών προσπαθειών και την αμέριστη συμπαράσταση των μονάδων της πρωτογενούς παραγωγής. Μία τέτοια τράπεζα:

1. Θα έχει μετοχική σύνθεση αποτελούμενη από έναν κύριο Δημόσιο Φορέα και από αγρότες - συνεταιρισμούς αναλογικά εκφρασμένους στη διοίκηση με κριτήριο το μέγεθος παραγωγής, το είδος που παράγουν και κληρωτούς.

2. Η χρηματοδότηση της θα γίνει από τους αγρότες - συνεταιρισμούς αναλογικά με τον τζίρο τους σε συνδυασμό με κοινωνικά κριτήρια αλλά και από την αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας μέσα από την εταιρία Διαχείρισης Δημόσιας Περιουσίας «ΑΘΗΝΑ» και σε συνεργασία με τη Νέα Αναπτυξιακή Τράπεζα, που το ΜέΡΑ25 προτείνει στο νομοσχέδιο για την οικονομία που έχει καταθέσει.

3. Ο δανεισμός στους αγρότες - συνεταιρισμούς θα γίνεται με κριτήρια τον τζίρο τους.

4. Θα επεκτείνεται σε όλη την Ελλάδα με προσωπικό κατάλληλα καταρτισμένο.

Δημοπρατήρια Αγροτικών Προϊόντων

Θέλουμε τη δημιουργία δημοπρατηρίων (συμβατικών ή ηλεκτρονικών) τουλάχιστον σε κάθε περιφέρεια της Ελλάδος με στόχο σε όλες τις περιφερειακές ενότητες, με την συμμετοχή των συνεταιριστικών οργανώσεων αγροτών, κτηνοτρόφων και ψαράδων, αλλά και της τοπικής αυτοδιοίκησης ώστε να προστατεύεται ο κόπος τους και να πάψει η εκμετάλλευσή τους από τους κατά τόπους ολιγάρχες μεγαλέμπορους και τα καρτέλ.

Προϋπόθεση λειτουργίας για αυτά είναι η ελεύθερη πρόσβαση αγοραστών με διαφάνεια και ενημέρωση σε πραγματικό χρόνο όλων των παραγωγών και του κοινού αναφορικά με τις συναλλαγές που διενεργούνται, δίνοντας έτσι όχι μόνο εγχώρια αλλά και διεθνή άμεση ενημέρωση για τις τιμές των προϊόντων ώστε να γνωρίζουν και οι μικροί και οι μεγάλοι έμποροι αλλά και οι παραγωγοί τις τιμές των προϊόντων, καταπολεμώντας τα φαινόμενα εμπορικών καρτέλ.

Νέοι Συνεταιρισμοί – Ομάδες Παραγωγών

Στηρίζουμε και προωθούμε το συνεταιριστικό κίνημα γιατί αυξάνει τις οικονομίες κλίμακας στις εισροές και την διαπραγματευτική δύναμη των παραγωγών. Η οικοδόμηση ενός νέου μοντέλου συνεργατικότητας για τον αγροτοδιατροφικό τομέα, στηριζόμενο στις διεθνείς συνεταιριστικές αρχές, δεν αποτελεί ιδεολογική ή κοινωνική πολυτέλεια, αλλά επιτακτική οικονομική και κοινωνική ανάγκη, ειδικά στην μετακαπιταλιστική εποχή που ανοίγεται μπροστά μας.

Σκοπός μας είναι η πρόταση μια ενιαίας συνεταιριστικής νομοθεσίας που να αντικατοπτρίζει στο έπακρο, τις συνεταιριστικές αρχές:

Εθελοντική και ελεύθερη συμμετοχή: Οι συνεταιρισμοί είναι εθελοντικές οργανώσεις, ανοιχτές σε όλα τα πρόσωπα που μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις υπηρεσίες τους και επιθυμούν να αποδεχθούν τις ευθύνες του μέλους, χωρίς διακρίσεις φύλου, κοινωνικού επιπέδου, φυλής, πολιτικών πεποιθήσεων ή θρησκείας.

Δημοκρατική διοίκηση εκ μέρους των μελών: Οι συνεταιρισμοί είναι δημοκρατικές οργανώσεις διοικούμενες από τα μέλη τους, τα οποία συμμετέχουν ενεργά στη διαμόρφωση της πολιτικής τους και στη λήψη των αποφάσεων.

Οικονομική συμμετοχή των μελών: Τα μέλη συμμετέχουν ισότιμα και διαχειρίζονται δημοκρατικά το κεφάλαιο του συνεταιρισμού.

Αυτονομία και ανεξαρτησία: Οι συνεταιρισμοί είναι αυτόνομες οργανώσεις αυτοβοήθειας, διοικούμενες από τα μέλη τους.

Εκπαίδευση, κατάρτιση και πληροφόρηση: Οι συνεταιρισμοί παρέχουν εκπαίδευση και κατάρτιση στα μέλη τους, στα αιρετά μέλη της διοίκησης, στα διευθυντικά στελέχη και στους υπαλλήλους, ώστε να μπορούν να συμβάλλουν αποτελεσματικά στην ανάπτυξη των συνεταιρισμών τους.

Συνεργασία μεταξύ συνεταιρισμών: Οι συνεταιρισμοί υπηρετούν με τη μέγιστη αποτελεσματικότητα τα μέλη τους και ισχυροποιούν τη συνεταιριστική κίνηση όταν συνεργάζονται μεταξύ τους δια μέσου οργανώσεων τοπικού, εθνικού, περιφερειακού και διεθνούς επιπέδου.

Ενδιαφέρον για την κοινότητα: Οι συνεταιρισμοί εργάζονται για τη βιώσιμη ανάπτυξη των κοινοτήτων τους, με πολιτικές που εγκρίνονται από τα μέλη τους.

Συνταξιοδοτικό - Ασφαλιστικό των Αγροτών

Ένα από τα μεγάλα προβλήματα των αγροτών αλλά και όσων εργάζονται στον πρωτογενή τομέα είναι το συνταξιοδοτικό. Τα προνόμια ασφάλισης τους είναι πολύ λιγότερα από αυτά των άλλων τομέων ασφάλισης. Επίσης τα ηλικιακά όρια συνταξιοδότησής τους (67 έτη) είναι μεγάλα, αν λάβουμε υπόψιν ότι εργάζονται πολύ περισσότερες ημέρες τον χρόνο και η εργασία μπορεί να χαρακτηριστεί «Βαριά και Ανθυγιεινή».

Για τους λόγους αυτούς απαιτείται:

- Αλλαγή του Νομοθετικού Πλαισίου για το Συνταξιοδοτικό των Αγροτών με στόχο την ενίσχυση της περίθαλψης και την μείωση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης.
- Πιο συγκεκριμένα μείωση ορίου συνταξιοδότησης κατά τουλάχιστον 5 έτη από τους υπόλοιπους κλάδους.
- Μηνιαία αποζημίωση σε περίπτωση προβλήματος υγείας που θα καθιστά

τον ασφαλιζόμενο ανάκανο να παρעυρεθεί στην εργασία του.

- Επιδότηση εργατικού προσωπικού που θα θεωρείται αναγκαίο να αντικαταστήσει τον αγρότη/κτηνοτρόφο.

Οργανισμός Ελληνικών Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΕΛΓΑ)

Απαιτείται ένα δίκαιο, διαφανές, αποδοτικό, αποτελεσματικό, βιώσιμο και αλληλέγγυο σύστημα γεωργικής ασφάλισης για όλο το εύρος καλλιεργειών, εκτροφών, αλιευμάτων και κινδύνων.

Είναι αδιαπραγμάτευτος ο 100% δημόσιος χαρακτήρας του ΕΛΓΑ. Η ασφάλιση των αγροτών σε αυτόν είναι υποχρεωτική κατοχυρώνοντας την αλληλέγγυα και κοινωνική του υπόσταση.

Κοινωνικός ρόλος:

- Κρατική χρηματοδότηση του ΕΛΓΑ σε χρονιές που δεν επαρκούν οι Αγροτικές εισφορές.
- Δημιουργία αποθεματικού, προστατευμένου από τις κρατικές οικονομικές ανάγκες.
- Καμία αύξηση στα ασφάλιστρα.
- Συμπηφισμός των αγροτικών ασφαλιστρων με τις αποζημιώσεις.
- Άμεση εκτίμηση των ζημιών και καταβολή των αποζημιώσεων με προσλήψεις γεωπόνων, κυρίως μόνιμων, που θα μπορούν να αξιοποιηθούν και στις προληπτικές αρμοδιότητες όπως και στην οργάνωση και ανάπτυξη του ΕΛΓΑ.
- Να αποζημιώνονται και μεμονωμένοι παραγωγοί που έχουν αποδεδειγμένα σημαντικές ζημιές, ανεξάρτητα από το ενδεχόμενο να έχει πληγεί μικρός αριθμός παραγωγών μιας περιοχής.
- Αξιοποίηση σύγχρονων μέσων για τις εκτιμήσεις των ζημιών και χρήση εξελιγμένων και αξιόπιστων μεθόδων εξακρίβωσης γεωχωρικών δεδομένων, για την υποβολή του έργου της εκτίμησης και ειδικότερα του προσδιορισμού της θέσης των αγροτεμαχίων.

Αποτελεσματικότητα/εξορθολογισμός:

- Να γίνει αλλαγή του αναχρονιστικού κανονισμού λαμβάνοντας υπόψη την επίδραση της κλιματικής αλλαγής καθώς και άλλες ζημιές όπως π.χ. ζημιές στην ανθοφορία που με τον υπάρχοντα κανονισμό δεν αποζημιώνονται.
- Η αλλαγή του κανονισμού θα γίνεται δυναμικά και ανά τακτά χρονικά διαστήματα. Θα βασίζεται σε επεξεργασία δεδομένων αγρομετεωρολογικών

σταθμών, σε χάρτες κλιματικών ζωνών, εδαφολογικούς και καταλληλότητας καλλιεργειών, ανά περιοχή που θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν και συμβουλευτικά για τους αγρότες και φορείς.

- Παράλληλα θα έχουν προηγηθεί αξιόπιστες αναλογιστικές μελέτες που θα εξειδικεύσουν το ύψος των εισφορών και τα είδη των ζημιών.
- Δημιουργία Δ/σης Διαχείρισης Κρίσεων και Κινδύνων στον Αγροτικό Τομέα στο ΥΠΑΑΤ με στελέχωση της με Αναλογιστές και Γεωτεχνικούς με αρμοδιότητες (α) τον συντονισμό, την παρακολούθηση και τον έλεγχο του συστήματος αγροτικών ασφαλίσεων και (β) την άσκηση των αρμοδιοτήτων για τα προγράμματα κρατικών ενισχύσεων.
- Ενεργοποίηση και ανάπτυξη του προληπτικού ρόλου του ΕΛΓΑ.
- Συνεργασία ΕΛΓΑ-ΟΠΕΚΕΠΕ για τον εκσυγχρονισμό της διοίκησης τους και μεταφορά πληροφοριών από βάσεις δεδομένων που ήδη κατέχουν.
- Η επιλογή του εκπροσώπου των αγροτών στο ΔΣ του ΕΛΓΑ να γίνεται μόνο από τους αγρότες.

Θέσεις για την Ελαιοπαραγωγή

Η ελαιοπαραγωγή αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους κλάδους της ελληνικής οικονομίας που συνεισφέρει στο ΑΕΠ και τις εξαγωγές και προσφέρει εργασία και εισόδημα σε χιλιάδες ανθρώπους.

Αν συνδυάσουμε τα παραπάνω με τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας αναφορικά με τις κλιματικές συνθήκες, την τεχνογνωσία παραγωγής και την ενσωμάτωση στον πολιτισμό και την παράδοση, συμπεραίνουμε ότι είναι ένας κλάδος στον οποίο επιβάλλεται να επενδύσει το κράτος, ειδικά σε συνθήκες κρίσης όπως αυτές που διανύουμε.

Για να μπορέσει η ελαιοπαραγωγή να αποδώσει σε οικονομικό, κοινωνικό και περιβαλλοντικό επίπεδο τα οφέλη που μπορεί, επιβάλλεται να εξεταστούν οι διαρθρωτικές αδυναμίες και να αναζητηθούν οι προοπτικές μιας ένταξής της σε ένα πράσινο αναπτυξιακό σχέδιο για ολόκληρο τον αγροτικό τομέα.

Για να αποφευχθούν λάθη του παρελθόντος η δομή και η χρηματοδότηση της ελαιοπαραγωγής τους πρέπει να είναι πιο συγκεκριμένη και αποτελεσματική.

Προτείνουμε λοιπόν να ενισχυθούν δράσεις και στα τρία επίπεδα:

- Στο εμπορικό κομμάτι, να σχεδιάσουν την προβολή, να αποκτήσουν πρόσβαση σε αγορές λιανικής, παρουσία σε εκθέσεις και στο διαδίκτυο. Να προσλάβουν καταρτισμένο προσωπικό με γνώσεις marketing, ηλεκτρονικών υπολογιστών, οικονομικών και τεχνολογίας τροφίμων. Ο διορισμός ενός Αγροτικού Ακολούθου σε κάθε Πρεσβεία θα μπορέσει να

οργανώσει και να διευκολύνει τις εξαγωγές ελαιολάδου, αλλά και άλλων αγροτικών προϊόντων.

- Στο κομμάτι της δευτερογενούς παραγωγής, να προχωρήσουν σε συσκευασία και τυποποίηση, αξιολόγηση υποπροϊόντων και στρατηγική συνεργασία με στόχο οικονομίες κλίμακας. Να προσλάβουν καταρτισμένο προσωπικό με γνώσεις μηχανικής, διαχείρισης αποβλήτων και διοίκησης επιχειρήσεων.
- Στο κομμάτι της πρωτογενούς παραγωγής, να εφαρμόσουν ολοκληρωμένη διαχείριση καλλιέργειας, συστήματα στάγδην άρδευσης και λίπανσης, προληπτικές φυτοπροστασίες και ικνηλασιμότητας και συμβουλευτικές γεωργίας με στόχο την μετάβαση σε βιολογική παραγωγή και αειφόρα ανάπτυξη.

Παραγωγική Ταυτότητα Σύνδεση Παραγωγής Επιστήμης

Δημιουργία σήματος παραγωγικής και ποιοτικής ταυτότητας, όπου θα καλλιεργούνται αγροτικά προϊόντα με συγκεκριμένα πρότυπα παραγωγής και θα πωλούνται σε συγκεκριμένη τιμή (εγγύηση ελάχιστης τιμής) με εγγυημένα συμβόλαια και των δύο πλευρών αγοραστή - πωλητή (δημοπρατήριο). Αυτό θα επιτευχθεί με την επένδυση πανεπιστημιακών ερευνητών και προγραμμάτων για την ανάδειξη και εξασφάλιση βιοδραστησιμότητας των τοπικών προϊόντων όπου οι ποιοτικοί δείκτες των προϊόντων θα αναδείξουν την ανώτερη ποιότητα μετά από λεπτομερή αξιολόγηση της εγγενούς ποιοτικής σύστασης των προϊόντων με γνώμονα την υγεία και ευεξία του ανθρώπου.

Ανάπτυξη πανεπιστημιακών ερευνητικών προγραμμάτων για την εξεύρεση καινοτόμων λύσεων στα προβλήματα της αγροτικής παραγωγής και του αποτυπώματος της, όπως π.χ. δημιουργία βιοδιασπώμενων συσκευασιών από βιομάζα αγροτικών απορριμμάτων, αναγεννητική αγροτική παραγωγή ανά περιοχές κ.λπ.

Χρήση ειδικού σήματος «παραδοσιακών προϊόντων» τα οποία παράγονται με παραδοσιακές μεθόδους παραγωγής και θα ξεχωρίζουν αυτών της βιομηχανικής παραγωγής όπως π.χ. η φέτα, οι ελιές, το ψωμί κλπ.

Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας/ Διαχείριση υδάτινων πόρων

Η χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας η οποίες θα σέβονται τα βουνά, τις θάλασσες και τις παραγωγικές αγροτικές εκμεταλλεύσεις είναι από τις πρώτες αρχές του ΜέΡΑ25.

- Όχι άλλες ανεμογεννήτριες στις κορυφές των βουνών μας και να γίνουν ενεργειακά πάρκα σε απομονωμένες και απομακρυσμένες περιοχές, χωρίς να επηρεάζεται το φυσικό περιβάλλον.

- Να μην δίνονται παραγωγικά κωράφια για φωτοβολταϊκά, αλλά να αξιοποιηθούν οι στέγες κτηνοτροφικών εγκαταστάσεων (15.000 στρέμματα περιόπου) και αποθηκών για την εγκατάστασή τους.
- Δημιουργία μικρών υδροηλεκτρικών φραγμάτων ώστε να υπάρχει 24ώρη παραγωγή ρεύματος από ΑΠΕ, ενισχύοντας ταυτόχρονα την αγροτική παραγωγή με αρδευτικά συστήματα και έργα εγγείων βελτιώσεων όπως αναδασμοί και αντιπλημμυρικά έργα. Μειώνοντας έτσι και την τιμή στις αγροτικές γεωτρήσεις στοχεύοντας στην μείωση κόστους παραγωγής.
- Σε πολλές περιοχές της χώρας που οι αγρότες κάτω από την δύσκολη οικονομική συνθήκη που αντιμετωπίζουν για την επιβίωσή τους, χρησιμοποιούν για τις καλλιέργειες τους νερό για άρδευση από υπόγειους υδροφορείς, αντιμετωπίζουν αύξηση του κόστους παραγωγής, ενώ εξαιρετικά σημαντική είναι και η οικολογική καταστροφή αφενός λόγω της υπεράντλησης υπόγειου νερού με αποτέλεσμα θαλασσινό νερό να εισέρχεται σταδιακά στους υδροφορείς, αφετέρου η συνεχιζόμενη αυτή πρακτική μπορεί να οδηγήσει σε ερημοποίηση εξαιτίας της απόθεσης αλάτων στα αγροκτήματα. Πρόβλημα καταστροφής του φυσικού πόρου έδαφος προκαλείται από τη διάβρωση των επικλινών εδαφών από τα νερά. Θα πρέπει να μελετηθεί λεπτομερειακά αναλόγως την ιδιαιτερότητα της κάθε περιοχής (ανάγλυφο, έδαφος κ.α.) ένας τρόπος εξοικονόμησης νερού από τους αγρότες (π.χ. κλειστοί αγωγοί μεταφοράς νερού για να μειωθούν οι απώλειες), υδροηλεκτρικά έργα για παραγωγή ενέργειας, χρήση επιφανειακών νερών για άρδευση που θα περιορίσει την κατανάλωση ενέργειας για άντληση νερού, αποθήκευση νερού κ.λπ., ώστε όταν βρίσκονται οι οικονομικοί πόροι για έργα υποδομών να αξιοποιούνται και να αποδίδουν.

Αγροτικό πετρέλαιο

Καθιέρωση αγροτικού πετρελαίου για τις αγροτικές ανάγκες ώστε να έχουμε μείωση κόστους παραγωγής ανάλογα με αυτό των υπολοίπων ευρωπαϊκών αγροτικών περιοχών που χρησιμοποιούν αγροτικό πετρέλαιο, αντιστάθμιση των εσόδων από τους φόρους που θα καθούν με πράσινα τέλη σε φορτηγά και πλοία που μεταφέρουν προϊόντα και περνάνε από την χώρα μας αυξάνοντας έτσι το περιβαντολογικό αποτύπωμα σε κάθε προϊόν που διακινούν.

Έλεγχος ελληνοποιήσεων και πρόταση για τα τελωνεία

Στελέχωση, ανάπτυξη και εκσυγχρονισμό των τελωνείων ώστε να εκτελωνίζονται γρήγορα και στα πλησιέστερα τελωνεία για άμεση διέλευση των προϊόντων και εκσυγχρονισμό του εμπορίου.

Ποιοτικό και ποσοτικό έλεγχο ώστε να παταχθεί το φαινόμενο των ελληνοποιήσεων, άμεση κατάσχεση προϊόντων και αυξημένα πρόστιμα σε

τέτοιες περιπτώσεις.

Λαϊκές αγορές

Να προστατευθεί στο ακέραιο ο δημόσιος χαρακτήρας τους. Οι λαϊκές αγορές είναι ένας θεσμός που τόσα χρόνια προσφέρει στο πολίτη ποιοτικά και φθηνά προϊόντα, αλλά και στον παραγωγό ένα χώρο να πουλήσει τα προϊόντα του απευθείας από το αγρόκτημα.

Ανάπτυξη και Αναδιάρθρωση των λαϊκών αγορών δημιουργώντας κρατικές κλειστές (σκεπαστές) λαϊκές αγορές, όπου αυτό είναι δυνατόν, με πρόσβαση αναλογίας παραγωγικών και εμπορικών αδειών ώστε να έχουν προτεραιότητα οι παραγωγοί και οι παραγωγικές άδειες και στην συνέχεια οι εμπορικές.

Νέος πράσινος και ενεργειακός σχεδιασμός στα στέγαστρα και κτίρια που θα στεγάζονται οι αγορές με φωτοβολταϊκά, διαχείριση νερού, μελέτη σημείων πωλήσεων ανά είδος προϊόντων αλλά και πρόσβασης για ακίνδυνη φόρτωση εκφόρτωση εμπορευμάτων και περιορισμό του συνωστισμού οχημάτων.

Να παραμείνει ο σαφής διαχωρισμός βιολογικών και συμβατικών αγορών και η συμμετοχή της τοπικής αυτοδιοίκησης σε αυτές.

Σίτιση μαθητών και πρόγραμμα μαθημάτων αγροτικής καλλιέργειας και εμπειρίας

Πρόγραμμα σίτισης μαθητών και σπουδαστών σε όλα τα σχολεία στην Ελλάδα αποκλειστικά με ελληνικά προϊόντα και με προϊόντα εποχής και μεσογειακή διατροφή.

Δημιουργία προγράμματος εκπαίδευσης μαθητών στην αγροτική παραγωγή ώστε να προωθείται η συνεργασία μεταξύ τους αλλά και η εξοικείωση τους με τα αγροτικά επαγγέλματα. (πολλές ευρωπαϊκές χώρες έχουν σχολεία με πράσινες στέγες ή κήπους όπου οι μαθητές καλλιεργούν και πωλούν τα προϊόντα τους).

Κίνητρα σύνδεσης τουρισμού και εστίασης με την τοπική αγροτική παραγωγή

Σύνδεση τουρισμού και εστίασης με την τοπική αγροτική παραγωγή προωθώντας την μεσογειακή διατροφή και το Ελληνικό πρωινό με ειδικό σήμα πιστοποίησης σε κάθε αναφερόμενο χώρο και με την προϋπόθεση ότι χρησιμοποιούν τοπικά και μόνο Ελληνικά προϊόντα (δεν νοείται ελληνικό πρωινό με γιαούρτι που φτιάχνεται από γάλα Γερμανίας), έτσι δίνουμε την δυνατότητα να γευτεί ένας επισκέπτης τα χαρακτηριστικά τοπικά εδέσματα δημιουργώντας ταυτόχρονα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα, αφού αυξάνεται η απόλαυση και εμπλουτίζεται η εμπειρία του επισκέπτη με μια σημαντική πτυχή του τοπικού

πολιτισμού.

Κίνητρα για αύξηση του αγροτουρισμού

Κίνητρα για αύξηση του αγροτουρισμού με προγράμματα πανεπιστημίων και σχολείων που θα πραγματοποιούν επισκέψεις είτε για πρακτική είτε για γνωριμία με την φύση και την πρωτογενή παραγωγή. Δημιουργία σήματος Full Greek Experience όπου τουριστικά καταλύματα θα μπορούν να παρέχουν υπηρεσίες αγροτουρισμού με ολοκληρωμένη εμπειρία της ελληνικής υπαίθρου.

Κτηνοτροφία

Σήμερα η Ελλάδα έχει αυτάρκεια σε αρκετά αγαθά όπως κοτόπουλα, λάδι, τυρί, ψάρια, φρούτα, ντομάτες αλλά και έλλειψη σε βασικά που εισάγει, όπως μαλακό σιτάρι για ψωμί, κρέας και γάλα. Πριν 30 χρόνια στη Ελλάδα είχαμε το 30% του πληθυσμού στην πρωτογενή παραγωγή και το 12% του ΑΕΠ από αυτή. Σήμερα το 11,4% του πληθυσμού και το 3,5% του ΑΕΠ.

Η Ελλάδα παράγει πρωτογενή παραγωγή αξίας 10 δις, και εξάγει τρόφιμα αξίας 6 δις. Μέσα στην κρίση είχε 3,4 δις το 2012 εξαγωγές τροφίμων και 6,1 δις το 2018. Και εισαγωγές βέβαια αξίας 5 δις, με 2,7 γαλακτοκομικά. Απαράδεκτο η χώρα να εισάγει τέτοιες ποσότητες γαλακτοκομικών προϊόντων. Ο κλάδος των τροφίμων ήταν ο μόνος που άντεξε μέσα στην κρίση. Και μπορεί να βοηθήσει τη χώρα να προχωρήσει. Η Ελλάδα, σαν μια περιοχή πρωτογενούς παραγωγής, δεν μπορεί να ανταγωνιστεί με όρους μαζικής φτηνής, παραγωγής, γιατί το μέγεθος της δεν επιτρέπει την μετάβαση σε τέτοιου είδους εκμεταλλεύσεις. Το πλεονέκτημα της υπήρξε και οφείλει να συνεχίσει να υπάρχει ήταν οι μικρές και ποιοτικές παραγωγές. Η Ελληνική γη και οι άνθρωποι της απόλυτα συμφιλίωμένοι με το κοινό τους μέλλον μπορούν να παράγουν καταπληκτικά προϊόντα.

Κρίνεται απαραίτητο να αναδιοργανωθεί και να αναπτυχθεί η Γεωργία και η κτηνοτροφία στην Ελλάδα διότι η μείωση στην κτηνοτροφία έχει ως εξής:

1. Ο αριθμός των βοοειδών ΜΕΙΩΘΗΚΕ κατά 5,1% το 2016 σε σχέση με το 2009. Συγκεκριμένα, ο αριθμός των βοοειδών ανήλθε σε 615.123 ζώα το 2016 έναντι 648.067 ζώων το 2009.
2. Ο αριθμός των προβάτων ΜΕΙΩΘΗΚΕ κατά 10,1% το 2016 σε σχέση με το 2009. Συγκεκριμένα, ο αριθμός των προβάτων ανήλθε σε 8.227.631 ζώα το 2016 έναντι 9.156.821 ζώων το 2009.
3. Ο αριθμός των αιγών ΜΕΙΩΘΗΚΕ κατά 15,9 % το 2016 σε σχέση με το 2009. Συγκεκριμένα, ο αριθμός των αιγοειδών ανήλθε σε 3.541.675 ζώα το 2016 έναντι 4.213.230 ζώων το 2009.
4. Ο αριθμός των χοίρων ΜΕΙΩΘΗΚΕ κατά 18,8 % το 2016 σε σχέση με το

2009. Συγκεκριμένα, ο αριθμός των χοίρων ανήλθε σε 769.127 ζώα το 2016 έναντι 947.222 ζώων το 2009.

5. Ο αριθμός των πουλερικών ΜΕΙΩΘΗΚΕ κατά 17,4 % το 2016 σε σχέση με το 2009. Συγκεκριμένα, ο αριθμός των πουλερικών ανήλθε σε 30.385.557 ζώα το 2016 έναντι 36.767.565 ζώων το 2009.

Αντίστοιχη μείωση υπήρξε στον αριθμό των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων της χώρας. Ο αριθμός των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων μειώθηκε κατά 13,4 % το 2016 σε σχέση με το 2009. Συγκεκριμένα, ο αριθμός των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων ανήλθε σε 359.444 το 2016 έναντι 414.902 το 2009.

Η αρνητική τάση στην κτηνοτροφία συνεχίζεται ακόμα και σήμερα.

Στρατηγικό σχέδιο κτηνοτροφίας

1. Προγράμματα νέων κτηνοτρόφων με άμεση τεχνική κατάρτιση (δηλαδή πριν ξεκινήσουν τις εγκαταστάσεις τους), πριμ νεοεισερχομένων κτηνοτρόφων 100.000 ευρώ ώστε να μπορέσουν να αγοράσουν ζωικό κεφάλαιο και να κτίσουν εγκαταστάσεις
2. Απαλλαγή φορολογικών και ασφαλιστικών εισφορών τα πρώτα 5 έτη για νέους αγρότες και κτηνοτρόφους (όπως ισχύει για κάθε startup επιχείρηση)
3. Δανειοδότηση εγγυημένη από το δημόσιο
4. Επιδοτούμενη έρευνα και άδεια οικοδομής/εγκατάστασης ώστε να μην επιβαρύνονται οι κτηνοτρόφοι με το κόστος που πολλές φορές ξεπερνάει τις 40.000 ευρώ αλλά και λόγω έλλειψης γνώσης μπορεί να μην είναι λειτουργική
5. Κτηνοτροφικά πάρκα με νερό ρεύμα και οικόπεδα όπου θα τηρούνται οι ελάχιστες αποστάσεις ανά μονάδα αποφυγής πανδημίας στα ζώα αντάξια των ευρωπαϊκών, με δρόμους ασφαλτοστρωμένους και συνθήκες ευνοϊκές για την μεταφορά ζωοτροφών αλλά και γάλακτος
6. Μονάδες βιοαερίου στα κτηνοτροφικά πάρκα ώστε να εκμεταλλεύονται τα απορρίμματα και τα κόπρανα από της κτηνοτροφικές μονάδες παράγοντας βιοαέριο για ενέργεια θέρμανση και βιολογικά φυσικά λιπάσματα
7. Σύνδεση παραγωγής με την επιστήμη ώστε να μορφώνονται οι κτηνοτρόφοι για νέες μεθόδους παραγωγής και κτηνοτροφία ακριβείας ώστε να μειώνεται το κόστος αλλά και το περιβαλλοντικό αποτύπωμα.
8. Επιδοτούμενες θέσεις βοσκών ώστε να μπορεί να απασχολείται προσωπικό με μοναδική εργασία την βόσκηση (η βόσκηση των ζώων είναι μια πολύ απαιτητική εργασία που χρειάζεται πολλές ώρες δουλειάς σε δύσκολες συνθήκες, το καλοκαίρι η βόσκηση διαρκεί τουλάχιστον 8 ώρες), έτσι θα έχουμε στροφή από εντατικές σε ημιεντατικές εκτροφές.

9. Προγράμματα επιδότησης σε μορφές cluster και συνεργασίας ώστε να μην αγοράζει ο καθένας μια κομπίνια ή ένα μεγάλο τρακτέρ για καλλιέργειες αλλά να δημιουργηθούν συνεργατικά σχήματα όπως π.χ. Αγγλία ώστε να γίνονται οι εργασίες σε προσιτές τιμές χωρίς ο κτηνοτρόφος να αναγκάζεται να αγοράζει ακριβά μηχανήματα

10. Μετάβαση σε μορφές βιολογικής κτηνοτροφίας

11. Μετάβαση σε ημιεντατικές εκτροφές που συμβάλλουν στην διατήρηση του οικοσυστήματος

12. Επιπλέον επιδότηση σε νέους κτηνοτρόφους που θέλουν να ασχοληθούν με αγελαδοτροφία κρεατοπαραγωγής καθώς αυτήν την στιγμή εισάγουμε το 80% του κρέατος που καταναλώνουμε στην Ελλάδα με τεράστιο περιβαλλοντικό αποτύπωμα μεταφοράς προϊόντων ενώ μπορούμε να τα παράγουμε εδώ με μικρότερο αποτύπωμα.

13. Επιδότηση σε συνεταιρισμούς που θα ιδρύσουν τυροκομεία στα κτηνοτροφικά πάρκα καθώς το γάλα δεν θα χρειάζεται μεγάλες αποστάσεις μεταφοράς και τα υπολείμματα του τυροκομείου μπορούν να συμβάλλουν στις μονάδες βιοαερίου.

14. Αλλαγή του τρόπου απονομής δικαιωμάτων από την ΚΑΠ, αφού τα δικαιώματα είχαν κλειδώσει με αποτέλεσμα κτηνοτρόφοι που έχουν 300 ζώα να έχουν δικαιώματα για τα 100 γιατί με τόσα ξεκίνησαν, να δίνονται τα δικαιώματα βάση παραγωγής και μεγέθους εκτροφής.

15. Επιδότηση για ίδρυση μονάδων βιοαερίου σε περιοχές με μεγάλη κοιροτροφία και αγελαδοτροφία.

16. Διανομή κοινόχρηστων αγροτεμαχίων σε νέους αγρότες και κτηνοτρόφους.

17. Ενίσχυση της εξωστρέφειας με δημιουργία κρατικού φορέα έρευνας αγορών και ανταγωνιστικότητας αγροτικών προϊόντων και προώθησης των ελληνικών προϊόντων στις αγορές.

18. Ανάπτυξη με στοχευμένες επιδοτήσεις της βουβαλοτροφίας σε περιοχές με καλαμιώνες ώστε να υπάρχει φυσική διαχείριση καλαμώνων μειώνοντας έτσι τα σμήνη κουνουπιών σε κατοικημένες περιοχές με αποτέλεσμα να μην χρειάζεται να ραντίζουμε και να καταστρέφουμε τα τοπία και το οικοσύστημα των λιμνών.

19. Επαναφορά του χαρακτηρισμού «Φρέσκο Παστεριωμένο Γάλα» στις 5 ημέρες.

20. Παρασκευή γιαουρτιού μόνο από νωπό γάλα και ετικέτα γεωγραφικής ένδειξης για το ελληνικό γιαούρτι.

Ελληνική Γουνοποιία - Βιώσιμη Μετάβαση

Η γουνοποιία αποτελεί παραδοσιακή ενασχόληση στις περιοχές της Καστοριάς. Η αγορά της γούνας φθίνει διεθνώς λόγω κυρίως της ευαισθητοποίησης των καταναλωτών αναφορικά με τα δικαιώματα των ζώων.

Τίθεται επομένως το θέμα για την τοπική κοινωνία της βιώσιμης μετάβασης από μια αγορά που σβήνει σε μια εναλλακτική δραστηριότητα.

Η θέση μας για την ελληνική γουνοποιία είναι η δημιουργία σχεδίου ομαλής μετάβασης των ασχολούμενων με τη γουνοποιία σε άλλες επιχειρηματικές δραστηριότητες που μπορούν να αναπτυχθούν στις περιοχές ενδιαφέροντος.

Πρέπει να δοθεί διέξοδος στους επιχειρηματίες του κλάδου με κίνητρα επενδύσεων σε άλλες δραστηριότητες. Ενδεικτικά π.χ. εργοστάσιο μιλίτη και χυμού μήλου αφού η Καστοριά είναι η δεύτερη παραγωγική δύναμη στην χώρα στην παραγωγή μήλων ενώ δεν έχει καμία μεταποιητική μονάδα.

Στην συνέχεια θα μπορούσε να δημιουργηθεί άλλο εργοστάσιο πρώτων υλών όπως π.χ. παραγωγής γυάλινων μπουκαλιών για τον μιλίτη και τον χυμό κ.λπ.

Επίσης σημαντική διέξοδος μπορεί να αποτελέσει η κτηνοτροφία στην Καστοριά (με δεδομένο πως έχει κατοχυρωθεί πλέον η ελληνική κόκκινη φυλή Κρυσταλλοπηγής που αφορά μοσχάρια κρέατος). Η Καστοριά έχει την δυνατότητα να αυξήσει την εκτροφή που έχει αυτή την στιγμή, δίνοντας παράλληλα δουλειά στις πολλές μικρές επιχειρήσεις επεξεργασίας δέρματος που έχει η πόλη, ενισχύοντας έτσι τον υπό κατάρρευση κλάδο της παραγωγής ενδυμάτων.

Μελισσοκομία

Ο κλάδος της μελισσοκομίας είναι ένας από τους πιο δυναμικούς και ανερχόμενους στην Ελλάδα. Η ιδιαιτερότητα της παραγωγής και η ποιότητα του ελληνικού μελιού το καθιστούν ιδιαίτερα ανταγωνιστικό και θα έπρεπε να αντιμετωπίζεται με μεγαλύτερη προσοχή από την ελληνική Πολιτεία, προς όφελος και της εθνικής οικονομίας.

Ενδεικτικά, ως σημαντικότερα προβλήματα του κλάδου αναφέρονται οι εισαγωγές και οι ελλανοποιήσεις μελιού, το υψηλό κόστος παραγωγής, η ανεξέλεγκτη χρήση φυτοφαρμάκων και το απαρχαιωμένο πλαίσιο για την εγκατάσταση μελισσοκομείων και μελισσοσμηνών.

Προτείνουμε:

- Ανάπτυξη της μελισσοκομίας και δημιουργία σήματος Ελληνικού Μελιού με ελέγχους και πιστοποιήσεις της ανώτερης ποιότητας του Ελληνικού Μελιού.
- Ενίσχυση ειδικών κινήτρων με φοροαπαλλαγές και επιδοτήσεις σε νέους

μελισσοκόμους,

- Ενίσχυση της επιδότησης αγοράς ειδικών μελισσοκομικών οχημάτων και μεταφοράς μελισσιών σε δύσκολα σημεία πρόσβασης και σε βιολογικές ζώνες ώστε να αναπτυχθεί το οικοσύστημα με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.
- Δημιουργία ελεγκτικού οργανισμού ποιότητας μελιού σε όλη την ΕΕ καθώς αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα ότι για τον μήνα Νοέμβριο 77% του μελιού που πωλούνταν στα σούπερ μάρκετ της Αγγλίας ήταν νοθευμένο σύμφωνα με αναλύσεις που έγιναν στην Γερμανία.
- Να ληφθεί μέριμνα ώστε να συμπεριληφθεί η μελισσοκομία ισότιμα στους κλάδους αγροτικής παραγωγής και να συμπεριληφθεί στη διαμορφούμενη νέα ΚΑΠ.
- Να εκδοθεί η ΚΥΑ που εκκρεμεί εδώ και 17 έτη, όπως ορίζει ο Ν. 3208/2003, μετά από διαβούλευση με τους φορείς των μελισσοκόμων, λαμβάνοντας υπόψη τα νέα δεδομένα και τη νομοθεσία άλλων κρατών μελών της Ε.Ε.
- Να ληφθούν μέτρα για τη διευκόλυνση της εγκατάστασης μελισσοσμηνών και μελισσοκομείων σε τμήμα ευρύτερης δημοτικής ή δημόσιας έκτασης, χωρίς να απαιτείται η μίσθωση του συνόλου της έκτασης που είναι ασύμφορη και δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες των μελισσοπαραγωγών.

Αλιεία – Ιχθυοκαλλιέργειες

Η αλιεία είναι το αρχαιότερο επάγγελμα στον ελλαδικό χώρο και η προσφορά της στην ελληνική οικονομία και διατροφή είναι αδιαμφισβήτητη. Η ανάγκη αειφόρας διαχείρισης των αλιευμάτων αλλά και η στήριξη αυτού του δύσκολου επαγγέλματος είναι από τις προτεραιότητες του ΜέΡΑ25.

Διαδραματίζει σημαντικό ρόλο διότι:

- Παρέχει δυνατότητα εργασίας σε περιοχές, ιδιαίτερα σε μικρές νησιωτικές, όπου οι ευκαιρίες απασχόλησης είναι περιορισμένες.
- Αποτελεί κύρια πηγή εισοδήματος σε παράκτιες περιοχές, κυρίως εκεί όπου είναι και τα μεγαλύτερα αλιευτικά λιμάνια της χώρας.
- Στον τομέα της υδατοκαλλιέργειας, προσφέρει δυνατότητες δραστηριοποίησης και αξιοποίησης εξειδικευμένου επιστημονικού και εργατικού δυναμικού.
- Προσφέρει έμμεσα ευκαιρίες απασχόλησης σε συναφείς με τον τομέα κλάδους, όπως βιομηχανίες κατασκευής, συντήρησης και εξοπλισμού σκαφών, κατασκευής και εξοπλισμού μονάδων υδατοκαλλιέργειών, εμπορίας, συντήρησης και μεταφοράς αλιευτικών προϊόντων, εξοπλισμού

αλιευτικών λιμένων και επιχειρήσεων με υποστηρικτική δραστηριότητα.

Τα προβλήματα της παράκτιας αλιείας που πρέπει να λυθούν είναι:

- Ερασιτεχνική Αλιεία: Η υπεραλίευση αλλά και η εμπορία αλιευμάτων από τους ερασιτέχνες ψαράδες είναι ένα από τα μεγάλα προβλήματα του κλάδου. Απαιτείται νομοθεσία για την ερασιτεχνική αλιεία, στα πλαίσια όσων ισχύουν και στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές μεσογειακές χώρες (όπως π.χ. στη Κύπρο), αλλά και αύξηση των ελέγχων και των προστίμων γι αυτούς που παραβιάζουν τους υπάρχοντες νόμους για την ποσότητα αλλά και την εμπορία.
- Αποζημιώσεις για ζημιές που προκαλούν τα κητοειδή (φώκιες, δελφίνια κλπ.) αλλά και οι λεσεψιανοί μετανάστες (λαγοκέφαλος, λεοντόψαρο) στα αλιευτικά τους εργαλεία αλλά και στα ίδια τα αλιεύματα. Αποζημιώσεις που προβλέπονται από την ΕΕ αλλά δεν υπάρχει ο ανάλογος μηχανισμός, αξιολόγησης και καταβολής, στη Ελλάδα!
- Η μη κατάργηση του αλιευτικού εργαλείου «γρίπος που σύρεται από σκάφος ή Βιτζότρατα (SB)» που προκαλεί ανεπανόρθωτες βλάβες στο φυσικό βυθό των θαλασσών, παρά την οδηγία της ΕΕ.
- Η γήρανση του αλιευτικού στόλου.
- Η αναγκαιότητα δημιουργίας Μπτρώου Αλιέων.
- Η αναγκαιότητα επιμόρφωσης παλαιών αλλά και της εκπαίδευσης νέων αλιέων.

Στόχοι θαλάσσιας αλιείας πρέπει να είναι:

- Η αύξηση και βελτίωση της ποιότητας της αλιευτικής παραγωγής με γνώμονα την αειφορία των αλιευμάτων και της βιωσιμότητα του θαλάσσιου οικοσυστήματος και ειδικότερα η σταθερότητα και βελτίωση των ιχθυαποθεμάτων.
- Η μείωση του κόστους των αλιευτικών προϊόντων.
- Η βελτίωση των συνθηκών εργασίας.
- Προσέλκυση νέων αλιέων.
- Η υπό υγειονομικούς όρους διακίνηση και εμπορία των αλιευτικών προϊόντων.
- Ο εκσυγχρονισμός των ιχθυοσκαλών για την συντήρηση των αλιευμάτων σύμφωνα με τους όρους υγιεινής.
- Η εκπαίδευση των αλιέων.
- Δημιουργία σήματος προϊόντων παραδοσιακής αλιείας.

- Αυστηρός έλεγχος Ιχθυοκαλλιεργειών.
- Χρηματοδότηση για πραγματικές βιολογικές βιο-κυκλικές Ιχθυοκαλλιέργειες.
- Αλιεία εσωτερικών υδάτων

Κύρια προβλήματα του τομέα αποτελούν:

- Η ανεπαρκής οργάνωση των επαγγελματικών φορέων.
- Οι συγκρουόμενες χρήσεις υδάτινων πόρων και η έλλειψη προγραμματισμού για την ανάπτυξη παράλληλων δραστηριοτήτων.
- Η κακή κυκλοφορία του νερού στις λιμνοθάλασσες
- Η αδυναμία αντιμετώπισης δυσμενών κλιματολογικών συνθηκών, λόγω έλλειψης έργων υποδομής
- Η ρύπανση των ιχθυοτρόφων υδάτων, λόγω απόρριψης αποβλήτων
- Η ανεπαρκής εκπαίδευση-επιμόρφωση των απασχολούμενων στον τομέα.
- Η ελλιπής έρευνα στον τομέα.

Θέσεις:

- Η κατασκευή, επέκταση, ο εκσυγχρονισμός και η μετεγκατάσταση μονάδων ιχθυοκαλλιέργειας, με την δημιουργία βελτιωτικών έργων αξιοποίησης λιμνοθαλασσών και λοιπών εκμεταλλεύσεων, καθώς και έργων που ελαχιστοποιούν τις επιπτώσεις στο περιβάλλον.
- Ο καθορισμός προτεραιοτήτων χρήσης του νερού.
- Η υλοποίηση προγραμμάτων εμπλουτισμού σε λιμνοθάλασσες και λίμνες.
- Ο υγειονομικός έλεγχος μεταφερόμενου γόνου.
- Ο εκσυγχρονισμός μονάδων πάχυνσης και ιχθυογεννητικών σταθμών νέων και καλλιεργούμενων ειδών.
- Η δημιουργία ερευνητικών κέντρων για τον τομέα της υδατοκαλλιέργειας και την προώθηση νέας τεχνολογίας.

ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΤΟΥ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Οι μνημονιακές πολιτικές οδήγησαν στην μείωση και στην εξάλειψη των επιχορηγήσεων προς τις αθλητικές ομοσπονδίες. Η πανδημία σε συνδυασμό με την ανεπαρκή διαχείριση της κυβέρνησης έφεραν τον αθλητισμό σε ακόμα χειρότερο επίπεδο. Οι αθλητικές υποδομές, ο ερασιτεχνικός αθλητισμός και ο σχολικός αθλητισμός υπολειπόμενοι. Ο παραγοντισμός, η έλλειψη διαφάνειας σε κάθε επίπεδο λειτουργίας των συλλόγων, η έλλειψη αθλητικών εγκαταστάσεων και η έλλειψη συντήρησης των υπαρχουσών, η έλλειψη προσβασιμότητας και η έλλειψη δημοκρατίας σε ομοσπονδίες, έχουν δημιουργήσει ένα γκρίζο τοπίο. Ένα τοπίο το οποίο χειροτερεύει η ύπαρξη ερασιτεχνικών συλλόγων για να αποσπούν μόνο τις επιχορηγήσεις και λειτουργούν ως επιχειρήσεις με σημαντικά κέρδη. Χειροτερεύει επιπλέον με την αύξηση της βίας, τον περιορισμό της ΓΓΑ και της απομάκρυνσης του κόσμου από τα γήπεδα. Τα νέα παιδιά ασχολούνται συνεχώς λιγότερο με τον αθλητισμό, με θλιβερές συνέπειες για την σωματική και ψυχική υγεία τους.

Το ΜέΡΑ25 δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην άθληση των νέων ανθρώπων και όχι μόνο.

Λέμε ΝΑΙ στη διά βίου άθληση, η οποία θα πραγματοποιείται μέσω του σχολείου, των δήμων και των αθλητικών συλλόγων.

Λέμε ΝΑΙ στο δικαίωμα της άθλησης για όλους τους πολίτες, συμπεριλαμβανομένων και των ΑμεΑ.

Συγκεκριμένα, προτείνει:

- Θεσμοθέτηση **ΔΙΑΣΚΕΠ** (ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΛΗΡΩΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΛΕΓΜΕΝΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ) Αθλητισμού που θα χαράσσει την πολιτική στον αθλητισμό. Τριετές πλάνο από τις ομοσπονδίες για την αθλητική ανάπτυξη. Οι επιχορηγήσεις θα εγκρίνονται στα πλαίσια του αρχικού προϋπολογισμού της ΓΓΑ και του προγράμματος Χίλων. Μέσω του ΔΙΑΣΚΕΠ θα γίνεται αξιολόγηση της πορείας κάθε προγράμματος σε ετήσια βάση. Η επίτευξη των στόχων κάθε ομοσπονδίας θα αναπροσαρμόζει το ύψος της επιχορήγησης. Τα μέλη ΔΙΑΣΚΕΠ θα είναι 29 πολίτες: 10 από καταξιωμένους αθλητές -Ολυμπιονίκες, 10 θα ορίζονται από τα κοινοβουλευτικά κόμματα, με βάση τα εκλογικά τους ποσοστά, και 9 θα κληρώνονται από τον συνολικό πληθυσμό της χώρας με κριτήρια που θα έχουν σχέση με τον αθλητισμό.
- Η Διεύθυνση Οικονομικής Υποστήριξης Τομέα Αθλητισμού της Γ.Γ.Α., μετατρέπεται σε **Διεύθυνση Οικονομικών του Αθλητισμού** και περνάει στην εποπτεία του ΔΙΑΣΚΕΠ και του Υπουργείου. Η άθληση των νέων και

όλων των πολιτών πρέπει να είναι βασική προτεραιότητα της πολιτείας. Η επιστροφή του κόσμου στα γήπεδα θα δώσει έσοδα στον αθλητισμό, ώστε να εξαλειφθούν οι μεγαλοπαράγοντες που εξυπηρετούν κυρίως δικά τους μελλοντικά σχέδια. Χρηματοδότηση Ομοσπονδιών με το πρόγραμμα Χίλων και των συλλόγων από τη κεντρική Διοίκηση, μέσω του Μητρώου Αθλητικών Φορέων της ΓΓΑ. Ομοσπονδίες, Ενώσεις και Σύλλογοι θα έχουν τη δυνατότητα ενίσχυσης από ιδιώτες χορηγούς, τα εισιτήρια των αγώνων τους και τις συνδρομές των μελών τους.

Προτείνουμε τα ερασιτεχνικά και τα επαγγελματικά σωματεία, αλλά και όλες οι αθλητικές Ομοσπονδίες, να εισπράττουν ποσοστά από τον τζίρο που κάνουν οι νόμιμες εταιρείες στοιχήματος στη χώρα.

Ενδεικτικά προτείνουμε ένα ποσοστό 5% από τον τζίρο αυτών των εταιριών, το οποίο θα έδινε μεγάλη ανάσα στην κάλυψη ουσιαστικών αναγκών του πυρήνα του αθλητισμού, που είναι το ερασιτεχνικό, αθλητικό σωματείο, υπό τον αυστηρό βέβαια έλεγχο της Γ.Γ.Α. μέσω του Μητρώου Αθλητικών Φορέων.

- **Δημιουργία υπηρεσίας Διαφάνειας** η οποία θα είναι υπό την εποπτεία του ΔΙΑΣΚΕΠ και θα ελέγχει Ομοσπονδίες και Ενώσεις. Σε αυτή θα υπάγεται η Ε.Ε.Α. η οποία μετατρέπεται σε Επιτροπή Διαφάνειας Επαγγελματικού Αθλητισμού (**Ε.Δ.Ε.Α.**), καθώς και το Ελεγκτικό Συμβούλιο, για πλήρη διαφάνεια στις Ομοσπονδίες και στις Ενώσεις. Μετά από κάθε Δ.Σ. θα δημοσιοποιούνται οι αποφάσεις. Αυστηρά κριτήρια στην εκλογή των Διοικήσεων και χρονικό όριο στην θητεία των μελών χωρίς ηλικιακά όρια, για σύγχρονες ομοσπονδίες με διοικήσεις που έχουν όραμα και όρεξη για δουλειά. Κάθε ομοσπονδία θα πρέπει να εκπονεί ένα συγκεκριμένο πλάνο ανάπτυξης σε όλα τα επίπεδα του αθλήματος, όπως αναφέρεται παραπάνω και θα αξιολογείται σε ετήσια βάση από το ΔΙΑΣΚΕΠ.

- Όλοι οι εποπτευόμενοι φορείς (ΔΕΑΒ – ΑΣΕΑΔ – ΕΟΚΑΝ) της ΓΓΑ περνούν στην εποπτεία του ΔΙΑΣΚΕΠ.

Σε ότι αφορά τη διαιτησία, αυτή πρέπει να είναι ανεξάρτητη από τις Ομοσπονδίες.

Δημιουργία Σχολής Διαιτησίας υπό την εποπτεία των ΣΕΦΑΑ η οποία θα παράγει πιστοποιημένους διαιτητές για όλα τα αθλήματα.

Αυστηρότεροι κανονισμοί στην Αθλητική Νομοθεσία και κυρίως εφαρμογή τους.

Συνεργασία των σχολείων με τους Δημοτικούς Αθλητικούς Οργανισμούς (ΔΑΟ –Τμήματα Αθλητισμού Δήμων) και τους τοπικούς αθλητικούς συλλόγους για πραγματοποίηση προγραμμάτων άθλησης εκτός ωρών διδασκαλίας.

- Η ΓΓΑ θα λειτουργεί με τις εξής Διευθύνσεις και Αυτοτελή Τμήματα:

1. Διεύθυνση Αθλητισμού

Θα λειτουργούν τα εξής τμήματα: Μαζικός – Σχολικός – Αγωνιστικός – ΑμεΑ – Μηχανοκίνητος αθλητισμός

Άθληση για όλους μέσα από προγράμματα τα οποία θα υλοποιούνται από τους Δήμους, με την εποπτεία της αντίστοιχης Διεύθυνσης της ΓΓΑ, σε συνεργασία με τους αθλητικούς συλλόγους.

Επαναλειτουργία των Αθλητικών Σχολείων, ώστε οι αθλητές υψηλών προδιαγραφών να ανταπεξέρχονται στις απαιτήσεις του αθλήματός τους και να καλύπτουν και τις εκπαιδευτικές τους ανάγκες

Τη δημιουργία Τμήματος Αθλητισμού ΑμεΑ και συνεκπαίδευσης στη ΓΓΑ.

Επιτροπή Επαγγελματικού Αθλητισμού από το Υπουργείο Πολιτισμού μεταβιβάζεται στο ΔΙΑΣΚΕΠ και μετατρέπεται σε Επιτροπή Διαφάνειας Επαγγελματικού Αθλητισμού. Αυτή θα ελέγχει αν οι αθλητικοί σύλλογοι τηρούν τα προβλεπόμενα, σχετικά με τα επαγγελματικά δικαιώματα των αθλητών και των εργαζομένων, στο χώρο του Επαγγελματικού Αθλητισμού.

Για την βία στους αθλητικούς χώρους, η ΓΓΑ με το Υπουργείο Παιδείας, να δημιουργήσουν πρόγραμμα ενημέρωσης των μαθητών από τα Νηπιαγωγεία και τους Παιδικούς σταθμούς, ώστε να καλλιεργείται το φίλαθλο πνεύμα και τα ιδανικά του αθλητισμού.

Χρηματοδότηση των εισφορών των αθλητικών συλλόγων, για να μπορέσουν οι αθλητές που αγωνίζονται σε εθνικά πρωταθλήματα, καθώς και όλοι οι προπονητές, να είναι ασφαλισμένοι. Πλαίσιο διαφάνειας με χαμηλές εισφορές χρηματοδότησης Κάθε σύλλογος που συμμετέχει με κάποιο τμήμα του σε εθνικό πρωτάθλημα θα χρηματοδοτείται για τις εισφορές που αφορούν το τμήμα αυτό.

2. Διεύθυνση Τεχνικών Αθλητικών Έργων και Υποδομών

Η πολιτεία έχει συνταγματική υποχρέωση να συντηρεί τις αθλητικές εγκαταστάσεις, και να τις διαθέτει στους αθλούμενους και στους πολίτες δωρεάν.

Αναβάθμιση της Διεύθυνσης Τεχνικών Αθλητικών Έργων και Υποδομών της Γ.Γ.Α. Έλεγχος και καταγραφή όλων των σχολικών εγκαταστάσεων, των χώρων άθλησης (σε συνεργασία με τους Δήμους). Καταγραφή όλων των αθλητικών εγκαταστάσεων της χώρας (πλατφόρμα Πέλοπας). Αξιοποίηση και βελτίωση πρώτα των υπάρχουσών εγκαταστάσεων, κατασκευή νέων (φιλικών προς το περιβάλλον) και κατάλληλων για χρήση από ΑμεΑ.

Για τα Ολυμπιακά Ακίνητα, προτείνουμε τη δημιουργία ενός προγράμματος εκσυγχρονισμού και αξιοποίησης των εγκαταστάσεων, μέσω χορηγιών μεγάλων ιδιωτικών εταιρειών, για διαφημιστικούς μόνο σκοπούς, χωρίς δικαίωμα στη χρήση του χώρου.

Γρήγορη αδειοδότηση όλων των αθλητικών εγκαταστάσεων από την ανωτέρω

υπηρεσία, για να μπορούν όλοι να αθλούνται σε σύγχρονους και ασφαλείς χώρους.

3. Διεύθυνση Πιστοποίησης Προπονητών

Δημιουργία Μητρώου Προπονητών όλων των αθλημάτων, από εξειδικευμένους και πιστοποιημένους προπονητές.

Το τμήμα Προπονητών και Εκπαιδευτών αθλημάτων, της Διεύθυνσης Αγωνιστικού Αθλητισμού της ΓΓΑ, αναβαθμίζεται και μετατρέπεται σε **Διεύθυνση Πιστοποίησης Προπονητών σε συνεργασία με τα Σ.Ε.Φ.Α.Α.** Χορήγηση Άδειας Ασκήσεως Επαγγέλματος στους προπονητές κάθε αθλήματος. Όσοι εργάζονται στους αθλητικούς συλλόγους, εκτός των Σ.Ε.Φ.Α.Α., θα είναι όσοι έχουν αποκτήσει διπλώματα από τη Γ.Γ.Α. μέχρι σήμερα. Μέριμνα της Γ.Γ.Α. σε συνεργασία με τα ΣΕΦΑΑ για ολοκλήρωση του κύκλου των πτυχίων, όπως και για τους προπονητές του μηχανοκίνητου αθλητισμού.

Η υπηρεσία αυτή, σε ότι αφορά τους προπονητές, θα είναι υπεύθυνη για τον έλεγχο όλων των αθλητικών συλλόγων. Πρέπει τα παιδιά μας και όχι μόνο, να γυμνάζονται από εξειδικευμένους και πιστοποιημένους προπονητές.

4. Γραφείο Τύπου (θα περιλαμβάνει και τμήμα προβολής όλων των αθλημάτων, ειδικότερα αυτών που δεν τυγχάνουν μεγάλης προβολής).

5. Αυτοτελές Νομοθετικό Τμήμα και Τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου.

Σχετικά με την Διοίκηση αθλητικών συλλόγων

- Επαγγελματικός Αθλητισμός

Συμμετοχή των μελών του Σωματείου της ομάδας στην διοίκηση με πιο δημοκρατικό μοντέλο διοίκησης το «50+1» για αποφυγή εκμετάλλευσης του προϊόντος από μεγαλο-παράγοντες και σαν τελικό αποτέλεσμα να γίνει πιο δημοκρατικό το ποδόσφαιρο, στα πρότυπα του Γερμανικού μοντέλου διοίκησης.

Εφαρμογή του μοντέλου «SalaryCap» στα πρότυπα του NBA (Αμερικάνικο Επαγγελματικό Μπάσκετ), για περιορισμό του ετήσιου προϋπολογισμού των ομάδων (μπάτζετ), έτσι ώστε να αυξηθεί ο ανταγωνισμός και όλες οι ομάδες να αποκτήσουν «δικαίωμα» στην επιτυχία.

- Μητρώο στη Γ.Γ.Α. με όλα τα Δ.Σ. των ερασιτεχνικών αθλητικών συλλόγων και δημιουργία ενός πλαισίου διαφάνειας.
- Δημιουργία Κώδικα Συμπεριφοράς για τα μέλη του Δ.Σ. και των προπονητών – γυμναστών στους αθλητικούς συλλόγους. Υποχρεωτική επίβλεψη σε τακτά χρονικά διαστήματα των αθλητών από ψυχολόγο, με

στόχο τη πρόληψη κρουσμάτων παρενόχλησης στις αθλήτριες και στους αθλητές. Κεντρικός έλεγχος από ψυχολόγους της Ομοσπονδίας για την εφαρμογή του Κώδικα Συμπεριφοράς.

- Προτείνουμε το «Συντονιστή Αθλητισμού» σε κάθε Δήμο, ο οποίος δεν θα είναι αιρετός και θα προέρχεται από το χώρο του αθλητισμού. Αρμοδιότητες του «Συντονιστή Αθλητισμού» θα είναι η επικοινωνία με τους αθλητικούς συλλόγους του Δήμου και η επίλυση τυχόν προβλημάτων που αντιμετωπίζουν στη σχέση τους με το Δήμο, τις Ομοσπονδίες και τη Γ.Γ.Α.

Εργασιακά δικαιώματα στον Αθλητισμό

- Όλοι οι αθλητές που αγωνίζονται σε εθνικά πρωταθλήματα, να είναι ασφαλισμένοι
- Οι προπονητές όλων των κατηγοριών, να έχουν συμβάσεις εργασίας και να είναι ασφαλισμένοι
- Πρόσληψη μόνιμου και επαρκούς προσωπικού εργαζομένων στις ομοσπονδίες και στους φορείς του αθλητισμού
- Άμεση προστασία των εργασιακών θέσεων των Καθηγητών Φυσικής Αγωγής και των συνταγματικά κατοχυρωμένων επαγγελματιών τους δικαιωμάτων από ανειδίκευτα άτομα, τα οποία με σεμιναριακούς τίτλους λαμβάνουν θέσεις εργασίας σε ιδιωτικά γυμναστήρια, με αποτέλεσμα να θέτουν σε κίνδυνο τη σωματική ακεραιότητα των πολιτών και ταυτόχρονα θέτουν εκτός εργασιακού στίβου τους πραγματικούς επαγγελματίες της άσκησης.
- Εισαγωγή του Αγγλικού μοντέλου όσον αφορά τους Καθηγητές Φυσικής Αγωγής, (Physical Education Teachers), όπου όσοι δεν είναι πτυχιούχοι επάνω στο αντικείμενο να μπορούν να εργαστούν μονάχα ως βοηθοί αυτών, (Supply Teachers), με αποτέλεσμα την αναβάθμιση του αντικειμένου, την σωματική προστασία των πολιτών, αλλά και την εργασιακή απορρόφηση των επαγγελματιών της άσκησης.

Αναβάθμιση της φυσικής Αγωγής στη εκπαίδευση

- Αύξηση των εβδομαδιαίων ωρών της γυμναστικής στην εκπαίδευση.
- Επαρκές αθλητικό υλικό, μόνιμο και καταρτισμένο προσωπικό.
- Δημιουργία κατάλληλων χώρων άθλησης πλήρως εξοπλισμένων σε κάθε εκπαιδευτική μονάδα.
- Αναβάθμιση των σχολικών πρωταθλημάτων σε συνεργασία με τους Δήμους, τις Ομοσπονδίες και τους αθλητικούς συλλόγους.

Ο αθλητισμός είτε ως ατομική δραστηριότητα είτε ως συλλογική, ασκεί

σημαντική επίδραση στον άνθρωπο, τόσο στη σωματική του όσο και στην ψυχική του ευεξία. Αποτελεί συνταγματικό δικαίωμα και είναι δείκτης της ανάπτυξης μίας χώρας. Πρέπει να υπερασπιζόμαστε και να προωθούμε τα διαχρονικά ολυμπιακά ιδεώδη μέσω των οποίων διαπαιδαγωγείται και καταξιώνεται ο άνθρωπος.

ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΑ ΠΕΔΙΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η αρχή του κοινωνικού κράτους και τα συνταγματικά κατοχυρωμένα κοινωνικά δικαιώματα αποτελούν ευρωπαϊκό και διεθνές κεκτημένο. Ωστόσο, αλληπάλληλες μνημονιακές κυβερνήσεις με την εφαρμογή πολιτικών λιτότητας και τον παραγκωνισμό του δημοκρατικού πλαισίου λειτουργίας και ελέγχου των εξουσιών έχουν οδηγήσει σε ένα συρρικνωμένο κράτος, στην ασύδοτη επικράτηση των θεσμών και των πρακτικών της οικονομίας της αγοράς, στην ιδιωτικοποίηση της δημόσιας περιουσίας, στην απορρύθμιση των εργασιακών σχέσεων, στην τεράστια άνοδο της ανεργίας και σε σοβαρές περικοπές στα εισοδήματα πολιτών και στις κοινωνικές δαπάνες. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο οι μνημονιακές κυβερνήσεις ενισχύουν την κρατική καταστολή. Ο αστυνομικός και δικαστικός αυταρχισμός με την άσκηση βίας, την κατασκευή δικογραφιών, τις συχνές προσωρινές κρατήσεις, τις εκκενώσεις ελεύθερων κοινωνικών χώρων, την επιβολή προστίμων για διαδηλώσεις, τις απαγορεύσεις από την ΕΛΑΣ, τη δημιουργία ειδικών σωμάτων στους πανεπιστημιακούς χώρους κ.ά. διαμορφώνουν ένα ασφυκτικό πλαίσιο άσκησης και των πιο στοιχειωδών ελευθεριών.

Η στρατηγική των Μνημονίων, αν και ξεκινά από τα κοινωνικά δικαιώματα, δεν μπορεί παρά να προσβάλει και τα άμεσα πολιτικά ή τα ατομικά δικαιώματα που συνδέονται με την άσκηση πολιτικής δράσης. Η απεργία, ο συνδικαλισμός και η διαδήλωση γίνονται τα πρώτα θύματα της μνημονιακής στρατηγικής. Η προληπτική καταστολή των διαδηλώσεων, οι μαζικές προσαγωγές και συλλήψεις, η κακομεταχείριση κρατούμενων είναι μεν όψεις παλαιού σκηνικού αλλά ενισχυμένου με την ένταση της καταστολής. Επίσης, η συστηματική χρήση χημικών και αυρών ενάντια στους διαδηλωτές απειλεί άμεσα, πέρα από την ελευθερία τους να διαδηλώνουν, και την προσωπική τους ασφάλεια, υγεία και σωματική ακεραιότητα. Απέναντι σε αυτή τη συνθήκη το ΜέΡΑ25 τάσσεται κατά των αντιπρομοκρατικών νόμων και υπέρ της ριζικής αλλαγής του νομικού πλαισίου για τις διαδηλώσεις, ενώ προτεραιοποιεί τον εκδημοκρατισμό και την αναδιοργάνωση της αστυνομίας (βλ. Δημόσια Διοίκηση, Αναδιοργάνωση της Ελληνικής Αστυνομίας). Παράλληλα τάσσεται υπέρ ενός σύγχρονου πλαισίου για την αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος με σεβασμό στα δικαιώματα των κατηγορουμένων στη δίκαιη δίκη τους και υπέρ της ριζικής αναμόρφωσης του σωφρονιστικού συστήματος, καθώς και της επέκτασης και εφαρμογής εναλλακτικών της κράτησης μέτρων και εναλλακτικών τρόπων έκτισης ποινής.

Όσον αφορά τη στρατιωτική θητεία το ΜέΡΑ25 υποστηρίζει τον θεσμό της εναλλακτικής κοινωνικής υπηρεσίας σε μη στρατιωτική αρχή εκτός της δικαιοδοσίας του Υπουργείου Άμυνας και της εξίσωσης της διάρκειας της εναλλακτικής υπηρεσίας με τη στρατιωτική. Επίσης, καταδικάζει όλες τις διώξεις

των αντιρρησιών συνείδησης.

Όσον αφορά τις μειονότητες, το ΜέΡΑ25 τάσσεται (α) υπέρ της προστασίας των δικαιωμάτων των μειονοτήτων, όπως ορίζουν οι διεθνείς συμβάσεις, έχοντας υπόψη πάντα το πλαίσιο της Συνθήκης της Λωζάνης (24.07.1923), (β) υπέρ της εξασφάλισης αξιοπρεπούς διαβίωσης για τους Ρομά μέσα από εκτεταμένα στεγαστικά προγράμματα και από επαρκή πρόσβαση σε υπηρεσίες εκπαίδευσης, υγείας και στην εργασία, χωρίς διακρίσεις και αποκλεισμούς καθώς και, (γ) ως προς τη Μουσουλμανική Μειονότητα της Θράκης, αναφορικά με τις δικαιοδοσίες της Μουφτείας, υπέρ της κατάργησης κάθε δικαστικής/ δικαιοδοτικής αρμοδιότητας που έχει απομείνει στους Μουφτήδες, και της επίλυσης εφεξής όλων των αστικών διαφορών από τη Δικαιοσύνη, προκειμένου να διασφαλιστούν τα δικαιώματα των γυναικών, με βάση τη συνταγματική αρχή της ισότητας και τις Διεθνείς Συμβάσεις. Ταυτόχρονα, το ΜέΡΑ25 τάσσεται υπέρ της επιλογής του Μουφτή με τρόπο που θα επιλέγει η ίδια η μειονότητα, σε πλαίσια απόλυτης ανεξαρτησίας και ελευθερίας έκφρασης της βούλησης των μελών της θρησκευτικής μειονότητας.

1. Επίδραση Λιτότητας στα Ανθρώπινα Δικαιώματα

1.1. Καθιέρωση ικανοποιητικού κατώτατου μισθού με πλήρη επαναφορά των συλλογικών διαπραγματεύσεων και ικανοποιητικού επιπέδου ασφαλιστικών παροχών για να εξασφαλίζεται μία αξιοπρεπής διαβίωση για τους πολίτες.

1.2. Εισαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ως κεντρικό παράγοντα στις διαπραγματεύσεις με πιστωτές με εισαγωγή ρήτρας εφαρμογής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

1.3. Αποτίμηση επιπτώσεων των οικονομικών μέτρων στα ανθρώπινα δικαιώματα και διασφάλιση συμμετοχής των πολιτών.

2. Πρόσφυγες - Μετανάστες

2.1. Το ΜέΡΑ25 σημειώνει πως οι δυνάμεις της Ακροδεξιάς που ποτέ δεν έχασαν την ευκαιρία να ξεπουλήσουν τα κυριαρχικά δικαιώματα της Ελλάδας μας (είτε στην Κατοχή, είτε στη Χούντα, είτε στα χρόνια των Μνημονίων) σήμερα προσπαθούν, για άλλη μια φορά στη σύγχρονη ιστορία μας, να πείσουν έναν λαό καταπονημένο και εξουθενωμένο ότι είναι πατριωτικό του καθήκον:

- Να βάλει στην άκρη τον ανθρωπισμό του.
- Να ρίξει στον ξένο το φταίξιμο για το φευγιό των παιδιών του και την ερημοποίηση της χώρας.
- Να θεωρήσει ως εχθρό της χώρας μια ομάδα πολλαπλώς εργαλειοποιημένων κατατρεγμένων ανθρώπων.

- Να συνταχθεί με εκείνους (π.χ. Βρυξέλλες, Βερολίνο, Ουάσιγκτον) που τον εξαθλίωσαν και οι οποίοι, με τους πολέμους τους στη Μέση Ανατολή, δημιούργησαν το Προσφυγικό.

Η Διάκριση Προσφύγων-Μεταναστών αποτελεί ένα μισανθρωπικό ιδεολόγημα.

Στο τέλος του Β' Παγκόσμιου Πόλεμου, η μοίρα προσφύγων (ιδίως Εβραίων) που επεστράφησαν στους Ναζί από τις ΗΠΑ, τη Βρετανία, την Αυστραλία και άλλες χώρες, βρίσκοντας τραγικό θάνατο, βάραινε τη συνείδηση των κυβερνήσεων. Με στόχο τη διεθνή νομοθέτηση του δικαιώματος τέτοιων προσφύγων, των οποίων η ζωή κινδυνεύει από καθεστώτα που θα τους εξόντωναν, να ζητούν και να λαμβάνουν άσυλο, καθιερώθηκε η διαφοροποίηση των προσφύγων (που κινδυνεύει άμεσα η ζωή τους) από τους μετανάστες (που οραματίζονται μια καλύτερη ζωή).

Από τότε πέρασαν εβδομήντα χρόνια. Οι πόλεμοι άλλαξαν χαρακτήρα. Δεν κηρύσσονται καν. Απλά, ξεσπούν. Όπως και το 1939 έτσι και σήμερα η «πολιτισμένη» Δύση, πρώτον, ευθύνεται για πολλές από αυτές τις συρράξεις και, δεύτερον, χρησιμοποιεί το διεθνές δίκαιο ώστε να διαχωρίζει, κατά το δοκούν, μεταξύ των εκλεκτών της «προσφύγων» (π.χ. θυμάτων του πολέμου στη Συρία) και των μη εκλεκτών της «μεταναστών» (π.χ. θυμάτων του πολέμου στο Αφγανιστάν).

Παράλληλα, η λαίλαπα των νεοφιλελεύθερων πολιτικών που εφαρμόστηκαν σε πολλές χώρες, ιδίως της Αφρικής (π.χ. Γκάνα, Κένυα, Νιγηρία), αρχής γενομένης με τα λεγόμενα Προγράμματα Δομικής Προσαρμογής του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου στα τέλη της δεκαετίας του 1970, έφεραν ολόκληρους πληθυσμούς σε επίπεδα απόλυτης φτώχειας που η ανθρωπότητα δεν είχε ξαναζήσει. Σήμερα, αυτές οι απάνθρωπες καταστάσεις εντείνονται ακόμα περισσότερο με την κλιματική αλλαγή. Όταν, λοιπόν, φτάνουν στις ακτές μας οικογένειες που πήραν το τεράστιο ρίσκο να πνιγούν τα παιδιά τους μόνο και μόνο για να τα διασώσουν, έχει σημασία αν προσπαθούσαν να τα γλιτώσουν από τις σφαίρες στρατιωτών ή από τον βασανιστικό θάνατο που φέρνει η πείνα; Έχει νόημα να κατατάξουμε τους μεν ως «πρόσφυγες» τους δε ως «μετανάστες»;

Το 2010, με τη βοήθεια του ίδιου του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου που επέβαλε σε αφρικανικές χώρες τα Προγράμματα Δομικής Προσαρμογής, δηλαδή το προσοίμιο του δικού μας Μνημονίου, η Ελλάδα μετετράπη σε Χρεοδουλοπαροικία με αποτέλεσμα τη σταδιακή της Ερημοποίηση καθώς εκατοντάδες χιλιάδες νέες και νέοι μας μετανάστευσαν. Γονείς, παππούδες και γιαγιάδες υποφέρουν, όπως υποφέρουν και πολλά από αυτά τα «Παιδιά της Κρίσης». Το αφήγημα ότι αυτοί δεν είναι πρόσφυγες αλλά μετανάστες νομιμοποιεί τις μισανθρωπικές πολιτικές που έδωξαν τα «Παιδιά της Κρίσης», θεωρώντας ότι έφυγαν από επιλογή.

Αυτό σημαίνει ένα πράγμα: Ο λαός μας, θύμα της τρόικας και των Μνημονίων της, έχει ηθική υποχρέωση να απορρίψει το επιχείρημα ότι οι μετανάστες επιλέγουν τη μοίρα τους, αντίθετα με τους πρόσφυγες. Για αυτό, αν και ο διαχωρισμός μεταναστών-προσφύγων είναι κατοχυρωμένος στο ισχύον διεθνές νομικό δίκαιο, το ΜέΡΑ25 αρνείται να διαχωρίζει κατατρεγμένους ανθρώπους μεταξύ προσφύγων (που είναι εξ ορισμού καλοδεχόμενοι) και μεταναστών (που δεν είναι).

Όσον αφορά συγκεκριμένες δράσεις και πολιτικές αντιμετώπισης των εισροών νεοφερμένων και των πρακτικών προβλημάτων που προκύπτουν ως αποτέλεσμα, προτείνουμε:

Δράσεις βραχυπρόθεσμες στα νησιά του Αιγαίου και την ενδοχώρα:

- Άμεση προώθηση των προσφύγων στην ενδοχώρα κόντρα στις ευρωπαϊκές πολιτικές που έχουν μετατρέψει τα νησιά του Αιγαίου σε στρατόπεδα συγκέντρωσης ψυχών.
- Δημιουργία πολλών μικρών, ανθρώπινων υποδομών σε όλη την επικράτεια με τη συμμετοχή των δήμων αλλά και τη δυνατότητα των τοπικών αρχών να προσκαλούν για συγκεκριμένο χρόνο (π.χ. μετά από συνέντευξη) οικογένειες μεταναστών που είναι διατεθειμένες να ενταχθούν παραγωγικά στον τόπο.

Δράσεις στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης:

- Άμεση καταγγελία της απαράδεκτης και παράνομης (σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο) Συμφωνίας ΕΕ-Τουρκίας.
- Αναγγελία άσκησης βέτο στον Προϋπολογισμό της ΕΕ έως ότου η ΕΕ συμφωνήσει στην ισοκατανομή των αιτούντων άσυλο και στο άνοιγμα των συνόρων εντός της ΕΕ.

Δράσεις μεσο-μακροπρόθεσμες για την Παραγωγική Ένταξη των Προσφύγων - Μεταναστών:

- Παροχή μόνιμης άδειας εργασίας/παραμονής σε όποιον/α έχει κλείσει διετία στη χώρα ως εργαζόμενος/η, σε όποιον/α έχει κλείσει δεκαετία χωρίς να εργάζεται, σε όλα τα παιδιά που έχουν γεννηθεί στη χώρα από τις πιο πάνω ομάδες, και την εντός διετίας έναρξη της διαδικασίας παροχής υπηκοότητας για όσους/ες έχουν μόνιμη άδεια εργασίας/παραμονής.
- Δικαίωμα όσων έχουν λάβει μόνιμη άδεια εργασίας/παραμονής να φέρουν στη χώρα την οικογένειά τους εφόσον έχουν συμφωνήσει με συγκεκριμένο δήμο/κοινότητα (ιδίως στις ερημοποιημένες περιοχές της χώρας) την εκεί εγκατάστασή τους.

Αναφορικά με την ένταξη των μεταναστών και προσφύγων που επιθυμούν να ενταχθούν παραγωγικά στη χώρα:

Σχεδιασμός της Ένταξης

Η κοινωνική ένταξη των μεταναστών και προσφύγων δομείται πάνω στους 6, μη περιοριστικούς, άξονες:

1. Νομιμοποίηση - Κανείς χωρίς ΑΜΚΑ
2. Γλώσσα - Διασφάλιση της ισότιμης επικοινωνίας
3. Απασχόληση - Παραγωγική Ένταξη με απόλυτη ισοτιμία αναφορικά με τα εργασιακά δικαιώματα
4. Κατοικία - δικαίωμα στη στέγη όλων των κατοίκων της χώρας
5. Οικογένεια - καμία οικογένεια διαχωρισμένη
6. Σεβασμός στην πολιτισμική και θρησκευτική ιδιαιτερότητα

Η έλλειψη νομικής και πολιτικής προστασίας προς τους μετανάστες, τους αφήνει εκτεθειμένους στην ατομική και συλλογική αυθαιρεσία. Οι μετανάστες ζουν σε ένα εκθρικό περιβάλλον χωρίς κανένα δικαίωμα και η υπόστασή τους ορίζεται μόνο από την ιδιότητα τους ως φθνή εργατική δύναμη, στην ανεπίσημη πλευρά της οικονομίας.

Ένταξη από την πρώτη ώρα

Το κλειδί για την επιτυχή ένταξη έγκειται στην εκπαίδευση, στην κατάρτιση και στις ευκαιρίες στην εργασία και στην κοινωνία. Προσπατούμενο γι' αυτό είναι η εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας, η αξιοποίηση προς όφελος των ίδιων των μεταναστών και προσφύγων των δεξιοτήτων τους καθώς και ο σεβασμός στα θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου στη ζωή, την ελευθερία και την αξιοπρεπή, ισότιμη εργασία.

Διασφαλίζουμε ειρηνική συνύπαρξη και ένταξη

Η ένταξη αρχίζει την ημέρα της άφιξης. Όποιος/α θέλει να γίνει μέρος αυτής της κοινωνίας χρειάζεται δικαιώματα και πρόσβαση. Όποιος/α θέλει να είναι μέρος αυτής της κοινωνίας χρειάζεται γλώσσα και κίνητρα. Ο στόχος μας είναι μια κοινωνία όπου οι διαφορές δεν οδηγούν σε διακρίσεις και αποκλεισμό και όπου ο καθένας και η καθεμία μπορεί να βρει τη θέση του/της επί ίσοις όροις και να εισακούεται η φωνή του/της. Για αυτό, το ΜέΡΑ25 προτείνει τη δημιουργία Συμβουλευτικής Συνέλευσης Αλλοδαπών Μόνιμων Κατοίκων που θα εκλέγουν οι ίδιοι με σκοπό τη δική τους, οργανωμένη έκφραση – με δημοκρατικές

διαδικασίες για τις οποίες θα μεριμνά το ελληνικό κράτος. Κυβέρνηση, Αντιπολίτευση και λοιποί θεσμοί δεν θα δύνανται πλέον να αντιμετωπίζουν τους αλλοδαπούς μόνιμους κατοίκους ως μια άμορφη, άβουλη ανθρώπινη μάζα της οποίας οι απόψεις δεν καταγράφονται και δεν έχουν καμία δυνατότητα παρέμβασης στις αποφάσεις και πολιτικές που καθορίζουν τις ζωές τους.

2.2. Κατάργηση των ρατσιστικών διατάξεων που θεσπίζουν διακρίσεις και στερούν το δικαίωμα πρόσβασης στην υγεία, την παιδεία και την κοινωνική προστασία από μετανάστες χωρίς έγγραφα. Αποζημίωση στα θύματα ρατσιστικών επιθέσεων κατ' αναλογία των διατάξεων για την αποζημίωση των θυμάτων βίας.

2.3. Άσυλο στους πολιτικούς πρόσφυγες. Πραγματική επικουρική προστασία στους πρόσφυγες του πολέμου, της φτώχειας των κοινωνικών συγκρούσεων και των φυσικών καταστροφών. Μέτρα για την πραγματική οικογενειακή επανένωση των μελών των οικογενειών των δικαιούχων διεθνούς προστασίας. Ανθρωπιστικό καθεστώς σε όλα τα ασυνόδευτα παιδιά που δεν πληρούν τα πρότυπα της διεθνούς προστασίας.

2.4. Αποσύνδεση της ανανέωσης της άδειας παραμονής των μεταναστών από την ύπαρξη ορισμένου αριθμού ενσήμων.

2.5. Αποσύνδεση του δικαιώματος οικογενειακής επανένωσης από την απόδειξη ορισμένου εισοδήματος.

2.6. Αποποινικοποίηση του αδικήματος της παράνομης εισόδου και διαμονής.

2.7. Απαγόρευση της απέλασης και της διοικητικής κράτησης των ευάλωτων ομάδων (άτομα με αναπηρία, ανήλικοι, ιδίως οι ασυνόδετοι, έγκυες γυναίκες, άτομα ηλικίας άνω των 65 ετών, άτομα με σοβαρά προβλήματα υγείας, θύματα βασανιστηρίων ή απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισης και σεξουαλικής βίας).

2.8. Απαγόρευση των επαναπροωθήσεων σε σημεία εισόδου. Κατάργηση των πρακτικών αναχαίτισης των εισερχόμενων αλλοδαπών στα θαλάσσια σύνορα.

2.9. Κατάργηση των στρατοπέδων συγκέντρωσης μεταναστών και της κράτησης στα κρατητήρια των αστυνομικών τμημάτων κάτω από άθλιες συνθήκες, που προσβάλλουν κάθε έννοια ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Δημιουργία κέντρων υποδοχής/φιλοξενίας για αλλοδαπούς και άπορους/άστεγους ημεδαπούς.

2.10. Δικαίωμα εκλέγειν και εκλέγεσθαι σε αυτοδιοικητικές εκλογές σε όλους τους αλλοδαπούς που συμπληρώνουν πέντε χρόνια νόμιμης διαμονής.

2.11. Λειτουργικό και αποτελεσματικό πλαίσιο εντοπισμού και προστασίας των θυμάτων trafficking.

2.12. Κατάργηση του γεωγραφικού περιορισμού στα νησιά του ανατολικού Αιγαίου για τους αιτούντες διεθνή προστασία.

2.13. Άμεση μετεγκατάσταση των αιτούντων διεθνή προστασία που βρίσκονται στα νησιά του ανατολικού Αιγαίου στην ενδοχώρα σε χώρους με αξιοπρεπείς συνθήκες διαμονής.

2.14. Δημιουργία κρατικής υπηρεσίας πιστοποίησης θυμάτων βασανιστηρίων, σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα.

2.15. Εφαρμογή εναλλακτικών της διοικητικής κράτησης μέτρων και απαγόρευση κράτησης των αιτούντων διεθνή προστασία εκτός από εξαιρετικές περιπτώσεις.

2.16. Δημιουργία ενός ενιαίου συστήματος παιδικής προστασίας. Μέχρι τη δημιουργία του, πλήρης και αποτελεσματική εφαρμογή του θεσμού της επιτροπείας ανηλίκων, κατάργηση της λεγόμενης προστατευτικής φύλαξης των ανηλίκων και δημιουργία επαρκούς αριθμού δομών σταθερής φιλοξενίας και στελέχωσή τους με κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό για τη φροντίδα των ανηλίκων.

2.17. Κατάργηση των διατάξεων που συρρικνώνουν τα δικαιώματα των αιτούντων διεθνή προστασία με τους νόμους 4636/2019 και 4686/2020, παροχή δωρεάν νομικής βοήθειας σε όλους τους αιτούντες διεθνή προστασία και διασφάλιση του δικαιώματός τους σε πραγματική και αποτελεσματική προσφυγή.

2.18. Δημιουργία και εφαρμογή ενός εθνικού σχεδίου ένταξης προσφύγων στην ελληνική κοινωνία με εφαρμογή όλων των σχετικών προτύπων του διεθνούς δικαίου και αξιοποίηση της σχετικής διεθνούς εμπειρίας.

2.19. Ενίσχυση των υπηρεσιών ασύλου, υποδοχής και φιλοξενίας με επαρκές μόνιμο προσωπικό, εξοπλισμό και υλικοτεχνική υποδομή και τακτική εκπαίδευσή τους στο αντικείμενο.

2.20. Θέσπιση ενός πρόσθετου τύπου άδειας, της «άδειας προς αναζήτηση εργασίας», διάρκειας ενός έτους με στόχο την αναζήτηση εργασίας. Μοναδικές προϋποθέσεις θα είναι η ανυπαρξία διεθνούς εντάλματος σύλληψης και η κατάθεση ποσού ύψους 4.000 ευρώ για πιστοποίηση αυτοσυντήρησης. Εάν ο αλλοδαπός βρει εργασία και συμπληρώσει δύο μήνες σε αυτήν μέσα στο έτος, θα λαμβάνει διετή άδεια διαμονής με δυνατότητα ανανέωσης. Εάν ο/η πρόσφυγας βρει εργασία οριακά πριν τη λήξη της άδειας αναζήτησης εργασίας, η παραμονή του στη χώρα παρατείνεται.

2.21. Δράσεις για τη δημιουργία δεσμών και πολιτισμικών ανταλλαγών με την τοπική κοινωνία σε συνεργασία με τοπικούς φορείς και συλλογικότητες.

2.22. Κεντρική θέση του ΜέΡΑ25 είναι η ριζική τροποποίηση του Ευρωπαϊκού Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο προς την κατεύθυνση της αναλογικής κατανομής των προσφύγων και των μεταναστών σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η κατάργηση του Κανονισμού Δουβλίνο 3 στο πλαίσιο του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου και η δημιουργία

μιας ολοκληρωμένης ευρωπαϊκής συμφωνίας για την αναλογική κατανομή, εγκατάσταση και ένταξη των προσφύγων και μεταναστών στην Ευρώπη με πλήρη σεβασμό στο διεθνές δίκαιο.

Μέχρι την υιοθέτηση της πολιτικής που προαναφέρεται, πρέπει να επανεκκινηθεί το πρόγραμμα μετεγκατάστασης των προσφύγων από την Ελλάδα και την Ιταλία με χρήση ενός διευρυμένου ορισμού της οικογένειας και με στόχο, σε πρώτη φάση, τη συμπλήρωση των 160.000 θέσεων μετεγκατάστασης (relocation) προσφύγων από την Ελλάδα και την Ιταλία, για τις οποίες τα κράτη μέλη της Ε.Ε. είχαν συμφωνήσει για την περίοδο Οκτωβρίου 2015 - Σεπτεμβρίου 2017.

3. Καταστολή - Κρατική Βία

3.1. Ριζική αλλαγή του δικαίου περί διαδηλώσεων, με κατάργηση της σχετικής νομοθεσίας που περιστελλεί το συνταγματικό δικαίωμα στη διαδήλωση και ταυτόχρονη απαγόρευση της χρήσης χημικών ουσιών στις διαδηλώσεις.

3.2. Κατάργηση του Π.Δ 141/1991, για εξακρίβωση στοιχείων σε υπόπτους, που νομιμοποιεί τις προληπτικές συλλήψεις πριν τις διαδηλώσεις και την προσαγωγή χιλιάδων νέων, γιατί δεν αρέσουν στα αστυνομικά όργανα.

3.3. Κατάργηση των ειδικών σωμάτων της αστυνομίας (ΜΑΤ, ομάδες Δέλτα, Ζήτα, Δίας κλπ.). Μέχρι τότε, να διασφαλίζεται η λογοδοσία των σωμάτων αυτών με την υποχρέωση τους να φέρουν διακριτικά σε ώρα υπηρεσίας και την καθιέρωση ανεξάρτητου οργάνου ελέγχου της αστυνομικής αυθαιρεσίας με αποφασιστικό ρόλο για τις κυρώσεις σε βάρος τους.

3.4. Έλεγχος των προγραμμάτων σπουδών και εκπαίδευσης των αστυνομικών σωμάτων από ΔΙΑΣΚΕΠ με αποφασιστικό ρόλο. Να διασφαλίζεται η σταθερή εκπαίδευση των αστυνομικών στα διεθνή πρότυπα περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Τα μέλη του ΔΙΑΣΚΕΠ να είναι κατά 1/3 από το κοινοβούλιο και τα υπόλοιπα από πολίτες και ειδικούς. Μέρος αυτών των μελών να είναι κληρωτοί.

3.5. Κατοχύρωση και επέκταση του θεσμού των λαϊκών δικαστών (ενόρκων) στα ποινικά δικαστήρια.

3.6. Κατάργηση των αντιπρομοκρατικών νόμων (ιδίως οι νόμοι 2928/2001, 3251/2004) και να αντικατασταθούν από σύγχρονη νομοθεσία για τη δίωξη του οργανωμένου εγκλήματος με πλήρη σεβασμό στα δικαιώματα των κατηγορουμένων. Να διασφαλίζεται ο ρόλος και η μυστικότητα της ταυτότητας των μαρτύρων δημοσίου συμφέροντος, ώστε να ενθαρρύνεται η αποκάλυψη εγκλημάτων, ιδίως στα πεδία διαφθοράς, φοροδιαφυγής, φοροαποφυγής και οργανωμένου εγκλήματος.

3.7. Αφοπλισμός των αστυνομικών που μετέχουν σε καθημερινές περιπολίες και απόσυρση κλουβιών από το κέντρο των πόλεων.

3.8. Εκδημοκρατισμός και αποχρηματοδότηση της Ελληνικής Αστυνομίας (βλ. Δημόσια Διοίκηση, Αναδιοργάνωση της Ελληνικής Αστυνομίας).

4. Μειονότητες

4.1. Αποδοχή του περιεχομένου και του σκεπτικού των καταδικαστικών για την Ελλάδα αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου για τα σωματεία που χρησιμοποιούν εθνικό αυτοπροσδιοριστικό επίθετο της δικής τους επιλογής και απρόσκοπτη λειτουργία των σωματείων αυτών.

4.2. Πλήρης σεβασμός και εφαρμογή της Διακήρυξης του ΟΗΕ για τα δικαιώματα προσώπων που ανήκουν σε εθνικές ή εθνοτικές, θρησκευτικές και γλωσσικές Μειονότητες, καθώς και άμεση υπογραφή και κύρωση του Ευρωπαϊκού Χάρτη για τις Περιφερειακές ή Μειονοτικές Γλώσσες (Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης).

4.3. Ειδικά για τη Μουσουλμανική Μειονότητα της Θράκης (όπου εθνοτικά - ethnic group - διακρίνεται στους Τουρκογενείς, Πομάκους και Ρομά) προτείνουμε τα εξής:

4.3.1. Κατάργηση της αρμοδιότητας του ΥΠΕΞ και της ΕΥΠ για τα θέματα που αφορούν τη μειονότητα και μεταφορά των σχετικών αρμοδιοτήτων στο Υπουργείο Εσωτερικών.

4.3.2. Δημόσια διοίκηση και κρατικές υπηρεσίες στις οποίες να έχουν θέση οι πολίτες της μειονότητας. Ισότιμη αντιμετώπιση των μελών της μειονότητας στα σώματα ασφαλείας και τον στρατό (χορήγηση βαθμών, προαγωγές κτλ).

4.3.3. Αναβάθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος με παροχή ίσων ευκαιριών πρόσβασης σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης.

4.3.4. Θέσπιση δίγλωσσης διετούς προσχολικής εκπαίδευσης για τα παιδιά της μειονότητας, ώστε να διευκολυνθεί η εκπαιδευτική τους ένταξη.

4.4. Αντιμετώπιση του ιδιάζοντος κοινωνικού αποκλεισμού των Τσιγγάνων, καθώς οι Ρομά, έλληνες πολίτες, είναι η πιο αδικημένη και περιθωριοποιημένη κοινωνική ομάδα στην Ελλάδα:

4.4.1. Εξασφάλιση αξιοπρεπούς και κατάλληλης στέγης για τους σκηνίτες Ρομά μέσα από εκτεταμένα στεγαστικά προγράμματα. Νομοθετική ρύθμιση για ρητή συμμόρφωση της Πολιτείας προς διεθνείς δεσμεύσεις της χώρας σχετικά με απαγόρευση μετεγκατάστασης ή έξωσης καταυλισμών Ρομά, αν δεν έχει προηγουμένως βρεθεί κατάλληλος νέος τόπος.

4.4.2. Υποχρέωση της Πολιτείας για παροχή συστήματος ηλεκτροδότησης, υδροδότησης και αποκομιδής απορριμμάτων σε προσωρινούς καταυλισμούς Ρομά, ασχέτως του νομικού καθεστώτος της γης, των

κτισμάτων, κλπ (με παράλληλη νόμιμη αποζημίωση εκ μέρους της Πολιτείας σε ενδεχόμενους τρίτους ιδιοκτήτες).

4.4.3. Ελεύθερη επιλογή από Ρομά του τόπου νόμιμης κατοικίας τους και υποχρέωση των Δήμων να κάνουν δεκτές τις σχετικές αιτήσεις, με πρόβλεψη ποινικών κυρώσεων κατά των Δημάρχων που αρνούνται την εγγραφή Ρομά στα δημοτολόγια.

4.4.4. Λήψη μέτρων για τη βελτίωση της κατάστασης της υγείας του πληθυσμού αυτού που χειροτερεύει δραματικά - Άρση αποκλεισμών και εμποδίων στην πρόσβαση στην υγεία.

4.4.5. Εξασφάλιση και διευκόλυνση με κάθε τρόπο της πρόσβασης των Ρομά στην εκπαίδευση, ώστε να γεφυρωθεί άμεσα η απόσταση που χωρίζει τα τσιγγανόπαιδα με τους υπόλοιπους μαθητές.

4.4.6. Ριζική επίλυση των αστικοδημοτικών εκκρεμοτήτων των Ρομά.

4.4.7. Δημιουργία διαύλων επικοινωνίας και μόνιμης και σταθερής διαβούλευσης μεταξύ όλων ανεξαιρέτως των συλλόγων και ομοσπονδιών Ρομά και του κράτους.

4.4.8. Επιδίωξη της σύνδεσης των προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης, δια βίου μάθησης κλπ., (με ιδιαίτερη έμφαση στα παιδιά μεταξύ 12 και 18, που δεν έχουν συμμετάσχει καθόλου στην εκπαιδευτική διαδικασία) με την αγορά εργασίας μέσω της ευαισθητοποίησης και ενεργοποίησης πιθανών εργοδοτών.

4.4.9. Προγράμματα ενίσχυσης των Ρομά για ισότιμη συμμετοχή τους σε κάθε μορφή εμπορικής δραστηριότητας.

4.5. Διαχωρισμός Κράτους - Εκκλησίας με:

4.5.1. Πλήρη νομική αναγνώριση, ισότιμη της ελληνικής ορθόδοξης εκκλησίας, όλων των θρησκευτικών μειονοτήτων της Ελλάδας. Απόδοση σε αυτές με ειδική νομοθετική ρύθμιση του καθεστώτος του ειδικού θρησκευτικού νομικού προσώπου, χωρίς τη δυνατότητα ελέγχου σκοπιμότητας των σκοπών και της δράσης τους από το κράτος.

4.5.2. Κατάργηση του εκκλησιασμού και της πρωινής προσευχής. Αποκαθήλωση των θρησκευτικών εικόνων από σχολεία, δημόσιες υπηρεσίες και, κυρίως, από τις δικαστικές αίθουσες.

4.5.3. Κατάργηση του σημερινού μαθήματος Θρησκευτικών και αντικατάσταση του από μάθημα Θρησκευτολογίας που θα αντιμετωπίζει με τρόπο ισότιμο, ουδέτερο και αμερόληπτο όλα τα θρησκευτικά.

4.5.4. Κατάργηση του θρησκευτικού όρκου από κάθε δημόσια τελετή και κατάργηση θρησκευτικού εορτασμού εθνικών εορτών και επίσημης συμμετοχής της Πολιτείας σε θρησκευτικές τελετές.

4.5.5. Κατάργηση της νομοθεσίας για προσπλυτισμό ως αντίθετης στην ελευθερία διακίνησης των θρησκευτικών απόψεων.

4.5.6. Θέσπιση υποχρεωτικού πολιτικού γάμου για όλους τους πολίτες (δηλ. με προαιρετικό τυχόν μεταγενέστερο θρησκευτικό).

4.5.7. Θέσπιση υποχρεωτικής ονοματοδοσίας στο ληξιαρχείο με αποσύνδεση από ενδεχόμενη θρησκευτική τελετή βάπτισης.

4.5.8. Αφαίρεση της αναφοράς σε θρήσκευμα από οποιοδήποτε δημόσιο έγγραφο.

4.5.9. Ίδρυση επαρκών χώρων πολιτικού αποχαιρετισμού νεκρών σε όλα ανεξαιρέτως τα δημόσια νεκροταφεία.

4.5.10. Κατάργηση όλων των φοροαπαλλαγών των Εκκλησιών για δραστηριότητες που δεν έχουν άμεσο φιλανθρωπικό χαρακτήρα (π.χ. επιχειρηματικές).

4.5.11. Θέσπιση χρονοδιαγράμματος για μετάβαση σε καθεστώς οικονομικής αυτοτέλειας των Εκκλησιών, με ανάληψη της μισθοδοσίας των κληρικών τους από τις ίδιες (και με παράλληλη θέσπιση προαιρετικής φορολόγησης για ενδιαφερόμενους πολίτες και διασφάλιση των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων όλων των εν ενεργεία κληρικών).

5. Φυλακές - Κρατούμενοι/ες

5.1. Περαιτέρω περιορισμός της (υπερ)ποινικοποίησης αδικημάτων στην κατεύθυνση που κινείται ο νέος Ποινικός Κώδικας. Αποποινικοποίηση ή μείωση της προβλεπόμενης ποινής μικροαδικημάτων. Σεβασμός της έκφρασης της ελεύθερης γνώμης, του δικαιώματος συνάθροισης και κοινωνικής συνύπαρξης και του απορρήτου της προσωπικής ζωής. Απαγόρευση δημοσίευσης φωτογραφιών και προσωπικών δεδομένων ειδικότερα σε υπόδικους (τεκμήριο αθωότητας).

5.2. Νομοθετικές τροποποιήσεις για την επέκταση και εφαρμογή εναλλακτικών κυρώσεων και εναλλακτικών τρόπων έκτισης ποινής. Η φυλάκιση να παραμείνει ως ποινή μόνο για τα σοβαρά αδικήματα και για τους υπότροπους σοβαρών αδικημάτων. Το βραχιολάκι να είναι προσωπική επιλογή, χωρίς πρόσθετες προϋποθέσεις του κρατούμενου και σε καμία περίπτωση υποχρεωτικό (στους αδειούχους και στους υπόδικους). Να μην επιβαρύνεται ο κρατούμενος το κόστος του και η εφαρμογή του να επαφίεται αποκλειστικά στο δημόσιο.

5.3. Κατάργηση των φυλακών ανηλίκων. Κατάργηση της προφυλάκισης και των στερητικών της ελευθερίας ποινών για τους ανήλικους. Άμεση αποφυλάκιση κάθε ανήλικου ασχέτως εθνικότητας και μέχρι τότε διαχωρισμό ανήλικων (αγοριών και κοριτσιών) από τους ενήλικες κρατούμενους.

5.4. Κατάργηση φυλάκισης για τη μικρή παραβατικότητα. Προσθήκη

κοινωνικού εργασίου ως εναλλακτική ποινή για τα εγκλήματα χαμηλής παραβατικότητας.

5.5. Ριζική αναθεώρηση του σωφρονιστικού συστήματος, δημιουργία κατάλληλων δομών και υποδομών και συνεχής, τακτική εκπαίδευση του προσωπικού. Έμφαση στον ανθρώπινο παράγοντα, δομές προστασίας των δικαιωμάτων των κρατούμενων, πρόσληψη επιστημονικού προσωπικού, αναβάθμιση της εκπαίδευσής του.

5.6. Επέκταση των ευεργετικών διατάξεων (εργασία, προγράμματα, ευεργετικός υπολογισμός, επισκεπτήρια, άδειες, εκπαίδευση, ημιελεύθερη διαβίωση, αγροτικές φυλακές, υπ' όρων απόλυση κλπ.) και απροκατάληπτη εφαρμογή τους. Δυνατότητα σεξουαλικών επαφών μεταξύ συντρόφων, ανεξαρτήτως σεξουαλικού προσανατολισμού, σε ειδικό χώρο των φυλακών χωρίς επιτήρηση.

5.7. Αυστηρή εφαρμογή των διατάξεων περί προφυλάκισης και μείωση του χρόνου στους 12 ή 6 μήνες, για όλες τις κατηγορίες αδικημάτων.

5.8. Δημιουργία μονάδων απεξάρτησης και αναθεώρηση των διατάξεων δίωξης των παραβιάσεων που αφορούν τα ναρκωτικά. Αποποινικοποίηση της χρήσης ναρκωτικών.

5.9. Διερεύνηση των καταγγελιών των κρατούμενων για βασανιστήρια και κακομεταχείριση από ανεξάρτητο φορέα με τη συμμετοχή φορέων κοινωνικού ελέγχου παράλληλα και ανεξάρτητα από την ποινική διαδικασία. Ρητή απαγόρευση του εξευτελιστικού ενδοσωματικού ελέγχου.

5.10. Άμεση αποφυλάκιση όλων των ατόμων που πάσχουν από αναπηρίες και βαριές ασθένειες (π.χ. ορθοπεδική, κλπ.).

5.11. Εστίαση στη δημιουργία σταδίου επανένταξης των αποφυλακισμένων στην κοινωνία.

6. Θητεία και αντιρροσίες συνείδησης

6.1. Ελεύθερος συνδικαλισμός στον στρατό.

6.2. Κατάργηση υποχρεωτικής στρατιωτικής θητείας.

6.3. Καθιέρωση ισόχρονης εναλλακτικής θητείας για τους αντιρροσίες συνείδησης.

6.4. Υπαγωγή των ποινικών αδικημάτων των φαντάρων σε ποινικά δικαστήρια και κατάργηση των στρατοδικείων.

6.5. Αυστηρή απαγόρευση άσκησης εθνικιστικής προπαγάνδας εκ μέρους της διοίκησης των μονάδων.

6.6. Κανένας φαντάρος ή στέλεχος σε κατασταλτική αποστολή και απεργοσπαστικό μηχανισμό.

6.7. Καμιά συμμετοχή φαντάρου σε ενέδρες και προσπάθειες εκδίωξης, απέλασης και κακοποίησης προσφύγων και μεταναστών.

6.8. Πλήρης αποσύνδεση της εκπλήρωσης των στρατιωτικών υποχρεώσεων από την έκδοση διαβατηρίου. Νομοθετική κατάργηση της απαγόρευσης εξόδου από τη χώρα για το αδίκημα της ανυποταξίας.

6.9. Αποποινικοποίηση του αδικήματος της ανυποταξίας και, έως τότε, κατάργηση του χαρακτήρα του ως διαρκούς και της διεξαγωγής αλληπάλληλων δικών για ένα και μόνο αδίκημα.

6.10. Υπαγωγή του θεσμού της εναλλακτικής κοινωνικής υπηρεσίας σε μη στρατιωτική Αρχή άλλου Υπουργείου (εκτός της δικαιοδοσίας του Υπουργείου Άμυνας).

6.11. Κατάργηση της επιτροπής ελέγχου συνείδησης, εξίσωση της διάρκειας της εναλλακτικής υπηρεσίας με τη στρατιωτική και παροχή δυνατότητας στον ενδιαφερόμενο για ελεύθερη επιλογή του φορέα στον οποίο θα υπηρετήσει κοινωνική θητεία με σύμφωνη γνώμη του τελευταίου (χωρίς γεωγραφικούς περιορισμούς που δεν έχουν νόημα στην περίπτωση του θεσμού της εναλλακτικής υπηρεσίας).

6.12. Επαρκής αμοιβή του αντιρρησία για έξοδα στέγασης, διατροφής, διαβίωσης και μετακίνησης.

6.13. Παύση των διώξεων παλιών και νέων αντιρρησιών συνείδησης.

7. Δικαιώματα Εργαζομένων στο Σεξ

7.1. Αξιοποίηση Συνηγόρου του Πολίτη (πόρισμα 6ης Νοεμβρίου 2003), ως προς την αναθεώρηση της προϋπόθεσης της ακτίνας των 200μ. για την άδεια εγκατάστασης, όσων εργαζομένων του σεξ επιλέγουν να εργάζονται σε σταθερούς εσωτερικούς χώρους (οίκοι ανοχής). Συνολική αναμόρφωση του νόμου περί εκδιδομένων προσώπων.

7.2. Να δοθεί έμφαση στις εκστρατείες ενημέρωσης των εργαζομένων για τα σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα.

7.3. Καμιά απαγόρευση για τη δυνατότητα εργασίας στον δρόμο ή της συνοδείας. Προώθηση αυτοδιαχειριστικού μοντέλου εργασίας και προστασία συνεργατικών εγχειρημάτων.

7.4. Πλήρης ασφάλιση στους/στις εργαζόμενους/ες τους σεξ, που εργάζονται: α) σε εσωτερικούς χώρους, β) υπηρεσίες χορού και στριπτίζ, γ) τηλεφωνικό σεξ, και, δ) εμφάνιση σε πορνογραφικά έργα.

7.5. Κανένας περιορισμός για τους αλλοδαπούς/ες εργαζόμενους/ες του σεξ που κατέχουν άδεια διαμονής οποιουδήποτε τύπου, υπό τον όρο ότι δεν αποτελούν θύματα διακίνησης ανθρώπων ή εκμετάλλευσης.

7.6. Ειδική πρόνοια για όσους/ες εργαζόμενους/ους του σεξ, επιθυμούν να εγκαταλείψουν το επάγγελμα της σεξουαλικής εργασίας. Θετικά μέτρα για την επαγγελματική τους κατάρτιση, ώστε να μπορούν να απορροφηθούν σε άλλη εργασία. Ειδικά προγράμματα σ' αυτή την κατεύθυνση.

8. Ψηφιακά Δικαιώματα

8.1. Η Δημόσια Σφαίρα ως Δημόσιος Χώρος – Δικτυακή ουδετερότητα: Συνταγματική καθιέρωση της ελευθερίας έκφρασης ως θεμελιώδους δικαιώματος υπέρτερης προστασίας. Αποποινικοποίηση του λόγου, κατάργηση του νόμου περί ασέμνων. Περιορισμός της χρηματικής ικανοποίησης για ηθική βλάβη από αδικοπραξίες σχετιζόμενες με την προσβολή της προσωπικότητας. Εισαγωγή κριτηρίων γύρω από την περιουσιακή κατάσταση των μερών για τον υπολογισμό της ηθικής βλάβης. Υποχρέωση φιλοξενίας της άποψης του παθόντος.

8.2. Δίκαιο του Μοιράσματος και της Δημιουργικότητας: Η αδιαπραγμάτευτη αναγνώριση και προστασία του δικαιώματος της ομότιμης παραγωγής που διέπεται από τη λογική των κοινών (commons) και της ιδιαίτερης φύσης των έργων πνευματικής δημιουργίας που απορρέουν από αυτήν. Η αναγνώριση και ο σεβασμός του δικαιώματος αυτοδιαχείρισης των κοινοτήτων που παράγουν και μοιράζονται πνευματικά κοινά αγαθά. Μια πολιτική προστασίας των πνευματικών κοινών αγαθών οφείλει να περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων:

8.2.1. Το δικαίωμα να διατηρεί ο παραγωγός πλήρη, μερικά ή καθόλου δικαιώματα στην πνευματική του εργασία, ανάλογα με τη βούλησή του.

8.2.2. Το δικαίωμα της έκφρασης, μέσω της ελεύθερης πρόσβασης, ανταλλαγής και συνεργασίας, στη σφαίρα των πνευματικών κοινών αγαθών που παράγονται για μη εμπορικούς σκοπούς.

8.2.3. Η αναγνώριση συλλογικών πνευματικών δικαιωμάτων στις κοινότητες που δραστηριοποιούνται στην παραγωγή συλλογικών διανοητικών αγαθών ελέγχου μέσω της θέσπισης περιορισμών στην εμπορική εκμετάλλευση του έργου τους από τρίτους και προνοιών που θα παρέχουν τη δυνατότητα διεκδίκησης αποζημίωσης, όταν οι καρποί της εργασίας τους γίνονται αντικείμενο ιδιωτικής οικειοποίησης ή κερδοσκοπίας (CODE 113).

8.3. Η ιδιωτικότητα ως χώρος οικειότητας: Απαρέγκλιτη εφαρμογή του απορρήτου των επικοινωνιών στο διαδίκτυο, αναβάθμιση της ΑΔΑΕ, υπαγωγή του στενού πυρήνα του κράτους στις προστατευτικές νομοθεσίες της ιδιωτικότητας, κατάργηση της διατήρησης δεδομένων του πληθυσμού και των σχετικών βάσεων δεδομένων, λήψη DNA μόνο με τη συναίνεση του υποκειμένου, απαγόρευση του εμπορίου προσωπικών δεδομένων.

8.4. Ριζοσπαστικός Εκδημοκρατισμός: Απλοποίηση στις σχέσεις κράτους – πολίτη, συλλογικά δικαιώματα για πρόσβαση του καθενός στη δημόσια

πληροφορία (νομοθεσία τύπου FOIA) χωρίς θεμελίωση εννόμου συμφέροντος με ελάχιστες εξαιρέσεις, στενά ερμηνευόμενες, πλήρης διαφάνεια στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, στα οικονομικά δεδομένα κτλ., διαβουλευτική ηλεκτρονική δημοκρατία, ηλεκτρονικά δημοψηφίσματα.

8.5. Εκτός εξαιρετικών περιπτώσεων (π.χ. λόγοι εθνικής ασφάλειας, οι οποίοι θα πρέπει να προσδιοριστούν περιοριστικά για να αποτραπεί η καταχρηστική επίκλησή τους), όποια παραγωγή δεδομένων (π.χ. geodata) γίνεται δημοσία δαπάνη, να χαρακτηρίζεται ως δημόσιας ιδιοκτησίας (public domain) και να καθίσταται προσβάσιμη με ανοικτά APIs μέσω του δημόσιου διαδικτύου. Αντίστοιχα, η παραγωγή κώδικα που γίνεται δημοσία δαπάνη να διέπεται από άδεια χρήσης συμβατή με OSS κατά το FSFE και το δημόσιο να διακρατεί τα πνευματικά δικαιώματα επ' αυτού.

8.6. Να αποκατασταθεί νομοθετικά το όποιο κενό επιτρέπει την επίκληση (από εισαγγελικές αρχές αλλά ενίοτε ακόμη και από αστυνομικές διευθύνσεις) της υπ. αριθ. 9/2009 γνωμοδότησης του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου για την άρση του απορρήτου των ηλεκτρονικών επικοινωνιών όταν αυτή αφορά στα εξωτερικά στοιχεία της επικοινωνίας με διαδικασία που παρακάμπτει τα οριζόμενα στους 2225/1994 και 3471/2006 αλλά και στην Οδηγία 58/2002.

9. Άτομα με Αναπηρία

9.1. Εκπόνηση Εθνικού Σχεδίου Δράσης (ΕΣΔ) έως το 2030 με σαφείς πληροφορίες για τη χρηματοδότηση των μέτρων και συγκεκριμένους δείκτες για την επίτευξη των στόχων, βάσει της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία. Κατά την προετοιμασία του ΕΣΔ ορίζεται ως απαραίτητη προϋπόθεση η ενεργή συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία (ή των γονέων στην περίπτωση ανηλίκων ή των νόμιμων εκπροσώπων τους).

9.2. Δημιουργία Ταμείου Συμπερίληψης και Μακροχρόνιας Υποστήριξης που θα διασφαλίζει τη λήψη μέτρων για μια αυτοπροσδιοριζόμενη ζωή με βάση τις πραγματικές ανάγκες των ατόμων με αναπηρία («λειτουργικά κριτήρια»). Μέσω του Ταμείου θα εκπληρωθούν και τα χρόνια αιτήματα του αναπηρικού κινήματος, όπως η παροχή υπηρεσιών προσωπικής βοήθειας σε πολίτες με αναπηρία, η εναρμόνιση των υπηρεσιών φύλαξης παιδιών με αναπηρία ή παιδιών με γονέα ΑμεΑ, κ.ά.

9.3. Δωρεάν παροχή όλων των απαραίτητων θεραπειών, φαρμάκων, αναλώσιμων υγειονομικών υλικών.

9.4. Καθιέρωση νομικού πλαισίου που θα περιλαμβάνει τους σημαντικούς εθνικούς κανονισμούς για την παροχή υπηρεσιών «Προσωπικής Βοήθειας» σε μη αυτοεξυπηρετούμενους πολίτες με αναπηρία και την επίσημη αναγνώριση του επαγγέλματος του «Προσωπικού Βοηθού», όπως συμβαίνει σε άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

9.5. Πλήρες δημόσιο δίκτυο πρώιμης και έγκαιρης διάγνωσης σοβαρών ασθενειών και αναπηριών. Σύσταση Κέντρων Αποκατάστασης σε όλα τα επίπεδα, με εξειδίκευση σε διαφορετικά είδη αναπηρίας και στελέχωση από αντίστοιχες ειδικότερες ιατρικού και παραϊατρικού προσωπικού.

9.6. Ενοποίηση όλων των επιδομάτων αναπηρίας σε ένα, και μετατροπή του σε ειδική κοινωνική σύνταξη που θα παρέχει αξιοπρεπή διαβίωση.

9.7. Αναλυτικό χρονοδιάγραμμα εφαρμογής ενός δημόσιου εκπαιδευτικού συστήματος χωρίς αποκλεισμούς, για τη στήριξη της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης των παιδιών με αναπηρίες, μέχρι το 2030. Ισότιμη πρόσβαση όλων των παιδιών σε όλα τα δημόσια σχολεία, με ενίσχυση αναγκαίων υπηρεσιών, όπως η παροχή υποστηρικτικού διδακτικού προσωπικού.

9.8. Προσανατολισμός προς μια αγορά εργασίας χωρίς αποκλεισμούς, μέσω της εξάλειψης νομικών ή οικονομικών φραγμών (όπως είναι η αναφορά στη «μη ικανότητα για εργασία» για τα άτομα με αναπηρίες). Προσαρμογή των θέσεων εργασίας στις προσωποποιημένες συνθήκες εργασίας κάθε υπαλλήλου με αναπηρία, με την παράλληλη υποστήριξη των εργοδοτών από την πολιτεία, π.χ. εξοφλίζοντας τον χώρο εργασίας με τις αναγκαίες υποστηρικτικές τεχνολογίες και χρηματοδοτώντας το ενδεχόμενο κόστος εργονομικών προσαρμογών.

9.9. Διεύρυνση των ποσοτώσεων για προσλήψεις σε δημόσιο και ιδιωτικό τομέα και σχετική προσαρμογή της νομοθεσίας του ΑΣΕΠ. Θέσπιση σχετικών προγραμμάτων από τον ΟΑΕΔ.

9.10. Προσβάσιμα και πράσινα ΜΜΜ που θα διασφαλίζουν την πρόσβαση σε όλους ανεξαιρέτως τους επιβάτες, αλλά και την ελάχιστη δυνατή επιβάρυνση του φυσικού περιβάλλοντος. Δωρεάν χρήση των μέσων μαζικής μεταφοράς για τους επιβάτες με αναπηρία.

9.11. Μεταρρύθμιση του συστήματος φορολόγησης των πολιτών με αναπηρία, με υπολογισμό της εργατικής εισφοράς και παροχή συστήματος κινήτρων.

9.12. Εκσυγχρονισμός του Γενικού Οικοδομικού Κώδικα στην κατεύθυνση της θέσπισης της προσβασιμότητας των αναπήρων σε όλες τις νέες κατασκευές, δημόσιες και ιδιωτικές, καθώς και της μετασκευής των παλαιότερων, όπου αυτό είναι δυνατό.

9.13. Θέσπιση επιχορήγησης θεάτρων, κινηματογράφων και ξενοδοχείων για τις εργασίες αποκατάστασης της προσβασιμότητας των προϊόντων και υπηρεσιών τους και ενεργοποίηση ανεξάρτητων ελεγκτικών μηχανισμών για τη διασφάλιση της συμμόρφωσής τους με τις Ευρωπαϊκές Οδηγίες. Πρόβλεψη για δωρεάν παροχές σε ΑμεΑ που κάνουν χρήση αυτών των προϊόντων και υπηρεσιών.

9.14. Έμπρακτη απενοχοποίηση της αναπηρίας με μέτρα υπέρ της αποϊδρυματοποίησης, απέναντι στην «κουλτούρα της εξάρτησης» και της ιατρικοποίησης της αναπηρίας. Πλήρης και ισότιμη αναγνώριση όλων των

ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών των ατόμων με αναπηρία, βάσει του κοινωνικού μοντέλου αξιολόγησης της αναπηρίας.

9.15. Απρόσκοπτη πρόσβαση στην πληροφορία για όλους μέσω της πλήρους εφαρμογής των Ευρωπαϊκών Οδηγιών και των Ευρωπαϊκών Προτύπων για την ψηφιακή προσβασιμότητα. Αξιολόγηση των ιστοτόπων και των εφαρμογών του δημόσιου τομέα από IT ειδικούς στον Καθολικό Σχεδιασμό (Universal Design), με τη συνδρομή χρηστών υποστηρικτικών τεχνολογιών (assistive technology users). Παράλληλη προώθηση προγραμμάτων κατάρτισης από εξειδικευμένο προσωπικό για την εκπαίδευση των εργαζομένων στον δημόσιο τομέα, ώστε να παραμείνει η τεχνογνωσία στα χέρια των εργαζομένων, αποφεύγοντας τις αναθέσεις σε εξωτερικούς προμηθευτές.

9.16. Εξάλειψη της αδικίας και των διακρίσεων στην άσκηση του εκλογικού δικαιώματος μέσω των λύσεων που παρέχει η ηλεκτρονική ψηφοφορία, ώστε να διασφαλίζεται η μυστικότητα της ψήφου και να προασπίζεται η ελευθερία και η ιδιωτικότητα των πολιτών με αναπηρία.

ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΑ ΠΕΔΙΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ

Ο βιομηχανικός πλούτος της χώρας ξεπουλιέται: ΤΑΙΠΕΔ και ΥΠΕΡΤΑΜΕΙΟ λειτουργούν ως υπηρέτες ολιγαρχικών συμφερόντων, εγχώριων και ξένων, που βγάζουν στο σφυρί την ενέργεια (π.χ. ΔΕΗ, ΔΕΠΑ, ΔΕΣΦΑ, Ναυπηγεία, ΛΑΡΚΟ). Απαιτείται διμέτωπος αγώνας. Από τη μία, ανάκτηση της κυριαρχίας πάνω στη δημόσια περιουσία, και από την άλλη, σχέδιο βιώσιμης, πράσινης ανάπτυξης στα πλαίσια της 4ης Βιομηχανικής Επανάστασης, το τράινο της οποίας δεν επιτρέπεται να χάσουμε, και πάντα με κριτήριο την ομαλή μετάβαση των τοπικών περιοχών και του εργατικού δυναμικού που πλήττεται από τη διαρθρωτική αλλαγή. Ενδεικτικές προτάσεις:

1. Ανατροπή της διαδικασίας απαξίωσης και ξεπουλήματος της ΛΑΡΚΟ, της ΔΕΠΑ και των υπόλοιπων βιομηχανικών ΔΕΚΟ που εκμεταλλεύονται δημόσια αγαθά και ορυκτό πλούτο.
2. Εναντίωση σε οποιαδήποτε προσπάθεια ξεπουλήματος δημόσιας περιουσίας και δημοσίων επιχειρήσεων.
3. Εναντίωση στην ιδιωτικοποίηση του νερού και κατοχύρωσή του ως βασικού αγαθού για τη ζωή.
4. Μεταστροφή της Ελληνικής Βιομηχανίας και Μεταποίησης σε έναν εξωστρεφή χαρακτήρα που θα οδηγή σε υγιείς επενδύσεις και θα ενισχύει την ποιοτική εργασία.
5. Σύνδεση της μεταποίησης με τη Γεωργία και την Κτηνοτροφία με στόχο καθετοποίηση της παραγωγής και άντληση υπεραξίας προς όφελος των παραγωγών.
6. Σταδιακή αύξηση στη βιομηχανία των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας.
7. Μετάβαση σε απεξάρτηση από τον λιγνίτη έως το 2038, με ταυτόχρονη περιβαλλοντική αναβάθμιση των λιγνιτικών μονάδων. Είμαστε αντίθετοι/ες με το σχέδιο της μετατροπής των λιγνιτικών μονάδων σε μονάδες καύσης SRF - RDF και εγκατάστασης αντίστοιχων μονάδων, το οποίο δρομολογείται αυτή τη στιγμή και τασσόμαστε αλληλέγγυοι/ες στον αγώνα των κινημάτων και των κατοίκων στον Βόλο, τη Θεσσαλονίκη και τις υπόλοιπες πόλεις της Ελλάδας.
8. Σύνδεση του τουρισμού με τη μικρή τοπική μεταποίηση και ενδυνάμωση των παραγωγών με έμφαση στην Κοινωνική Επιχειρηματικότητα.
9. Εναντίωση σε οποιαδήποτε προσπάθεια εξόρυξης υδρογονανθράκων στην ελληνική επικράτεια.
10. Κριτική στην πολιτική της ΕΕ υπέρ των μονοπωλιακών ομίλων, η οποία εκφράζεται με την ανισόροπη κατανομή των βιομηχανικών ενισχύσεων.

11. Αξιοποίηση της αυτοματοποίησης υπέρ των εργαζομένων στη βιομηχανία με μείωση του ωραρίου εργασίας και διατήρηση αξιοπρεπών αμοιβών.
12. Αυστηρή τήρηση των κανονισμών υγιεινής και ασφάλειας καθώς και των περιβαλλοντικών κανονισμών. Καμία σκέψη για ελαστικοποίηση του θεσμικού πλαισίου και υποστελέχωση των αντίστοιχων υπηρεσιών.
13. Αυστηρός έλεγχος για την ανασφάλιστη εργασία που, αφενός καταπατά τα δικαιώματα των εργαζομένων, αφετέρου δημιουργεί αθέμιτο ανταγωνισμό.

ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Για το ΜέΡΑ25 ο Δημόσιος Τομέας αποτελεί βασικό τομέα ανάπτυξης της οικονομίας, ενώ παράλληλα, διασφαλίζει την κοινωνική συνοχή και τη λειτουργία του Κράτους. Τα βασικά κοινωνικά αγαθά ανήκουν σε όλα τα μέλη της κοινωνίας και πρέπει να παρέχονται δωρεάν. Η υγεία, η παιδεία, το ασφαλιστικό, η κοινωνική πρόνοια, η εθνική ασφάλεια και βασικές ανάγκες διαβίωσης, όπως το νερό και το ρεύμα, πρέπει να ελέγχονται, να παρέχονται και να διασφαλίζονται από τον δημόσιο τομέα.

Για να μπορεί να ανταποκριθεί σε αυτόν τον σημαντικό του ρόλο, ο Δημόσιος Τομέας θα πρέπει να είναι κατάλληλα οργανωμένος, επαρκώς στελεχωμένος και να έχει την εμπιστοσύνη της κοινωνίας. Θα πρέπει να αποτελεί τον έμπιστο συνεργάτη πολιτών και επιχειρήσεων και κάθε προσπάθεια ελέγχου και τήρησης της νομιμότητας να στοχεύει στη συμμόρφωση και την εναρμόνιση της δραστηριότητάς τους με τη νομοθεσία.

Η ανάγκη διαχείρισης της πανδημίας έφερε εσπευσμένα στο προσκήνιο την ανάγκη στήριξης του Δημόσιου Τομέα και ενίσχυσε την εμπιστοσύνη των πολιτών, καταρρίπτοντας κάθε προκατάληψη για τον χαρακτήρα και τη σημασία του.

Επιπλέον, μια σύγχρονη Δημόσια Διοίκηση οφείλει να λάβει σοβαρά υπόψη της την κλιματική αλλαγή και τις επιπτώσεις της και να σχεδιάσει τη λειτουργία της με όρους Πράσινης Μετάβασης και Βιώσιμης Ανάπτυξης.

Είναι πλέον καιρός, όλοι/ες μαζί, κυβερνήσεις, δημόσιοι υπάλληλοι, πολίτες και επιχειρήσεις, να δούμε τον δημόσιο τομέα ως μοχλό ανάπτυξης της οικονομίας και της κοινωνικής ευημερίας, με σεβασμό στον άνθρωπο και στο περιβάλλον.

Για το ΜέΡΑ25, λοιπόν, ο Δημόσιος Τομέας αποτελεί βασικό πυλώνα της πολιτικής του και διαμορφώνεται πάνω σε τρεις βασικούς άξονες: την εύκολη πρόσβαση, την ποιοτική εξυπηρέτηση και την αποδοτική και αποτελεσματική λειτουργία.

Εύκολη πρόσβαση

- Διευκόλυνση της διαζώσης και της ηλεκτρονικής εξυπηρέτησης των πολιτών και ιδιαίτερα των ΑμεΑ.
- Εύκολη πρόσβαση στις υπηρεσίες από όλους τους πολίτες με ειδική πρόβλεψη για τις απομακρυσμένες περιοχές με υπέργηρο πληθυσμό.
- Δημιουργία τμήματος εξυπηρέτησης ΑμεΑ σε όλες τις υπηρεσίες.
- Διευκόλυνση της ηλεκτρονικής εξυπηρέτησης των ψηφιακά αναλφάβητων

πολιτών.

- Αποκέντρωση υπηρεσιών και αρμοδιοτήτων.

Ποιοτική εξυπηρέτηση

- Επανακαθορισμός και συντόμευση όλων των διαδικασιών ελέγχου και εξυπηρέτησης. Δημιουργία Προτύπων Διαδικασιών.
- Μείωση της γραφειοκρατίας, έγγραφης και ηλεκτρονικής.
- Πλήρης αποσαφήνιση των διαδικασιών, στους υπαλλήλους και στους πολίτες.
- Αυτεπάγγελτη εξυπηρέτηση. Πλήρης εξυπηρέτηση από το σημείο της αρχικής αίτησης, εφόσον στη διαδικασία εμπλέκονται αποκλειστικά δημόσιες υπηρεσίες.
- Δυνατότητα εξ αποστάσεως εξυπηρέτησης για όλα τα διοικητικά θέματα. Γρήγορος έλεγχος ταυτοπροσωπίας.
- Προώθηση της καινοτομίας, της εξωστρέφειας και της διασύνδεσης των δημοσίων υπηρεσιών με την τοπική κοινωνία.
- Ενιαίος σχεδιασμός της “ηλεκτρονικής δημόσιας διοίκησης” με ψηφιακές εφαρμογές, διασυνδεδεμένες μεταξύ τους και με πρόσβαση με τον ίδιο κωδικό.
- Ίδιοκτησία και δημόσιος έλεγχος των ψηφιακών εφαρμογών και λογισμικών (π.χ. ΑΑΔΕ, ΕΛΣΤΑΤ, κ.ά.) και των βάσεων δεδομένων, με διαβαθμισμένη πρόσβαση.
- Ηλεκτρονική βάση εξυπηρέτησης με δυνατότητα πρόσβασης των πολιτών και άμεσης λήψης των εγγράφων που έχουν πάρει ήδη στο παρελθόν.
- Διεύρυνση των ανοιχτών δεδομένων.
- Προστασία Δεδομένων με τήρηση του Γενικού Κανονισμού GDPR.
- Αναρρωτικές άδειες με γνωμάτευση ιατρού, χωρίς την αναγραφή της ασθένειας.

Αποδοτική και αποτελεσματική λειτουργία

- Εσωτερική αξιολόγηση των δομών, των υπηρεσιών και των υπαλλήλων. Επανακαθορισμός της λειτουργίας των υπηρεσιών και των περιγραμμάτων θέσεων εργασίας.
- Πλήρωση των οργανογραμμάτων στις υπηρεσίες και πρόσληψη επαρκούς και καταρτισμένου προσωπικού.

- Αξιολόγηση των υπηρεσιών από τους πολίτες.
- Αξιολόγηση των αναγκών και υλοποίηση των απαραίτητων προσλήψεων σε συνδυασμό με την εθελούσια κινητικότητα.
- Αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας για όλους τους υπαλλήλους. Πρόσληψη όλων των συμβασιούχων που καλύπτουν πάγιες και διαρκείς ανάγκες.
- Ενιαίο μισθολόγιο σε δημόσιο – ΝΠΔΔ- ΝΠΙΔ.
- Αναβάθμιση του ρόλου της Βουλής. Καλή νομοθέτηση, κωδικοποίηση, απλούστευση και επικαιροποίηση της νομοθεσίας. Κατάργηση της πολυνομίας.
- Ίδια ποινική μεταχείριση πολιτών, βουλευτών, υπουργών. Κανένα προνόμιο καμία διακριτή μεταχείριση.
- Για το εκλογικό σύστημα χρήση μόνο της απλής αναλογικής.
- Επιτάχυνση του έργου της Δικαιοσύνης.
- Παροχή νομικής υποστήριξης σε όλους/ες όσοι/ες εμπλέκονται σε νομικές υποθέσεις με την ιδιότητα του/της υπαλλήλου.
- Διασφάλιση της διαφάνειας και της αξιοκρατίας μέσω ΑΣΕΠ και ενίσχυση, αναδιαμόρφωση και ανεξαρτησία του.
- Επανεξέταση του ρόλου, των αρμοδιοτήτων και του πλαισίου λειτουργίας των Ανεξάρτητων Αρχών.
- Κατάργηση των ΣΔΙΤ. Ενίσχυση των δημόσιων έργων με αξιοποίηση των – υψηλού επιπέδου– προσόντων και ικανοτήτων του στελεχιακού δυναμικού.
- Γεωγραφική και λειτουργική αποκέντρωση των υπηρεσιών.
- Διακριτός ρόλος πολιτικής και δημόσιας διοίκησης, ώστε να τηρούνται απαρέγκλιτα οι καθορισμένες διαδικασίες.
- Διακριτός ρόλος Γενικής Κυβέρνησης και Τοπικής Αυτοδιοίκησης, με σαφές και διακριτό πλαίσιο λειτουργίας, ώστε να αποφεύγονται οι επικαλύψεις αντικειμένων.
- Ενίσχυση των αρμοδιοτήτων του Συνηγόρου του Πολίτη.
- Εξορθολογισμός των δαπανών. Γρήγορη εκκαθάριση των δαπανών και απλούστευση των ελέγχων και των διαδικασιών για μικρές δαπάνες.
- Προσαρμογή της λειτουργίας των υπηρεσιών στην πράσινη μετάβαση. Χρήση φιλικών προς το περιβάλλον μορφών ενέργειας, περιορισμός της έγγραφης αλληλογραφίας, περιορισμός της χρήσης πλαστικών μιας χρήσης, ανακύκλωση συσκευών. Υιοθέτηση των “Πράσινων Προμηθειών”.
- Αναβάθμιση του ρόλου της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης και ενίσχυση του ρόλου του ΙΝΕΠ. Δωρεάν επιμόρφωση των υπαλλήλων, κάθε

βαθμίδας και παρότρυνση να συμμετέχουν.

- Αξιοποίηση των γνώσεων και των δεξιοτήτων του κάθε υπαλλήλου. Ο κατάλληλος άνθρωπος στην κατάλληλη θέση.
- Θέσπιση ευρωπαϊκού συστήματος ανταλλαγής δημοσίων υπαλλήλων για την απόκτηση γνώσεων και εμπειριών από τα συστήματα δημόσιας διοίκησης άλλων ευρωπαϊκών κρατών. Ένα διαρκές «Erasmus» χωρίς περιορισμούς ηλικίας, προϋπηρεσίας και τυπικών προσόντων.
- Συμμετοχικό μοντέλο διοίκησης των υπηρεσιών. Εφαρμογή της διοίκησης ολικής ποιότητας και της διοίκησης μέσω στόχων.
- Ευπροσάρμοστο ωράριο εργασίας, με τηλεργασία για όσους υπαλλήλους το επιθυμούν.
- Εστίαση στην ποιότητα της εργασίας.
- Δημιουργία κινήτρων και δυνατότητας εξέλιξης για υπηρεσίες και υπαλλήλους.

Αναδιοργάνωση της Ελληνικής Αστυνομίας

Στην Ελλάδα συναντάμε ιστορικά μία γραφειοκρατική αστυνομία με βασικό στοιχείο την καταστολή πολιτικών δικαιωμάτων. Ειδικά τα τελευταία χρόνια μπορούν να παρατηρηθούν περιστατικά συνεργασίας με τον ακροδεξιό και νεοναζιστικό χώρο και μία αστυνομία που λειτουργεί με милитарιστικά, ρεβανσιστικά και ταξικά χαρακτηριστικά. Επομένως, κρίνεται απαραίτητη μία ταυτόχρονα ριζοσπαστική και ρεαλιστική προσέγγιση και μεταρρύθμιση του πλαισίου αστυνόμευσης.

Απαιτείται ένας εκ βάθρων επαναπροσδιορισμός των αρμοδιοτήτων και των υπηρεσιών της Ελληνικής Αστυνομίας. Η εξαιρετικά ευρεία εντολή της θα πρέπει να περιοριστεί και να εστιάσει στη διασφάλιση της δημόσιας ασφάλειας με πληθώρα άλλων αρμοδιοτήτων να μεταφέρονται σε κοινωνικές υπηρεσίες, οι οποίες θα πλαισιώνουν το έργο της ΕΛΑΣ ή θα λειτουργούν και αυτόνομα, δυναμικά στα πλαίσια υπηρεσιών της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Αυτός ο απαραίτητος προοδευτικός επανασχεδιασμός της δημόσιας ασφάλειας θα πρέπει να λάβει χώρα στα πλαίσια δημοκρατικής αναδιάρθρωσης της Ελληνικής Αστυνομίας και γενικότερης ανακατανομής πόρων από την καταστολή στην καταπολέμηση των αιτιών της εγκληματικότητας. Στην ίδια κατεύθυνση, δηλαδή, που τα κινήματα παγκοσμίως μάχονται για τον εκδημοκρατισμό και την αποχρηματοδότηση της αστυνομίας (defund the police).

Μία τέτοια μεταρρύθμιση θα συμπεριλαμβάνει και την κατάργηση ειδικών σωμάτων της αστυνομίας (ΜΑΤ, ομάδες Δέλτα, Ζήτα, Δίας κλπ.), τον αφοπλισμό των αστυνομικών που μετέχουν σε καθημερινές περιπολίες και τον κοινωνικό έλεγχο της εκπαίδευσης και του έργου της αστυνομίας (βλ. Ανθρώπινα

Δικαιώματα και Μεταναστευτική Πολιτική, Καταστολή - Κρατική βία). Ο κοινωνικός έλεγχος θα πρέπει να γίνεται με συμμετοχή των πολιτών και για αυτό προβλέπεται η σύσταση ΔΙΑΣΚΕΠ (με μέλη 1/3 από το κοινοβούλιο και τα υπόλοιπα από πολίτες και ειδικούς) με στόχο τον έλεγχο των προγραμμάτων σπουδών, τη διασφάλιση της σταθερής εκπαίδευσης των αστυνομικών στα διεθνή πρότυπα περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τη συμμετοχή των πολιτών στις διαδικασίες ανάθεσης και διενέργειας ΕΔΕ.

Τέλος, είναι σημαντικό να υπάρξει ταυτόχρονη νομοθετική πρωτοβουλία για τη ρύθμιση και τον έλεγχο των ιδιωτικών σωμάτων ασφαλείας, καθώς σε ένα πλαίσιο εκδημοκρατισμένης αστυνομίας υπάρχει ο κίνδυνος ανάπτυξης παρακρατικών ιδιωτικών ομάδων.

ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΑ ΠΕΔΙΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑΣ

Οι δύο βασικές αρχές του ΜέΡΑ25 στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής είναι ότι:

Ποτέ δεν ταυτίζουμε κυβερνήσεις με λαούς και πάντοτε αντιμετωπίζουμε κυβερνήσεις απολυταρχικές και επιθετικές μέσω επίθεσης φιλίας προς τους λαούς, προσπαθώντας παράλληλα να ενδυναμώσουμε τα δημοκρατικά, προοδευτικά κινήματα των χωρών αυτών, αποδυναμώνοντας παράλληλα τα καθεστώτα και τις κυβερνήσεις, που απειλούν τόσο τους λαούς αυτούς όσο και την Ελλάδα.

Αναγνωρίζουμε το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης και του αυτοπροσδιορισμού σε όλες τις κοινότητες και τις κρατικές οντότητες, πανευρωπαϊκά, διαχωρίζοντας αυτό το δικαίωμα από κάθε είδους αλυτρωτισμό που διακινδυνεύει την Ειρήνη και τις σχέσεις καλής γειτονίας – και τον οποίο αλυτρωτισμό στηλιτεύουμε.

Αμυντικές δαπάνες

Το ύψος των αμυντικών δαπανών θα πρέπει να προσδιορίζεται από παραμέτρους όπως το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, οι επικρατούσες γεωπολιτικές συνθήκες τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο, και βέβαια η οικονομική δυνατότητα της χώρας. Το ΜέΡΑ25 προτείνει:

- Τη μείωση των αμυντικών δαπανών. Τον εξορθολογισμό δαπανών με ταυτόχρονη κάλυψη πραγματικών αναγκών με στόχο τον εκσυγχρονισμό του στρατεύματος κι όχι την εξυπηρέτηση συμμαχιών, συμφερόντων και ενός αέναου αγώνα εξοπλισμών.
- Την ανάσχεση της πλήρους αμυντικής εξάρτησης από βιομηχανίες του εξωτερικού μέσω της ενίσχυσης/ανάπτυξης της εγχώριας αμυντικής βιομηχανίας, και της ανάπτυξης εγχώριας αμυντικής έρευνας. Η ανάπτυξη αυτή πρέπει να έχει κυρίως δημόσιο χαρακτήρα και όχι ιδιωτικό.
- Την πλήρη εκμετάλλευση των δυνατοτήτων συμπαραγωγής και αξιοποίησης αντισταθμιστικών ωφελημάτων.

Προσωπικό Ενόπλων Δυνάμεων - Εργασιακές σχέσεις/συνθήκες υγιεινής και ασφάλειας.

Όσον αφορά το προσωπικό των ενόπλων δυνάμεων θεωρούμε ως σημαντικό παράγοντα την αξιοκρατία και την ανάσχεση της κομματικοποίησης στις ΕΔ, στις

οποίες, επίσης, θα πρέπει να διασφαλίζονται συνθήκες υγιεινής και ασφάλειας.

Προτείνουμε:

- Την κατάργηση της υποχρεωτικής στράτευσης και τη δημιουργία Σύγχρονου Επαγγελματικού Στελεχιακού Δυναμικού στις Ένοπλες Δυνάμεις. Από τη σκοπιά της αμυντικής ικανότητας της χώρας, και γενικότερα τη χρήση ανθρώπινων και υλικών πόρων, η υποχρεωτική στρατιωτική θητεία στερείται λογικής. Αυτός είναι, άλλωστε, ο λόγος που η υποχρεωτική στρατιωτική θητεία έχει καταργηθεί σε όλες σχεδόν τις προηγμένες χώρες. Ήρθε η ώρα να καταργηθεί και στην Ελλάδα, έτσι ώστε οι αξιωματικοί να πάψουν να λειτουργούν ως παιδονόμοι φαντάρων που υπηρετούν αντίθετα στη θέλησή τους και οι ένοπλες δυνάμεις να επικεντρωθούν σε μικρότερες επίλεκτες, αλλά κατά πολύ αποτελεσματικότερες μονάδες άμυνας και κρούσης.
- Το ΜέΡΑ25 θα καταργήσει την υποχρεωτική θητεία, δημιουργώντας παράλληλα ελκυστικές για νέους και νέες θέσεις εργασίας και εκπαίδευσης στις ένοπλες δυνάμεις, ώστε να υπερκαλυφθούν οι ποσοτικές απώλειες με ποιοτικές βελτιώσεις.

Εξωτερική πολιτική

Η Ελλάδα οφείλει να έχει μια πολύ-πολική εξωτερική πολιτική. Ως αναπόσπαστο μέρος της Ευρώπης, η Ελλάδα πρέπει να δημιουργήσει σχέσεις πολιτιστικές, οικολογικές, εμπορικές/επιχειρηματικές με όλους τους λαούς του πλανήτη στη βάση του διεθνισμού – του μόνου αντίδοτου τόσο της παγκοσμιοποίησης όσο και της απομόνωσης.

- Καταδίκη των διμερών συνομιλιών, και δη με επιδιαιτησία.
- Ενεργητική εξωτερική πολιτική μέσω ανάληψης πρωτοβουλιών συνεννόησης, συνεργασίας, ειρήνης – π.χ. η Πρόταση του ΜέΡΑ25 για Περιφερειακή Συνδιάσκεψη των Χωρών της Ανατολικής Μεσογείου για οριοθέτηση χωρικών υδάτων.
- Η θέση και ο ρόλος της Ελλάδας στο NATO: Επαναπροσδιορισμός της θέσης της Ελλάδας στον Οργανισμό. Δεσμεύσεις έναντι Ακδημοκράτους εξωτερικής πολιτικής.
- Συνεργασία με τους λαούς των Βαλκανίων και ιδιαίτερα με τα Δυτικά Βαλκάνια σε πολλαπλά επίπεδα (οικονομικό, εμπορικό, ενεργειακό, περιβαλλοντικό, υποδομών, πολιτισμικό). Στα πλαίσια της καλής γειτονίας με τη Βόρεια Μακεδονία το ΜέΡΑ25 είχε προτείνει μία σύνθετη ονομασία για τη Βόρεια Μακεδονία που περιείχε τη λέξη Μακεδονία, αλλά και τον γεωγραφικό προσδιορισμό ως μια λύση μίας χρονίζουσας και άσκοπης διένεξης που αποπροσανατόλιζε τους λαούς μας και δυναμίτιζε το κλίμα στα

Βαλκάνια. Μία πρόταση που θα έκοβε τον αέρα στους αλυτρωτισμούς και δεν θα επέτρεπε τη σύγκυση της Αρχαίας Μακεδονίας και του πολιτισμού της με το νέο κράτος.

Ευρωπαϊκή άμυνα

Η Κοινή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας (ΚΠΑΑ) της ΕΕ προβλέπει ότι οι χώρες της ΕΕ πρέπει να θέτουν τις πολιτικές και στρατιωτικές ικανότητές τους στην υπηρεσία της ΕΕ για την εφαρμογή της ΚΠΑΑ.

Η ΚΠΑΑ περιλαμβάνει την προσδευτική χάραξη μιας κοινής ευρωπαϊκής αμυντικής πολιτικής, η οποία θα οδηγήσει σε κοινή άμυνα μετά από ομόφωνη απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.

Η πολιτική της ΕΕ δεν θίγει τον ειδικό χαρακτήρα της πολιτικής ασφάλειας και άμυνας κάποιων χωρών της ΕΕ και σέβεται τις υποχρεώσεις κάποιων χωρών της ΕΕ απέναντι στο ΝΑΤΟ. Στο πλαίσιο της Συνθήκης της Λισαβόνας, δημιουργήθηκε ρήτρα αμοιβαίας άμυνας, η οποία αποτελεί το βασικό πυλώνα της ΚΠΑΑ.

Στο πλαίσιο αυτό, η Ελλάδα πρέπει να θέτει μονίμως και χωρίς εκπτώσεις τα ζητήματα ασφαλείας που δημιουργεί στο Αιγαίο και την ευρύτερη Λεκάνη της ανατολικής Μεσογείου η Τουρκία με την ιμπεριαλιστική της πολιτική, η οποία απειλεί ευθέως και χωρίς υπαινιγμούς την ασφάλεια και ακεραιότητα της χώρας μας.

Να μη συμμετέχει η χώρα μας σε ιμπεριαλιστικούς ανταγωνισμούς και στρατιωτικές επεμβάσεις.

Διερευνητικές επαφές με Τουρκία

Το ζήτημα της αξιοποίησης των υδρογονανθράκων που έχουν εντοπιστεί στη λεκάνη της Ανατολικής Μεσογείου λειτουργεί ως παράγοντας αποσταθεροποίησης στην περιοχή και μπορεί να λειτουργήσει ως σπινθήρας που θα δώσει το έναυσμα για ευρύτερη θερμή ανάφλεξη δημιουργώντας πεδίο δόξης λαμπρόν για την ελληνική και ξένη ολιγαρχία που θα φροντίσει να διακρατήσει τη μερίδα του λέοντος.

Το ΜέΡΑ25 τίθεται κατά της εξόρυξης και συνεκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στην Ανατολική Μεσόγειο. Οι εξορύξεις θα έχουν δεινές επιπτώσεις για το περιβάλλον. Το μέλλον απαιτεί άμεσο τερματισμό της εξάρτησης από ορυκτά καύσιμα και προσανατολίζεται στην ανάπτυξη μέσα από πράσινες τεχνολογίες και καινοτομίες στον τομέα των σύγχρονων τεχνολογιών σε συνεργασία με όλους τους λαούς της περιοχής.

Η προσπάθεια της χώρας μας πρέπει να εστιάζει στη σύγκληση της Πολυμερούς Διάσκεψης για την επίλυση των ζητημάτων των θαλασσιών ζωνών

της περιοχής, με την εμπλοκή όλων των ενδιαφερομένων χωρών της περιοχής, χωρίς επιδιαιτησία.

Κυπριακό

Το ΜέΡΑ25 τάσσεται υπέρ της ομοσπονδοποίησης στη βάση της πολιτικής ένωσης Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων, με κοινά ψηφοδέλτια που θα απαρτίζονται από μέλη και των δύο κοινοτήτων με κοινή πολιτική/ιδεολογική αντίληψη. Κάτι τέτοιο θα βοηθούσε τις δύο κοινότητες να ενωθούν σε πολιτικό επίπεδο, πέρα και πάνω από τις εθνικές και θρησκευτικές τους διαφορές.

Το ΜέΡΑ25 θεωρεί βασική προϋπόθεση για την κατάργηση του τελευταίου Τείχους στην Ευρώπη την ταυτόχρονη αποχώρηση του τουρκικού στρατού, της Βρετανικής βάσης και της ΕΛΔΥΚ από το νησί. Η Κύπρος πρέπει, επί τέλους, να αποδοθεί στους Κύπριους – ελληνικής, τουρκικής, αρμένικης κλπ εθνικής και πολιτιστικής ταυτότητας, χωρίς επεμβατικά δικαιώματα και εγγυήσεις τρίτων κρατών.

Το ΜέΡΑ25 σημειώνει ότι τρεις είναι οι παράγοντες που σταματούν την επίλυση του Κυπριακού:

(1) Το Τουρκικό Βαθύ Κράτος.

(2) Οι ιμπεριαλιστικές βλέψεις ΗΠΑ και Βρετανίας που συντηρούν την διαίρεση ώστε να παραμένουν επικυρίαρχοι.

(3) Η εκτεταμένη αίσθηση ανωτερότητας μιας ισχυρής μειοψηφίας ελληνοκυπρίων που, ενδόμυχα, δεν θέλουν πραγματικά να μοιραστούν την εξουσία με Τουρκοκύπριους.

Το ΜέΡΑ25 υποστηρίζει ότι οι Κύπριοι όλων των κοινοτήτων πρέπει να αποφασίσουν κυρίαρχα για την εσωτερική πτυχή του Κυπριακού χωρίς έξωθεν παρεμβάσεις. Συμβουλευτικά και ως τμήμα του διεθνιστικού κινήματος DiEM25, το ΜέΡΑ25 τάσσεται υπέρ της ομοσπονδιοποίησης στη βάση της πολιτικής ένωσης Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων, με κοινά ψηφοδέλτια που θα απαρτίζονται από μέλη και των δύο κοινοτήτων με κοινή πολιτική/ιδεολογική αντίληψη. Θεωρούμε ότι κάτι τέτοιο θα βοηθούσε τις δύο κοινότητες να ενωθούν σε πολιτικό επίπεδο, πέρα και πάνω από τις εθνικές και θρησκευτικές τους διαφορές.

ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΑ ΠΕΔΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

Το παγκόσμιο σκηνικό

Ζούμε μια παραδοξότητα. Από τη μία, η παγκόσμια παραγωγή έχει αυξηθεί σε πολλαπλάσιο βαθμό, καθώς και ο παγκόσμιος πλούτος, ταυτόχρονα η ανάπτυξη των μηχανών και της τεχνητής νοημοσύνης επιτρέπει κάτι που ο κόσμος μας δεν έχει δει στην ιστορία του: μαζική παραγωγή χωρίς την ανθρώπινη εργασία ή επίβλεψη.

Και ενώ θα περίμενε κανείς αύξηση εισοδημάτων και μείωση ωρών εργασίας, συμβαίνει ακριβώς το αντίθετο. Οι εργαζόμενοι στη συντριπτική πλειονότητά τους δεν έχουν δει αύξηση των εισοδημάτων τους τις τελευταίες δεκαετίες. Σε πολλές μάλιστα περιπτώσεις έχουμε πτώση του εισοδήματος σε πραγματικές τιμές. Ταυτόχρονα, οι μισοί εργαζόμενοι δουλεύουν πιο σκληρά από ποτέ, ενώ οι άλλοι μισοί ζουν σε συνθήκες φτώχειας, όντας άνεργοι ή επισφαλώς απασχολούμενοι.

Ο κόσμος της Εργασίας σήμερα

Συνοπτικά, στην Ελλάδα του 5ου Μνημονίου η αγορά περιγράφεται από τα εξής:

Από τη μεριά των ανέργων

- Επιδόματα αναντίστοιχα των στοιχειωδών ανθρώπινων αναγκών διαβίωσης.
- Καμία προστασία για τους μακροχρόνια άνεργους.
- Άθλια προγράμματα κατάρτισης και μετατροπή τους ως εργασία.

Από τη μεριά των εργαζομένων

- Ελαστικές και ευέλικτες μορφές εργασίας, ή ακόμα και μαύρη (αδήλωτη) εργασία,
- ενοικιαζόμενη και εκ περιτροπής απασχόληση,
- εργολάβοι και ιδιωτικές αναπτυξιακές εταιρίες,
- συμβάσεις ομηρίας ορισμένου χρόνου,
- υπερωριακή ελαστική εργασία, ή ακόμα και απλήρωτες υπερωρίες,

- μείωση μισθών κάτω του επιπέδου αξιοπρεπούς διαβίωσης,
- κατάργηση των δώρων Χριστουγέννων-Πάσχα ή υπαρπαγή τους,
- υπονόμευση του δικαιώματος στην απεργία,
- κλοπή δεδουλευμένων ενσήμων, κυρίως στον ιδιωτικό τομέα,
- εκμετάλλευση των εργαζόμενων που είναι σε αναστολή λόγω της πανδημίας,
- καταστρατήγηση συλλογικών συμβάσεων εργασίας,
- κατάργηση στην πράξη των συλλογικών διαπραγματεύσεων και αντικατάστασή τους με σαθρές ατομικές συμβάσεις.

Από τη μεριά των ελεύθερων επιχειρηματιών και μικρομεσαίων επιχειρήσεων

- Βαριά φορολογία και υψηλές ασφαλιστικές εισφορές.
- Προκαταβολή φόρου.
- Τέλος επιτηδεύματος.
- Γραφειοκρατία στις προσλήψεις

Από τη μεριά των συνταξιούχων

- Τραγική μείωση των συντάξεων.
- Προσπάθεια θεσμοθέτησης της κεφαλαιοποιητικής σύνταξης.
  - > Αφαιρείται ο κύριος λόγος ύπαρξης του δημόσιου συστήματος ασφάλισης.
  - > Αδυναμία δημιουργίας αξιοπρεπούς διαβίωσης για την τρίτη ηλικία.

Για να αντιμετωπιστούν τα παραπάνω φαινόμενα, ο Τομέας Εργασίας προτείνει ολοκληρωμένο σχέδιο που κινείται στους εξής άξονες:

1. Εξασφάλιση εργασίας για όλους.
2. Στήριξη και αύξηση του πραγματικού εισοδήματος όλων των εργαζομένων, με πιο δίκαιη διανομή του παραγόμενου πλούτου,
3. Μετάβαση σε ένα μοντέλο εργασίας και κοινωνίας που θα διαχωρίζει την επιβίωση και το εισόδημα από την εργασία, ενσωματώνοντας τις εξελίξεις στην τεχνολογία,

Ειδικά στις εποχές του 5ου μνημονίου, αλλά και της κρίσης που φέρνει η

πανδημία είναι επιτακτική ανάγκη να αναληφθούν δράσεις που θα:

- Προστατεύουν τη μισθωτή εργασία από τον ανελέητο ταξικό πόλεμο που εξαπολύει εναντίον της η ολιγαρχία, με μέγα αρωγό την Τρόικα.
- Ενισχύουν τη δημιουργική επιχειρηματικότητα απέναντι στην αρπακτική προσοδοφορία του ολιγαρχικού κατεστημένου.
- Προστατεύουν τους μη έχοντες ενισχύοντας έμμεσα την οικονομική δραστηριότητα.

Στήριξη αγώνων ως μέσου μετάβασης σε μία μετα-καπιταλιστική κοινωνία

Η μείωση του εισοδήματος των εργαζομένων, ποτέ δεν έφερε την οικονομική ανάπτυξη. Ως εκ τούτου το ΜέΡΑ25 θεωρεί ως ηθική του υποχρέωση να στηρίξει όλους τους αγώνες των εργαζομένων και άλλων τμημάτων της κοινωνίας για ένα καλύτερο εισόδημα και για μία δικαιότερη ανακατανομή του πλούτου. Πιο συγκεκριμένα, το ΜέΡΑ25 εντός και εκτός βουλής αγωνίζεται ώστε να:

- στηρίζει κάθε προσπάθεια, σύμφωνα με τις αρχές και το μανιφέστο του, συλλογικοτήτων εργαζομένων και συνδικάτων να κερδίσουν ένα καλύτερο μέλλον,
- αντιπαλεύει διαδικασίες που διασπούν τους εργαζόμενους γενικά σε πολλές ταχύτητες ή ομάδες και όσες προσβάλλουν δικαιώματά τους.

Τα παραπάνω είναι μόνη η βάση, για την διεκδίκηση των επιπλέον μεγάλων αλλαγών που απαιτούνται καθώς βαίνουμε σε μια κοινωνία βασιζόμενη στην 4η Βιομηχανική Επανάσταση.

Το δικαίωμα στην Εργασία

Ανεργία και άνεργοι

Η αυτοματοποίηση και η αναδιάρθρωση στις εργασιακές σχέσεις είναι γεγονός.

Άρα θα καταστεί απαραίτητη σε άμεσο χρόνο η δια βίου μάθηση τόσο για εργαζόμενους, που θα αναγκαστούν να αλλάξουν αντικείμενο εργασίας (re-skilling) ή για τους άνεργους, ώστε να αποκτήσουν κατάλληλα προσόντα για την 4η Βιομηχανική Επανάσταση.

Ως άμεσο μέτρο προτείνεται η δημιουργία μέσω του ΟΑΕΔ, εκπαιδευτικού υλικού ανοικτών προτύπων, το οποίο θα είναι δωρεάν, θα διανέμεται με όλους τους σύγχρονους τρόπους και θα καλύπτει όλο το φάσμα των δεξιοτήτων, γνώσεων και προσόντων σε όλους τους τομείς.

Μεσοπρόθεσμα, ο ΟΑΕΔ μπορεί να μετατραπεί σε πλατφόρμα για την Εγγυημένη Απασχόληση.

Το ΑΣΕΠ

Το Δημόσιο πρέπει να είναι παραγωγικό, ώστε οι πολίτες να απολαμβάνουν πλήρεις, αξιόπιστες και ποιοτικές υπηρεσίες, οι οποίες ουσιαστικά αυξάνουν το πραγματικό εισόδημα όλων.

Για να επιτευχθεί αυτό, οι προσλήψεις πρέπει να γίνονται με μακροπρόθεσμο σχεδιασμό και ανάλογα με τις απαιτήσεις της εκάστοτε ανάγκης που θα προκύπτει, με διαδικασίες διαφανείς και αξιοκρατικές.

Η κοινωνική πολιτική από το κράτος δεν θα πρέπει να αντικαθιστά οικονομικές ενισχύσεις με ποσοστά εργασίας εις βάρος άλλων ανέργων και εργαζομένων.

Επίσης άμεσα, και μέχρι την υλοποίηση του Προγράμματος Εγγυημένης Απασχόλησης και του Ελάχιστου Εγγυημένου Μερισμάτος (βλ. Μανιφέστο DiEM25).

1. Όποιος υπάλληλος απασχολείται σε μία επιχείρηση, με την απόλυσή του, η εταιρία να αναλαμβάνει να πληρώνει την απασχόλησή του σε άλλη εργασία, που θα προκύπτει αρχικά από λίστα με τις ανάγκες των δημόσιων υπηρεσιών, (και έπειτα με το Πρόγραμμα Εγγυημένης Απασχόλησης) στο 80% του μισθού. Ταυτόχρονα, λαμβάνει και αποζημίωση απόλυσης.
2. Σε περίπτωση που η εταιρία θέλει να προσλάβει νέο άτομο, με τον ίδιο μισθό, ακυρώνεται η πιο πάνω υποχρέωση.
3. Ο φορέας που απασχολούσε τον εργαζόμενο, με ελάχιστη παραμονή για άλλους 3 μήνες, αποφασίζει αν έχει τη δυνατότητα να τον κρατήσει.

Συνθήκες Εργασίας

Υγεία και ασφάλεια στην Εργασία

Είναι πάγιες και σαφείς οι θέσεις του ΜέΡΑ25 σε ότι αφορά την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων. Η χρήση της τεχνολογίας θα πρέπει να είναι η πρώτη επιλογή οπουδήποτε αυτό είναι εφικτό.

Έτσι μειώνονται οι κίνδυνοι για την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων και αποφεύγονται επαναλαμβανόμενες εργασίες ρουτίνας που μπορούν να αυτοματοποιηθούν.

Σε κάθε περίπτωση όμως δεν δικαιολογείται καμιά υποχώρηση και καμιά χαριστική ρύθμιση από καμιά κυβέρνηση σε τέτοια ζητήματα που κοστίζουν ανθρώπινες ζωές ή ανεπανόρθωτες βλάβες υγείας σε κάποιους εργαζόμενους.

Η εφαρμογή των κανόνων ασφάλειας πρέπει να επιβάλλεται με αυστηρά μέτρα από το Κράτος με τακτικούς και έκτακτους ελέγχους και με πραγματικές ποινές που να αυξάνονται με την αύξηση της παραβατικότητας του εργοδότη.

Η καταγγελία ελλিপών μέτρων ασφάλειας να μην αποτελεί λόγο δυσμενούς μεταχείρισης του εργαζομένου και να μπορεί να γίνει και ανώνυμα από οποιονδήποτε πολίτη μιας και σε συνθήκες όπως π.χ. η πανδημία δεν τίθεται σε κίνδυνο η υγεία και ασφάλεια μόνο ενός ή λίγων εργαζομένων αλλά και της κοινότητας συνολικά.

Αξιολόγηση στην Εργασία

Δυστυχώς, η έννοια της αξιολόγησης σε πράγματα που δεν είναι μετρήσιμα καταστρέφει το ίδιο το αγαθό που αξιολογείται. Το ίδιο ισχύει και για τους ανθρώπους.

Από την άλλη, μην έχοντας αξιολόγηση, εύκολα μπορούν να παρατηρηθούν φαινόμενα διαφθοράς και κακής λειτουργίας τόσο σε επιχειρήσεις όσο και στο δημόσιο τομέα.

Άρα για να μπορεί να επιτευχθεί ένα σύστημα αξιολόγησης που να καλύπτει και τις 2 παραπάνω περιπτώσεις, θα πρέπει να υπάρχει ένα σύστημα πολλαπλής αξιολόγησης από πελάτες/πολίτες, εργαζόμενους και αξιολογητές. Στόχος της αξιολόγησης είναι η ποιοτική καταγραφή της απόδοσης του εργαζομένου και η συνεχής βελτίωση της αποδοτικότητας της εργασίας του.

- Πριν από όλα αξιολόγηση υποδομών.
- Η αξιολόγηση πρέπει να είναι ποιοτική (με αναλυτική περιγραφή), ώστε να αποφεύγονται άδικο γενικά και οριζόντια μέτρα και συγκρίσεις ανόμοιων πραγμάτων.
- Οι εργαζόμενοι να μπορούν να κρίνουν τον/τους αξιολογητή/ές τους. Αν η πλειοψηφία τον/τους κρίνει αρνητικά τότε πρέπει να αποχωρήσει/σουν.
- Επίσης πρέπει να υπάρχει και η δυνατότητα κρίσης της διοίκησης, και αυτό να αποχωρεί αν η πλειοψηφία των εργαζομένων το κρίνει αρνητικά.
- Με βάση εσωτερικές ψηφοφορίες, οι εργαζόμενοι κρίνουν οι ίδιοι που θα μοιράζεται το πλεόνασμα με απόδοση «μονάδων συνεισφοράς».
- Ο εργαζόμενος μετά από κακή αξιολόγηση και εσωτερική ψηφοφορία θα μπορεί να αποχωρήσει.
- Χωρισμός αξιολόγησης μεταξύ δημόσιου - ιδιωτικού.
- Πού οδηγεί η αξιολόγηση;
- Ο αξιολογητής πρέπει να έχει άμεση σχέση από τον αξιολογούμενο (προϊστάμενος-υφιστάμενος).

Ιδιωτικοποιήσεις υποδομών και δημόσιες υποδομές.

Οι ιδιωτικοποιήσεις μειώνουν το διαθέσιμο εισόδημα. Αντίθετα η δημιουργία δημόσιων υποδομών βελτιώνει τόσο το εισόδημα, όσο και τις συνθήκες εργασίας των εργαζομένων.

Επίσης, δίνεται η δυνατότητα για αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης σε αυτούς που δεν διαθέτουν κανένα εισόδημα (π.χ. άνεργοι)

Τηλεργασία

Η πανδημία μας έφερε σε πρωτοφανή φαινόμενα χρήσης (και κατάχρησης) της τηλεργασίας.

Δυστυχώς πλέον ο εργαζόμενος θεωρείται ότι πρέπει να είναι διαθέσιμος 24/7, και ταυτόχρονα να βάζει από την τσέπη του επιπλέον και τις απαραίτητες για την εργασία του υποδομές και εξοπλισμό όπως θέρμανση, ρεύμα, τηλεπικοινωνίες, laptop κ.ά.

Το φαινόμενο να γίνεται χρήση των προσωπικών αντικειμένων των εργαζομένων δεν είναι καινούργιο. Κλασικό παράδειγμα αποτελεί ο κλάδος των delivery, όπου είναι σύννηθος το φαινόμενο μηχανάκι, βενζίνη, Μέτρα Ατομικής Προστασίας (ΜΑΠ) κ.ά. να τα βάζει ο εργαζόμενος από την τσέπη του.

Η τεχνολογία θα πρέπει να απελευθερώνει τον άνθρωπο από την εργασία και όχι να τον σκλαβώνει. Ως εκ τούτου με πολλά τεχνολογικά μέσα μπορεί να εξασφαλιστεί σε κάποιο βαθμό η τήρηση ωραρίων και συμφωνηθέντων. Μερικά από αυτά είναι:

1. Χρήση ξεχωριστού εταιρικού τηλεφώνου, χωρίς δυνατότητα προώθησης, το οποίο θα έχει «ωράριο λειτουργίας» ανάλογο με αυτό που έχει δηλωθεί στην Εργάνη.
2. Χρήση υπηρεσιακού laptop με VPN σύνδεση στο εταιρικό δίκτυο, επίσης με «ωράριο λειτουργίας» ανάλογο του Εργάνη.
3. Ο εργαζόμενος θα έχει τη δυνατότητα να ζητά έκτακτα την άρση των παραπάνω περιορισμών, με αυτόματα ενημέρωση του συστήματος Εργάνη για την καταγραφή των απαραίτητων υπερωριών.
4. Παροχή χρηματικών ενισχύσεων τηλεργασίας από την εταιρία ως αντιστάθμισμα για τις υποδομές που χρησιμοποιούνται.

Έλεγχος ωραρίου - Υπερωρίες - Κυριακές

Στην νέα εποχή που έρχεται κάποια πράγματα μπορούν να ελέγχονται αυτόματα, σεβόμενοι πλήρως την ιδιωτικότητα των υπαλλήλων.

Οι θέσεις μας αφορούν ένα πλήρες σχέδιο για την εξάλειψη της μαύρης και

αδήλωτης εργασίας. Αυτό το σχέδιο περιλαμβάνει τα εξής:

1. Κάθε υπάλληλος λαμβάνει από μία κάρτα εργασίας (θα μπορούσε να ενσωματωθεί και στην λειτουργία των νέων ταυτοτήτων) και μία εφαρμογή για κινητό.
2. Κάθε εταιρία λαμβάνει δωρεάν, σύστημα καρταναγνώστη ανάλογα με το πλήθος των εισόδων της. Για τις μεγάλες εταιρίες με πολλαπλές εισόδους το κόστος το επωμίζεται η εταιρία.
3. Το ΕΔΥΤΕ (GRNET, Δίκτυο των πανεπιστημίων) ή άλλος κατάλληλος ανεξάρτητος φορέας αναπτύσσει πλατφόρμα που θα αντικαταστήσει την Εργάνη, όπου καταγράφεται κατ' ελάχιστο το ωράριο του κάθε εργαζόμενου. Το σύστημα θα πρέπει να εξασφαλίζει την ακεραιότητα των δεδομένων.
4. Σε επιπλέον πληροφορίες που θα μπορούν να καταγραφούν (π.χ. γεωγραφικό στίγμα) θα πρέπει να εξασφαλίζεται η πλήρης ιδιωτικότητα του ατόμου. Η χρήση τεχνολογιών blockchain και ειδικά ο αλγόριθμος του Zero Knowledge Proof δίνει τέτοιες σχετικές δυνατότητες.
5. Οποιοσδήποτε υπερωρίες ή άλλες προβλέψεις (π.χ. νυχτερινά, εξαιρέσιμα, εκτός έδρας κ.ά.) υπάρχουν, πιστώνονται αυτόματα στο Δημόσιο Σύστημα Πληρωμών από το κράτος στο τέλος κάθε μήνα.
6. Το κράτος ζητά το ποσό από την εταιρία σε μετρητά και τη συμμόρφωσή της εντός 2 μηνών. Με την πάροδο του διαστήματος, και αν δεν υπάρξει συμμόρφωση, αυτοδίκαια η εταιρία περνάει κατά 100% στην κατοχή του δημοσίου, το οποίο εντός άλλων 2 μηνών ενεργοποιεί την διαδικασία για τη μετατροπή σε Συνεταιρισμό Εργαζομένων.
7. Ο εργαζόμενος ολοκληρώνει το ωράριό του είτε στους καρταναγνώστες είτε στην εφαρμογή του κινητού χωρίς να επιδέχεται «διόρθωση» από τον εργοδότη.
8. Η Επιθεώρηση εργασίας έχοντας πρόσβαση στα στοιχεία του συστήματος, κατά τον έλεγχο, γνωρίζει πόσα άτομα πρέπει να είναι εντός της κάθε επιχείρησης. Σε περίπτωση που βρεθούν παραπάνω, σφραγίζεται αυτοδίκαια η επιχείρηση και εντός 2 μηνών ενεργοποιείται η διαδικασία για τη μετατροπή σε Συνεταιρισμό Εργαζομένων.
9. Τέλος, θέση είναι ότι πλέον η παραγωγική μας δυνατότητα επιτρέπει την περαιτέρω μείωση του ωραρίου από 8 σε 6 ή ακόμα και σε 4 ώρες ημερησίως με τις ίδιες αποδοχές.

Συλλογικές συμβάσεις

Στις ατομικές διαπραγματεύσεις δεν υπάρχει ισότητα δύναμης. Ο εκάστοτε εργοδότης, λαμβάνοντας πάντα και το εκάστοτε εργασιακό πλαίσιο, προσπαθεί να αποστερήσει από τον εργαζόμενο κάθε πιθανό δικαίωμα. Γι' αυτό τον λόγο οι

συλλογικές διαπραγματεύσεις είναι ένα από τα κεκτημένα δικαιώματα τα οποία θα πρέπει να διατηρηθούν πάση θυσία.

Η πάσης φύσεως καταπίεση ή παρενόχληση (ηθική, σεξουαλική, εκφοβισμός κ.λπ.) είναι απαράδεκτη και καταδικαστέα σε κάθε περίπτωση.

Άμεσα, για τους λόγους αυτούς το ΜέΡΑ 25 προτείνει:

1. Επαναφορά των Συλλογικών Συμβάσεων εργασίας, για να πάψουν οι εργαζόμενοι να είναι βορά στην απληστία των εργοδοτών τους.
2. Επαναφορά της υπερίσχυσης των επιχειρησιακών και των εθνικών συλλογικών συμβάσεων έναντι των ατομικών.
3. Θέσπιση ενός σύγχρονου πλαισίου και μηχανισμού, άμεσα εφαρμόσιμου που θα προστατεύει τους εργαζόμενους από την εργασιακή παρενόχληση (mobbing) και τη σεξουαλική παρενόχληση, με πρόταγμα τον σεβασμό και την ίση μεταχείριση σε όλα τα φύλα, ανεξαρτήτως σεξουαλικού προσανατολισμού.
4. Ορισμό νέας μορφής σύμβασης, της ομιλικής σύμβασης, σε μεγάλες εταιρίες, που είτε έχουν περισσότερες από μία εταιρίες υπό κοινή διοίκηση, είτε προβαίνουν σε διαγωνισμούς για τη παροχή έργου.
5. Υποχρέωση για οποιαδήποτε σύμβαση έργου, στην εταιρία που λαμβάνει το έργο, να αποδεικνύει (μέσω ΕΦΚΑ) ότι πληρώνει τους εργαζομένους της με τους ίδιους μισθούς που ορίζονται στην ομιλική συλλογική σύμβαση. Έτσι περιορίζεται το φαινόμενο με τις αφανείς προσλήψεις, που γίνονται ως απασχόληση με «μπλοκάκια».
6. Ταυτόχρονα η επιχειρησιακή συλλογική σύμβαση θα επέχει θέση ομιλικής για τις μικρότερες εταιρίες που δεν έχουν άλλες θυγατρικές ή άλλες συμβάσεις παροχής έργου.

Μεσοπρόθεσμα, και στα πλαίσια της δράσης του DiEM25 η ομιλική σύμβαση θα είναι ίδια για όλες τις εταιρίες του ομίλου εντός και εκτός Ελλάδας. Σε περίπτωση που το Δίκαιο άλλης χώρας προβλέπει καλύτερες συνθήκες από την Ελλάδα, τότε υπερισχύει εκείνο.

Ο μακροπρόθεσμος στόχος του ΜέΡΑ25, στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Συμφωνίας για την Ευρώπη είναι η εργασία να γίνει δικαίωμα του κάθε πολίτη της χώρας, μέσω της δημιουργίας ενός προγράμματος Εγγυημένης Απασχόλησης (Job Guarantee Program) ανά χώρα και μέσω της παροχής ενός αξιοπρεπούς μισθού με αξιοποίηση δημόσιων και ιδιωτικών μη κερδοσκοπικών φορέων.

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα, όταν τεθεί σε εφαρμογή θα αποτελεί ένα αντικίνητρο για την κακά πληρωμένη εργασία.

Αυτό δεν σημαίνει όμως ότι μέχρι τότε ο θεσμός των συλλογικών συμβάσεων

πρέπει να καταργηθεί. Απεναντίας θα πρέπει να ενισχυθεί, έτσι ώστε κατά τη μετάβαση προς τα εκεί, να μην υπάρξει μαζική έξοδος των εργαζομένων από θέσεις εργασίας λόγω καλύτερων κινήτρων στο Πρόγραμμα Εγγυημένης Απασχόλησης. Σε συνδυασμό με την πρόταση για τις απολύσεις, επιτυγχάνεται η ομαλή μετάβαση.

Αποσχίσεις έργου - Outsourcing

Με τη θέσπιση της Ομιλικής Συλλογικής Σύμβασης, και τη ρήτρα πληρωμής του ίδιου μισθού, πλέον οι ενδοομιλικές αποσχίσεις έργου είναι κενές νοήματος.

Επιπλέον, πριν την απόσχιση έργου, θα πρέπει να δίνεται η δυνατότητα της δημιουργίας εταιρίας εργαζομένων, με 100% μετοχική σύνθεση των εργαζομένων (με τη νομική μορφή π.χ. Συνεταιρισμού Εργαζομένων).

Το ίδιο ισχύει και για εταιρίες που αδυνατούν να πληρώσουν έστω και για ένα μήνα μισθούς. Οι εργαζόμενοι θα έχουν τη δυνατότητα να πάνε στα δικαστήρια και αυτεπάγγελτα να αναλάβουν τη διοίκηση της επιχείρησης.

Αυτοαπασχολούμενοι

1. Κατάργηση του μνημονιακού χαρατσιού, που ονομάζεται τέλος επιτηδεύματος. Έχει οδηγήσει χιλιάδες αυτοαπασχολούμενους να κλείσουν τα βιβλία τους και να χάσουν κάθε εργασιακό δικαίωμα που είχαν. Έγιναν άορατοι, χωρίς ασφαλιστική κάλυψη και συνταξιοδοτικό μέλλον.
2. Μέριμνα για παροχές πρόνοιας και αξιοπρεπές εισόδημα στους αυτοαπασχολούμενους σε περιπτώσεις ασθένειας, τραυματισμού και γονικής άδειας. Επίσης, επίδομα αδειας από τα ασφαλιστικά ταμεία.
3. Συμπερίληψη των ενσήμων των αυτοαπασχολούμενων με δελτίο παροχής υπηρεσιών που εργάζονται παράλληλα και ως μισθωτοί στα συνολικά ένσημα για τη σύνταξη, ακόμα και αν ξεπερνούν το όριο των 300 ενσήμων ετησίως.

Μισθωτοί σε μεσαίες και μικρομεσαίες επιχειρήσεις

1. Καθιέρωση αξιοπρεπούς κατώτατου μισθού και κατάργηση της ωρομίσθιας εργασίας. Οι ωρομίσθιοι εργαζόμενοι είναι οι σύγχρονοι δουλοπάροικοι. Διαγραφή όλων των μνημονιακών διατάξεων, που δίνουν τη δυνατότητα στους εργοδότες να στερούν από τους εργαζόμενους παροχές και δικαιώματα.
2. Συλλογικές συμβάσεις εργασίας ανά επαγγελματικό κλάδο με την ισότιμη συμμετοχή στην σύνταξή τους των αντίστοιχων επαγγελματικών οργάνων,
3. Καθορισμός του αντικειμένου, ωραρίου και πλαισίου εργασίας και

υποχρεωτική αναλυτική καταγραφή του στη σύμβαση εργασίας. Σε περίπτωση αλλαγής ή προσθήκης αντικειμένου θα πρέπει να γίνει αναπροσαρμογή της σύμβασης και του μισθού με βάση την ειδικότητα που αντιστοιχεί στο αντικείμενο εργασίας. Πρέπει να σταματήσει η γενική αναφορά υπάλληλος γραφείου και πρέπει να πάψει η εκμετάλλευση των εργαζομένων και η μετατροπή τους σε πολυμηχανήματα.

4. Οι εργαζόμενοι να έχουν δικαίωμα πλήρους πρόσβασης σε όλα τα στοιχεία με δικαίωμα έγκλησης για κακή διαχείριση έναντι πάντων ανά πάσα στιγμή και πριν την κήρυξη χρεοκοπίας εάν υπάρχει καθυστέρηση μισθών έστω και ενός μηνός (βλ. παρακάτω).

Απολαβές εργαζομένων

Δημόσιο σύστημα πληρωμών

Οι παρούσες θέσεις του ΜέΡΑ25 όσο και του DiEM25 προτείνουν:

1. Αρχικά, άμεσα, το Παράλληλο Σύστημα Πληρωμών, να χρησιμοποιηθεί για την παροχή του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος (ΕΕΕ) με βάση τη φορολογία, και σε επόμενη φάση να μετατραπεί σε Ελάχιστο Βασικό Μέρισμα, όπως προβλέπεται και στο Μανιφέστο του DiEM25.
2. Η χρήση του να επεκταθεί για την προσωρινή πληρωμή υπερωριών.

Το ΜέΡΑ25 θα θεσμοθετήσει (α) την σταδιακή αύξηση κατά 10% ετησίως του κατώτατου μισθού έως ότου αυτός φτάσει στα 800 ευρώ μηνιαίως, και (β) ευέλικτες αλλά ισχυρές συλλογικές διαπραγματεύσεις χρησιμοποιώντας ως μοντέλο εκείνο της γερμανικής βιομηχανίας.

Ασφάλιση εργαζομένων

Η ασφάλιση των εργαζομένων είναι δικαίωμα αδιαπραγμάτευτο. Δεν είναι ανεκτή καμία διάκριση φύλου, σεξουαλικού προσανατολισμού, ηλικίας, φυλής, θρησκείας και χρώματος κ.λπ. σε εργαζόμενους.

Το ΜέΡΑ25 στηρίζει κάθε νεοεισερχόμενο νέο στην εργασία, καθώς και την εξάλειψη κάθε είδους διάκρισης στην εργασία και στην ασφάλιση.

Η βαρύτητα και ο ρόλος της εργασίας πρέπει να αναγνωρίζεται και να ανταμείβεται ανάλογα. Είναι αδιανόητο να μην περιλαμβάνονται επί πολλά έτη στα βαρέα και ανθυγιεινά επαγγελματικοί κλάδοι όπως οι νοσηλευτές, οι εργαζόμενοι στην καθαριότητα, οι διανομείς ή άλλοι ανάλογοι κλάδοι.

Τουλάχιστον, πρέπει να είναι ανάλογη των υπηρεσιών που προσφέρουν και σε κάθε περίπτωση να μπορεί να αποδώσει τουλάχιστον μια αξιοπρεπή σύνταξη

όταν αποχωρήσουν από την εργασία, αλλά και πλήρη υγειονομική κάλυψη κατά τη διάρκεια εργασίας από την πρώτη μέρα εργασίας, με κάλυψη από το κράτος για το διάστημα που τώρα θεωρείται μικρότερο των απαιτούμενων ελαχίστων ημερών εργασίας.

Το ΜέΡΑ25 αγωνίζεται με κάθε μέσο, όχι μόνο για την επίτευξη τουλάχιστον των αυτονόπτων καλύψεων για τα βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα, αλλά και για την περαιτέρω ικανοποίηση όλων των δίκαιων αιτημάτων για όλους τους κλάδους εργαζομένων. Η κρατική αναλγησία, ή η εθελουφλία, δεν αρμόζει σε καμιά δημοκρατική ευρωπαϊκή χώρα και στον ευρωπαϊκό προσανατολισμό που υποτίθεται ότι έχει η Ελλάδα. Όλοι οι κλάδοι έχουν υποστεί πολλαπλή επίθεση και καταπάτηση των δικαιωμάτων τους λόγω της μνημονιακής πολιτικής, αλλά και μέσω της εργαλειοποίησης της πανδημίας σε πρόσχημα παντός καιρού, για κάθε αντεργατικό μέτρο και νομοθεσία που αλλιώς δεν μπορούσε να περάσει.

Συνδικαλισμός

Το ΜέΡΑ25, σε καμία περίπτωση δεν θέλει να καθοδηγήσει ή να υποδείξει τις δράσεις του συνδικαλιστικού κινήματος. Ως κίνημα πρέπει να είναι ανεξάρτητο από κόμματα και παραταξιακές λογικές.

Όμως κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει ότι ο συνδικαλισμός είναι μια έννοια, η οποία είτε έχει αποκτήσει κακό όνομα, είτε έχει χαθεί η εμπιστοσύνη σε αυτόν.

Αυτό έχει οδηγήσει σε απροθυμία -έως αδιαφορία- ενεργής συμμετοχής σε αυτά, σε συνδυασμό με τις παγιωμένες αρνητικές συμπεριφορές εκλεγμένων συνδικαλιστών, τους λεγόμενους «Επαγγελματίες Συνδικαλιστές».

Προτείνουμε:

- Τον ορισμό ανώτατου ορίου απουσίας από την εργασία του κάθε εκλεγμένου συνδικαλιστή-στριας, καθώς και την κυκλική εναλλαγή εκλεγμένων αντιπροσώπων σε όλες τις βαθμίδες του συνδικαλισμού (πρωτοβάθμια σωματεία, ομοσπονδίες, τριτοβάθμια συνδικαλιστικά όργανα).
- Χρήση σύγχρονων μορφών επικοινωνίας εργαζομένων με οριζόντια επικοινωνία.
- Διαφανείς διαδικασίες μεταφοράς πληροφόρησης και αποτροπή αποκλεισμού μερίδας εργαζομένων ή/και παρατάξεων.
- Χρήση δημοψηφισμάτων και άμεσης δημοκρατίας για σοβαρά θέματα, και σίγουρα για την υπογραφή ΣΣΕ.
- Πραγματικές/συμμετοχικές κινητοποιήσεις, που θα αυτοοργανώνονται και θα αποφασίζονται από «τα κάτω», από τις μεγάλες πλειοψηφίες των εργαζομένων και όχι να προτάσσονται «επετειακές απεργίες» που

εξασφαλίζουν μόνο την παρουσία των στελεχών ενός συνδικαλισμού που δεν αγκαλιάζει και δεν πείθει τη βάση των εργαζόμενων.

Κοινωνικές πολιτικές

Συντάξεις

Οι συντάξεις αποτελούν ένα σημαντικό τμήμα τόσο της κοινωνικής όσο και της δημοσιονομικής πολιτικής, η οποία δεν μπορεί να βασίζεται μόνο στα οικονομικά δεδομένα, αλλά να έχει και κοινωνικό πρόσωπο ή κυρίως κοινωνικό πρόσωπο. Οι θέσεις του ΜέΡΑ25 για τις συντάξεις είναι απλές και σαφείς.

Η παροχή των συντάξεων στην ώρα τους αποτελεί εδώ και πολλά χρόνια όνειρο θερινής νυκτός για τους συνταξιούχους, που ενίοτε καλούνται να περιμένουν ακόμη και πάνω από τρία χρόνια για να λάβουν τη σύνταξη που τους αναλογεί. Τα λάθη που γίνονται είτε από την πιστή τήρηση των νόμων, όπως ο 4387/2016 (νόμος Κατρούγκαλου) οι οποίοι κρίνονται αντισυνταγματικοί στη συνέχεια από το Συμβούλιο της Επικρατείας ή από τα άλλα ανώτατα δικαστήρια, είτε από τη μη τήρηση ή τη μη σωστή εφαρμογή τους, ακόμη και αν αυτοί είναι δίκαιοι, αποτελούν μια ζοφερή πραγματικότητα για τον συνταξιούχο. Πρόκειται για μία πραγματικότητα που οφείλεται σε χρόνια κακοδιοίκηση, λόγω αναξιοκρατικής κατοχής αξιωμάτων σε κρίσιμες θέσεις του κρατικού μηχανισμού, αλλά και στην πραγματική ή προσχηματική πίεση που δέχτηκε το ελληνικό δημόσιο λόγω των μνημονίων.

Θέσεις του ΜέΡΑ25 είναι:

1. καταβολή εντόκως των καθυστερούμενων συντάξεων, καθώς και κάθε είδους απολαβών ή παροχών, λόγω ευθύνης του Δημοσίου.
2. αναπροσαρμογή του συστήματος απονομής συντάξεων με ψηφιοποίηση αρχείων και διαδικασιών, ώστε να απονέμονται άμεσα και όπου χρειάζεται να γίνουν άμεσες και απολύτως επαρκείς προσλήψεις ώστε να μην υπάρχει η πρόφραση της ανάθεσης σε ιδιώτες, κρατικών αρμοδιοτήτων.
3. επανασχεδιασμός του συστήματος απονομής συντάξεων, ώστε να καταργηθούν προφανείς αδικίες που επήλθαν προ και μετά μνημονίων, ώστε να υπάρχει τουλάχιστον μία ενιαία βασική σύνταξη για κάθε πολίτη, η οποία να είναι και αξιοπρεπής, τουλάχιστον 1,5 φορές ο κατώτατος μισθός.
4. το επιπλέον πρόσθετο ποσό να είναι ανάλογο με τις εισφορές, αλλά να μην ισχύει αυτό για αναπήρους και εργαζόμενους που υπέστησαν βλάβες υγείας κατά την εργασία, στους οποίους να αναγνωρίζεται ειδικό καθεστώς συνταξιοδότησης.
5. η αξία των μη αξιοποιηθέντων ενσήμων ή μη δυνάμενων να αξιοποιηθούν

λόγω της νομοθεσίας (π.χ. διπλή ασφάλιση), να επιστρέφεται στον πολίτη εντόκως σε κάθε περίπτωση ώστε να μην χάνεται κανένα έσοδο.

Επιδόματα

Τα επιδόματα αφορούν πολλούς μη προνομιούχους πολίτες, που βασίζονται σε αυτά για την επιβίωσή τους. Οι ανισότητες μεταξύ πλουσίων και φτωχών πολιτών στην Ελλάδα ακόμη και με τις μελέτες του ΟΟΣΑ, είναι ανάλογες ή μεγαλύτερες των ευρωπαϊκών χωρών, ενώ τα εισοδήματα πολύ μικρότερα εκείνων, με το 13% περίπου του πληθυσμού κάτω από το εθνικό όριο φτώχειας και με το 55% οικονομικά ευάλωτο και το 30% με σε κίνδυνο φτώχειας. Δηλαδή, περίπου 3 εκ. άτομα ή το 1/3 του πληθυσμού. Σε καμία περίπτωση δεν θεωρεί ικανοποιητικό το ΜέΡΑ25 το επίπεδο των επιδομάτων στην Ελλάδα, το οποίο είναι πολύ χαμηλό καθώς ξεκινά γύρω στα 300 ευρώ (ατομικό επίδομα), κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, αλλά ακόμη και κάτω από το ευρωπαϊκό ή εθνικό όριο φτώχειας (το εθνικό βρίσκεται τώρα περί τα 400 ευρώ το ατομικό ή 860 ευρώ για οικογένεια με δύο παιδιά).

Η ανάληψη της υποχρέωσης καταβολής από τον ΟΠΕΚΑ του μεγαλύτερου πλήθους των επιδομάτων δεν επέφερε ταχύτερη διεκπεραίωσή τους με αποτέλεσμα να ταλαιπωρείται άσκοπα και άδικα το μεγαλύτερο μέρος των πολιτών, και όχι μόνο των αιτούντων αλλά και των πραγματικών δικαιούχων, λόγω ενός απηρχαιωμένου συστήματος απονομής που βασίζεται, παρά την όποια μερική ψηφιοποίηση, στα έντυπα δικαιολογητικά.

Το ΜέΡΑ25 θεωρεί απαραίδεκτη αυτή την κατάσταση και αγωνίζεται με κάθε μέσο στη Βουλή και στην κοινωνία:

1. Για την αύξηση των ήδη υφιστάμενων επιδομάτων σε επίπεδο αξιοπρεπούς διαβίωσης.
2. Για τη θέσπιση ενιαίου κοινωνικού επιδόματος αξιοπρεπούς επιπέδου.
3. Για την απονομή του επιδόματος/επιδομάτων άμεσα στον δικαιούχο μέσω ηλεκτρονικών μεθόδων ταυτοποίησης, ελέγχου των προϋποθέσεων και έγκρισης των αιτήσεων.
4. Για την αναπροσαρμογή της διαδικασίας απονομής επιδομάτων μέσω προτάσεων και τροπολογιών, ώστε να αξιοποιείται η τεχνολογία και να μην επιβαρύνεται ο πολίτης με άσκοπες μετακινήσεις και καθυστέρηση, ειδικά των ευάλωτων ομάδων πληθυσμού.

ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΑ ΠΕΔΙΑ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΦΥΛΟΥ ΚΑΙ ΛΟΑΤΚΙ+

Ο τερματισμός των διακρίσεων λόγου σεξουαλικού προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου, καθώς και ο πλήρης σεβασμός των διεθνών συμβάσεων που έχει υπογράψει η Ελλάδα (ΟΗΕ, Συμβούλιο της Ευρώπης, κ.ά.) αποτελούν στόχο κάθε προοδευτικής δύναμης, με το ΜέΡΑ25 να κρίνει απαραίτητες (α) την εφαρμογή της οδηγίας του ΟΗΕ για την ποσόστωση σε όλους τους εργασιακούς τομείς, (β) την αναγνώριση του δικαιώματος πολιτικού γάμου ανεξαρτήτως φύλου των δύο συντρόφων, με πλήρη δικαιώματα όσον αφορά την τεκνοθεσία και (γ) τη βελτίωση των νομοθετικών ρυθμίσεων για την αναγνώριση της ταυτότητας φύλου και της αλλαγής των κρατικών εγγράφων των διεμφυλικών ατόμων με βάση το κοινωνικό τους φύλο.

Ταυτόχρονα, το ΜέΡΑ25 αναγνωρίζοντας την ανάγκη καταπολέμησης της έμφυλης βίας και σεξουαλικής παρενόχλησης και κακοποίησης τάσσεται υπέρ της ίδρυσης ειδικού τμήματος στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη που θα δέχεται καταγγελίες πολιτών για τον τρόπο διαχείρισης ομοφοβικών και σεξιστικών επιθέσεων από πολίτες και από τα σώματα ασφαλείας. Επίσης, προτάσσει την ανάγκη επανασχεδιασμού και διεύρυνσης του αντιρατσιστικού νόμου με συμπερίληψη αντισεξιστικών, αντιτρανσφοβικών και αντιομοφοβικών διατάξεων και αντίστοιχων ποινών για επιθέσεις και παρενοχλήσεις.

Βασική αφετηρία όλων των πολιτικών αποτελεί η αναγνώριση πως η πατριαρχία δεν έχει εξαλειφθεί και αποτελεί δομικό στοιχείο των κοινωνιών μας και των σχέσεων εκμετάλλευσης και καταπίεσης. Τέλος, απέναντι σε οποιαδήποτε προτεραιοποίηση αγώνων, εμείς προτάσσουμε τη διαθεματικότητα όπως αναπτύχθηκε ως έννοια από τις μαύρες φεμινίστριες.

Ενδεικτικές προτάσεις για τα πεδία Ισότητας Φύλου και Λοατκι+

1. Επαναφορά της Γραμματείας για την Ισότητα Φύλου ως οργανισμού που θα λειτουργήσει στοχευμένα για τα ζητήματα της έμφυλης ανισότητας και βίας, που θα απεγκλωβιστεί από το Υπουργείο Εργασίας και από τον τρέχοντα τίτλο και αντικείμενο ως Γραμματεία Δημογραφικής Πολιτικής και Οικογένειας.
2. Απόρριψη της υποχρεωτικότητας στην εφαρμογή της Συνεπιμέλειας των Παιδιών. Ανάπτυξη ουσιαστικού κοινωνικού πλαισίου με κοινωνικές και ψυχολογικές δομές που θα δοκιμαστούν στον χρόνο και θα κάνουν εφικτή στο μέλλον τη δίκαιη Συνεπιμέλεια χωρίς να υποθάλλουν την κακοποίηση γυναικών και παιδιών. Δημιουργία ειδικών Δικαστηρίων για την Οικογένεια.
3. Υποχρεωτική διαβούλευση με τις φεμινιστικές και Λοατκι+ οργανώσεις για

όλες τις αποφάσεις που λαμβάνονται σε κοινοβουλευτικό πλαίσιο και οι οποίες αφορούν κοινωνικά και πολιτικά τις γυναίκες και τα άτομα Λοατκι+.

4. Ουσιαστική παύση του ορισμού της οικογένειας ως ζευγάρι αποτελούμενο από άτομα διαφορετικού φύλου. Άμεση επέκταση του πολιτικού γάμου και της τεκνοθεσίας και στα ομόφυλα ζευγάρια, με πλήρη δικαιώματα (παροχές εγγάμων, επιδόματα, γονικές άδειες, επιμέλειες τέκνων, δικαιώματα συνταξιοδότησης, κληρονομιάς κ.λπ.). Όλοι οι νόμοι που ήδη υπάρχουν και αυτοί που θα θεσπίζονται μελλοντικά, να μην κάνουν ουδεμία διάκριση ανάμεσα σε ετερόφυλα και ομόφυλα ζευγάρια (φορολογία, δικαιώματα συζύγων, διαχείριση κληρονομιάς κ.λπ.).
5. Η διαδικασία της φυλομετάβασης – διόρθωσης φύλου να καλύπτεται πλήρως από το εθνικό σύστημα υγείας, καθότι είναι μια ιδιαιτέρως δαπανηρή διαδικασία και η πλειοψηφία των ατόμων που θέλουν να πραγματοποιήσουν αυτή τη διαδικασία βρίσκονται σε κατάσταση κοινωνικού αποκλεισμού. Βελτιωτικές ρυθμίσεις στον νόμο, που επιτρέπει την αλλαγή εγγράφων στα διεμφυλικά άτομα (τρανς) χωρίς προϋποθέσεις.
6. Δημιουργία πλαισίου, που θα εξασφαλίσει ποσόστωση στην εκπροσώπηση των γυναικών στα κοινωνικά και πολιτικά κέντρα λήψης αποφάσεων ξεκινώντας από την κοινοτική δομή έως τη βουλευτική και την κυβερνητική.
7. Δημιουργία πλαισίου, που θα εξασφαλίσει ποσόστωση στην προώθηση των γυναικών σε θέσεις ευθύνης στην οικονομική δραστηριότητα και εξουσία, στον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα.
8. Σύναψη πολιτικών και κινήτρων που θα απεγκλωβίζουν τις γυναίκες από τον συστημικά προορισμένο ρόλο τους στο νοικοκυριό με στόχο τον διαμοιρασμό των ευθυνών μεταξύ των φύλων στη φροντίδα της οικογένειας, την αναγνώριση των οικιακών ως απλήρωτης εργασίας και την ανάπτυξη πλαισίου, που θα φέρουν τους άντρες να συμμετέχουν και να συμβάλλουν ισόποσα και υπεύθυνα στο νοικοκυριό, την οικογένεια και την ανατροφή των παιδιών, μέσω κοινωνικής ενημέρωσης, παροχής αδειών γέννας και παιδιών και άλλων ειδών εργασιακών και κοινωνικών κινήτρων.
9. Ειδική στήριξη για τη μονογονεϊκή οικογένεια, που περιλαμβάνει οικονομική ενίσχυση και κοινωνική βοήθεια, όπως περισσότερες άδειες γονέα και παροχή από το κράτος δωρεάν υπηρεσιών φύλαξης παιδιών/νηπιαγωγείο.
10. Πλήρης αποδοχή και ένταξη των τρανς ατόμων στην εργασία, στον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα, και στις δομές του δημόσιου βίου, χωρίς εις βάρος τους διακρίσεις. Εξάλειψη όλων των διακρίσεων βάσει σεξουαλικού προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου στο στράτευμα, για κληρωτούς και επαγγελματίες.
11. Δημιουργία μονάδων ψυχολογικής στήριξης για τις γυναίκες και Λοατκι+ θύματα σε όλα τα πλάτη της επικράτειας, σε κάθε μικρή κοινότητα,

στους δήμους, στα πανεπιστήμια και τα σχολεία, ώστε να είναι άμεσα προσβάσιμες και ουσιαστικές.

12. Δημιουργία κρατικών και κοινωνικών δομών στήριξης (σίτισης-στέγασης) για άτομα που υφίστανται κοινωνικό αποκλεισμό εξαιτίας του σεξουαλικού τους προσανατολισμού ή της ταυτότητας φύλου τους.
13. Μέριμνα για οικονομική ενίσχυση και πλήρη ασφαλιστική κάλυψη των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας ώστε να αντιμετωπίσουν τις ανάγκες τους αξιοπρεπώς και να μπορέσουν να ανεξαρτητοποιηθούν από τον θύτη όταν αυτός βρίσκεται στο κλειστό οικογενειακό περιβάλλον. Δωρεάν πλήρη νομική υποστήριξη για την ένδικη αντιμετώπιση του θύτη καθώς και για τη διαδικασία λύσης του μεταξύ τους γάμου εάν υπάρχει.
14. Καθιέρωση ενός αυστηρού πρωτοκόλλου και επιτακτικής εκπαίδευσης στα σώματα ασφαλείας για το πώς θα αντιμετωπίζουν τις καταγγελίες, ώστε καμία καταγγελία να μην περνά ανεξερεύνητη. Οι γυναίκες και Λοατκι+ θύματα να αντιμετωπίζονται με απόλυτο σεβασμό και εχεμύθεια και να μην αποτρέπονται από το να καταγγείλουν. Λειτουργία ανεξάρτητου οργάνου που θα ερευνά αμερόληπτα τις καταγγελίες για βία εκ μέρους της αστυνομίας εναντίον ομοφυλόφιλων, λεσβιών, αμφισεξουαλικών και διεμφυλικών ατόμων.
15. Μία αυστηρή δικαστική δεοντολογία ώστε να δικαιώνονται οι γυναίκες και τα Λοατκι+ θύματα της έμφυλης βίας και διάκρισης. Να μην αποτελούν τα έμφυλα στερεότυπα ή η κουλτούρα βιασμού μία πρακτική υπεράσπισης των κατηγορουμένων. Δημιουργία εξειδικευμένων δικαστηρίων που θα ασχολούνται με τις υποθέσεις έμφυλης βίας. Καθιέρωση του όρου «γυναικοκτονία» στον Ποινικό Κώδικα για τις δολοφονίες γυναικών που οφείλονται σε έμφυλα κίνητρα.
16. Ένα αυστηρό πρωτόκολλο στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης για το πώς αυτά να αναφέρονται στα περιστατικά της έμφυλης βίας και διάκρισης ούτως, ώστε να μην αναπαράγονται κοινωνικά στερεότυπα που τα δικαιολογούν και στοχοποιούν ή στιγματίζουν τα θύματα, το λεγόμενο victim blaming.
17. Συμπερίληψη της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης στα αναλυτικά προγράμματα σπουδών και εμπλουτισμός με βασική ύλη από τη Θεωρία των Φύλων, ώστε να μπορεί να αποδομηθεί η κουλτούρα της έμφυλης ανισότητας, των στερεοτύπων και της διάκρισης από μικρή ηλικία. Να εξοικειωθούν τα παιδιά με απαραίτητες σημαντικές έννοιες, όπως η Συναίνεση στην ερωτική συνεύρεση, ο Σεξουαλικός Προσανατολισμός, η Έμφυλη Διαφορετικότητα και η Ταυτότητα και Έκφραση Φύλου.
18. Ενίσχυση και δημιουργία προγραμμάτων σε συνεργασία με το Υπουργείο Πολιτισμού και το Υπουργείο Παιδείας για σταθερή «Πολιτισμική Καμπάνια» με στόχο την αποδόμηση των κοινωνικών στερεοτύπων της

πατριαρχίας, που τοποθετούν το «αρσενικό» φύλο ιεραρχικά ισχυρότερο και ενισχύουν την αποδοχή της έμφυλης διαφορετικότητας και του σεξουαλικού προσανατολισμού.

19. Διευκόλυνση πρόσβασης σε προϊόντα υγιεινής με μείωση του ΦΠΑ και δωρεάν παροχή σε δημόσιες δομές και υπηρεσίες.
20. Εφαρμογή της ουδέτερης ως προς το φύλο γλώσσας (μη σεξιστική, συμπεριληπτική κ.ά.) στον δημόσιο τομέα.

ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Καμία Δημοκρατία δεν μπορεί να λειτουργήσει σωστά χωρίς ενημερωμένους πολίτες. Αυτός είναι και ο ρόλος του Τύπου και των ΜΜΕ εν γένει, ως ένας από τους σημαντικότερους πυλώνες του δημοκρατικού πολιτεύματος. Η σωστή και έγκυρη ενημέρωση των πολιτών, που απαιτείται ώστε να μπορούν να αποφασίζουν υπεύθυνα, ο ουσιαστικός έλεγχος στην εκάστοτε εξουσία και η πολύπλευρη διαφώτιση των γεγονότων είναι τα απαραίτητα συστατικά μίας υγιούς κοινωνίας. Όπως οι περισσότεροι τομείς στην Ελλάδα, ιδιαίτερα στα μνημονιακά χρόνια, έτσι και αυτός των ΜΜΕ απέχει πολύ από την ιδεατή του κατάσταση. Η έλλειψη πολυφωνίας και αντικειμενικότητας, ο εναγκαλισμός με την εξουσία και οι αδιαφανείς λειτουργίες, τα διαλυμένα εργασιακά δικαιώματα, ο απευθείας κυβερνητικός έλεγχος των δημόσιων ΜΜΕ, και το άναρχο τοπίο της ηλεκτρονικής ενημέρωσης είναι ζητήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν άμεσα.

Ενδεικτικές προτάσεις για το πεδίο των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης

Το 1ο Διαβουλευτικό Συνέδριο του ΜέΡΑ25 κατέληξε στα παρακάτω σημεία που συνθέτουν τις θέσεις του για το πεδίο των ΜΜΕ:

1. Θεσμοθέτηση ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΚΛΗΡΩΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΛΕΓΜΕΝΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ (ΔΙΑΣΚΕΠ-ΜΜΕ) με εντολή την επαναξιολόγηση των κριτηρίων για την απόκτηση τηλεοπτικής άδειας, με επιβολή και αξιολόγηση στην βάση ποιοτικών κριτηρίων από το ΔΙΑΣΚΕΠ-ΜΜΕ.
2. Επαναπροσδιορισμός του τρόπου σύστασης του ΕΣΡ. Η σύσταση του Συμβουλίου και η ανάδειξη των μελών του θα πρέπει να αποσυνδεθεί από τη Βουλή και να περάσει στη δικαιοδοσία των ΔΙΑΣΚΕΠ.
3. Κοινωνικοποίηση της ΕΡΤ, η οποία για να αποκτήσει πραγματικά δημόσιο χαρακτήρα θα πρέπει να διοικείται από Διοικητικό Συμβούλιο, το οποίο θα εκλέγεται από το ΔΙΑΣΚΕΠ-ΜΜΕ και θα λογοδοτεί αποκλειστικά σε αυτό, χωρίς την παραμικρή παρέμβαση της κυβέρνησης.
4. Μετατροπή του Εθνικού Οπτικοακουστικού Αρχείου σε αυτοτελή δημόσιο φορέα, υπό την επίβλεψη του ΔΙΑΣΚΕΠ-ΜΜΕ, με επιστημονικό προσωπικό, που να διασφαλίζει την αξιοποίηση και διαφύλαξη του οπτικοακουστικού Αρχείου.
5. Αναθέωση της σύμβασης με την Digea -Ψηφιακός Πάροχος Α.Ε. που αποτελεί (ελληνική πρωτοτυπία) ταυτόχρονα πάροχο δικτύου και πάροχο περιεχομένου.

6. Ενίσχυση των Έντυπων Μέσων μέσω της υπέρ τους φορολόγησης των FAANGS (Facebook, Amazon, Airbnb, Netflix, Google, Spotify).
7. Αδειοδότηση ενημερωτικών ιστοσελίδων με κριτήριο ένα απαραίτητο ποσοστό πρωτογενούς ειδησεογραφικού υλικού.
8. Ρύθμιση συλλογικών συμβάσεων των εργαζομένων στον Τύπο και στα ηλεκτρονικά μέσα, ώστε να εξαλειφθούν τα φαινόμενα υπερεκμετάλλευσης, μαύρης εργασίας, της εργασίας με το κομμάτι και των «μισθωτών με μπλοκάκι», αυτής της τροπής της «ευέλικτης εργασίας».
9. Ρύθμιση για το σπάσιμο των μονοπωλίων και των ολιγοπωλίων στα έντυπα, τηλεοπτικά και ηλεκτρονικά μέσα, όπως επίσης και στη διανομή του Τύπου, ώστε να ενισχυθεί η πολυφωνία.
10. Ρύθμιση ώστε να εξασφαλιστεί η ελευθερία των εργαζομένων στα ΜΜΕ (απολύσεις λόγω μη αρεστών άρθρων, λογοκρισία κ.λπ.).
11. Στήριξη μοντέλων συνδιοίκησης μέσω συνδικάτων στα ΜΜΕ και δημιουργία ταμείου στο οποίο οι μέτοχοι θα παραχωρήσουν μέρος των μετοχών τους προκειμένου οι εργαζόμενοι στα ΜΜΕ να λαμβάνουν μερίδιο από τα κέρδη των επιχειρήσεων στα οποία εργάζονται.

ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΑ ΠΕΔΙΑ ΤΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΔΟΜΩΝ

Τα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς αποτελούν βασική κοινωνική ανάγκη. Η πολιτική της λιτότητας έχει αφήσει βαρύ αποτύπωμα και στις συγκοινωνίες όπου η καθημερινότητα των πολιτών έχει δυσκολεύσει αισθητά. Τα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς οφείλουν να έχουν χαρακτήρα κοινωνικό και να εξασφαλίζουν το δικαίωμα στη μετακίνηση σε όλες τις κατηγορίες του πληθυσμού με την καλύτερη δυνατή εξυπηρέτηση. Να αποσκοπούν στη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, στην αναβάθμιση της ποιότητας της καθημερινότητας των πολιτών. Στόχος πρέπει να είναι η εξασφάλιση «αειφορίας» και η βελτίωση ποιότητας ζωής.

Σχεδιασμός των Μεταφορών

Ο συγκοινωνιακός σχεδιασμός απαιτεί μια πολυεπίπεδη προσέγγιση του χώρου και ακολουθεί τις ισχύουσες επιταγές και αξίες κάθε εποχής. Είναι σαφές ότι ο στόχος για βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη θα επιτευχθεί μέσα από ένα σχεδιασμό - προγραμματισμό συγκοινωνιακών στόχων - που θα καταφέρνει να εξυπηρετήσει όλες τις τομεακές πολιτικές με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

Το ΜέΡΑ25 προτείνει να υπάρχει ο Εθνικός Στρατηγικός σχεδιασμός μεταφορών και να ακολουθούν τα σχέδια μεταφορών σε επίπεδο Περιφέρειας και τα Τοπικά Σχέδια Μεταφορών είτε σε επίπεδο Δήμου ή συνόλου Δήμων είτε σε επίπεδο μεγάλων οικιστικών συγκροτημάτων. Τα σχέδια αυτά θα συμπληρώνουν τα χωρικά σχέδια στα αντίστοιχα Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια και τα Τοπικά Πολεοδομικά Σχέδια.

Ο σχεδιασμός μεταφορών σε επίπεδα Περιφέρειας έχει βασικούς στόχους τη «διασύνδεση των αστικών πόλων με διαπεριφερειακό και διεθνή ρόλο και την αξιοποίηση και ολοκλήρωση των μεταφορικών δικτύων που ενισχύουν τη διασύνδεση και θέτουν τη βάση ενός εξωστρεφούς προτύπου ανάπτυξης». Το «Τοπικό Σχέδιο Μεταφορών» καλείται να εξετάσει τη διασυνδεσιμότητα της περιοχής του Δήμου με την περιφέρεια με τον εθνικό (και διεθνή) χώρο και να προβεί σε αξιολόγηση της τρέχουσας και της μελλοντικής απόδοσης του συγκοινωνιακού συστήματος. Ακόμη να θέτει στόχους, να προτείνει μία μακρόπνοη οργάνωση των μεταφορών και την ρύθμιση της κυκλοφορίας στην εδαφική επικράτεια του Δήμου, σε πλήρη συσχετισμό με το Τοπικό Πολεοδομικό Σχέδιο. Η πρόταση ολοκληρώνεται με το σχέδιο δράσης το οποίο απαιτεί ολοκληρωμένη προσέγγιση των σύνθετων αστικών μεταφορικών συστημάτων, των θεμάτων διαχείρισης της κυκλοφορίας και της αλληλεξάρτησης των τρόπων μεταφοράς. Με ιδιαίτερη έμφαση στη νησιωτική και ορεινή χώρα ένα τοπικό και ένα περιφερειακό σχέδιο θαλάσσιων, χερσαίων και εναέριων μεταφορών προτείνει ένα ολοκληρωμένο σύστημα διασυνδεσιμότητας των νησιών, αφενός

μεταξύ τους και, αφετέρου, με την ηπειρωτική χώρα και αίρει την απομόνωση ορεινών και νησιωτικών περιοχών.

Επιπρόσθετα ένα «Τοπικό Σχέδιο Μεταφορών» έχει συγκεκριμένο χρονικό ορίζοντα και απαιτείται παρακολούθηση και αξιολόγηση. Ανώτερος σκοπός είναι η σύνδεση των γειτονιών των οικισμών που εξασφαλίζει μετακίνηση για όλους, η διασύνδεση όλης της πόλης με ενίσχυση της δημοκρατίας του χώρου, η διασύνδεση της πόλης με τους οικισμούς και τις άλλες πόλεις, που προωθεί τη συνεργατικότητα και τη σύνδεση της πόλης με τις περιφέρειες και στοχεύει στην άρση των περιφερειακών ανισοτήτων. Ο τοπικός σχεδιασμός των μεταφορών εντάσσει τις μεταφορικές υποδομές πεζών, ποδηλάτων και οχημάτων στο αστικό τοπίο, με λειτουργικά, αισθητικά και περιβαλλοντικά κριτήρια, προωθεί τα «καθαρά» μέσα μεταφορών, τους ήπιους τρόπους μετακίνησης και τη χρήση MMM και, κυρίως, τα μέσα σταθερής τροχιάς στην πόλη. Η αναζωογόνηση των πόλεων απαιτεί «ζωντανή» κινητικότητα, πολύτροπες μεταφορές και πολυδύναμους κοινόχρηστους χώρους.

Στο πλαίσιο της ολοκληρωμένης στρατηγικής σχεδιασμού μεταφορών, το ΜΕΡΑ25 αναγνωρίζει την ανάγκη εξειδίκευσης των θαλάσσιων μεταφορών λόγω της ιδιαιτερότητας του νησιωτικού χώρου. Η πολιτική μας για τις θαλάσσιες μεταφορές περιλαμβάνει ένα ολοκληρωμένο σύστημα διασυνδεσιμότητας των νησιών μεταξύ τους και με την ηπειρωτική χώρα, λαμβάνοντας υπόψη δύο σημαντικούς παράγοντες που τη διαφοροποιούν: την εποχικότητα και την ανάγκη ίσων ευκαιριών, χωρίς διακρίσεις ανάμεσα σε κατοίκους μεγάλων ή μικρών νησιών. Η μείωση άσκοπων μετακινήσεων με διεύθυνση τεχνολογίας και πληροφορικής αποτελεί, επίσης, παράμετρο σχεδιασμού της πολιτικής μας, μαζί με την ελαχιστοποίηση της διατάραξης της ισορροπίας των οικοσυστημάτων και της φέρουσας ικανότητας των νησιών. Υπεύθυνος για τη διαχείριση των συγκοινωνιών προτείνεται να είναι ένας φορέας με συνεργασία των Δήμων και της Περιφέρειας. Ο φορέας αυτός θα έχει την αρμοδιότητα για την ορθή λειτουργία του ολοκληρωμένου σχεδιασμού των μεταφορών, θα προβαίνει σε καταγραφή των εκάστοτε συγκοινωνιακών αναγκών που προκύπτουν για όλους τους τρόπους μεταφοράς και θα αξιολογεί τα τοπικά και περιφερειακά σχέδια σε χρονική διάρκεια πενταετίας.

Το αποτέλεσμα των συνθηκών μεταφοράς σε μία περιοχή και σε μία χώρα, είναι αποτέλεσμα κοινωνικών και οικονομικών παραγόντων και, κυρίως, πολιτικών αποφάσεων. Για τον λόγο αυτό, επιμένουμε σε ένα πολυτροπικό σχεδιασμό μεταφορών για όλους, ο οποίος θα προκύπτει με τη συμμετοχή του κατάλληλου επιστημονικού προσωπικού των φορέων που σχετίζονται με τις μεταφορές ενός τόπου και των πολιτών.

1. Προτάσεις για τα MMM

- Στις μεγάλες πόλεις, απαιτείται ριζική αναδιάρθρωση των MMM, με κορμό τα μέσα σταθερής τροχιάς, και συμπλήρωση του δικτύου με τραμ, τρόλεϊ

, λεωφορεία, ποδήλατα, πατίνια. Τα δρομολόγια πρέπει να είναι πυκνά στις ώρες αιχμής και να υπάρχει κάλυψη 24ώρου, καθώς και έκτακτων γεγονότων υψηλού μεταφορικού κυκλοφοριακού φόρτου (συνέδρια, φεστιβάλ, κ.λπ.).

- Στις μεσαίες και μικρές πόλεις, υπάρχει ανάγκη ορθού πολεοδομικού σχεδιασμού για τις μελλοντικές επεκτάσεις, καθώς και εξορθολογισμού των υφιστάμενων δικτύων μεταφοράς. Κριτήρια και εργαλεία για τον ορθό σχεδιασμό είναι ο χωρικός σχεδιασμός, η ολοκλήρωση του κτηματολογίου για την γρήγορη εκπόνηση Τοπικών Πολεοδομικών Σχεδίων και Πολεοδομικών Σχεδίων Εφαρμογής και οι συγκοινωνιακές μελέτες για τις υφιστάμενες και μελλοντικές ανάγκες. Τα ίδια ισχύουν και για τις περιπτώσεις επαρχιακών και νησιωτικών δήμων.
- Τα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς σε μια σύγχρονη πόλη, καλούνται να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες μεταφοράς πολιτών, με ταχύτητα, ασφάλεια και σεβασμό στο περιβάλλον. Οι απαιτήσεις και οι δυνατότητες ποικίλουν ανάλογα με το οικιστικό σύνολο όπως τα μεγάλα αστικά κέντρα (Αθήνα-Θεσσαλονίκη), οι μεσαίες και μικρές πόλεις καθώς και τα οικιστικά σύνολα των επαρχιακών Δήμων της ηπειρωτικής και της νησιωτικής χώρας.

2. Οι στόχοι για τα MMM

- Μέσος χρόνος αναμονής 5-7 λεπτά. Λειτουργία των MMM και κατά τη διάρκεια της νύχτας με μικρότερη πυκνότητα δρομολογίων.
- Σταδιακή μετάβαση σε σχεδιασμό περιβαλλοντικά φιλικών λύσεων (εξέταση κόστους οφέλους). Μετατροπή υφιστάμενου στόλου λεωφορείων σε υβριδικά για τον εξελαστικό χώρο. Χρήση εναλλακτικών καυσίμων (βιοκαύσιμα, υδρογόνο, πιλοτικές εφαρμογές, κ.λπ.) ανάλογα με τις ενεργειακές ανάγκες και ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής και οικιστικού συνόλου.
- Για τον σχεδιασμό (πολεοδομικό, συγκοινωνιακό και ενεργειακό), πρέπει να δοθεί έμφαση και προτεραιότητα, στον περιορισμό των απαιτήσεων μετακίνησης, την προστασία της γης και του αστικού περιβάλλοντος.

Ανάγκη 1: οργάνωση MMM

Ο σκοπός των MMM είναι να εξυπηρετούν μεγάλο όγκο μετακινήσεων με ασφάλεια και σε εύλογο χρονικό διάστημα. Ιδανικότερα μέσα μαζικών μετακινήσεων είναι τα μέσα σταθερής τροχιάς, καθώς είναι τα αποτελεσματικότερα σε ικανότητα μεταφορικού φορτίου και φιλικότερα στο περιβάλλον. Η συνεργασία τους με άλλα μέσα οδικά και πλωτά και η συμπληρωματικότητά τους με εναλλακτικούς τρόπους μεταφοράς -πεζή, ποδήλατο, πατίνι- εξασφαλίζει την κάλυψη όλων των αναγκαίων μετακινήσεων.

Ανάγκη 2: κατάργηση ορυκτών καυσίμων

Θεωρούμε ότι η ηλεκτροκίνηση και η κίνηση με υδρογόνο είναι το μέλλον των μεταφορών. Η πρόταση είναι να αγοραστούν νέα ηλεκτροκίνητα λεωφορεία και να αντικατασταθούν σταδιακά όλα όσα χρησιμοποιούν ορυκτά καύσιμα. Επίσης, να χρησιμοποιούνται σταδιακά «καθαρά καύσιμα» σε όλα τα ΜΜΜ χερσαία, πλωτά ή εναέρια.

3. Διαφοροποίηση οικιστικών συνόλων

Πόλεις όπως η Αθήνα και η Θεσσαλονίκη, απαιτούν τον συνδυασμό μέσων σταθερής τροχιάς, λεωφορείων «καθαρών» καυσίμων, ποδηλάτων με τις αντίστοιχες υποδομές (λεωφορειοδρόμοι, ποδηλατοδρόμοι). Θα πρέπει να ολοκληρωθούν οι εργασίες για το μετρό στη Θεσσαλονίκη, ένα ζήτημα κείμενο που απασχολεί επί σειρά ετών τους κατοίκους της πόλης. Αλλά και για όλες τις πόλεις και τα χωριά είναι απαραίτητη η άριστη εξυπηρέτηση με ΜΜΜ χερσαία ή πλωτά, ώστε να μειωθεί η χρήση των ΙΧ. Ιδιαίτερη σημασία σε όλες τις περιπτώσεις έχει η χωροθέτηση των σταθμών μετεπιβίβασης από ένα μεταφορικό μέσο στο άλλο, ώστε να εξασφαλίζεται η πολυτροπικότητα στη μετακίνηση με την επιλογή του βέλτιστου μέσου για τον κατάλληλο προορισμό.

Στα χωρικά σχέδια χρήσεων γης και επεκτάσεων προτείνεται να λαμβάνεται υπόψη η αρχή της συνεκτικής πόλης, ώστε να αποτρέπονται οι μετακινήσεις των μεγάλων αποστάσεων. Επίσης, στις μεγάλες πόλεις υπάρχει η ανάγκη δημιουργίας δημοτικών χώρων στάθμευσης αυτοκινήτων, ως ακόμα μια λύση για την αποτροπή παράνομου παρκαρίσματος και τη διευκόλυνση της οδικής κυκλοφορίας.

Σε μια αναθεώρηση του ενεργειακού σχεδιασμού, σημαντικό κεφάλαιο αποτελεί η μέτρηση της απαιτούμενης ενέργειας για τις μεταφορές παντός τύπου και η ρύπανση που προκαλείται.

Η πρότασή μας είναι εξοικονόμηση ενέργειας με την πολυτροπικότητα των μέσων μεταφοράς, έμφαση στα μέσα σταθερής τροχιάς, στα ευέλικτα λεωφορεία, την πεζή μετακίνηση και το ποδήλατο στις οικιστικές περιοχές, τα τραίνα και τα πλωτά μέσα για τις εμπορευματικές μεταφορές μειώνοντας σημαντικά το μερίδιο των οδικών μεταφορών και χρήση «καθαρής ενέργειας» ώστε να μειωθεί έως και να μηδενιστεί το ποσοστό του 30% συνολικά εκπεμπόμενου CO₂ στην Ευρωπαϊκή Ένωση, που οφείλεται σήμερα στις μεταφορές.

4. Ηλεκτροκίνηση

Προτάσεις για εφαρμογές της ηλεκτροκίνησης:

- Να δοθεί έμφαση στην κατά προτεραιότητα ανάπτυξη ηλεκτρικών συλλογικών μεταφορών και των απαραίτητων υποδομών τους, με μετατροπή των δημόσιων συγκοινωνιών και των ταξί σε ηλεκτροκίνητα.
- Να προηγηθεί η βελτίωση του μίγματος καυσίμου που χρησιμοποιείται για παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος, ώστε η κυκλοφορία ηλεκτροκίνητων οχημάτων να μην επιβαρύνει την ποιότητα της ατμόσφαιρας αντί να τη βελτιώνει, με τελικό στόχο την πλήρη απανθρακοποίηση του συστήματος ηλεκτροπαραγωγής
- Να σχεδιαστούν και να κατασκευαστούν οι απαιτούμενες υποδομές φόρτισης με τρόπο που να εντάσσεται στην εγκώρια βιομηχανία και τεχνολογία.
- Τα ηλεκτρικά οχήματα ΙΧ μπορούν να είναι μια ειδική περίπτωση διανεμημένης αποθήκευσης.
- Άμεση εφαρμογή του έξυπνου δικτύου (smart grid) με χαρακτηριστικά: την αμφίδρομη επικοινωνία μεταξύ παραγωγής και κατανάλωσης, τη δυνατότητα αποθήκευσης ενέργειας, τη δημιουργία μικροδικτύων που χρησιμοποιούν διανεμημένες μονάδες παραγωγής και διείσδυση ηλεκτρικών οχημάτων.

Η μετάβαση στην ηλεκτροκίνηση, αποτελεί μόνο ένα τμήμα μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής και απαιτεί πολύ προσεκτικό σχεδιασμό, καθώς πρόκειται για μια μετάβαση από ανύπαρκτες υποδομές σε έντονη διείσδυση σύμφωνα με τις επιταγές του Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ: στόχος 30% επί του μεριδίου αγοράς των ηλεκτρικών οχημάτων επί του συνόλου των νέων οχημάτων έως το 2030 και πλήρης εξηλεκτρισμός έως το 2050).

5. Κόμιστρο

Κόμιστρο σε τιμή δίκαιη και βιώσιμη για κάθε εισόδημα.

Επιδότηση κομίστρου των αστικών συγκοινωνιών για τους οικονομικά ασθενείς.

Η μετακίνηση είναι βασική ανάγκη και αποτελεί δημόσιο αγαθό. Ως εκ τούτου θα πρέπει να διασφαλίζεται η δυνατότητα με χαμηλά κόμιστρα και επιδοτήσεις για τους οικονομικά ασθενείς.

ΥΠΟΔΟΜΕΣ

Ως Υποδομές εννοούμε ό,τι αφορά στα αεροδρόμια και τα λιμάνια, το οδικό και σιδηροδρομικό δίκτυο, την ενέργεια (ηλεκτρική ενέργεια, πετρέλαιο και φυσικό αέριο) όπως επίσης την ύδρευση και το αποχετευτικό δίκτυο, ενώ δεν θα πρέπει να εξαιρεθούν και οι κοινωνικές υποδομές (π.χ. νοσοκομεία, σχολεία, δημόσια κτίρια, αθλητικές εγκαταστάσεις, φυλακές και χώροι πρασίνου).

Η ενίσχυση, η βελτίωση και ο εκσυγχρονισμός των υποδομών, οι οποίες θα είναι συμβατές με το περιβάλλον, θα αυξήσουν την παραγωγική δυνατότητα της χώρας, δημιουργώντας εκατοντάδες νέες θέσεις εργασίας, θα συνεισφέρουν με έσοδα και θα βελτιώσουν την ποιότητα ζωής των πολιτών. Απαιτείται η ενεργειακή αναβάθμιση των υποδομών, η οποία θα συμβάλει στην εξοικονόμηση ενέργειας. Ταυτόχρονα θα πρέπει να σταματήσει η ιδιωτικοποίηση, συρρίκνωση και διάλυση δημόσιων επιχειρήσεων, δικτύων και υποδομών.

Επίσης, θα πρέπει να υπάρχει θέσπιση μέτρων για την ενίσχυση ιδιωτικών κτιρίων από ενδεχόμενη καταστροφή.

1. Προτάσεις και στόχοι για τις υποδομές

1.1. Ιδιωτικά κτίρια

- Προτείνεται να θεσπιστούν μόνιμα οικονομικά κίνητρα για την ενίσχυση ιδιωτικών κτιρίων που διατρέχουν κίνδυνο βλαβών από σεισμό με έκπτωση φόρου 50% για τις δαπάνες επεμβάσεων και εφαρμογή μέγιστου φορολογικού οφέλους. Ο Οργανισμός Αντισεισμικής Προστασίας (ΟΑΣΠ) και το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας (ΤΕΕ) έχουν ήδη αναδείξει και μελετήσει τους τρόπους ελέγχου και αποκατάστασης. Στη διαδικασία πρέπει να έχει πρωτεύοντα ρόλο και το Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών με τις αρμόδιες υπηρεσίες φυσικών καταστροφών, οι οποίες έχουν συσσωρευμένη εμπειρία στην αντισεισμική παρέμβαση.

Ο στατικός έλεγχος των γερασμένων κτιρίων πρέπει να διενεργηθεί με μη καταστροφικές μεθόδους, ενώ οι δράσεις αντισεισμικής ενίσχυσης σε περίπτωση αποδεδειγμένης τρωτότητας πρέπει να γίνονται και με σύγχρονες τεχνικές για την επισκευή του φέροντος οργανισμού (π.χ. με ρητίνες, ανθρακονήματα κ.λπ.). Πρέπει να δοθούν οικονομικά και φορολογικά κίνητρα σεισμικής βελτίωσης ιδιωτικών κτιρίων.

Η παλαιότητα του κτιριακού αποθέματος και η σεισμική τρωτότητα της χώρας επιβάλλει τη συνδυασμένη εφαρμογή προγραμμάτων ενεργειακής και δομικής αναβάθμισης κτιρίων με πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης και του ΕΣΠΑ, όπως συζητείται στην Ευρώπη και έχει ήδη εφαρμοστεί στην Ιταλία (τη δεύτερη σεισμογενή Ευρωπαϊκή χώρα).

1.2. Ασφάλεια και ενεργειακή αναβάθμιση των υπαρχουσών υποδομών

- Προτείνεται η επείγουσα ενεργειακή αναβάθμιση των δημόσιων κτιρίων και υποδομών που διαιωνίζεται και κατασπαταλά τους ενεργειακούς πόρους, με ριζική αναθεώρηση των διαδικασιών, έμφαση στην εξοικονόμηση ενέργειας και απόλυτη προστασία των διατηρητέων.

Οι τεχνικές υποδομές της χώρας με ιδιαίτερη έμφαση στις οδικές και σιδηροδρομικές γέφυρες (διάσπαρτες στην ελληνική επαρχία αλλά και τον αστικό χώρο), επίσης λόγω της παλαιότητας και πλημμελούς συντήρησης, αποτελούν τον πιο αδύναμο κρίκο στον τομέα της ασφάλειας των μεταφορών και υποδομών και προτείνεται να αποτελέσουν πρωταρχικό μέλημα στο σχεδιασμό και την αποκατάσταση, από τις υπηρεσίες του δημόσιου τομέα.

1.3. Έργα Υποδομών στην Ελλάδα και ρόλος των Υπηρεσιών του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών στην υλοποίησή τους

Υπάρχει ανάγκη για δημιουργία Μητρώου Υποδομών στο οποίο να καταγράφονται οι υπάρχουσες υποδομές στον ελλαδικό χώρο με υποχρέωση των Δήμων και των Περιφερειών να συνεργαστούν με το Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών, ώστε η καταγραφή να ολοκληρωθεί σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Στόχος του Μητρώου Υποδομών θα πρέπει, πέραν των στατιστικών στοιχείων που θα παρέχει, να είναι η γνώση της παλαιότητας των υποδομών, της κατάστασής τους, της έντασης χρήσης τους κ.λπ., με αποτέλεσμα να καταστεί εφικτός ένας προγραμματισμός μελέτης και κατασκευής υποδομών (βραχυπρόθεσμος ή μακροπρόθεσμος), διάθεσης πόρων προς έργα με μεγαλύτερη ανάγκη συντήρησης, επτήσεις επεμβάσεις σε υποδομές της χώρας, με ένα ομοιόμορφο και αντικειμενικό τρόπο επιλογής. Αυτό θα αποτελέσει και ένα δυνατό εργαλείο στην μείωση της σεισμικής διακινδύνευσης και της προστασίας των πολιτών.

Ο ρόλος των Δημοσίων Υπηρεσιών του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών είναι ζωτικός και ουσιαστικός στην οργάνωση, μελέτη και υλοποίηση των έργων υποδομής στην Ελλάδα. Το υψηλό μορφωτικό επίπεδο του τεχνικού και διοικητικού προσωπικού και η εμπειρία ετών, είναι τέτοια που επιβάλλεται η ηγεσία του Υπουργείου να του αποδώσει τον ρόλο που του αξίζει να έχει και όχι την απαξίωση που βιώνει τα τελευταία χρόνια τόσο από την Ν.Δ. όσο και από την προηγούμενη κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ, ενώ η ενίσχυση του Υπουργείου με νέο ανθρώπινο δυναμικό πτυχιούχων θα βοηθήσει στην επιτάχυνση της προετοιμασίας των έργων και στην ελαχιστοποίηση των καθυστερήσεων.

Σύμφωνα με μελέτη του 2019, οι ανάγκες σε παγκόσμιο επίπεδο σε έργα υποδομών αναμένεται να αγγίξουν περίπου τα \$80 τρις. μέχρι το 2040, με την Ελλάδα να βρίσκεται σήμερα στην 38η θέση παγκοσμίως, ενώ στην Ε.Ε. καταλαμβάνει την 21η θέση στην ποιότητα των συνολικών υποδομών.

Επενδύοντας μια χώρα σε έργα υποδομών, ενισχύεται η ζήτηση και σε άλλους οικονομικούς κλάδους. Η Ελλάδα μετά σειρά ετών φτώχειας και μνημονίων πρέπει να αφυπνιστεί και να οικοδομήσει, κυριολεκτικά και μεταφορικά, το μέλλον της.

Τα έργα υποδομών πλήττονται από συστηματικές καθυστερήσεις στην

προετοιμασία και στην εκτέλεση, με μέση καθυστέρηση 23 μήνες στην προετοιμασία/σχεδιασμό και 28 μήνες στην εκτέλεση/κατασκευή.

Οι πιθανοί παράγοντες καθυστέρησης ποικίλλουν από ζητήματα κυβέρνησης και εργολάβων μέχρι γενικά και περιβαλλοντικά προβλήματα, προβλήματα αδειοδοτήσεων, απαλλοτριώσεων, ακατογράφητων δικτύων Ο.Κ.Ω, κ.λπ., ενώ οι πιθανές καθυστερήσεις στην εκτέλεση των έργων μπορεί να οδηγήσουν σε απώλεια επενδύσεων ύψους €4 δισ. έως το 2024.

Το τρέχον χαρτοφυλάκιο έργων στην χώρα μας περιέχει κυρίως έργα ενέργειας και μεταφορών, αλλά υπολείπεται σε έργα διασύνδεσης, τουρισμού και περιβαλλοντικά έργα. Παρά το γεγονός ότι η Ελλάδα αποτελεί παγκοσμίως έναν δημοφιλή τουριστικό προορισμό, η ποιότητα των τουριστικών της υποδομών είναι χαμηλή όπως και η ποιότητα των πολιτιστικών της υποδομών. Οι επενδύσεις για την αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος, την ύδρευση και την διαχείριση αποβλήτων αποτελούν κλειδιά για την ανάπτυξη και την βελτίωση της ποιότητας ζωής.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΑ ΑμεΑ ΣΤΑ ΠΕΔΙΑ ΤΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΔΟΜΩΝ

Αναφορικά με τα ΑμεΑ και τα εμποδιζόμενα άτομα κριτήριο είναι η καθολική προσβασιμότητα και η εξάλειψη των αποκλεισμών. Το ΜέΡΑ25 με ευαισθησία απέναντι στα δικαιώματα των Ατόμων με αναπηρίες (εμφανείς ή μη) και περιορισμένη κινητικότητα (παιδιά, ηλικιωμένοι, έγκυες) στοχεύει στο να φέρει νέα ώθηση στη διασφάλιση της προσβασιμότητας κατά την παροχή υπηρεσιών μεταφορών και την κατασκευή ή βελτίωση των υποδομών.

Η **ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς** αποτελεί κρίσιμη ατζέντα για το ΜέΡΑ25. Είναι σημαντικός ο σχεδιασμός των προϊόντων και των περιβαλλόντων, που μπορούν να χρησιμοποιηθούν από όλους τους ανθρώπους στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό, χωρίς την ανάγκη προσαρμογής ή εξειδικευμένου σχεδιασμού. Η επιδίωξη είναι να επιτραπεί στα άτομα με αναπηρία να ζουν ανεξάρτητα και να συμμετέχουν πλήρως σε όλες τις πτυχές της ζωής.

Συνοπτικά προτείνονται:

- Ένα αποτελεσματικό και λειτουργικό 10ετές σχέδιο δράσης ενσωμάτωσης αρχών καθολικού σχεδιασμού, που θα αξιολογείται διαρκώς και θα επιβλέπεται, ενώ υποστηρίζεται από συμβουλευτικό όργανο αποτελούμενο και από εκπροσώπους των ατόμων με αναπηρία.
- Εισαγωγή αρμοδιότητας υπηρεσιών προσβασιμότητας στις Διευθύνσεις Τεχνικών Υπηρεσιών των Δήμων και των Περιφερειών της χώρας, για τη μελέτη και την επίβλεψη έργων που αφορούν τα έργα προσβασιμότητας στον χώρο. Παράλληλα, τα άτομα με αναπηρία της πόλης και τα

εμποδιζόμενα άτομα συνεργάζονται στενά στα έργα σε ζητήματα «επιτόπιων δοκιμών».

- Ίδρυση Ειδικού Γραφείου για άτομα με αναπηρία, με στόχο τον εντοπισμό τομέων που παρουσιάζουν ιδιαίτερες ανάγκες και τη βελτίωση της προσβασιμότητας σε δημόσιους χώρους και κτίρια, υπεύθυνο και για τον συντονισμό όλων των δραστηριοτήτων που σχετίζονται με την προσβασιμότητα στην πόλη. Στο Ειδικό Γραφείο υπάγονται ομάδες αστικής κινητικότητας που αποτελούνται από ΑμεΑ, από άτομα με περιορισμένη κινητικότητα και εκπροσώπους της δημοτικής ή περιφερειακής αρχής.
- Ίδρυση forum με σκοπό να προσφέρει έναν ανοικτό δίαυλο για διαβούλευση με όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς και, κυρίως, με τα άτομα με αναπηρία, αλλά και οργάνωση εκδηλώσεων με στόχο την ευαισθητοποίηση σχετικά με τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία και των ζητημάτων προσβασιμότητας.
- Σχεδιασμό ολοκληρωμένων διαδρομών στα ΜΜΜ εντός αστικού ιστού και βελτίωση των δημόσιων συγκοινωνιών ώστε να εξασφαλίζεται η ανεμπόδιστη πρόσβαση σε όλους τους δημόσιους χώρους (παραλίες, πάρκα, δημόσιες υπηρεσίες, κέντρα πολιτισμού κ.λπ.), προκειμένου να μπορούν τα άτομα με αισθητηριακές διαταραχές και κινητικά προβλήματα να κινηθούν με ασφάλεια και άνεση.
- Οικονομικά κίνητρα για την προσαρμογή υπαρχόντων ιδιωτικών κτιρίων στις απαιτήσεις προσβασιμότητας για άτομα με ειδικές ανάγκες, ώστε τα άτομα αυτά να δύνανται να κατοικήσουν, να εργαστούν ή να φιλοξενηθούν.
- Ελεύθερη πρόσβαση σε όλους τους χώρους των συνοδών σκύλων-οδηγών για τα άτομα με προβλήματα όρασης

Τα εμπόδια στο περιβάλλον που έχουν σχεδιαστεί για να ταιριάζουν σε «υγιή άτομα» δημιουργούν ανικανότητα όχι μόνο για άτομα με ειδικές ανάγκες, αλλά και για παιδιά, ηλικιωμένους, έγκυες, ποδηλάτες, άτομα με καρτοσάκια, άτομα με βαλίτσες, άτομα που χάνουν τα γυαλιά τους και όποιον αποκλίνει από τον ανθρωπομετρικό μέσο όρο προσωρινά ή μόνιμα.

Η αναπηρία δεν είναι απλώς ένα ζήτημα μιας μικρής μειονότητας στον γενικό πληθυσμό. Υπάρχει πολύ μεγαλύτερος πληθυσμός που επηρεάζεται, όπως το οικογενειακό περιβάλλον, που περιορίζεται λόγω των δεσμεύσεων από την φροντίδα των ατόμων που ζουν με αναπηρία. Η διασφάλιση της προσβασιμότητας προάγει την ανεξαρτησία και για τις δύο πλευρές.

Για το ΜέΡΑ25, οι βελτιώσεις στις υποδομές και τις μεταφορές έχουν βασικό ρόλο στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος που να επιτρέπει σε όλους να αποφεύγουν τη φτώχεια, επιτρέπει σε όλα τα παιδιά να πάνε σχολείο, μειώνει τον κίνδυνο θανατηφόρων ατυχημάτων ή και ασθενειών.

Η προσβάσιμη υποδομή δημιουργεί ένα περιβάλλον χωρίς αποκλεισμούς

για άτομα με αναπηρίες και περιορισμένη κινητικότητα, επιτρέποντάς τους να απολαμβάνουν τα αστικά, πολιτιστικά, πολιτικά, κοινωνικά και οικονομικά τους δικαιώματα. Χωρίς προσβάσιμη μεταφορά, τα άτομα με ειδικές ανάγκες ενδέχεται να αποκλειστούν από την ανεξάρτητη συμμετοχή στην απασχόληση, στην εκπαίδευση και υγειονομική περίθαλψη, καθώς και στην κοινωνική επαφή και τις ψυχαγωγικές δραστηριότητες.

ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΤΗΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ

Ο τομέας της ναυτιλίας ήταν πάντα ένας από τους ιδιαίτερα αναπτυγμένους τομείς για την Ελλάδα, τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Αποτελεί δε λόγω της γεωγραφικής ιδιομορφίας της χώρας, με τη μεγάλη νησιωτικότητα, έναν από τους σημαντικότερους κλάδους, καθώς σε αυτόν στηρίζεται μεγάλο μέρος του πληθυσμού για τις μεταφορές του, τη διασύνδεση με την ενδοχώρα, την υγεία του και την ψυχαγωγία του. Δυστυχώς, εξαιτίας συμφερόντων, νοοτροπιών και συγκεκριμένων πολιτικών που υιοθετούνταν διαχρονικά από τις εκάστοτε κυβερνήσεις, ο τομέας της ναυτιλίας ποτέ δεν έπαιξε το ρόλο που θα μπορούσε, τόσο στο πλαίσιο της οικονομίας όσο και ως κοινωνικός αρωγός για την περιφερειακή ανάπτυξη και την παραγωγική ανασυγκρότηση της χώρας μας. Στο ΜέΡΑ25 θεωρούμε πως ζητήματα, όπως η εργοδοτική ασυδοσία των εφοπλιστών, η αναλογική με τα υπερκέρδη τους φορολογική τους συνεισφορά στον κρατικό προϋπολογισμό, η διασφάλιση των περιβαλλοντικών επιταγών και της υγιεινής και ασφάλειας των επιβατών και εργαζομένων, σε συνδυασμό με την ενίσχυση της ναυτικής εργασίας και τη δίκαιη μισθοδοσία των εργαζομένων είναι τα ζητήματα που θα πρέπει άμεσα να αντιμετωπιστούν, μαζί επίσης με ζητήματα ασφάλισης και εκπαίδευσης των εργαζομένων. Οι προτάσεις ανά ενότητα έχουν ως ακολούθως:

1. Ποντοπόρος ναυτιλία

1.1. Προσανατολισμός της ναυτιλιακής πολιτικής της χώρας μας στην κατεύθυνση της αύξησης της συνεισφοράς της ποντοπόρου ναυτιλίας στην εθνική οικονομία (δραστική μείωση των φοροαπαλλαγών των εφοπλιστών και των ναυτιλιακών εταιριών, θεσμοθέτηση κατάλληλων «οργανικών συνθέσεων» σε Έλληνες ναυτεργάτες για τη σωστή λειτουργία, ασφάλεια και συντήρηση των πλοίων, εκσυγχρονισμός της ναυτικής νομοθεσίας κ.ά.)

1.2. Ισχυρή παρέμβαση της Ελλάδας σε μεσογειακά, ευρωπαϊκά και διεθνή φόρα για τη ναυτιλία, με σκοπό τον ανασχεδιασμό της πολιτικής για την ποντοπόρο ναυτιλία σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο (εξάλειψη των «σημαιών ευκαιρίας», αυστηροποίηση της κοινοτικής και διεθνούς νομοθεσίας για την ασφάλεια των πλοίων και για τη χρήση φιλικών για το περιβάλλον καυσίμων, προβολή της ποιότητας της ελληνικής σημαίας για την προσέλκυση εγγραφής πλοίων στη σημαία της πατρίδας μας).

2. Ακτοπλοΐα

2.1. Δημιουργία «Δημόσιου Φορέα Ακτοπλοΐας - Διασύνδεσης Νησιωτικής Ελλάδας» που θα διασφαλίζει το κοινωνικό αγαθό της απρόσκοπτης, ποιοτικής,

έγκαιρης και ασφαλούς μεταφοράς ανθρώπων και εμπορευμάτων σε όλη τη νησιωτική επικράτεια καθ' όλη τη διάρκεια του έτους με προτεραιότητα στη διασύνδεση των νησιών που σήμερα αντιμετωπίζουν συνθήκες απομόνωσης, θα ενισχύσει τον εσωτερικό τουρισμό, και θα μετατρέψει τις ελληνικές θάλασσες σε δημόσιους εθνικούς δρόμους, λειτουργώντας ως θεματοφύλακας τόσο της επικοινωνίας και της ανάπτυξης/ευημερίας της νησιωτικής χώρας όσο και της εμπέδωσης της εθνικής ασφάλειας και της γεωπολιτικής ισχύος της πατρίδας μας.

2.2. Μεταφορικό ισοδύναμο, για την εξίσωση του κόστους μεταφοράς των κατοίκων, των εμπορευμάτων και των καυσίμων από την ηπειρωτική Ελλάδα σε νησί ή από νησί σε νησί, με το αντίστοιχο εκείνο κόστος μεταφοράς που ισχύει στην ηπειρωτική Ελλάδα για την ίδια χιλιομετρική απόσταση, το οποίο θα ισχύει για όλη την μεταβατική περίοδο μέχρι τη δημιουργία του Δημόσιου Ακτοπλοϊκού Φορέα.

2.3. Ακτοπλοϊκό δίκτυο με ταχύπλοα πλοία που θα παρέχουν πρωτοβάθμια ιατρική περίθαλψη στα μικρά νησιά όλων των νησιωτικών συμπλεγμάτων, όπως στις Μικρές Κυκλάδες, τα Δωδεκάνησα, τα μικρά νησιά του Αιγαίου και του Ιονίου κ.λπ.

2.4. Αλλαγή της νομοθεσίας για την ακτοπλοΐα στην κατεύθυνση της ενίσχυσης της ασφάλειας, της αξιοπλοΐας, της απασχόλησης (αλλαγή των περιορισμένων χειμερινών συνθέσεων στα ακτοπλοϊκά, αλλά και των οργανικών συνθέσεων ασφαλείας σε πλοία της γραμμής της Αδριατικής, λήψη μέτρων αντιστάθμισης του καμποτάζ στα κρουαζιερόπλοια με τη θέσπιση ενός ελάχιστου υποχρεωτικού ποσοστού απασχόλησης Ελλήνων ναυτεργατών ανά πλοίο, την τροφοδοσία τους από την Ελλάδα αλλά και τις επισκευές και συντηρήσεις τους σε ελλαδική ναυπηγοεπισκευαστική ζώνη, ίδρυση ειδικής υπηρεσίας προγραμματισμού, ελέγχου και διασφάλισης της ποιότητας των δημόσιων ακτοπλοϊκών υπηρεσιών, δημόσιος έλεγχος της ναυπηγικής-ναυπηγοεπισκευαστικής βιομηχανίας κ.ά.).

2.5. Θέσπιση ενιαίου ΦΠΑ στο ναυλοσύμφωνο όλων των πλοίων που δραστηριοποιούνται επαγγελματικά στην ελληνική επικράτεια.

3. Λιμάνια

3.1. Κατασκευή επαρκών, σύγχρονων, λειτουργικών και υπό δημόσιο έλεγχο λιμενικών υποδομών, με σεβασμό στην αισθητική του τοπίου αλλά και την περιβαλλοντική προστασία, για την ελαχιστοποίηση των σημαντικών επιβαρύνσεων που προκαλούν στο περιβάλλον τόσο κατά την κατασκευή τους όσο και κατά τη λειτουργία τους.

3.2. Εκσυγχρονισμός των υπαρχόντων λιμενικών εγκαταστάσεων με βελτιωτικά έργα για την υποστήριξη των αναπτυξιακών δυνατοτήτων του κάθε τόπου.

3.3. Συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών των παραλιμένων Δήμων στη διοίκηση

των λιμανιών, στον πλούτο που παράγουν και στον έλεγχο της λειτουργίας τους.

3.4. Ανασύσταση της ανεξάρτητης Δημόσιας Αρχής Λιμένων και των εξαιρετικά σημαντικών λειτουργιών που επιτελούσε πριν καταργηθεί πραξικοπηματικά από την νυν κυβέρνηση (όπως ενδεικτικά και μόνο η διενέργεια ναυαγαιρέσεων με μηδενικό κόστος για τον φορολογούμενο).

4. Ναυτεργασία- Ασφάλιση-Υγειονομική περίθαλψη-Εκπαίδευση

4.1. Αλλαγή της νομοθεσίας στην κατεύθυνση της προστασίας του ναυτικού επαγγέλματος και της αύξησης της απασχόλησης, μέσα από την αναθεώρηση της σχέσης εφοπλιστών-κράτους και την παροχή φορολογικών προνομίων ανάλογα με την αύξηση των θέσεων αξιοπρεπούς αμειβόμενης εργασίας σε Έλληνες ναυτικούς.

4.2. Ασφαλής εργασία με θεσμοθέτηση διατάξεων για κατάλληλες οργανικές/ειδικές συνθέσεις στα πλοία σε Έλληνες ναυτεργάτες, που να διασφαλίζουν τόσο τη σωστή λειτουργία και συντήρηση των πλοίων όσο και τις αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας των ναυτεργατών, και με παράλληλη ενίσχυση των μηχανισμών ελέγχου και εποπτείας.

4.3. Εξορθολογισμός των συντάξεων των Ελλήνων ναυτικών στα ανάλογα επίπεδα των καταβληθέντων κρατήσεών τους (κρατήσεις που μάλιστα έχουν διατηρηθεί σε πολύ υψηλό επίπεδο παρά τις συνεχείς μειώσεις που έχουν υποστεί οι μισθοί και οι συντάξεις τους).

4.4. Εξάλειψη των παράλογων προϋποθέσεων για την επιδότηση των ανέργων ναυτικών, αύξηση της διάρκειας και του μεγέθους αυτής, και αναδιοργάνωση του ΓΕΝΕ (Γραφείο Ευρέσεως Ναυτικής Εργασίας) για την πάταξη των κυκλωμάτων μεσιτείας και δουλεμπορίας των ανέργων ναυτικών.

4.5. Ενίσχυση και στελέχωση των υπηρεσιών του NAT (Ναυτικού Απομαχικού Ταμείου), του Οίκου Ναύτου (Ταμείο Υγείας) και του ΕΦΚΑ, με την παράλληλη πρόνοια για τη διεκπεραίωση των συντάξεων των απόμαχων ναυτικών από ένα και μόνο Ταμείο (από την αρχή μέχρι το τέλος), ώστε να εξαιρεθούν οι πολύ μεγάλες καθυστερήσεις στην καταβολή των συντάξεων αυτών (προσωρινής, κύριας, επικουρικής, αναβάθμισης κλπ).

4.6. Αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας με δημόσιο έλεγχο του Ναυτικού Απομαχικού Ταμείου (όπως π.χ. το Νοσοκομείο στον Χολαργό) και παύση της καταλήστευσής της (όπως έγινε ξανά προσφάτως με τη μεταβίβαση των παιδικών κατασκηνώσεων του Οίκου Ναύτη στον ΕΦΚΑ).

4.7. Εξίσωση των ΑΕΝ με τα ΑΕΙ. Αυτό θα συμβάλει σημαντικά και στην αναβάθμιση της ναυτικής εκπαίδευσης στο σύνολό της.

4.8. Εκσυγχρονισμός, εκδημοκρατισμός, αναβάθμιση και αποστρατικοποίηση της δημόσιας ναυτικής εκπαίδευσης με τη στήριξη της υλικοτεχνικής υποδομής

των Ακαδημιών Εμπορικού Ναυτικού (ΑΕΝ) και του Κέντρου Επιμόρφωσης Στελεχών Εμπορικού Ναυτικού (ΚΕΣΕΝ), τη διεθνοποίηση των προγραμμάτων σπουδών ώστε να ανταποκρίνονται στις τεχνολογικές και επιστημονικές εξελίξεις του χώρου (σύγχρονη τεχνολογία πλοίων σε όλους τους τομείς της ναυτιλίας), τη δημιουργία σύγχρονης τεχνικής βιβλιοθήκης και τη διασφάλιση μόνιμου και έμπειρου εκπαιδευτικού προσωπικού στις Σχολές αυτές.

4.9. Κοινά μαθήματα και προσομοιώσεις για την αντιμετώπιση κρίσεων με κοινή επικοινωνία μεταξύ ΚΕΣΕΝ Πλοιάρχων και ΚΕΣΕΝ Μηχανικών.

5. Λιμενικό Σώμα – Ελληνική Ακτοφυλακή

5.1. Ενίσχυση των επιχειρησιακών δυνατοτήτων του Λιμενικού Σώματος με επαρκές ανθρώπινο δυναμικό με κοινωνικό και ανθρωπιστικό προσανατολισμό, αλλά και με τη διασφάλιση επαρκούς, κατάλληλου και εκσυγχρονισμένου εξοπλισμού και αναλωσίμων, με ταυτόχρονη επιτελική στήριξη του Σώματος για τη διευκόλυνση της άσκησης του ουσιαστικού ελεγκτικού του ρόλου όσον αφορά στην ασφάλεια της ναυσιπλοΐας, και την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

5.2. Δημοκρατικό πλαίσιο αξιοκρατικής οργάνωσης και λειτουργίας του Σώματος (εισαγωγή στο Λιμενικό Σώμα μέσω πανελλαδικών εξετάσεων, κρίσεις, προαγωγές και πλαίσιο μετατάξεων με κανόνες κ.λπ.).

5.3. Στελέχωση των εκτός ακτοφυλακής υπηρεσιών του Υπουργείου με πολιτικό προσωπικό που θα αναλάβει, αξιοποιώντας τη γνώση και την εμπειρία των στελεχών του Λιμενικού Σώματος, τις διοικητικές υπηρεσίες σχεδιασμού της ναυτιλιακής πολιτικής.

ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΤΗΣ ΝΗΣΙΩΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Ουδέποτε εφαρμόστηκε μια εθνική στρατηγική προς όφελος των νησιωτών και των νησιών. Μέχρι σήμερα οι μόνες «παροχές» ήταν η μερική αποκέντρωση βασικών υπηρεσιών ΔΟΥ, ΙΚΑ, Ειρηνοδικεία και γραφεία ΕΟΤ, οι οποίες υπηρεσίες σταδιακά εξαφανίζονται, όπως επίσης ο μειωμένος ΦΠΑ ο οποίος καταργήθηκε από το τρίτο μνημόνιο και η εν μέρει εφαρμογή του μεταφορικού ισοδύναμου, η οποία συναντά επίσης πολλές πρακτικές δυσκολίες στην εφαρμογή της. Τα νησιά εγκαταλείπονται από τους μόνιμους κατοίκους, ρημάζουν από τη διαχρονική έλλειψη στοιχειωδών υπηρεσιών και υποδομών, ο μαζικός τουρισμός έχει υποβαθμίσει το ίδιο το τουριστικό προϊόν, ενώ τα τελευταία χρόνια η νησιωτική γη αλώνεται με την άναρχη δόμηση και την άναρχη τοποθέτηση ανεμογεννητριών, η νησιωτική περιουσία εκποιείται με fast track διαδικασίες (λιμάνια, αεροδρόμια, παραλίες), ενώ παράλληλα τα τελευταία χρόνια τα νησιά μας μετατρέπονται σε φυλακές ανθρώπινων ψυχών με τις ευλογίες της Ε.Ε. Τα νησιά μας βρίσκονται διαχρονικά σε πλήρη απαξίωση και εγκατάλειψη, ενώ ταυτόχρονα σε πολλά από αυτά εμφανίζονται συνθήκες υπερεκμετάλλευσης με όρους που επιβαρύνουν δραματικά το φυσικό, πολιτισμικό και κοινωνικό περιβάλλον των νησιών αποφέροντας κέρδη σε εγχώρια και ξένα μεγάλα κεφάλαια, την ίδια ώρα που απομειώνουν την ποιότητα ζωής και τις μελλοντικές δυνατότητες των κατοίκων τους.

Υπάρχει επιτακτική ανάγκη για ρεαλιστικές, υπεύθυνες, συγκεκριμένες, ριζοσπαστικές προτάσεις ώστε να καταργηθεί άμεσα η διαχρονική Απομόνωση και η Υποβάθμιση των Νησιωτών και των Νησιών, να ξεριζωθεί η ολοένα εντεινόμενη χρεοδουλοπαροικία και να αναβιώσει η Ανάπτυξη, η Αυτονομία, η Δημοκρατία και ο Ανθρωπισμός.

1. Δημόσιος Κοινοφελής Φορέας Ακτοπλοΐας - Διασύνδεσης Νησιών

Σύμφωνα με τα μνημόνια, η σύμβαση για την επικοινωνία των νησιών διαρκεί μόνο 4 μήνες. Επίσης, πολλά λιμάνια είναι προβληματικά και τα πλοία δεν μπορούν να τα προσεγγίσουν.

Οι νησιώτες δικαιούνται δημόσιο φορέα ακτοπλοΐας με δημόσιο στόλο, ο οποίος σε συνδυασμό με την αναβάθμιση - δημιουργία λιμενικών υποδομών - θα χρηματοδοτηθεί μέσα από το πρόγραμμα ΕΣΠΑ. Θα χρηματοδοτηθεί για τη διασύνδεση των νησιών μεταξύ τους και των νησιών με το κέντρο, ώστε άνθρωποι και εμπορεύματα να μετακινούνται απρόσκοπτα και σε καθημερινή βάση με κοστολογημένη τη μετακίνησή τους με χιλιόμετρικά κριτήρια αντίστοιχα αυτών της ηπειρωτικής χώρας. Η Δημόσια Ακτοπλοΐα πρέπει να λειτουργήσει ως δημόσιο κοινωνικό αγαθό με έμφαση στα ακριτικά και στα μικρά νησιά,

ενδομετακίνησης των νησιωτών από νησί σε νησί, ενδομεταφοράς των αγαθών από νησί σε νησί, ενίσχυσης της παρουσίας, ανάπτυξης και ευημερίας ειδικά στο Αιγαίο.

Τι προτείνουμε:

- 365 μέρες διασύνδεσης των νησιών μεταξύ τους με δημιουργία δημόσιου στόλου.
- Στη μεταβατική περίοδο μέχρι τη δημιουργία Δημόσιου Στόλου, μεταφορικό ισοδύναμο ανθρώπων και εμπορευμάτων και καυσίμων: να κυμαίνεται η τιμή της μεταφοράς με χιλιόμετρικά κριτήρια όπως συμβαίνει και στην ηπειρωτική Ελλάδα.
- Την κατασκευή σύγχρονων και επαρκών λιμενικών εγκαταστάσεων.
- Ο στόλος θα πρέπει να αποτελείται από σύγχρονα και ασφαλή πλοία.

2. Απόδοση του παραγωγικού πλούτου των νησιών αναλογικά και μέσω του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων

Προτείνουμε απόδοση του παραγωγικού πλούτου των νησιών αναλογικά και μέσω του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων (Νησιωτική Ρήτρα επί των φορολογικών κερδών που παράγονται στην Νησιωτική χώρα με αναλογική κατανομή σύμφωνη με τις ανάγκες και τις ελλείψεις του κάθε νησιού). Αναλυτικότερα προτείνουμε:

- Το κράτος να επιστρέφει στη νησιωτική χώρα αναλογικά από τον πλούτο που παράγει μέσω του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων για την εξασφάλιση και βελτίωση της ποιότητας ζωής των νησιωτών (υποδομές και υπηρεσίες) με προτεραιότητα στα μικρά και ακριτικά νησιά που μέχρι σήμερα στερούνται βασικών αγαθών.
- Στα πλαίσια της δημιουργίας Αναπτυξιακής Τράπεζας που προτείνει το ΜέΡΑ25 (σε αντικατάσταση και κατάργηση του ΤΑΙΠΕΔ), προτείνουμε να εφαρμοστεί ειδική ρήτρα ανάπτυξης για τη νησιωτική χώρα.

3. Δημιουργία κινήτρων πληθυσμιακής ενίσχυσης των νησιών – Απόσβεση αντικινήτρων που οδηγούν στην εγκατάλειψη των νησιών

Τι προτείνουμε:

- Εγγυημένο εισόδημα διαβίωσης για μετεγκατάσταση πολύτεκνων

οικογενειών σε μικρά και ακριτικά νησιά.

- Μηδενικό ΦΠΑ επιχειρήσεων των μόνιμων κατοίκων σε νησιά με πληθυσμό κάτω των 2000 ατόμων και την επαναφορά των μειωμένων συντελεστών ΦΠΑ στα υπόλοιπα νησιά.
- Ολοκληρωμένη ψηφιακή επικοινωνία για τις συναλλαγές με το ελληνικό δημόσιο.
- Παροχή δωρεάν αξιόπιστης σύνδεσης στο διαδίκτυο σε μικρά και ακριτικά νησιά και δωρεάν παροχή εξοπλισμού για τη σύνδεση στο διαδίκτυο (laptop, router).
- Μετεγκατάσταση/αποκέντρωση βασικών Κοινωνικών Δομών σε όλη την νησιωτική Ελλάδα (όχι γκετοποίηση).

Προτείνουμε, επίσης, δημιουργία:

- α) υποδομών ορφανοτροφείων,
  - β) γηροκομείων,
  - γ) κέντρων δημιουργικής απασχόλησης,
  - δ) κέντρων συμβουλευτικής και υποστήριξης,
  - ε) ευέλικτων κέντρων πολιτισμού, βιβλιοθηκών (και δη ψηφιακών).
- Εθνική στεγαστική πολιτική για παροχή δημόσιων «αξιοπρεπών σπιτιών».
  - Στόχος είναι να καλυφθούν οι πάγιες ανάγκες δημοσίων λειτουργιών που έρχονται να δουλέψουν στα νησιά με προτεραιότητα στις παραμεθόριες περιοχές αξιοποιώντας τα φορολογικά έσοδα από τη βραχυχρόνια μίσθωση μέσω ιδιωτικών εταιριών προς όφελος των αξιοπρεπών σπιτιών. Επιπλέον κίνητρα προκειμένου να εγκατασταθούν μόνιμα.

4. Κεντρικός ρόλος σε ακριτικά νησιά και μικρονήσια στη βάση ενός εθνικού σχεδιασμού

Τι προτείνουμε:

Έναν ευρύτερο περιφερειακό αναπτυξιακό σχεδιασμό ενταγμένο σε ένα εθνικό σχέδιο για την μετατροπή των ακριτικών νησιών, των μικρών νησιών και των οικονομικά ασθενέστερων νησιών σε θεματικά νησιά:

- Διοικητικών Κέντρων
- Κέντρων Πρωτογενούς Παραγωγής
- Κέντρων Παραγωγής Πολιτισμού/πολιτιστικών προϊόντων.

5. Νησιωτική Υγεία 365 μέρες τον χρόνο

Αποτελεί παταγώδη αποτυχία και εγκληματική αμέλεια του ελληνικού κράτους το γεγονός ότι τα νησιά μας είναι υγειονομικά ανοχύρωτα δεκαετίες τώρα. πολλώ δε μάλλον. όταν τα ίδια νησιά βουλιάζουν από Τουρισμό τους θερινούς μήνες και πολλά από αυτά δεν έχουν ούτε ΕΚΑΒ. Νησιά χωρίς υγειονομικό και ιατρικό προσωπικό, νησιά με νοσοκομεία αλλά χωρίς προσωπικό, νησιά χωρίς νοσοκομεία, χωρίς πρωτοβάθμια περίθαλψη, χωρίς ΕΚΑΒ, χωρίς ελικοδρόμια. Η διακομιδή των ασθενών γίνεται με καροτσάκια οικοδομής, με αγροτικά οχήματα και με τη συνδρομή των γειτόνων, του παππά, της γειτονιάς, του φούρναρη. Τραγικές εικόνες που μας πηγαίνουν δεκαετίες πίσω.

Τι προτείνουμε:

- Άμεση και πλήρη στελέχωση των υπαρχόντων νοσοκομείων με ιατρικό και υγειονομικό προσωπικό.
- Δημιουργία νοσοκομείου σε πρωτεύουσες επαρχιών, που μέχρι σήμερα εξυπηρετούνται αποκλειστικά από κέντρα υγείας.
- Στην έδρα της κάθε επαρχίας να λειτουργεί πλήρως στελεχωμένο νοσοκομείο (όλων των ειδικοτήτων) ως νοσοκομείο αναφοράς των μικρών νησιών που ανήκουν στη συγκεκριμένη επαρχία.
- Πολυδύναμα ιατρεία σε μικρά νησιά στελεχωμένα με ιατρούς γενικής ιατρικής, οι οποίοι θα παρέχουν πρωτοβάθμια περίθαλψη.
- Παροχή τηλεϊατρικής μέσω των πολυδύναμων ιατρείων και σε συνεργασία τόσο με τα νοσοκομεία αναφοράς όσο και με τα Πανεπιστημιακά Νοσοκομεία της ηπειρωτικής Ελλάδας.
- Δημιουργία πλωτών πολυιατρείων Πρωτοβάθμιας Περίθαλψης συνεχούς παρουσίας στα μικρά νησιά στα πλαίσια της ιατρικής πρόληψης, αλλά και λειτουργίας μονάδας Ψυχικής Υγείας η οποία θα υποστηρίζεται και από την τηλεϊατρική.
- Θεσμοθέτηση ως κινήτρου για την άμεση κάλυψη όλων των κενών θέσεων από γιατρούς σε όλες τις δομές υγείας των σαράντα (40) περίπου μικρών νησιών μας πληθυσμού κάτω των 2000 κατοίκων, ενός «επιδόματος παραμεθόριου» της τάξεως των €600 προκειμένου να υπάρχει το αντίστοιχο ενδιαφέρον από τους γιατρούς για την κάλυψή τους. Συγκεκριμένα αναφερόμαστε σε ένα επιπλέον συνολικό ετήσιο κόστος €0,9 εκ. το οποίο προκύπτει ως εξής: €7200/γιατρό X 3 γιατρούς/νησί (τόσες είναι κατά Μ.Ο. οι ελλείψεις γιατρών σε ένα μικρό νησί) X 40 νησιά = €0,9 εκ.

6. Φράγματα - Ταμιευτήρες και σύγχρονα διυλιστήρια σε όλα τα νησιά

Αποτελεί διαχρονική και πάγια ανάγκη για σταθερή και Ποιοτική υδροδότηση των νησιών για άρδευση και εξασφάλιση πόσιμου νερού. Μέχρι σήμερα ανεπαρκώς εξυπηρετούνται οι ανάγκες των νησιών με ρήτρες κόφτη ως προς την κατανάλωση του νερού, με τη μεταφορά νερού μέσω υδροφόρων καραβιών και αφαλατώσεων (περιορισμένων προδιαγραφών). Τα νησιά τα οποία έχουν υπόγεια νερά μέχρι τώρα καταχρηστικά λειτουργούν μέσα από ανεξέλεγκτες γεωτρήσεις, οι οποίες σε συνδυασμό με τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής οδηγούν με μαθηματική ακρίβεια στην εξάντληση του υδροφόρου ορίζοντα.

Τι προτείνουμε:

Εθνικό σχέδιο αυτόνομης και αυτάρκους υδροδότησης των νησιών ως δημόσιο αγαθό μέσω της κατασκευής φραγμάτων-ταμιευτήρων ανάσχεσης για εμπλουτισμό του υδροφόρου ορίζοντα και σύγχρονων διυλιστηρίων σε όλη τη νησιωτική Ελλάδα. Υποδομές σύμφωνα με τις οποίες θα διαχωρίζεται το πόσιμο νερό από το μη πόσιμο, το οποίο θα προορίζεται για άρδευση.

7. Νησιωτική παραγωγική ανασυγκρότηση - Το τρίπτυχο της επανεκκίνησης και αναβάθμισης της νησιωτικής οικονομίας και ευημερίας – Πρωτογενής, δευτερογενής και τριτογενής τομέας

Τα νησιά μας είχαν ως πρώτο πυλώνα τον πρωτογενή τομέα μέχρι και τα τέλη της δεκαετίας του '70 σε σημείο που γινότουσαν και εξαγωγές στο εξωτερικό. Πριν ο τουρισμός αποτελέσει μονοκαλλιέργεια για τα νησιά μας, ο πρωτογενής τομέας ήταν σε θετική πορεία ανάπτυξης, ενώ τα τελευταία 20 χρόνια η πορεία είναι κατακόρυφα καθοδική χωρίς σημάδια ανάκαμψης. Η εμμονή στη μονοκαλλιέργεια του τουρισμού στα νησιά δεν παραμέρισε μόνο τον πρωτογενή τομέα, αλλά εξάλειψε παραδοσιακά επαγγέλματα και μαζί με αυτά την τεχνογνωσία τους.

Τι προτείνουμε:

- Ενίσχυση του πρωτογενούς τομέα στα πλαίσια ενός εθνικού σχεδιασμού υψηλών προδιαγραφών και υποδομών με απόλυτη προτεραιότητα στα ιδιαίτερα και μοναδικά παραδοσιακά προϊόντα που εν δυνάμει παράγει το κάθε νησί.
- Άμεση ενεργοποίηση των δημοσίων υπηρεσιών για την πιστοποίηση παραδοσιακών προϊόντων.
- Προώθηση, στήριξη και ενίσχυση της μεταποίησης μέσω συνεταιριστικών ομάδων και ΚΟΙΝΣΕΠ.
- Αναβίωση και επαναλειτουργία των ιστορικών παραδοσιακών ταρσανάδων

ως πεδίο απασχόλησης των νησιωτών και πολιτιστικής αξιοποίησης.

- Κινητροδότηση και μειωμένη φορολογία νεότευκτων επιχειρήσεων μεταποίησης.
- Υπηρεσίες νησιωτικών προϊόντων: Online όλα τα εγχώρια νησιωτικά προϊόντα / Online Marketing μέσω της πλατφόρμας «Τουρισμός Χωρίς Μεσάζοντες» (βλέπε Πυλώνα 8).
- Δημιουργία νησιωτικών εμπορικών δικτύων εξαγωγής νησιωτικών προϊόντων στο εξωτερικό.

8. Πολιτισμένος τουρισμός: αναβάθμιση και εξυγίανση του τουριστικού προϊόντος και προώθηση του εναλλακτικού τουρισμού με σκοπό την έμφαση στην ήπιο τουρισμό και στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου

Η άνθιση τουρισμού στα νησιά η οποία ξεκίνησε δυναμικά στις αρχές της δεκαετίας του '80 έδειχνε πως ανοίγει για την νησιωτική Ελλάδα μια νέα εποχή ανάπτυξης και ευημερίας. Δυστυχώς, χωρίς εθνικό σχεδιασμό και πρόνοια και με την μετατροπή του ποιοτικού τουρισμού σε μαζικό τουρισμό με κύριο στόχο το εύκολο κέρδος είχε ως συνέπεια τη συρρίκνωση της τουριστικής περιόδου, τον περιορισμό των κερδών σε λίγους, και τη σταδιακή εξαφάνιση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Και τη διαρκή απαξίωση και εγκατάλειψη του πολιτιστικού πλούτου των νησιών.

Τι προτείνουμε:

- Νησιωτική ταυτότητα του τουριστικού προϊόντος. Διασύνδεση του τουριστικού προϊόντος με προϊόντα του πρωτογενούς τομέα, των μορφών του εναλλακτικού τουρισμού, και των ιδιαίτερων μορφολογικών, πολιτισμικών δυνατοτήτων του κάθε νησιού.
- Νησιωτικός τουρισμός 365 μέρες τον χρόνο. Επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου με έμφαση στον ήπιο τουρισμό δράσης, εμπειριών, ευεξίας και πολιτισμού (βιωματικός τουρισμός, πολιτιστικός τουρισμός, αγροτουρισμός, πεζοπορικός τουρισμός, γαστρονομικός τουρισμός, αλιευτικός, θρησκευτικός τουρισμός, αθλητικός τουρισμός, ιατρικός τουρισμός, ιαματικός τουρισμός, ΑμεΑ, συνεδριακός κ.ά.).
- Ελληνική ιστοσελίδα τουρισμού. «Τουρισμός χωρίς Μεσάζοντες». Δημιουργία κρατικής πλατφόρμας (μέσω σύμπραξης ΕΟΤ, ΣΕΤΕ, ΞΕΕ) μέσω της οποίας ο τουρίστας θα μπορεί να κάνει κράτηση για καταλύματα, προϊόντα και εμπειρίες/δράσεις χωρίς να είναι υποχρεωμένος να απευθυνθεί σε ιδιωτικές πλατφόρμες.

- Αδειοδότηση τουριστικών καταλυμάτων και επιχειρήσεων σύμφωνα με τη φέρουσα ικανότητα του κάθε νησιού προκειμένου να διασφαλίζεται το φυσικό περιβάλλον, η ποιότητα ζωής των κατοίκων συμπεριλαμβανομένης και της ιατρικής περιθαλψης αλλά και η ποιότητα τουριστικών υπηρεσιών.

9. Τοπική αυτοδιοίκηση - ΔΙΑΣΚΕΠ - Συνελεύσεις γειτονιάς

Θεωρούμε ότι η αυτοδιοίκηση είναι αυτή που πρέπει να σχεδιάσει και να υλοποιήσει ένα ολοκληρωμένο σχέδιο βιώσιμης και αιεφόρου ανάπτυξης για τον τόπο της. Υπάρχει μεγάλη ανάγκη για περιφερειακούς θεσμούς και περιφερειακές δομές με ισχυρούς δήμους διαφορετικά αποδυναμώνεται η νησιωτικότητα, και έτσι δεν υπάρχει κανένα μέλλον και καμία προοπτική να επιστρέψει ο κόσμος στα νησιά, να ζήσει ανθρώπινα και να μεγαλοουργήσει. Θα πρέπει να καλλιεργηθεί κουλτούρα αλληλεγγύης μεταξύ της νησιωτικής αυτοδιοίκησης, καθώς το όλο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν τα νησιά μας είναι ξεκάθαρα περιφερειακό και όχι τοπικό, και έγκειται ακριβώς στην απουσία περιφερειακής ανάπτυξης ενταγμένης σε ένα εθνικό σχέδιο.

Τι προτείνουμε:

- Στα πλαίσια του επαναπροσδιορισμού του αυτοδιοικητικού χάρτη, οι δήμοι κάτω των 500 κατοίκων οι οποίοι στελεκώνονται από 3-4 υπαλλήλους θα πρέπει να ενταχθούν στον μητροπολιτικό δήμο διπλανού νησιού (λαμβάνοντας πάντα υπόψη και τις γεωμορφολογικές, περιβαλλοντικές και πολιτιστικές ιδιαιτερότητες της κάθε περιοχής), ώστε να υπάρχουν ελάχιστες εγγυημένες βασικές τεχνικές υπηρεσίες, όπως ακριβώς λειτουργεί η ιδέα του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος, πολύ απλά χωρίς τις ελάχιστες εγγυημένες βασικές τεχνικές υπηρεσίες κανένα νησί δεν μπορεί να επιβιώσει.
- Άμεση εμπλοκή των ΔΙΑΣΚΕΠ στην Τοπική Αυτοδιοίκηση. Θεσμοθέτηση συνελεύσεων γειτονιάς και επαναφορά των τοπικών δημοψηφισμάτων, προκειμένου ο κόσμος να συμμετέχει στα συμβαίνοντα. (βλ. πεδίο Τοπικής Αυτοδιοίκησης)

10. Θαλάσσιος και πράσινος χωροταξικός σχεδιασμός με έμφαση στην προστασία και θωράκιση φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος

Θα πρέπει πρώτα να προχωρήσει στα νησιά ο χωροταξικός σχεδιασμός της χρήσης γης (για γεωργία, κτηνοτροφία, βιοτεχνία κ.λπ.) και να καθοριστεί η «φέρουσα ικανότητα» του κάθε νησιού (σύμφωνα με τους φυσικούς πόρους του, τις υποδομές του, τον πληθυσμό του κ.ά.) προκειμένου να μπορέσουμε να οργανώσουμε στη συνέχεια ένα ολοκληρωμένο σχέδιο για τη βιώσιμη αιεφόρο ανάπτυξη των νησιών μας (αλλά και όλης της χώρας), με την τουριστική

δραστηριότητα να αποτελεί συμπληρωματική δραστηριότητα της υπόλοιπης οικονομικής δραστηριότητας.

Τι προτείνουμε:

- Έλεγχο στη δόμηση, στον αριθμό και το μέγεθος νέων ξενοδοχειακών μονάδων στα νησιά - Έμφαση στην ανακατασκευή και ενεργειακή αναβάθμιση των ήδη υπαρχόντων τουριστικών κτιρίων.
- Προστασία των παραδοσιακών οικισμών και πολιτιστικών μνημείων.
- Απόλυτος σεβασμός και προτεραιότητα στη φέρουσα ικανότητα, μορφολογία, πολιτιστική ιστορία, βιοποικιλότητα του κάθε νησιού κατά την εφαρμογή των ΑΠΕ.
- Εφαρμογή ΑΠΕ δημοσίου συμφέροντος και σε συνεργασία με ελληνικές και διεθνείς πανεπιστημιακές ομάδες - όχι μονομερή και αποκλειστική ανάθεση σε ιδιωτικές εταιρίες.
- Οριοθέτηση ρεμάτων, αιγιαλών, υγρότοπων κ.λπ.
- Προστασία ρεμάτων από μπαζώματα με τη βοήθεια της οικομηχανικής (ελευθέρωση ρεμάτων).
- Προστασία βιοποικιλότητας.
- Δημιουργία σβώλων με σπόρους σε μια προσπάθεια να σταματήσει η αποψίλωση των νησιών.
- Δημιουργία, κατοχύρωση και προστασία των δασικών χαρτών, ώστε να προστατεύονται οι δασικές εκτάσεις και οι περιοχές natura από δόμηση και εγκατάσταση ανεμογεννητριών.
- Δημιουργία μικρών φραγμάτων (από φυσικά υλικά) και αξιοποίηση ρεμάτων για να καλυφθεί η λειψυδρία.
- Αντιμετώπιση της θαλάσσιας ρύπανσης από πλαστικά με τη συμβολή και των επαγγελματιών αλιέων (κινητροδότηση, εξοπλισμός κ.λπ.). Διαχείριση απορριμμάτων και αποβλήτων αναλόγως του πρωτογενή τομέα και της τοπικής οικονομίας του κάθε νησιού.
- Σώμα δίωξης περιβαλλοντικού και πολιτισμικού εγκλήματος- Νησιωτικό παρατηρητήριο/Εποπτεύουσα αρχή εφαρμογής της νομοθεσίας και της περιβαλλοντικής και πολιτισμικής διατήρησης και προστασίας.

11. Βελτίωση και ανάπτυξη δημόσιων υποδομών στα νησιά

Ανάπτυξη και βελτίωση υποδομών όπως οδικό δίκτυο, λιμάνια, μαρίνες, μεταφορές, δίκτυο υδροδότησης και ηλεκτροδότησης κ.ά.

12. Ενεργειακή αναβάθμιση

Η ενεργειακή αναβάθμιση πρέπει να είναι οικολογική (να ταιριάζει με τον τοπικό χαρακτήρα των νησιών και να μην ενοχλεί την πανίδα).

Προτείνουμε:

- Μικρές μονάδες ΑΠΕ κατόπιν χωροταξικής και περιβαλλοντικής μελέτης μόνο για εγχώρια κατανάλωση ενέργειας.
- Παραγωγή ενέργειας με τη μέθοδο της αβαθούς γεωθερμίας.

13. Ενίσχυση της εκπαίδευσης και τεχνολογίας και διασύνδεσή τους με ελληνικά και διεθνή πανεπιστήμια

- Πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση σε όλα τα νησιά - το κράτος οφείλει να παρέχει αυτό το αγαθό έστω και αν πρέπει να καλύψει τις ανάγκες ενός μαθητή. Συγκεκριμένα πρέπει να δοθεί έμφαση στη κάλυψη όχι με αναπληρωτές αλλά με μόνιμο προσωπικό.
- Δημιουργία δευτεροβάθμιων και τριτοβάθμιων επαγγελματικών/τεχνικών νησιωτικών σχολών ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κάθε τόπου και τις δυνατότητες ανάπτυξης και επένδυσης.
- Δημιουργία κέντρων περιβαλλοντικής και πολιτιστικής εκπαίδευσης σε όσα περισσότερα νησιά είναι δυνατόν. Με σκοπό τη δημιουργία και προσφορά ειδικών προγραμμάτων γνωριμίας με τη φύση και την πολιτισμική κληρονομιά του τόπου σε εντόπιους μαθητές, αλλά και σε επισκέπτες μαθητές και φοιτητές από άλλες περιοχές της Ελλάδας ή και του εξωτερικού. Οργανική σύνδεση των Κ.Π.Π.Ε με τα σχολεία της περιοχής και φορείς και πανεπιστήμια της χώρας με σχετικά ερευνητικά προγράμματα και ενδιαφέροντα.
- Πρόγραμμα υιοθέτησης νησιών από εγχώρια και διεθνή πανεπιστήμια με σκοπό την αλληλεπίδραση των νησιωτών με την επιστημονική κοινότητα και την ανάπτυξη μελετών και την πρωτοποριακή εφαρμογή επιστημονικά τεκμηριωμένων εφαρμοσμένων μοντέλων.

14. Σύναψη σύμβασης πολιτισμικής ανάπτυξης μεταξύ ΥΠΠΟ και τοπικής αυτοδιοίκησης νησιών

Το Υπουργείο Πολιτισμού αναλαμβάνει την πάγια και θεσμοθετημένη δέσμευση σε συνεργασία με την Τοπική Αυτοδιοίκηση (ή με όποιο άλλο επίπεδο διοίκησης

προτείνουμε) να συνάψει και να εκτελέσει συμβάσεις πολιτισμικής ανάπτυξης με κάθε νησί με σκοπό:

- Τη συντήρηση, προστασία και ανάδειξη των αρχαιοτήτων και λοιπών μνημείων Πολιτισμού.
- Τη θεμελίωση και παγίωση πολιτιστικών δράσεων 365 μέρες τον χρόνο σε κάθε νησί.
- Με την επί θεθεία αποστολή στα νησιά επαγγελματιών καλλιτεχνών που σε συνεργασία και με τους ντόπιους συλλόγους θα καλύπτουν όλο το φάσμα των καλλιτεχνικών/εικαστικών εκφάνσεων (μουσική, θέατρο, ζωγραφική, κ.λπ.) και τη δημιουργία πολιτιστικών ομάδων.
- Με τη δημιουργία γόνιμων χώρων δράσης -Τεχνοπόλεων- που θα παράγουν πολιτισμό με έμφαση και στη δημιουργία πολιτιστικών εργαστηρίων που θα συνδέονται με την εκμάθηση της τεχνικής για την κατασκευή πολιτιστικών προϊόντων, τα οποία πολιτιστικά προϊόντα θα συνδέονται με την ιστορία και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κάθε νησιού.

ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Προοίμιο

Η χώρα μας βρίσκεται από το 2010 στο καθεστώς που ονομάζουμε Χρεοδουλοπαροικία. Δημόσια και ιδιωτική περιουσία, εργασιακά δικαιώματα, φυσικό περιβάλλον, παιδεία, υγεία και πρόνοια, ρευστοποιούνται στο όνομα ενός μη βιώσιμου χρέους, το οποίο χρησιμοποιείται ως όχημα ενός ανελέητου ταξικού πολέμου από τη μεριά της παρασιτικής ολιγαρχίας. Το ΜέΡΑ25 ήδη από το 2018, κατέθεσε τις Επτά Τομές, το συνεκτικό πλαίσιο κομβικών πολιτικών πάνω στο Δημόσιο και Ιδιωτικό Χρέος, τη Δημόσια Περιουσία, τη Φορολογία και τη Δημοσιονομική Ελευθερία, οι οποίες αποτελούσαν το ελάχιστο πλέγμα πολιτικών για την απόδραση από την αποικία χρέους. Οι Επτά Τομές, στο μεσοδιάστημα των τριών ετών, εμπλουτίστηκαν και εξειδικεύτηκαν, καταλήγοντας στην Πρόταση των Θεσμικών Τομών και Κρατικού Προϋπολογισμού για το 2021, η οποία έχει κατατεθεί στη Βουλή ως Πρόταση Νόμου, αποτελώντας ένα πλήρες, ρεαλιστικό και άμεσα εφαρμόσιμο πλαίσιο πολιτικών για την έξοδο της Ελλάδας από την αποικία χρέους. Προσοχή όμως, η απόδραση από τη Χρεοδουλοπαροικία αποτελεί την αναγκαία, αλλά όχι και την ικανή συνθήκη για να οικοδομήσουμε μια Ελλάδα στη βάση της κοινωνικής δικαιοσύνης, της εργασιακής ασφάλειας και αξιοπρέπειας, της αειφορίας, της 4ης Πράσινης Βιομηχανικής Επανάστασης. Οι Θεσμικές Τομές του ΜέΡΑ25 λαμβάνουν υπόψη τα δεδομένα του νέου, γενναίου κόσμου που ανοίγεται μπροστά μας. Ο διαρκής και ταχύτατος μετασχηματισμός των παραγωγικών σχέσεων λόγω της τεράστιας τεχνολογικής εξέλιξης, δημιουργεί την επιτακτική ανάγκη επανατοποθέτησης των βασικών πολιτικών προταγμάτων. Ας δούμε επιγραμματικά, στη συνέχεια, τις προκλήσεις της ανθρωπότητας αλλά και την μορφή που θα λάβει η ταξική πάλη μέσα στις επόμενες δεκαετίες.

Τεχνοφεουδαρχία

Η αγορά πλέον περνά ολοένα και περισσότερο στην ψηφιακή σφαίρα, με τα Digital Common Lands να μονοπωλούνται/ολιγοπωλούνται από το ιδιωτικό κεφάλαιο. Εταιρίες όπως η Facebook, Amazon, Netflix, Google αλλά και πλατφόρμες όπως η Wolt, η efood, η booking, η Airbnb κ.λπ., παγώνονται ως η κυρίαρχη ή η αποκλειστική αγορά στο πεδίο τους, οδηγώντας μας σε αυτό που ονομάζεται Τεχνοφεουδαρχία: ψηφιακά φέουδα, όπου όλοι οι υπόλοιποι οφείλουμε να καταβάλλουμε δικαιώματα, βλ. υπέρογκες προμήθειες ή αμοιβές, για τη χρήση τους. Το ΜέΡΑ25 έχει ξεκινήσει προτείνοντας την φορολόγηση των FAANGS στο ύψος του 4% επί του τζίρου τους.

Αρχές της Κοινωνικής Οικονομίας: στο επίκεντρο ο άνθρωπος, το

περιβάλλον και η αειφορία, όχι τα κέρδη

Η συμβατική οικονομική δραστηριότητα λαμβάνει υπόψη της αποκλειστικά την απόδοση του κεφαλαίου, το κέρδος δηλαδή. Η κλιματική καταστροφή, αλλά και η πολυπόθητη κοινωνική δικαιοσύνη, επιβάλλουν αυτό το κερδοκεντρικό κριτήριο να εξαιρεθεί. Κάθε επένδυση πρέπει να αξιολογείται βάσει της αειφορικής της επίδοσης (sustainability performance), δηλαδή τις δυναμικές της ωφέλειες ή ζημιές, όχι απλώς οικονομικά, αλλά πρωτίστως περιβαλλοντικά και κοινωνικά. Χρησιμοποιώντας ένα απλό παράδειγμα, βάσει του κριτηρίου της αειφορικής επίδοσης, η τεράστια έκταση του Ελληνικού δεν θα μπορούσε ποτέ να δοθεί σε έναν ιδιώτη για να την μετατρέψει σε καζίνο, καθώς βάσει αυτών των κριτηρίων μόνο μητροπολιτικό πάρκο θα μπορούσε να γίνει στην έκταση. Ταυτόχρονα, το αίτημα του Βασικού Καθολικού Μερισίματος, δηλαδή της σταδιακής κοινωνικοποίησης των μεγάλων πολυεθνικών επιχειρήσεων, αποτελεί τη μόνη λύση στον κατακερματισμό της εργασίας και στη μετατροπή του εργαζόμενου σε παρόχου υπηρεσιών με μπλοκάκι, όταν και αν αυτό ζητηθεί από την εργοδοσία. Οι συνεργατικές επιχειρήσεις αποτελούν το αντίδοτο στην εργοδοτική αυθαιρεσία.

Απόδραση από τη Χρεοδουλοπαροικία

Ποτέ στην Ιστορία μια πτώχευση δεν ξεπεράστηκε ούτε με νέα δανεικά ούτε με επιμήκυνση των παλαιότερων δανείων. Για τον απεγκλωβισμό της χώρας από τη Χρεοδουλοπαροικία προαπαιτούμενο είναι η ριζική αναδιάρθρωση των ιδιωτικών και δημόσιων χρεών. Επιπλέον απαιτούνται θεσμικές τομές οι οποίες να:

- Προστατεύουν την μισθωτή εργασία από τον ανελέητο ταξικό πόλεμο που εξαπέλυσε εναντίον της η ολιγαρχία, με μέγα αρωγό την τρόικα.
- Ενισχύουν τη δημιουργική μικρομεσαία επιχειρηματικότητα απέναντι στην αρπακτική προσοδοφορία του ολιγαρχικού κατεστημένου.
- Εκμεταλλεύονται τη δημόσια περιουσία με γνώμονα το δημόσιο συμφέρον.
- Μετατρέπουν το κράτος-αρπακτικό σε κράτος-αρωγό.
- Προστατεύουν τους μη έχοντες ενισχύοντας έμμεσα την οικονομική δραστηριότητα.

Η βάση του οικονομικού προγράμματος του ΜέΡΑ25 είναι οι Επτά Τομές, το συνεκτικό πλαίσιο κομβικών πολιτικών πάνω στο δημόσιο και ιδιωτικό χρέος, τη δημόσια περιουσία, τη φορολογία και τη δημοσιονομική ευελιξία. Πάνω σε αυτές, έχουμε ως κόμμα εμβαθύνει και αναπτύξει πολιτικές θέσεις εν είδει κοινοβουλευτικών παρεμβάσεων, με κορυφαία την Πρόταση των Θεσμικών Τομών και Κρατικού Προϋπολογισμού για το 2021, η οποία έχει κατατεθεί στη Βουλή ως Πρόταση Νόμου.

Ακολουθεί το προοίμιο από την [Πρόταση-Νόμου-Κρατικού-Προϋπολογισμού-2021-Νόμου-Θεσμικών-Τομών.pdf](#). Το 1ο Μέρος αποτελεί την πρακτική εφαρμογή στις ανάγκες του σήμερα των θεσμικών τομών που περιγράφονται στο 2ο Μέρος. Τέλος, στις θέσεις συμπεριλαμβάνεται θεματική εισήγηση για τις Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις.

Περίληψη Αντιπρότασης Κρατικού Προϋπολογισμού 2021 (μέρος 1^ο)

A. Πάταξη υπερφορολόγησης – Φορολογικές τομές

1. Κατάργηση όλων των προπληρωμών φόρων για εταιρίες με λιγότερους από 300 εργαζόμενους.
2. Φορολογικοί συντελεστές επιχειρήσεων: 15% για τις μικρές (έως 30 εργαζόμενοι), 20% για τις μεσαίες (μεταξύ 31 και 299 εργαζόμενοι) και 29% για τις μεγάλες.
3. Δύο συντελεστές ΦΠΑ, συν μηδενικός συντελεστής για έντυπα βιβλία, έντυπο Τύπο, θέατρα-χορό. Ο ανώτερος συντελεστής στο 15% με πλαστικό χρήμα (18% με μετρητά), ο κατώτερος στο 6% και 9% αντίστοιχα. Για τα νησιά του Αιγαίου που αναφέρονται στην Πρόταση Νόμου, οι πιο πάνω συντελεστές μειώνονται κατά 25%.
4. Ειδικός Ψηφιακός Φόρος (φόρος FAANGS) 4%, σύμφωνα με την πρόσφατη τροπολογία που κατέθεσε το ΜέΡΑ25 στο νομοσχέδιο για το λαθρεμπόριο και ο οποίος τώρα εντάσσεται στην εν λόγω Πρόταση Νόμου.
5. ΕΝΦΙΑ: Κατάργησή του για αντικειμενικές αξίες κάτω των €70 χιλιάδων, μείωσή του κατά 25% για αντικειμενικές αξίες μεταξύ των €70 και των €500 χιλιάδων, και αύξηση κατά 10% για αντικειμενικές αξίες άνω του €1 εκ.

B. Ουσιαστική Στήριξη των Μικρομεσαίων από την Οικονομική Πανδημία

1. Κούρεμα των φόρων και των ασφαλιστικών εισφορών που ανεστάλησαν το 2020 - €2548 εκ. το 2020.
2. Δυνατότητα εθελούσιας μετατροπής ρευστότητας σε προαίρεση (option) κρατικού μεριδίου στην επιχείρηση. Αφορά την επιστρεπτέα προκαταβολή (€5368 εκ.) και παροχές ρευστότητας (€2548 εκ.).

Γ. Ουσιαστική στήριξη του Εθνικού Συστήματος Υγείας

1. Κονδύλι €1 δις για τη λειτουργία εντός του πρώτου δίμηνου του 2021

Δημόσιου Δικτύου Κέντρων Μαζικών Τεστ/Εμβολιασμών και την, μετά το πέρας της πανδημίας, μετατροπή του σε νέο Δίκτυο Πρωτοβάθμιας Περιθάλψης του ΕΣΥ.

2. Κονδύλι €800 εκ. για την άμεση πρόσληψη μόνιμων γιατρών και νοσηλευτών.

Δ. Ενίσχυση Ευάλωτων-Αχαρτογράφητων Πολιτών – Σύστημα «ΔΗΜΗΤΡΑ»

1. Στο πλαίσιο του Συστήματος Δημοσιονομικών Συναλλαγών Ιδιωτών-Δημοσίου «ΔΗΜΗΤΡΑ», παροχή μεταβιβάσιμων ψηφιακών δημοσιονομικών μονάδων (που αποσβένουν μελλοντικούς φόρους ύψους 10% των ετήσιων εσόδων της Γενικής Κυβέρνησης) σε ευάλωτους πολίτες για αγορές βασικών αγαθών (τρόφιμα, ενέργεια, μεταφορικά κόστη, εξοπλισμός κ.λπ.) και ενίσχυση της ρευστότητας στην αγορά. Μέσω του συστήματος «Δήμητρα», η Πολιτεία εγγυάται την αξιοπρεπή διαβίωση όλων των κατοίκων της χώρας.

Ε. Προστασία Δανειοληπτών, εξυγίανση τραπεζών, κατάργηση «ΗΡΑΚΛΗ» - Δημόσια Εταιρία Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους «ΟΔΥΣΣΕΑΣ»

1. Τερματισμός πωλήσεων κόκκινων δανείων, εξυγίανση τραπεζών και προστασία δανειοληπτών μέσω της ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΧΡΕΟΥΣ «ΟΔΥΣΣΕΑΣ».

Περίληψη Πρότασης Νόμου Θεσμικών Τομών (μέρος 2^ο)

Α. Ανάκτηση εθνικής κυριαρχίας επί δημοσίων εσόδων και φορολογικού λογισμικού

1. Καταργείται η ελεγχόμενη από την τρόικα ΑΑΔΕ και μεταφέρεται το φορολογικό λογισμικό και τα απαραίτητα πληροφοριακά συστήματα σε νέα Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων και Φορολογικού Λογισμικού.
2. Δημιουργείται νέα αυτόνομη Γενική Γραμματεία Δημοσίων Εσόδων, με την/τον ΓΓ να μην επιλέγεται ούτε από την κυβέρνηση ούτε όμως και από τους δανειστές. Αντ' αυτών, εκλέγεται από Κοινωνική Επιτροπή Επιλογής Ανώτατου Προσωπικού της οποίας το 1/3 είναι βουλευτές, 1/3 κληρωτοί δικαστές και 1/3 κληρωτοί επαγγελματίες λογιστές-φοροτεχνικοί.

Β. Ανάκτηση εθνικής κυριαρχίας επί δημόσιας περιουσίας και τραπεζικών συμμετοχών. Κατάργηση του ΥΠΕΡΤΑΜΕΙΟΥ και αντικατάστασή του από την εταιρία «ΑΘΗΝΑ – Εθνική Αναπτυξιακή Εταιρία Δημόσιας Περιουσίας και

Δημοσιονομικών Συναλλαγών», στην οποία θα υπάγονται:

1. Η «Εθνική Εταιρία Τραπεζικών Συμμετοχών», που θα αντικαταστήσει το υπό κατάργηση ΤΧΣ, και
2. Η «Νέα Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα», που θα προκύψει μετά από συγχώνευση του ΤΑΙΠΕΔ με την υπάρχουσα αναπτυξιακή τράπεζα, έτσι ώστε η δημόσια περιουσία που σήμερα το ΤΑΙΠΕΔ εκποιεί να χρησιμοποιείται (χωρίς να πωλείται) ως εκέγγυο για τη δημιουργία επενδυτικών ροών στον ιδιωτικό και τον δημόσιο τομέα.

Γ. Νέο Ψηφιακό Σύστημα Δημοσιονομικών Συναλλαγών Ιδιωτών-Δημοσίου «ΔΗΜΗΤΡΑ»

1. Το σύστημα «ΔΗΜΗΤΡΑ» θα προσφέρει βαθμούς δημοσιονομικής ελευθερίας στο Ελληνικό Δημόσιο και, παράλληλα, θα εξασφαλίσει σημαντικές φοροαπαλλαγές στους πολίτες, καθώς και δωρεάν συναλλαγές με το Δημόσιο αλλά και μεταξύ ιδιωτών.

Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜμΕ) αποτελούν τη ραχοκοκαλιά της ελληνικής οικονομίας, όσο κι αν η συγκεκριμένη διατύπωση φαντάζει τετριμμένη. Κι αυτό γιατί αποτελούν τη βασική επιλογή για την επιχειρηματική δραστηριότητα στη χώρα μας σε ποσοστά πολύ μεγαλύτερα από τις υπόλοιπες χώρες της ΕΕ και τον βασικό εργοδότη με τεράστια περιθώρια ευελιξίας και περαιτέρω επέκτασης της απασχόλησης.

Παρ' όλα αυτά στη χώρα μας αντιμετωπίζονται διαχρονικά ως παρίας γεγονός που οφείλεται σε δύο κατά βάση παράγοντες:

1. Την ταύτιση των εκάστοτε ελληνικών κυβερνήσεων με την ντόπια ολιγαρχία, η οποία αντιμετωπίζει, όπως είναι φυσικό, εκθρικά τις ΜμΕ, προκειμένου να καρπωθεί, ως ακραία παρασιτική και κρατικοδίαιτη τους κρατικούς και κοινοτικούς πόρους.
2. Την αδυναμία των μικρομεσαίων επιχειρηματιών λόγω της πολυδιάσπασης των αντικειμένων δραστηριοποίησης και της απασχόλησής των ίδιων των επιχειρηματιών ως εργαζομένων με πλήρες –και πολλές φορές ευρύτερο- ωράριο, που δεν τους επιτρέπει να συνδικαλιστούν ουσιαστικά και να παρέμβουν στα κέντρα λήψης των αποφάσεων. Σε αυτό το σημείο προστίθεται και η γενικευμένη καχυποψία που αφορά τη συνδικαλιστική δράση γενικότερα.

Κρίση και μικρομεσαίες επιχειρήσεις

Η παρατεταμένη οικονομική κρίση και οι μνημονιακές επιταγές έπληξαν με

ιδιαίτερη βία τον χώρο των ΜμΕ. Τα μέτρα που πήραν όλες ανεξαιρέτως οι μνημονιακές κυβερνήσεις είχαν εκτός των άλλων κοινό παρανομαστή την επίθεση στην ΜμΕ. Απαριθμούμε ενδεικτικά:

- Επιβολή τέλους επιτηδεύματος.
- Κατάργηση του αφορολόγητου.
- Αύξηση των φορολογικών συντελεστών στο 29%, από το πρώτο ευρώ.
- Προκαταβολή φόρου 100%.
- Αύξηση των ασφαλιστικών εισφορών.

Το μεγαλύτερο βέβαια πλήγμα αποτέλεσε η μείωση των εισοδημάτων. Ο περιορισμός της αγοραστικής δύναμης του κόσμου της εργασίας, ο οποίος αποτελεί ως επί το πλείστον την πελατεία των ΜμΕ, οδήγησε στην καθίζηση των εσόδων υποχρεώνοντας πολλές ΜμΕ σε λουκέτο και τους επιχειρηματίες υπερχρεωμένους στην ανεργία και την απελπισία. Μάλιστα οι άνθρωποι αυτοί βρέθηκαν χωρίς καμία βοήθεια έστω και προνοιακού χαρακτήρα με δεδομένο ότι αποκλείονταν από τα επιδόματα ανεργίας. Είναι χαρακτηριστικό ότι από το 2008 έως το 2016 είχαμε 182.694 λιγότερες ΜμΕ! Το εμπόριο μάλιστα (ο μεγαλύτερος κλάδος των ΜμΕ) μετρά 80.000 περίπου λιγότερες επιχειρήσεις!

ΜμΕ και πανδημία

Η πανδημία και τα συνεχόμενα lockdowns αποτελούν άνευ προηγουμένου πλήγμα για τις ΜμΕ. Όσες επιχειρήσεις κατάφεραν με αιματηρές απώλειες να σταθούν όρθιες από τις μνημονιακές πολιτικές βρίσκονται αντιμέτωπες με τις αλλοπρόσαλλες και καταστροφικές επιλογές της κυβέρνησης Μητσοτάκη. Οι επιχειρήσεις κλείνουν οριζόντια, χωρίς λογική με αποφάσεις αιφνιδιαστικές και ατεκμηρίωτες. Ιδιαίτερα ο πολύπαθος κλάδος του λιανεμπορίου, και της εστίασης κυρίως, ουσιαστικά έχουν απολέσει τα έσοδά τους σε ποσοστά άνω του 70% χωρίς φυσικά τα μέτρα ενίσχυσης της κυβέρνησης να ανταποκρίνονται ούτε στο ελάχιστο στις απώλειες αυτές. Μάλιστα τα χρέη, που συσσωρεύονται, μετατίθενται, για να αποπληρωθούν μετά το τέλος της πανδημίας, με αποτέλεσμα η όποια προοπτική ανάκαμψης να καθίσταται ανέφικτη.

Η πανδημία αποτελεί ούτε λίγο ούτε πολύ την μεγάλη ευκαιρία να καταστεί μέσω της καταστροφής της ΜμΕ η μεταφορά των δραστηριοτήτων και των εσόδων που αποκόμιζαν οι πολλοί από τη λειτουργία των ΜμΕ -είτε ως επιχειρηματίες είτε ως εργαζόμενοι σε αυτές- στην παρασιτική ολιγαρχία ντόπια και διεθνή. Η κυβέρνηση Μητσοτάκη μεταφέρει τον πλούτο της κοινωνίας στις τσέπες των λίγων – όσο πλούτο είχε απομείνει μετά τα 10 χρόνια μνημονίων και δεν τον είχαν ήδη αρπάξει οι κάθε λογής ολιγάρχες.

ΜμΕ και ΜέΡΑ25

Για το ΜέΡΑ25 ο χώρος των ΜμΕ αποτελεί έναν προνομιακό πολιτικό σύμμαχο. Οι άνθρωποι που δραστηριοποιούνται στις ΜμΕ -είτε επιχειρηματίες, είτε εργαζόμενοι- έχουν υποστεί με τον πιο βίαιο τρόπο τις επιπτώσεις των πολιτικών των κομμάτων που υποστηρίζουν, εκόντες- άκοντες, τη χρεοδουλοπαροικία. Δεν είναι άλλωστε τυχαίο ότι στράφηκαν μαζικά στο ΣΥΡΙΖΑ τόσο στις εκλογές του 2012 όσο και του 2015, επειδή ταυτίστηκαν με τις διακηρύξεις περί απελευθέρωσης από τα μνημόνια και με την ίδια συνέπεια τον εγκατέλειψαν μετά τη συνθηκολόγηση του καλοκαιριού του 2015. Παράλληλα, αναζητούν διεξόδους που θα δίνουν την ευκαιρία στο χώρο να αναπτυχθεί. Με δεδομένη τη λογική του ΜέΡΑ25 ενάντια στις μονοπωλιακές πρακτικές σε εθνικό και διεθνές επίπεδο (το μοϊκοτάζ της AMAZON από την Προσδευτική Διεθνή είναι ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα) οι άνθρωποι του χώρου των ΜμΕ μπορούν να αποτελέσουν το δυναμικό χώρο που μπορεί να πολλαπλασιάσει την επιρροή του ΜέΡΑ25 στον κόσμο της εργασίας, που είναι διατεθειμένος να συγκρουστεί με το καθεστώς της χρεοδουλοπαροικίας στη βάση της ρεαλιστικής ανυπακοής.

ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Προοίμιο

Το ΜέΡΑ25 αντιλαμβάνεται την εκπαίδευση ως έναν από τους σημαντικότερους χώρους που σκιαγραφούν την πολιτική και κοινωνική του φυσιογνωμία, δεδομένου ότι εκτιμά πως η ελευθερία, η πρόοδος και η χειραφέτηση της ανθρωπότητας περνάει για αιώνες μέσα από τη γνώση και την εκπαίδευση. Στο ΜέΡΑ25 διακρίνουμε ανάμεσα στην πληροφορία και τη διαχείριση της πληροφορίας, που προϋποθέτει άλλες δεξιότητες. Διακρίνουμε ανάμεσα στην τυπική εκπαίδευση και την ουσιαστική μόρφωση, όπως και ανάμεσα στη γνώση και τη σοφία.

Τα Μνημόνια, η οικονομική κρίση, η κλιματική κρίση και η κρίση της πανδημίας με τη βιοπολιτική διαχείρισή της, φαινόμενα μεταξύ τους συνδεδεμένα, βάλλουν εναντίον της βιολογικής υπόστασης του ανθρώπου και κάθε έκφρασης της ανθρώπινης ζωής. Η εμπορευματοποίηση (commodification) και η χρηματιστικοποίηση (financialisation) που κυριαρχούν σε παγκόσμιο επίπεδο, υπηρετούν το δόγμα του νεοφιλελευθερισμού οδηγώντας στην εξαθλίωση και τον ευτελισμό κάθε βασικού και δημόσιου αγαθού, μετατρέποντας το σε προϊόν εμπορεύσιμο και αγοραίο. Από τον κανόνα αυτό δεν θα μπορούσε να ξεφύγει η Παιδεία. Το ίδιο δόγμα προωθεί εσκεμμένα την ψευδή θέση ότι η αγορά της Παιδείας μπορεί να παρέχει ισότιμη πρόσβαση στο πλέγμα της εξουσίας! Ωστόσο, σε πείσμα του νεοφιλελευθερισμού, το ΜέΡΑ25 συνεχίζει να πρεσβεύει ότι η δωρεάν και δημόσια Παιδεία ανήκει στη σφαίρα των κοινών και δημόσιων αγαθών.

Σε μια εποχή κοσμογονικών αλλαγών, στην Ελλάδα η εκπαίδευση εξακολουθεί να παραμένει προσκολλημένη σε αγκυλώσεις του παρελθόντος. Θεωρούμε ότι τόσο τα αντικείμενα της εκπαίδευσης όσο και η εκπαιδευτική διαδικασία, οφείλουν να επανασχεδιαστούν, προσαρμοσμένα στις πραγματικές ανάγκες του πολίτη και της κοινωνίας, σε ένα πιο δημοκρατικό, ισότιμο συμμετοχικό, συνεργατικό, μαθητοκεντρικό και αντιαυταρχικό σχολείο, διαμορφώνοντας διαδικασίες ευχάριστης και χειραφετητικής μάθησης σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης και στη δια βίου μάθηση. Αποσκοπώντας σε μια κοινωνία ελεύθερων, δημοκρατικών, δημιουργικών, και κοινωνικά ευαισθητοποιημένων πολιτών, και όχι σε μια μάζα πειθαρχημένων υπηρετών του συστήματος με μόνο σκοπό την αύξηση του προσωπικού και εθνικού εισοδήματος.

Η σημερινή τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι ένας χώρος που πιο εύκολα υφίσταται νεοφιλελεύθερες αλλοιώσεις μέσα από την εξαγορά και τη συναλλαγή των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας με το σύστημα εξουσίας. Η κατάσταση αυτή προκαλεί θλίψη και αγανάκτηση. Στο ΜέΡΑ25 θεωρούμε πρωταρχική ανάγκη να υπάρχει αξιοκρατία στην επιλογή των μελών ΔΕΠ στα ΑΕΙ της χώρας

και δίνουμε έμφαση στο ήθος των ακαδημαϊκών μας.

Στο πλέγμα της Παιδείας εντάσσουμε, επίσης, την Έρευνα. Η έρευνα στην Ελλάδα είναι επιτακτική ανάγκη να αναπτυχθεί δυναμικά και να διασυνδεθεί λειτουργικά με όλες τις παραγωγικές δυνατότητες της χώρας. Η ανάπτυξη της έρευνας έχει σημαντικές συνέργειες με την ανάπτυξη της εκπαίδευσης. Η χαμηλή ποιότητα της έρευνας μεταφράζεται σε υποβάθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος. Η έρευνα πρέπει να τονωθεί όχι μόνο σε επίπεδο τεχνολογικών, αλλά κυρίως ανθρωπιστικών/κοινωνικών επιστημών. Η καλλιέργεια των ανθρωπιστικών σπουδών είναι κεφαλαιώδους σημασίας για ένα κόμμα που επιθυμεί να έχει ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα.

Στο ΜέΡΑ25 θεωρούμε ότι η υποβάθμιση της Παιδείας και της μόρφωσης στο πλαίσιο της χρεοδουλοπαροικίας σε απλό «προϊόν» που ο «προϋπολογισμός» επαρκεί ή δεν επαρκεί να προσφέρει, είναι εσκεμμένη και συστηματοποιημένη και η ανατροπή της προς όφελος μίας ανθρωποκεντρικής, χειραφετητικής Παιδείας απαιτεί τη συναίνεση όλων των εμπλεκόμενων, της κοινωνίας και των πολιτικών συντελεστών. Αναγνωρίζουμε, βέβαια, ότι ειδικά στα μνημονιακά χρόνια έχει γίνει μία σημαντική αποεπένδυση στην Παιδεία, την οποία θα πρέπει να αντιμετωπίσουμε με αύξηση των πόρων που επενδύονται στην Παιδεία στην κατεύθυνση ενίσχυσης των υποδομών και υποστήριξης των πολιτικών που θα πραγματώσουν το όραμα για την Παιδεία.

ΔΙΑΣΚΕΠ Μόρφωσης και Εκπαίδευσης

Το ΜέΡΑ25 θα θεσμοθετήσει Διαβουλευτικό Συμβούλιο Κληρωτών και Εκλεγμένων Πολιτών (ΔΙΑΣΚΕΠ) Μόρφωσης και Εκπαίδευσης που θα χαράσσει την πολιτική για την Παιδεία μέσα από συνεχή, αποκομματικοποιημένο διάλογο. Για την ακριβώς λειτουργία του ΔΙΑΣΚΕΠ Μόρφωσης και Εκπαίδευσης, τα μέλη του θα αποτελούνται από 300 πολίτες, εκ των οποίων οι 100 θα προκύπτουν με κλήρωση ανάμεσα στους ενεργούς εκπαιδευτικούς κάθε βαθμίδας, οι 100 θα επιλέγονται με κλήρωση και κυλιόμενες διετείς θητείες από τον συνολικό πληθυσμό της χώρας, ενώ ο υπόλοιποι 100 θα ορίζονται από τα κοινοβουλευτικά κόμματα ανάλογα με την εκλογική τους δύναμη.

Βασικές θέσεις του ΜέΡΑ25 για την εκπαίδευση

1. Διαβάζουμε τη μεγάλη εικόνα και επιδιώκουμε ριζικές μεταρρυθμίσεις, που θα επιτρέψουν στο εκπαιδευτικό σύστημα να πάρει μπροστά με νέο τρόπο. Οποιοσδήποτε σημειακές αλλαγές έχουν προσωρινό εμβλαωματικό χαρακτήρα και δεν εξυπηρετούν τη χειραφετητική επανίδρυση της Παιδείας.
2. Η οικονομική κατάσταση σχολείων και ΑΕΙ είναι δραματική. Παρ' όλο που

- γνωρίζουμε ότι η Οικονομία είναι ένας μόνο παράγοντας και τα οικονομικά μεγέθη δεν δίνουν από μόνα τους λύσεις, απαιτούμε άμεση και επαρκή χρηματοδότηση για τον ανασχεδιασμό και την επανίδρυση της Παιδείας.
3. Πιστεύουμε ότι εκπαίδευση δεν σημαίνει αποκλειστικά μάθηση και γνώση. Είναι πρωτίστως ανάγκη του ατόμου και της κοινωνίας για ζωή, συμμετοχή, πολιτειότητα και χτίσιμο αξιών. Στις επιδιώξεις μας είναι να μετατρέψουμε τον παθητικό χαρακτήρα της ελληνικής εκπαίδευσης σε ενεργητικό και ερευνητικό.
  4. Θέλουμε σχολεία ζωντανά, φυσική συνέχεια της οικογενειακής ζωής, της γειτονιάς, της πόλης, του χωριού, της κοινότητας που θα λειτουργούν ως χώροι πρόληψης, φροντίδας και θεραπείας από τη βία. Σχολεία με χώρο για το συναίσθημα, τα πρόσωπα και τις υποκειμενικότητες, διαδικασία που θα μας επιτρέψει να συνδέσουμε καλύτερα τη μάθηση με τον τόπο, τη γειτονιά, την κάθε κοινότητα. Προσέγγιση θεμάτων τοπικής ιστορίας, τοπικών οικονομικών συντελεστών, τοπικών οικοσυστημάτων, παραδόσεων, κ.α. θα επιτρέψουν στους ανθρώπους να συνδεθούν οργανικά με το περιβάλλον τους, να το κατανοήσουν και να θελήσουν να εργαστούν για αυτό. Έτσι, η τοπικότητα γίνεται ένα συμπληρωματικό σκαλοπάτι για το ζωντάνεμα παραμελημένων τοπικών πλουτοπαραγωγικών δυνατοτήτων, οι οποίες παραμένουν σημαντικές, παρ' όλη την επί δεκαετίες απαξίωση και ενίοτε βανδαλισμό τους.
  5. Θεωρούμε ότι η γνώση δεν είναι μόνο εργαλείο κοινωνικής και επαγγελματικής επιτυχίας. Τα σχολεία μας δεν είναι μόνο χώροι μάθησης, αλλά χώροι ζωντανών σχέσεων και ζυμώσεων της κοινότητας. Προωθούμε μία Παιδαγωγική που θα ελευθερώνει τον άνθρωπο από τις ταξικές διακρίσεις και θα εστιάζει στις ανάγκες των μικρών να ψηλώσουν ανάλογα, προς όφελος όλης της κοινότητας.
  6. Είμαστε πεπεισμένοι ότι η εκπαίδευση έχει ταξικό πρόσημο. Ο καλύτερος δείκτης για τη σχολική και την επαγγελματική επιτυχία είναι η κοινωνικοοικονομική κατάσταση και το μορφωτικό επίπεδο της οικογένειας. Μέσα από το δωρεάν δημόσιο σχολείο, στόχος μας είναι να ανατρέψουμε αυτό το δεδομένο, με ενέργειες που αντλούν την έμπνευσή τους από την κριτική παιδαγωγική. Γιατί αποτελεσματική εκπαίδευση για όλους σημαίνει άρση των αποκλεισμών και των ανισοτήτων μέσω της άρσης ή της άμβλυνσης των ποικίλων παραγόντων που τους ενισχύουν (ταξικοί, γεωγραφικοί, οικογενειακοί, προσωπικοί).
  7. Πιστεύουμε πως όλα τα παιδιά και όλοι οι νέοι του τόπου μας αδιακρίτως τοπικής και κοινωνικοοικονομικής προέλευσης αξίζουν το καλύτερο. Επιζητούμε άριστα σχολεία και όχι σχολεία αριστείας, γιατί δεν πιστεύουμε στα σχολεία αριστείας και υψηλού πολιτισμικού κεφαλαίου που απευθύνονται σε λίγους. Στηρίζουμε την ανάγκη για δωρεάν, δημόσια, μη ταξική και διευρυμένη Παιδεία για όλους!
  8. Ενισχύουμε τη Νεοελληνική Παιδεία καθώς πιστεύουμε ότι πρέπει να αποκτήσει νέο στόχο με το άνοιγμά της όχι μόνο τοπικά, αλλά και σε όλη την Ευρώπη και τον κόσμο. Για να γίνει αυτό πράξη, θα πρέπει να αναδειχθούν οι πανανθρώπινες και διαχρονικές αξίες του ελληνικού πολιτισμού και της ελληνικής γλώσσας. Πρέπει να αποκτήσουμε εξωστρέφεια τόσο στην έννοια της Παιδείας μας (ευρύτερη έννοια), όσο και στην έννοια της εκπαίδευσης (ειδικότερη έννοια). Θα πρέπει να αναδείξουμε την πρωτοπορία της Νεοελληνικής Παιδείας σε διάφορους τομείς των Γραμμάτων, της Επιστήμης, των Τεχνών κ.λπ. Να στηρίξουμε τη διδασκαλία και τη χρήση της γλώσσας μας και να αναδείξουμε το δράμά μας για την ελληνική γλώσσα και γραμματεία σε παγκόσμιο επίπεδο, ειδικά με τη βοήθεια του διαδικτύου και της ομογένειας.
  9. Έρευνα για την εκπαίδευση: Είναι ανάγκη να αποκτήσουμε μια πραγματική εικόνα των μηχανισμών και των παραγόντων που επιδρούν στην εκπαιδευτική διαδικασία, να μελετήσουμε σε βάθος την ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα, να αποτυπώσουμε την ένταση και τις συνέργειες που τροφοδοτούν τα φαινόμενα, να καταγράψουμε τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά δεδομένα, για να μπορέσουμε να διαμορφώσουμε προτάσεις που θα συνιστούν ουσιαστικές παρεμβάσεις. Διαφορετικά οποιοσδήποτε διάλογος για την εκπαίδευση θα παραμένει στο επίπεδο των παράλληλων μονολόγων και των διαισθητικών ή πελατειακών προσεγγίσεων.
  10. Εκπαίδευση στην Έρευνα: Παράλληλα με την προώθηση της εκπαιδευτικής έρευνας, η εξοικείωση εκπαιδευτικών και μαθητών με ερευνητικές δεξιότητες αποτελούν αντίδοτο στη βερμπαλιστική, παθητική ημιμάθεια, που αποτελεί το μέχρι στιγμής κατεξοχήν ενδημικό είδος του εκπαιδευτικού μας συστήματος. Το ερευνητικό στοιχείο αποτελεί ουσιαστικό στοιχείο της ενεργού μάθησης. Και μπορεί να ενσωματωθεί σε διδακτικές πρακτικές ακόμα και από το επίπεδο του νηπιαγωγείου. Η πειραματική ψηλάφηση του Φρενέ είναι ένας από τους τρόπους της εξοικείωσης του μαθητή με την ενεργητική έρευνα.
  11. Για τη λειτουργική σύνδεση του σχολείου με την κοινωνική ζωή θεωρούμε ότι το σχολείο πρέπει να εκπαιδεύει τα παιδιά και τους νέους στα κοινωνικά και οικονομικά φαινόμενα που ορίζουν τη ζωή τους, στη δικαιοσύνη που διέπει τους κανόνες της ανθρώπινης συνύπαρξης, στη διαμόρφωση συνθηκών ικανοποιητικής Υγείας για όλους και στην εξοικείωση με τη σύγχρονη τεχνολογία. Για το λόγο αυτό ενισχύουμε τον ψηφιακό εγγραμματισμό των παιδιών, από πολύ νωρίς, ώστε οι νέοι να μπαίνουν στην ψηφιακή εποχή με τα απαιτούμενα εφόδια και την απαιτούμενη κατανόηση της ψηφιακής εποχής.
  12. Τόσο η εξοικείωση με τις ερευνητικές δεξιότητες, όσο και η διασύνδεση του σχολείου με την κοινότητα απαιτούν και προϋποθέτουν έναν επαναπροσανατολισμό του εκπαιδευτικού μας συστήματος σε όλες τις

βαθμίδες του από την αφηρημένη και γενικευτική αντίληψη για τη γνώση προς την αντίληψη της γνώσης-δράσης. Η σύνδεση της εκπαίδευσης με την τοπικότητα και το ενδιαφέρον για τον συγκεκριμένο, φυσικό, κοινωνικό, οικονομικό, ανθρωπογενή χώρο, μέσα στον οποίο διεξάγεται η εκπαιδευτική διαδικασία και η σύνδεσή της με αυτόν αποτελεί βασικό στοιχείο του οράματός μας για την εκπαίδευση και πιστεύουμε ότι μπορεί να αποτελέσει έναν δυναμικό παράγοντα προς την ανατροπή των συγκεντρωτικών, βερμπαλιστικών και υδροκέφαλων παθολογιών που μαστίζουν την εκπαίδευση και αναπαράγονται μέσω αυτής.

13. Θεωρούμε επιτακτικά αναγκαίο, σε επίπεδο πραγματικό αλλά και συμβολικό, να επανέλθει το ακαδημαϊκό άσυλο στα Πανεπιστήμιά μας, και θεωρούμε σημαντικό να υπάρχει λειτουργική σύνδεση του Πανεπιστημίου με την κοινωνία με τη λογική των ανοικτών προς την κοινωνία και τα κινήματα ΑΕΙ. Είμαστε αντίθετοι με την επιβολή αστυνομικών σωμάτων στα ΑΕΙ και θεωρούμε ότι οποιοδήποτε σώμα ασφάλειας θα πρέπει να εξαρτάται και να λογοδοτεί αποκλειστικά και μόνο στην ακαδημαϊκή κοινότητα, των φοιτητών συμπεριλαμβανομένων.

Εγκάρσιες αρχές για όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης

Οι εγκάρσιες αρχές αφορούν ζητήματα που διαπερνούν όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης και έχουν πιο ειδικό χαρακτήρα από τις βασικές μας αρχές, περιγράφοντας και εξειδικεύοντας σε ένα βαθμό προτάσεις για τον τρόπο λειτουργίας της εκπαίδευσης που οραματιζόμαστε.

1. Απαιτείται η απαλλαγή του συστήματος από κομματικά συμφέροντα και η δημιουργία ενός σχολείου αξιοποίησης των ενδιαφερόντων των παιδιών, μέσω της θεωρίας και της πράξης. Η νεοελληνική εκπαίδευση κινείται συνήθως με καθυστέρηση δεκαετιών σε σχέση με τις αντίστοιχες διεθνείς καλές πρακτικές και είναι εγκλωβισμένη στη στείρα απομνημόνευση και αναπαραγωγή γνώσης.
2. Η Παιδαγωγική είναι το κύριο μέλημά μας, γιατί αυτή αφορά ουσιαστικά τη ζωή μέσα στα σχολεία, καθώς αναφέρεται στις συνθήκες και τις σχέσεις που αναπτύσσονται στο πεδίο μεταξύ μαθητών και διδασκόντων. Δεν λησμονούμε ότι η διάκριση Διδακτικής και Παιδαγωγικής είναι θεμελιώδης για την πράξη της εκπαίδευσης.
3. Για να λειτουργήσουν σωστά τα σχολεία μας απαιτείται μείωση των μαθητών ανά τάξη με όριο τους 20 μαθητές. Η μείωση των μαθητών, όμως, χωρίς την υιοθέτηση μίας χειραφετητικής Παιδαγωγικής δεν μπορεί από μόνη της να έχει τα προσδοκώμενα αποτελέσματα.
4. Τα σχολεία για να λειτουργήσουν σωστά χρειάζονται εκπαιδευτικό, βοηθητικό και διοικητικό προσωπικό, δηλ. μόνιμους διοικητικούς και τεχνικούς υπαλλήλους. Χρειάζονται, επίσης, πλήρη, κατάλληλα, λειτουργικά

κτίρια και υποδομές για όλες τις κατηγορίες μαθητών και ΑμεΑ με ανάλογη αισθητική, πλήρη και μοντέρνο εξοπλισμό που για τη λειτουργία τους απαιτούν μόνιμο προσωπικό καθαρισμού που θα έχει στη διάθεσή του κατάλληλα μέσα για υγιεινή και καθαριότητα. Σε ό,τι αφορά την καθαριότητα και τον καθαρισμό των κτιρίων ξεκινάμε την περιβαλλοντική αγωγή και την ανακύκλωση από το νηπιαγωγείο.

5. Επιδιώκουμε υποδομές και πρόσβαση σε υλικές και ψηφιακές βιβλιοθήκες για την τάξη και για τη δια βίου εξέλιξη των εκπαιδευτικών. Για όλα τα μαθήματα και για τα ειδικά μαθήματα Αισθητικής Αγωγής, Πληροφορικής, Εργαστηριακών και Τεχνικών εφαρμογών, Ξένων Γλωσσών θεωρούμε ότι πρέπει να υπάρχουν εργαστήρια/τάξεις σύγχρονα εξοπλισμένες.
6. Δεν επιζητούμε σχολεία αριστείας και υψηλού πολιτισμικού κεφαλαίου για λίγους, επιζητούμε σχολεία για όλους επιδιώκοντας να αμβλύνουμε τις ταξικές, οικονομικές και γεωγραφικές ανισότητες. Χρησιμοποιούμε τους «καλύτερους» εκπαιδευτικούς μας στις πιο δύσκολες και απομακρυσμένες περιοχές, εκεί που έχουμε τα χαμηλότερα αποτελέσματα. Γνωρίζουμε ότι η εκπαίδευση έχει μεταξύ άλλων και γεωγραφικές συντεταγμένες και φροντίζουμε για τα νησιά και τις δυσπρόσιτες περιοχές της χώρας μας.
7. Προβλέπουμε ένα σχολικό ψυχολόγο λειτουργικά συνδεδεμένο με κάθε σχολείο, ο οποίος θα καλύπτει μέχρι και 100 μαθητές, το μέγιστο, σε μία σχολική μονάδα και ο οποίος θα συνεργάζεται με τις ανάλογες δημόσιες δομές. Θα εντοπίζει προβλήματα ενδοσχολικής βίας, παραβατικής συμπεριφοράς, ουσιοεξαρτήσεων και διάφορα οικογενειακά προβλήματα, όπως ενδοοικογενειακή βία, κακοποίηση, προβληματικές οικογενειακές σχέσεις, ουσιοεξαρτήσεις γονέων. Έτσι, ο σχολικός ψυχολόγος θα συμβάλλει στην έγκαιρη αντιμετώπισή τους, θα παραπέμπει στις αρμόδιες κοινωνικές υπηρεσίες και δομές υγείας και θα συνδράμει τους μαθητές στα κοινωνικά και οικογενειακά αυξανόμενα προβλήματα που βιώνουν.
8. Ειδική μέριμνα θα πρέπει να δοθεί ώστε ο ρόλος του ψυχολόγου στο σχολείο να μην οδηγήσει στην ιατροποίηση καταστάσεων σύμφυτων με την προσωπική και τη συλλογική ζωή των ατόμων. Ο ρόλος του ψυχολόγου δεν θα είναι αποκλειστικά θεραπευτικός, αλλά, επίσης, προληπτικός, επιμορφωτικός και εκπαιδευτικός. Εκπαιδευτικός σε συνεργασία με τους διδάσκοντες για τη διδασκαλία στην τάξη μαθημάτων ερωτικής διαπαιδαγώγησης και φύλου, ενημέρωσης για τις ψυχικές διαταραχές ή μαθήματα κοινωνικής αγωγής και αγωγής του πολίτη. Θα συμβάλλει δε και προς την εκπαίδευση και κατάρτιση των εκπαιδευτικών και των γονέων των σχολείων. Σε ένα σχολείο ανοικτό στην κοινότητα η συμβολή του θα μπορεί να αγγίξει τη γειτονιά και την κοινότητα.
9. Επιδιώκουμε επαρκή επιστημονικά κέντρα διάγνωσης-αξιολόγησης-στήριξης ΑμεΑ και παιδιών με ειδικές μαθησιακές ανάγκες για δωρεάν διάγνωση, ψυχολογική, θεραπευτική και επιμορφωτική στήριξη για παιδιά,

οικογένειες και εκπαιδευτικούς που θα καλύπτουν όλες τις βαθμίδες. Έτσι υποβοηθείται ουσιαστικά η Παιδεία και η κοινωνία, αλλά κυρίως οι οικογένειες, που στις σημερινές συνθήκες επιβαρύνονται με δυσβάσταχτα κόστη.

10. Όσο και αν το νεοφιλελεύθερο αφήγημα ξεκίνησε προωθώντας τη θέση ότι ο σχολικός εκφοβισμός (bullying) είναι κάτι που συμβαίνει στο σχολείο, γνωρίζουμε ότι τα όρια της ενδοσχολικής βίας βρίσκονται έξω από αυτό. Με το κατάλληλο πνεύμα, τις κατάλληλες τεχνικές και βαθιά σύνδεση εκπαιδευτικών, μαθητών και γονέων και τη βοήθεια επαγγελματιών ψυχικής υγείας μπορούμε να κάνουμε τα σχολεία μας χώρους πρόληψης, φροντίδας και θεραπείας από τη βία. Με χρήση εναλλακτικών διδακτικών πρακτικών πρέπει να δοθεί στην πράξη έμφαση σε τομείς όπως η κοινωνικοποίηση των παιδιών, η ενσυναίσθηση, η συναισθηματική ανάπτυξη, ο βιωματικός-παιγνιώδης χαρακτήρας της εκπαίδευσης, παράλληλα με τη γνωστική ανάπτυξη.
11. Θέλουμε να υπάρχουν συνεργατικές τάξεις και συνεργατικοί σύλλογοι εκπαιδευτικών. Ζητήματα όπως η Αισθητική Αγωγή, η Αγωγή του Πολίτη, η Δημοκρατία στην καθημερινή ζωή, η ερωτική αγωγή προϋποθέτουν ευρεία συνεργασία μεταξύ όλων των εκπαιδευτικών κάθε σχολείου. Ο όρος «ερωτική αγωγή» δεν προτείνεται ως μία εξουδετερωμένη χρήση του όρου «σεξ», αλλά βασίζεται στη μακράιωνη χρήση της ελληνικής λέξης «έρωτας» καθώς πιστεύουμε ότι καλύπτει μία παιδαγωγική διδασκαλία με διεπιστημονικό χαρακτήρα, και όχι μόνο ένα βιολογικό φαινόμενο. Αλλά ένα φαινόμενο που έχει ρίζες στη μυθολογία των λαών, στη θρησκεία, την ψυχολογία, τη φιλοσοφία, την αισθητική, την κοινωνιολογία κ.κ.
12. Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να συνδέονται λειτουργικά με το επαγγελματικό/σχολικό περιβάλλον για να είναι σε θέση να φέρνουν αποτελέσματα. Ζητάμε οργανικές θέσεις για όλα τα μαθήματα ειδικότητων, ώστε οι εκπαιδευτικοί να μην αφήνουν το έργο τους ημιτελές σε βάρος των ίδιων και των μαθητών τους. Να μην μετακινούνται ανάμεσα σε πολυάριθμες μονάδες σε βάρος της παιδαγωγικής συνοχής και της επικοινωνίας με μαθητές και συλλόγους.
13. Θεωρούμε πως η Αισθητική Αγωγή πρέπει να είναι άξονας σε όλη την εκπαίδευση, ιδιαίτερα την υποχρεωτική, με Μουσικούς, Εικαστικούς και Θεατρολόγους για δράσεις εντός του σχολείου. Οι ώρες διδασκαλίας Αισθητικής Αγωγής θα πρέπει να είναι τέτοιες που να επιτρέπουν στους μαθητές επιλογή συνδυασμού καλλιτεχνικών μαθημάτων. Δεν αποδυναμώνουμε, κατ' επιλογήν και κατά περίπτωση, εκπαιδευτικούς ειδικότητων για να εξυπηρετήσουμε συντεχνίες. Όλες οι ειδικότητες είναι απαραίτητες για να φτιάξουμε ένα πολυφωνικό σχολείο.
14. Χρειάζεται να περάσουμε στην πράξη από το δασκαλοκεντρισμό στην οργανωμένη ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, στην οποία ο εκπαιδευτικός

πρέπει να είναι ο συντονιστής και να ασκεί επικουρικό ρόλο στο να ανοίγει τους ορίζοντες των παιδιών ήδη από την προσχολική ηλικία. Όλοι οι συντελεστές του σχολείου οφείλουν να συμβάλλουν εξίσου στη διαμόρφωση του σχολικού προγράμματος και της διδασκαλίας.

15. Θέλουμε οι μαθητές να έχουν επιλογή μαθημάτων ήδη από το Δημοτικό, για μάθηση διαφοροποιημένη και αυτοκατευθυνόμενη. Με κατάλληλη χρήση της εκπαιδευτικής τεχνολογίας και αγγίζοντας τα ενδιαφέροντά τους, μπορούμε να επιτύχουμε ένα περιβάλλον μάθησης πιο ισότιμο, πιο ευχάριστο για όλους και πιο αποτελεσματικό.
16. Κομβικό σημείο της μεταμόρφωσης της εκπαίδευσης είναι το πρακτικό πέρασμα στην ολιστική και διαθεματική προσέγγιση όλων των μαθημάτων, έτσι ώστε να μην υπάρχει κατακερματισμός της γνώσης, αποσπαστική ή ερωτήματα της μορφής: «Πού είστε στην ύλη;». Ένα παράδειγμα διαθεματικότητας είναι η Γεωγραφία. Γεωγραφία δεν διδασκόμαστε μια φορά την εβδομάδα. Διδασκόμαστε πάντα και μέσα από διάφορα αντικείμενα: Ιστορία και Γεωγραφία, π.χ. είναι άρρηκτα συνδεδεμένες.
17. Θέλουμε να δημιουργηθούν δημόσιες και δωρεάν παιδικές και νεανικές κατασκηνώσεις, που θα λειτουργούν την περίοδο των διακοπών, χωρίς να επιβαρύνονται υπέρμετρα οι γονείς και τα παιδιά να παρκάρονται παθητικά και άπραγα μπροστά σε οθόνες.
18. Μέσα στο πλαίσιο των προτάσεών μας για έρευνα εντάσσουμε και την Οργάνωση της ψηφιακής εκπαίδευσης. Η μετάβαση στην ψηφιακή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση έγινε στη διάρκεια της παγκόσμιας πανδημίας μέσα σε συνθήκες που ξέφευγαν σημαντικά από τα δεδομένα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και ενέτειναν τους ταξικούς διαχωρισμούς. Η βίαιη αυτή μετάβαση χαράσσει δρόμους για τη μεταφορά της φυσικής τάξης στον ψηφιακό κόσμο. Στηρίζοντας απερίφραστα τη φυσική τάξη, ως πραγματικό χώρο ανταλλαγών της ομάδας, δεν θα αμελήσουμε να εργαστούμε με έμπνευση και δημιουργικότητα για τη λειτουργία της σε ψηφιακό περιβάλλον με βασικό μέλημα να μην μεταφέρουμε στον ψηφιακό χώρο τις παθογένειες και την ταξικότητα της ελληνικής εκπαίδευσης (π.χ. μετωπική διδασκαλία, δασκαλοκεντρικό μοντέλο, αποκλεισμό οικονομικά αδυνάτων κ.κ.).
19. Θεωρούμε ότι πρέπει να υπάρχει συνεχής μελέτη και ανταλλαγή με όλες τις χώρες για αξιοποίηση επιτυχημένων προτάσεων εναλλακτικής εκπαίδευσης και εφαρμογή πιλοτικών/πειραματικών προγραμμάτων που θα συμβάλλουν σε μια διαρκή εξέλιξη, επικαιροποίηση και αναβάθμιση της εκπαίδευσης. Στην προσπάθεια αυτή οφείλουν να αναμικθούν και να συμβάλλουν όλες οι βαθμίδες εξίσου.
20. Ακολουθούν μία σειρά από στοιχεία που εμβαθύνουν και επεξηγούν τις θέσεις μας με ταξινόμηση ανά βαθμίδα ή κατηγορία εμπλεκόμενων.

Α/θμια και Β/θμια εκπαίδευση

1. Το Νηπιαγωγείο είναι η πρώτη βαθμίδα της εκπαίδευσης κι ένας από τους βασικότερους μετά την οικογένεια θεσμούς κοινωνικοποίησης, με βασική επιδίωξη του την ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών, την υποστήριξη της ανάπτυξης όλων των ικανοτήτων και τη συναισθηματική και κοινωνική ενδυνάμωση των παιδιών, με μία ολιστική παιδαγωγική προσέγγιση επιστημονικά τεκμηριωμένη.
2. Διαφωνούμε με την πρόσφατη κυβερνητική προσέγγιση, η οποία εμφανίζεται πρόθυμη να προωθήσει πρακτικές κατακερματισμού των μαθημάτων στο Νηπιαγωγείο, με τη θεσμοθέτηση διακριτών γνωστικών αντικειμένων – μαθημάτων. Με αυτόν τον τρόπο θα επέλθει μία δομική αλλαγή του προγράμματος του Νηπιαγωγείου και ο κατακερματισμός γνώσεων και δεξιοτήτων. Η αντικατάσταση της διαθεματικής προσέγγισης της γνώσης από διακριτά γνωστικά αντικείμενα αγνοεί τα ιδιαίτερα αναπτυξιακά χαρακτηριστικά της ηλικίας και κινείται σε μη επιστημονικά τεκμηριωμένες κατευθύνσεις.
3. Το χρόνιο αίτημα για δίχρονη υποχρεωτική προσχολική αγωγή, απαιτούσε και απαιτεί πολιτική βούληση, χτύπημα των κερδοσκοπικών συμφερόντων δημάρχων και ιδιωτών, διορισμούς νηπιαγωγών, εκτεταμένο πρόγραμμα στέγης και υποδομών. Η προηγούμενη κυβέρνηση, θεσμοθέτησε μεν το δίχρονο νηπιαγωγείο, αλλά δεν το στήριξε επαρκώς, επιτρέποντας να λειτουργεί παράλληλο δίκτυο στην προσχολική αγωγή. Αποτελεί κοινωνική κι εκπαιδευτική απαίτηση, η εφαρμογή της υποχρεωτικής διетуός φοίτησης στο Νηπιαγωγείο σε κάθε Δήμο της χώρας.
4. Διεκδικούμε μικρό αριθμό νηπίων ανά τμήμα, μη εκμετάλλευση του διδακτικού ωραρίου των νηπιαγωγών, αμιγή ολόημερα τμήματα με εναλλασσόμενη βάρδια, ίδρυση τμημάτων ένταξης στα νηπιαγωγεία, ικανή χρηματοδότηση.
5. Θέλουμε ενίσχυση της ενεργού μάθησης και της μαθητοκεντρικής προσέγγισης, που εξατομικεύει τη διαδικασία μάθησης και αναδεικνύει την προσωπικότητα του μαθητή και το σεβασμό της διαφορετικότητας.
6. Το ενιαίο βιβλίο δεν εξυπηρετεί την ενεργό μάθηση και δεν διευκολύνει τη συνεργατικότητα. Για τις ηλικίες αυτές επιλέγουμε «πολλαπλό βιβλίο». Με το πολλαπλό βιβλίο η εκπαίδευση θα επικεντρώνεται στην επιμέρους μαθησιακή στοχοθεσία, και όχι στην κάλυψη κάποιας «ύλης». Πρέπει πλέον να πάψει η αποστήθιση και να αντικατασταθεί με εργασίες ατομικές ή ομαδικές, που οδηγούν τους μαθητευόμενους σε ουσιαστική μάθηση.
7. Πρέπει να εφαρμόσουμε πλέον στα σχολεία μας βιωματικές μεθόδους και διαθεματικές δραστηριότητες, σχέδια εργασίας και εκπαιδευτικά παιχνίδια με στόχο η μάθηση να γίνεται ευχάριστα, αλλά και να μην υπάρχει κατακερματισμός της γνώσης. Η βιωματική μάθηση ενισχύει, επίσης, τη σύνδεση του παιδιού και του σχολείου με το τοπικό περιβάλλον και την τοπική κοινότητα.
8. Μέσα στο σχολείο πρέπει να υπάρχουν έμπρακτες δημοκρατικές διαδικασίες στη λήψη αποφάσεων με την ισότιμη συμμετοχή όλων (π.χ. μέσα από συχνές σχολικές συνελεύσεις, συμβούλια της τάξης και συμβούλια εκπαιδευτικών), έτσι ώστε οι μαθητές να καλλιεργούν το δημοκρατικό τους φρόνημα, να αναπτύσσουν κριτική στάση, αλλά και να προκύπτει συμμετοχή και συναίνεση στη διαμόρφωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας, του προγράμματος και της σχολικής ζωής.
9. Επιθυμούμε ενεργοποίηση των μαθητών στην αναζήτηση της γνώσης και στην αλληλοδιδασκαλία, ενώ θέλουμε ο ρόλος του εκπαιδευτικού να μετατοπιστεί από τη μετωπική διδασκαλία στην εμπύκωση των μαθητών, στο συντονισμό και στην καθοδήγησή τους, ώστε να διευκολύνεται η διαδικασία της μάθησης.
10. Όσον αφορά τα αντικείμενα, είναι σημαντικό να εμπλουτιστούν με νέα που παρέχουν συγκεκριμένα εφόδια και δεξιότητες, όπως οικολογική ευαισθητοποίηση και δράσεις, στοιχεία αρχιτεκτονικής, εργαστήρια κατασκευών και τεχνών, μαγειρική, κηπουρική, οικιακή και παγκόσμια οικονομία, κοινωνιολογία, δημιουργική γραφή, επιχειρείν, design, νεωτεριστικές ιδέες, γνωριμία με τα επαγγέλματα, άθληση, διατροφή και υγεία κοκ.
11. Θεωρούμε ότι πρέπει να γίνει εκτεταμένη χρήση της τεχνολογίας ως υποστηρικτικού βοηθήματος στην εκπαιδευτική διαδικασία και να δοθεί στήριξη για την αγορά τεχνολογικού εξοπλισμού στα σχολεία, στους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές.
12. Προτείνουμε την επέκταση/αναβάθμιση/δημιουργία ενιαίας ψηφιακής συνεργατικής πλατφόρμας πολλαπλών χρήσεων όπως: κοινωνική δικτύωση ειδικού σκοπού, βοηθητικό υλικό για τα μαθήματα (videos, animations, έντυπα, tutorials, ασκήσεις ει δυνατόν με δυνατότητα αυτόματης διόρθωσης ή παραπομπής σε σχετική θεωρία και με διαδραστικά στοιχεία), εφαρμογή ημερολογίου για τον συντονισμό της τάξης, δυνατότητες conferencing, ώστε τα δεδομένα των συμμετεχόντων να μη διαβιβάζονται σε τρίτους φορείς (βλ. webex). Η πλατφόρμα θα πρέπει να δίνει έμφαση στη συνεργατικότητα, και πέρα από το επίσημο περιεχόμενο, σκοπός θα είναι αυτό να μπορεί να παραχθεί και από διδάσκοντες αλλά και από μαθητές, και να διαμοιράζεται σε όλους τους εγγεγραμμένους χρήστες. Να δοθεί δηλ. έμφαση στους μαθητές ως παραγωγούς περιεχομένου, και όχι καταναλωτές, με ενθάρρυνση συνεργειών μεταξύ σχολικών μονάδων κ.λπ. Η πλατφόρμα θα μπορεί, επίσης, να χρησιμοποιηθεί και για διοικητικούς λόγους, π.χ. συναινέσεις γονέων για εκδρομές ή επικοινωνία με γονείς.
13. Για την καλλιέργεια των ειδικών δεξιοτήτων των μαθητών προτείνουμε τη

δημιουργία ομάδων ενδιαφέροντος, καθώς και τη δημιουργία μαθητικών κοινοτήτων με επικοινωνία και ανταλλαγές μεταξύ σχολικών μονάδων.

14. Η ενεργοποίηση των πάρκων κυκλοφοριακής αγωγής των δήμων, όπου υπάρχουν, μπορεί να είναι ένα σημαντικό όπλο στη μάχη για τη διαμόρφωση σωστής κυκλοφοριακής παιδείας. Οι υποδομές υπάρχουν στους περισσότερους δήμους της χώρας όπως επίσης και το εκπαιδευτικό πρόγραμμα, που είχε διαμορφωθεί από το ΑΠΘ. Για το λόγο αυτό θα πρέπει να ενθαρρυνθεί η συμμετοχή των εκπαιδευτικών σε προγράμματα κυκλοφοριακής αγωγής και να γίνει ένταξη του μαθήματος στο πρόγραμμα της Α/θμιας τουλάχιστον εκπαίδευσης.
15. Στις τάξεις εφαρμόζουμε διαδικασίες αξιολόγησης και αυτοαξιολόγησης ως εργαλείο για αναστοχασμό και βελτίωση του αποτελέσματος, παρά ως ατομικό βραβείο ή ποινή.
16. Επιθυμούμε να διευρυνθεί ο θεσμός του ολοήμερου σχολείου σε όλη την υποχρεωτική εκπαίδευση να σταματήσουν να δίνονται στα παιδιά εργασίες για το σπίτι, πέραν ίσως από κάποια σχέδια εργασίας που απαιτούν ομαδική συνεργασία ή συνάντηση με την κοινότητα.
17. Προωθούμε για απολυτήριο Λυκείου ένα τεστ τύπου GCSE ή SAT στο τέλος της 12ετούς υποχρεωτικής εκπαίδευσης που προτείνουμε. Το τεστ θα μπορεί να δώσει οποιοσδήποτε, οποτεδήποτε και θα αποτελεί κριτήριο για την εισαγωγή στα ΑΕΙ των μαθητών ΓΕΛ και ΕΠΑΛ. Οι εξετάσεις αυτές μπορούν να δίνονται σε διάφορες περιόδους μέσα στο χρόνο (4 φορές το χρόνο ή περισσότερες) και οι μαθητές θα κατοχυρώνουν το βαθμό τους.
18. Ενισχύουμε τα «θεματικά» σχολεία, όπως τα «μουσικά», τα «καλλιτεχνικά» γιατί μόνο θετικός είναι ο έως τα σήμερα απολογισμός τους. Αξίζει να ξαναδοούμε να λειτουργούν «αθλητικά» σχολεία. Καλλιεργώντας τον αθλητισμό προβάλλουμε στα παιδιά και στην κοινωνία τα αποτελέσματα της συλλογικής και οργανωμένης προσπάθειας. Όλα αυτά τα σχολεία, καίτοι θεματικά, είναι σχολεία πλουραλισμού και όχι σχολεία εξειδίκευσης και καμία σχέση δεν έχουν με τα πειραματικά και πρότυπα σχολεία της φαντασίωσης των αρίστων!
19. Οι θετικές επιστήμες πρέπει να διδάσκονται όχι μόνο για την πρακτική και οικονομική τους διάσταση, αλλά και γιατί ανήκουν στις ισχυρότερες απελευθερωτικές δυνάμεις της ανθρώπινης σκέψης, που θέλει να αποκρυπτογραφήσει και να κατανοήσει το φυσικό κόσμο. Δεν ξεχνάμε, επίσης, ότι σήμερα ο πολίτης καλείται να πάρει θέση για ζητήματα επιδημιολογίας, μακροοικονομίας, παγκόσμιας κλιματικής αλλαγής, ασύρματων τηλεπικοινωνιακών συστημάτων και εν γένει σύνθετων τεχνικών ζητημάτων.
20. Ο θεσμός των Εργαστηριακών Κέντρων Φυσικών Επιστημών και των υπευθύνων εργαστηρίων φυσικών στη Β/θμια εκπαίδευση πρέπει να

αναβαθμιστεί. Οι εργαστηριακές επιδόσεις των μαθητών μπορούν να αξιολογούνται μαζί με τις θεωρητικές επιδόσεις τους.

21. Η φυσική αγωγή φροντίζει την υγεία των παιδιών και των νέων, και διαμορφώνει το χαρακτήρα και την προσωπικότητά τους. Μαθαίνει τα παιδιά να αγωνίζονται, να βάζουν στόχους και να τους κατακτούν. Ανακαλύπτει και ενθαρρύνει τα ταλέντα των μαθητών στον αθλητισμό. Προτείνουμε να υπάρχει φυσική αγωγή σε όλες τις βαθμίδες και τάξεις, καθώς και να διοργανώνονται αθλητικές δραστηριότητες εντός και εκτός της σχολικής μονάδας.
22. Η παρέλαση αποτελεί έναν απαρχαιωμένο θεσμό, милитарιστικής έμπνευσης. Θεωρούμε ότι ένας τέτοιος θεσμός, μεταξικής προέλευσης, το μόνο που εξυπηρετεί είναι την στρατιωτικοποίηση της παιδικής συνείδησης, που οδηγεί δυνητικά στη συνειδησιακή πειθάρχηση της νεολαίας μας. Η ιστορική μνήμη μπορεί να κρατηθεί ζωντανή, με την ορθή διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας, που μέσω της αναπαραγωγής της ιστορικής αλήθειας, θα γαλουχήσει τους μαθητές, καθώς και με ευφάνταστες ενδοσχολικές εκδηλώσεις ιστορικής μνήμης με συμμετοχή των μαθητών. Τα σχολεία, τα πανεπιστήμια, τα κάθε είδους εκπαιδευτήρια χρειάζονται επαρκείς και κατάλληλα εξοπλισμένες αθλητικές δομές και οικονομική ενίσχυση των αθλητικών δραστηριοτήτων τους.
23. Από την Α/θμια κίολας εκπαίδευση τα παιδιά θα πρέπει να έρχονται σε επαφή με τη συμβουλευτική σπουδών και καριέρας, η οποία θα συστηματοποιείται στο Γυμνάσιο και στις πρώτες τάξεις του Λυκείου. Στο πλαίσιο της συμβουλευτικής σπουδών και καριέρας θα πρέπει να υπάρχει χώρος για την παρουσίαση όλων των επαγγελμάτων, χωρίς κοινωνικές προκαταλήψεις και στερεότυπα και να ευνοούνται μέσα στο ελληνικό παράδειγμα παραδοσιακά επαγγέλματα που τείνουν να εκλείψουν.
24. Θεωρούμε επίσης σημαντικό να εντάξουμε στα αναλυτικά προγράμματα και των δύο βαθμίδων πρακτικά μαθήματα, μαθήματα που καλλιεργούν τεχνικές δεξιότητες και εφαρμοσμένες τέχνες που συνδέονται με την καθημερινή ζωή και την απόλαυση της καθημερινής ζωής (ξυλουργική, ηλεκτρολογικά, υδραυλικά, σιδηροκατασκευές – αλουμινοκατασκευές, ελαιοχρωματισμοί, κηπουρική – βοτανολογία, μουσική, χορός, ζωγραφική, χειροτεχνία, αγγειοπλαστική, γλυπτική, μαγειρική, ραπτική, πρώτες βοήθειες και φροντίδα υγείας ...)
25. Το θέμα της έλλειψης σχολικής στέγης έχει οδηγήσει σε σχολικά κτίρια που καταρρέουν ή βρίσκονται στεγασμένα σε κοντέινερ εδώ και πολλά χρόνια σε κεντρικούς και περιφερειακούς Δήμους. Τέτοιου είδους προβλήματα υπάρχουν σε όλη τη χώρα. Θα πρέπει να υπάρξει άμεσα ειδική μέριμνα για τη συντήρηση των παλαιών κτιρίων και/ή την ανακατασκευή τους στις περιοχές όπου παρουσιάζονται αυτά τα προβλήματα και δεν είναι εύκολη η ανεύρεση χώρου για να χτιστούν καινούρια σχολεία.

26. Στα σχολεία πρέπει να συνεργάζονται πολλαπλές ειδικότητες επιστημόνων της υγείας (γιατροί, διατροφολόγοι, ψυχολόγοι, οδοντίατροι, οφθαλμίατροι) ώστε να υπάρχει συστηματική παρακολούθηση της υγείας κάθε παιδιού, μέσα από συστηματικούς ελέγχους. Το κράτος πρέπει να καθιερώσει δωρεάν προληπτικές, εξειδικευμένες εξετάσεις για όλους τους μαθητές, και την εξασφάλιση της παρουσίας αθλητιάτρου σε όλες τις αθλητικές δραστηριότητες και τους αγώνες.
27. Πιστεύουμε ότι επιβάλλεται να συζητήσουμε για τα θρησκευτικά ή καλύτερα τη μελέτη των θρησκειών, τη θρησκειολογία. Όχι λοιπόν θρησκευτικά ως ομολογιακό μάθημα για ΧΟ, αλλά ως μάθημα που μπορεί να έχει νόημα για όλους άθεους και ένθεους και να αποτελέσει σημείο επαφής, και όχι διάσπασης, μεταξύ αλλόθρησκων και αλλοεθνών μαθητών.
28. Θεωρούμε ότι πρέπει να υπάρξει μετατόπιση του κέντρου βάρους των μαθημάτων Α/θμιας και Β/θμιας από την τεχνική εμπάθουση στη λειτουργική/πολιτισμική διασύνδεση: π.χ. Λογοτεχνία, Φιλοσοφία - Επιστημολογία, Αρχές της Δημοκρατίας, Ιστορία των Ιδεών, Πολιτισμός, Τέχνες, Ανθρωπολογία, Κοινωνιολογία, Αρχιτεκτονική, Γεωγραφία των Πόλεων, Οικονομία, Ανθρώπινα Δικαιώματα.
29. Προτείνουμε προς εξέταση ένα μοναδικό τύπο λυκείου, το Ενιαίο Πολυκλαδικό Λύκειο, με τρία χρόνια φοίτησης ή τέσσερα για τους κλάδους ειδίκευσης, με τους αντίστοιχους κύκλους και κλάδους σπουδών, προσαρμοσμένα ανανεωμένα αναλυτικά προγράμματα και αναβαθμισμένη τη διδασκαλία των θετικών επιστημών.

Μεταδευτεροβάθμια και Δια βίου μάθηση

1. Πρέπει να δώσουμε το χώρο και το κύρος που απαιτείται στη Δια βίου μάθηση, ώστε όλα τα μέλη της κοινότητας να μπορούν να αναπτύσσονται και να προσδίδουν σε όλη τη διάρκεια της ζωής τους. Δεν πρέπει να αφήσουμε τη Δια βίου μάθηση ανέλεγκτη στα χέρια κερδοσκόπων.
2. Ζητούμε έλεγχο και αξιολόγηση από κρατικό φορέα των ιδιωτικών δομών Δια Βίου Μάθησης, ώστε να πληρούν συγκεκριμένα κριτήρια ποιότητας της κατάρτισης που παρέχουν, να ελέγχεται εάν ο εργαστηριακός εξοπλισμός τους και γενικότερα οι υποδομές τους είναι επαρκείς για την εκπαίδευση των μαθητών τους, έτσι ώστε να αποφεύγεται η εκμετάλλευση εύπιστων και αδαών πολιτών.
3. Φροντίζουμε οι εξετάσεις της μεταδευτεροβάθμιας τεχνικής και τεχνολογικής εκπαίδευσης να γίνονται συχνά με διαφανείς και αδιάβλητες διαδικασίες, που να εξασφαλίζουν ικανούς και αξιόπιστους επαγγελματίες. Οι εξετάσεις για τις αδειοδοτήσεις γίνονται σήμερα από δημόσιο φορέα (ΕΟΠΠΕΠ) που χρησιμοποιεί επαγγελματίες βαθμολογητές. Πρέπει ο έλεγχος σε αυτές τις δομές να είναι επαρκής, ώστε να μην παρατηρούνται

φαινόμενα διαφθοράς. Πρέπει, επίσης, οι εξετάσεις να γίνονται ομαλά ανά τακτά διαστήματα, ώστε να μην εμποδίζονται και να μην καθυστερούν οι νέοι επαγγελματίες στην ένταξή τους στο επάγγελμα.

4. Οφείλουμε να προωθήσουμε τη Δια βίου Μάθηση μέσω εκτενούς ενημέρωσης, που μπορεί να ξεκινήσει από το σχολείο.
5. Προτείνουμε τη δημιουργία ενημερωτικής πλατφόρμας σχετικά με τις δομές και τις ευκαιρίες Δια Βίου Μάθησης, με τη συνεργασία της Γενικής Γραμματείας Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Δια Βίου Μάθησης και του Ιδρύματος Νεολαίας Δια Βίου Μάθησης, έτσι ώστε οι ενδιαφερόμενοι να μπορούν εύκολα να βρίσκουν τις προσφερόμενες ευκαιρίες.
6. Προτείνουμε επιδοτήσεις προγραμμάτων επιμόρφωσης και Δια Βίου Μάθησης μέσω του ΟΑΕΔ. Προτείνουμε δωρεάν απογευματινά προαιρετικά προγράμματα, δωρεάν διδασκαλία ξένων γλωσσών, Η/Υ, και καλλιτεχνικών μαθημάτων στις γειτονίες, και σε κλειστά κτίρια του Δήμου ή των διαφόρων Υπουργείων. Δωρεάν λαϊκό ανοικτό πανεπιστήμιο σε όλες τις μεγάλες πόλεις για τη μόρφωση, την ευχαρίστηση και την καλλιέργεια των ανθρώπων. Τα μαθήματα/συναντήσεις θα μπορούν να γίνονται τα απογεύματα σε σχολικούς χώρους ή άλλους δημοτικούς χώρους και χώρους της γειτονιάς. Αυτός είναι και ένας τρόπος να χρησιμοποιηθούν τα αναρίθμητα κτίρια δωρεών που χειμάζουν στα Υπουργεία, το Πανεπιστήμιο Αθηνών κ.ο.κ.
7. Αύξηση της χρηματοδότησης των δημόσιων ΙΕΚ ώστε να λειτουργούν κανονικά από την αρχή της σχολικής χρονιάς, αλλά και για να ανανεώσουν τον εργαστηριακό τους εξοπλισμό που χρησιμοποιούν και γενικά τις υποδομές τους. Προτείνουμε επίσης αύξηση της αποζημίωσης των καθηγητών των δημόσιων ΙΕΚ.
8. Εκσυγχρονισμός ειδικοτήτων, ανανέωση αναλυτικών προγραμμάτων και ανανέωση της τράπεζας θεμάτων.

Γ/θμια εκπαίδευση

1. Απαιτούμε ελεύθερη πρόσβαση χωρίς δίδακτρα όλων των παιδιών, χωρίς διακρίσεις, στο δημόσιο πανεπιστήμιο, ένα πανεπιστήμιο εμπλουτισμένο με νέο ανθρώπινο δυναμικό που με προσήλωση στη διδασκαλία και την έρευνα θα μορφώνει, θα εκπαιδεύει και θα διαπαιδαγωγεί. Η πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση θα πρέπει να είναι ελεύθερη για όλες και όλους χωρίς ταξικά, κοινωνικά, φυλετικά, εθνοτικά, γεωγραφικά και άλλα κριτήρια. Αναγνωρίζοντας πως η εδραίωση διδάκτρων στα μεταπτυχιακά και η πρόσφατη υιοθέτηση διδάκτρων στα ξενόγλωσσα προπτυχιακά αποτελούν επίθεση στη δωρεάν και δημόσια παιδεία, προτείνουμε την ενίσχυση των πανεπιστημίων της χώρας, ώστε να μην υπάρχουν δίδακτρα

σε κανένα επίπεδο σπουδών. Ας διδαχτούμε από τη δραματική κατάσταση της εμπορευματοποίησης της Παιδείας σε χώρες όπως οι ΗΠΑ όπου μεσήλικες άνθρωποι βρίσκονται δέσμιοι σπουδαστικών δανείων και δεν ορίζουν ελεύθερα την καριέρα τους.

2. Απαιτείται ανασχεδιασμός του Χάρτη της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης με μείωση Τμημάτων, συγκέντρωσή τους σε οργανωμένους διαθεματικούς χώρους με τις κατάλληλες υποδομές (campuses). Ο σχεδιασμός θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις προοπτικές ανάπτυξης και ανάγκες της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας, τόσο εθνικά όσο και τοπικά.
3. Σε ό,τι αφορά το θέμα της διάρκειας των σπουδών, η γενική αντίληψη είναι ότι η θέση στο Πανεπιστήμιο που έχει κατακτηθεί με εξετάσεις δεν μπορεί να χάνεται για κανένα λόγο. Ο φοιτητής θα πρέπει να μπορεί να διακόψει τις σπουδές του, ή σε περίπτωση ασθένειας και αδυναμίας φοίτησης να δικαιολογεί την παύση των σπουδών του. Και αυτό για λόγους καθαρά διαχείρισης των υλικών πόρων των ΑΕΙ.
4. Στην τριτοβάθμια εκπαίδευση θα πρέπει να δίνεται στους φοιτητές ενισχυμένη η δυνατότητα να μπορούν να αλλάξουν κατεύθυνση εάν διαπιστώσουν ότι δεν τους ταιριάζουν ή δεν τους ενδιαφέρουν οι σπουδές που επέλεξαν.
5. Θέλουμε την προώθηση ερευνητικών, συνεργατικών και βιωματικών πρακτικών μάθησης στην Γ/θμια, που οι φοιτητές θα χρειαστούν στη μετέπειτα ζωή τους.
6. Ειδικότερα εάν πρόκειται για φοιτητές σχολών που συνδέονται με την εκπαίδευση θα χρειαστούν δεξιότητες, που θα τους επιτρέψουν να χρησιμοποιήσουν εργαλεία όπως τα διαθεματικά σχέδια μέσα στις τάξεις τους. Δεν μπορούμε να ζητάμε από ανθρώπους που κατά τα 16 χρόνια της εκπαίδευσής τους έμαθαν να σχετίζονται με τη μάθηση με έναν παραδοσιακό μετωπικό τρόπο αποστηθίζοντας έτοιμη γνώση, να έχουν την δυνατότητα να οργανώσουν και να εμπνεύσουν έναν ριζικά διαφορετικό χειρισμό της γνώσης.
7. Προτείνουμε την αντικατάσταση του μοναδικού συγγράμματος που αποτελεί και σημείο συναλλαγής των διδασκόντων και διαφόρων εκδοτών με εκτενή βιβλιογραφία. Χρειαζόμαστε ελεύθερη πρόσβαση σε βιβλιοθήκες, υλικές και ψηφιακές για όλους τους φοιτητές, ερευνητές και δια βίου εκπαιδευόμενους με δανειστικές δημόσιες πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες 24/7 και επαρκή υλικοτεχνικό εξοπλισμό για φοιτητές και διδάσκοντες.
8. Απαιτούμε διαφάνεια και λογοδοσία στην εκλογή μελών ΔΕΠ, ουσιαστική αξιολόγησή τους από την ακαδημαϊκή κοινότητα με ελεγχόμενα κριτήρια και ενδεχόμενη αντικατάστασή τους εάν η αξιολόγηση τους κρίνει ανεπαρκείς και οι ίδιοι δεν συμμορφώνονται στις απαιτήσεις της

κοινότητας.

9. Θα πρέπει να αποφύγουμε τον τεχνοκρατισμό και να εξασφαλίσουμε ένα ανθρωποκεντρικό-μαθητοκεντρικό Πανεπιστήμιο με σκοπό την ολόπλευρη ανάπτυξη της προσωπικότητας του φοιτητή που θα δίνει έμφαση στην κοινωνική, ηθική, φιλοσοφική και κριτική του σκέψη.
10. Στα ΑΕΙ είναι επιβεβλημένη η ανάγκη να ενσωματωθούν σε όλα τα τμήματα μαθήματα ιστορίας των επιστημών, φιλοσοφίας, ιστορίας, λογοτεχνίας και να ενισχυθούν οι διαθεματικές και διατμηματικές συνεργασίες.
11. Απαιτούμε ισότητα στην κατανομή κονδυλίων για τα ΑΕΙ με βάση τις ανάγκες τους και όχι το κύρος που διαθέτουν παραδοσιακά (δηλ. εν πολλοίς στερεοτυπικά) ή συντηρητικά. Υπάρχουν τρόποι για να διασφαλίσουμε τη μέγιστη διαφάνεια και ισότητα στην κατανομή των κονδυλίων στα διάφορα Πανεπιστήμια, Σχολές και Τμήματα.
12. Το πανεπιστήμιο έχει τεράστιο πρόβλημα λόγω της υποχρηματοδότησής του που οδηγεί βαθμιαία στην υποβάθμισή του. Ειδικά τα καλλιτεχνικά τμήματα (όπως το Τμήμα Μουσικών Σπουδών στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο κ.α.) θα πρέπει να έχουν επαρκή κονδύλια για την πρακτική εφαρμογή του αντικειμένου σπουδών από τους φοιτητές. Στις εφαρμοσμένες τέχνες τα πρότζεκτ, οι παραστάσεις και οι εκδηλώσεις είναι μέρος των σπουδών των φοιτητών και πρέπει να χρηματοδοτούνται επαρκώς.
13. Σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας, όπως στα νησιά π.χ., υπάρχει μεγάλο πρόβλημα στέγης για τους φοιτητές. Τα καταλύματα είναι σπάνια και πολύ ακριβά. Θα πρέπει να υπάρχει μέριμνα ώστε να υπάρχει ικανός αριθμός φοιτητικών εστιών για τους φοιτητές που αναγκάζονται να απομακρυνθούν από την οικογενειακή στέγη.
14. Θα πρέπει τα Πανεπιστήμια της επαρχίας να συνδέονται με τις τοπικές κοινότητες. Με τον τρόπο αυτό οι άνθρωποι συνδέονται με τις τοπικές κοινωνίες, ανταποδίδουν τη φιλοξενία και ενδεχομένως αποφασίζουν να παραμείνουν και να υπηρετήσουν τον τόπο.

Αξιολόγηση - Εξεταστικό σύστημα – Πιστοποιήσεις

1. Πριν να αποτιμήσουμε την αξία των εκπαιδευτικών πραγμάτων πρέπει να βεβαιωθούμε ότι έχουμε κάνει ό,τι είναι δυνατόν για να προσδώσουμε τη μέγιστη αξία στο εκπαιδευτικό σύστημα και τους εμπλεκόμενους σε αυτό. Κάτι τέτοιο μπορεί μόνο να επιτευχθεί με την ευρεία συμμετοχή όλων σε επίπεδο προσδιορισμού στόχων και ανασχεδιασμού του συστήματος. Θα απαιτηθεί πολλή δουλειά και χρόνος, για να οδηγηθούμε σε κάποια σοβαρή αξιολόγηση, αρχικώς, του εκπαιδευτικού συστήματος, και, στη συνέχεια, των σχολικών μονάδων, κάτι που σοβαροί επιστήμονες επισημαίνουν εδώ και δεκαετίες. Δυστυχώς, η αξιολόγηση που έγινε

κατά το παρελθόν ήταν προσχηματική, μερική, είχε υψηλό κόστος και δεν φαίνεται να άφησε κάποια χρήσιμη παρακαταθήκη. Ο κίνδυνος να χρησιμοποιηθούν οι διαδικασίες αξιολόγησης ως ένας ακόμα μηχανισμός τιθάσευσης και υπακοής, καθώς και ενίσχυσης της ήδη σοβαρής ταξικής διαστρωμάτωσης στην εκπαίδευση, παραμένει πάντα επικίνδυνα υπαρκτός στις παρούσες συνθήκες.

2. Αναφορικά με την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών το ΜέΡΑ25 έχει απόλυτη επίγνωση του γεγονότος ότι με τις κυβερνήσεις που έχουμε και την κουλτούρα του παραγοντισμού που υπάρχει σε όλο το κράτος και χαρακτηρίζει τη λειτουργία του ΥΠΑΙΘ οποιαδήποτε αξιολόγηση των εκπαιδευτικών αυτή τη στιγμή, αφενός, θα μπορούσε να οδηγήσει σε μεγάλες εντάσεις με την εκπαιδευτική κοινότητα που κατασκευοφανείται ασταμάτητα, ενώ κυρίως είναι αναμενόμενο να προωθήσει αποκλειστικά τα παιδιά της εξουσίας, όπως γινόταν πάντα με τις κυβερνήσεις Ν.Δ. και ΠΑΣΟΚ που κυβέρνησαν επί δεκαετίες, αλλά και με την κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ.
3. Λόγω ατελούς διοικητικού και εργασιακού πλαισίου μπορεί πράγματι να υπάρξουν στην εκπαίδευση περιπτώσεις ατόμων ακατάλληλων για το ευαίσθητο έργο που καλούνται να προσφέρουν, παρόλο που διαθέτουν τα απαιτούμενα τυπικά προσόντα. Για την εξέταση μεμονωμένων περιπτώσεων εκπαιδευτικών που κρίνονται ακατάλληλοι για το ευαίσθητο έργο τους προτείνεται να συσταθεί από το ΔΙΑΣΚΕΠ ειδικό θεσμικό πλαίσιο, που θα ενισχύσει το ήδη υπάρχον, θωρακίζοντας το από κάθε είδους παρεκτροπές και ελλείψεις και οργανώνοντας τους τρόπους μετακίνησης όσων κριθούν ακατάλληλοι για την μάχιμη εκπαίδευση σε άλλες θέσεις, όπου μπορούν να προσφέρουν χωρίς τον κίνδυνο να επιβαρύνουν με δυσλειτουργικές συμπεριφορές το σχολικό περιβάλλον.
4. Θέλουμε ως κοινωνία της γνώσης να αφήσουμε πίσω την αποστήθιση και να αποποινικοποιήσουμε το λάθος. Ας καταργήσουμε τους βαθμούς στο σχολείο και να τους υποκαταστήσουμε με ένα σύστημα αναφοράς, που θα έχει νόημα για το δάσκαλο, τον μαθητή και την οικογένεια. Προωθούμε τη διαμορφωτική και περιγραφική αξιολόγηση των μαθητών, ώστε να είναι επικτή η απεικόνιση της πορείας τους σε όσο το δυνατόν περισσότερες διαστάσεις της προσωπικότητάς τους.
5. Στη συντριπτική της πλειονότητα η ελληνική κοινωνία που έχει υποφέρει βαθιά από φαινόμενα παραγοντισμού, οικογενειοκρατίας και ευνοιοκρατίας θεωρεί τις πανελλήνιες εξετάσεις τη μόνη αντικειμενική αξιολόγηση που υπάρχει. Μέλημά μας είναι να διαφυλάξουμε οποιοδήποτε σύστημα προτείνεται όπως αυτά που αντλούν την έμπνευσή τους από το σύστημα του GCSE ή του SAT ώστε να περιβληθούν με την εμπιστοσύνη που έχουν σήμερα οι πανελλήνιες.
6. Δεν επιθυμούμε καμία ειδική κατηγορία υποψηφίων πέρα εκείνων που αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα υγείας. Γενικότερα ζητάμε να

καταργηθεί κάθε πλάγιος τρόπος εισόδου στα ΑΕΙ. Οι ειδικές μαθησιακές δυσκολίες μπορούν να αντιμετωπιστούν ανάλογα στις εξετάσεις τύπου GCSE ή SAT, με τρόπους που θα αποφασίσουν επιστήμονες και εκπαιδευτικοί της Ειδικής Αγωγής.

7. Το δημόσιο σχολείο θα πρέπει να δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές όλων των βαθμίδων να μαθαίνουν καλά τουλάχιστον δύο ξένες γλώσσες. Αυτό σημαίνει αναγκαστικά επαρκές πρόγραμμα ωρών για όλες τις διδασκόμενες ξένες γλώσσες. Συμπληρωματικά, θα πρέπει να δίνει το δικαίωμα δωρεάν συμμετοχής όλων των μαθητών στις εξετάσεις πιστοποίησης για το Κρατικό Πιστοποιητικό Γλωσσομάθειας.
8. Πέρα από το δικαίωμα δωρεάν εξέτασης για την απόκτηση Κρατικού Πιστοποιητικού Γλωσσομάθειας, ήδη από το δημοτικό, θα πρέπει στους μαθητές των μουσικών σχολείων να χορηγείται δίπλωμα αρμονίας στην Γ Λυκείου δεδομένου ότι το μάθημα της αρμονίας είναι εξεταζόμενο μάθημα για την εισαγωγή στο Μουσικό Πανεπιστήμιο και το επίπεδο που μπορεί να παρέχουν ειδικά τα Μουσικά Σχολεία είναι επαρκές.

Αντισταθμιστική αγωγή – Ειδική αγωγή – Ειδικά σχολεία

1. Δίνουμε ιδιαίτερη σημασία στην αντισταθμιστική εκπαίδευση με στόχο την ένταξη και επανένταξη μαθητών στη διαδικασία μάθησης, τη μείωση της μαθητικής διαρροής, την επιτυχή ολοκλήρωση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και την αύξηση των ποσοστών πρόσβασης στη δεύτερη βαθμίδα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Στηρίζουμε κάθε θεσμική δυνατότητα προς αυτή την κατεύθυνση, όπως είναι η ενισχυτική διδασκαλία, η πρόσθετη διδακτική στήριξη, η κατ' ιδίαν διδασκαλία σε ασθενείς και κρατούμενους και η διδασκαλία στα τμήματα δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που λειτουργούν στο πλαίσιο οργανισμών θεραπείας, Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας και Ειδικών Καταστημάτων Κράτησης Νέων. Προτείνουμε τη θεσμοθέτηση μίας Τάξης Ένταξης, δηλαδή την ύπαρξη ενός εκπαιδευτικού Ειδικής Αγωγής για κάθε 60-100 μαθητές σε όλη τη βασική Εκπαίδευση με σκοπό την έγκαιρη και αποτελεσματική αντιμετώπιση μαθησιακών δυσκολιών εντός της σχολικής μονάδας.
2. Πιστεύουμε ότι πρέπει να υπάρχει στήριξη των ΑμεΑ και των παιδιών με ειδικές μαθησιακές ανάγκες έτσι ώστε να μπορούν να εντάσσονται αρμονικά στο σχολικό περιβάλλον. Θέλουμε πραγματική ένταξη των ΑμεΑ στα σχολεία και τα Πανεπιστήμιά μας. Θέλουμε κτίρια και σχολές προσπελάσιμες από τα ΑμεΑ.
3. Τα άτομα που έχουν ζητήματα δυσλεξίας και μαθησιακών δυσκολιών δεν καταφέρνουν να ξεδιπλώσουν όλο το δυναμικό τους, ενώ συχνά μέσα στο σχολείο περιθωριοποιούνται καθώς δεν τους δίνεται ο κατάλληλος τρόπος να αντιληφθούν πράγματα που δυσκολεύονται να καταλάβουν

ή να απομνημονεύσουν. Για ένα σχολείο συμπερίληψης θα πρέπει η διδασκαλία στις τάξεις να προσαρμοστεί και στο δικό τους τρόπο μάθησης και λειτουργίας.

4. Πρέπει να προβλέψουμε ικανά σε αριθμό και πυκνότητα επιστημονικά κέντρα για δωρεάν ψυχολογική και θεραπευτική στήριξη για παιδιά και οικογένειες, αλλά και για στήριξη και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών.
5. Το σχολείο χρειάζεται ειδικό παιδαγωγικό υλικό και προσαρμοσμένη διδασκαλία σε μικρές ομάδες για τα παιδιά της τάξης ένταξης, τις τάξεις υποδοχής και τα παιδιά με μαθησιακές και ειδικές ανάγκες.

Εκπαίδευση προσφύγων

1. Ιδιαίτερη μέριμνα οφείλουμε να δείξουμε και στα προσφυγόπουλα που προσπαθούν να ξεκινήσουν μια νέα ζωή στην Ελλάδα. Οφείλουμε να αναγνωρίσουμε τις ιδιαίτερες ανάγκες τους και τις ανάγκες των οικογενειών τους, να τους εντάξουμε μέσα στις τάξεις και τις γειτονιές μας με κάθε δυνατό τρόπο. Υπάρχουν πολλές προσπάθειες που έχουν γίνει μέχρι σήμερα και αρκετές από αυτές μπορούν να αποτελέσουν καλές πρακτικές.
2. Προτείνουμε την ίδρυση και λειτουργία επαρκών σχολικών μονάδων Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης για κάθε βαθμίδα (Α/θμιας και Β/θμιας).

Φροντιστήρια

1. Σε ένα υγιές εκπαιδευτικό σύστημα το σύνολο της εκπαίδευσης πρέπει να καλύπτεται από το δωρεάν δημόσιο σύστημα. Η μεγάλη ανάπτυξη της φροντιστηριακής εκπαίδευσης είναι στοιχείο σοβαρής παθολογίας και έχει υπέρμετρο κόστος για τις οικογένειες και τα παιδιά. Είναι σαφές ότι τα σημαντικά ελλείμματα της δημόσιας εκπαίδευσης ωθούν τους ανθρώπους στα φροντιστήρια. Οφείλουμε, ωστόσο, σεβασμό στους φροντιστηριακούς εκπαιδευτικούς και στην πράξη έχουμε να διδαχθούμε και από τα δύο μέρη ανταλλάσσοντας γνώσεις και απόψεις με τους χιλιάδες εκπαιδευτικούς της φροντιστηριακής παιδείας.
2. Τα φροντιστήρια και όλες οι Δομές Ιδιωτικής Εκπαίδευσης θα πρέπει να λειτουργούν με βάση ένα σαφές νομικό πλαίσιο, που θα διασφαλίζει την παρεχόμενη ποιότητα εκπαίδευσης και τα δικαιώματα των εργαζομένων σε αυτές τις δομές.
3. Προτείνουμε για το θέμα των ιδιαίτερων μαθημάτων την κατάρτιση μητρώου εκπαιδευτικών που θα διασφαλίζει τα τυπικά προσόντα όσων παρέχουν ιδιαίτερα μαθήματα και οι οποίοι οφείλουν να υπόκεινται στις ανάλογες φορολογικές και ασφαλιστικές υποχρεώσεις.

Καλλιτεχνική εκπαίδευση

1. Ενισχύουμε τα «θεματικά» σχολεία (μουσικά, καλλιτεχνικά, αθλητικά). Διευκολύνουμε τη μετάβαση από την Α/θμια στα «θεματικά» Γυμνάσια/Λύκεια για όσους μαθητές το επιθυμούν.
2. Δίνουμε στα παιδιά σε όλα τα σχολεία τη δυνατότητα εξειδικευμένης καλλιτεχνικής εκπαίδευσης με ειδικές παιδαγωγικές μεθόδους.
3. Θέλουμε να αναβαθμιστεί η αισθητική αγωγή περιλαμβάνοντας όλες τις τέχνες, με έμφαση στη δημιουργικότητα και στη γνωριμία με τις διάφορες καλλιτεχνικές εκφάνσεις. Θέλουμε τα σχολεία να υπολοποιούν συχνές καλλιτεχνικές δράσεις και να αξιοποιηθούν οι τέχνες ως υποστηρικτικό εκπαιδευτικό εργαλείο.

Επαγγελματική εκπαίδευση, Επάγγελμα και Εργασία

1. Η αγορά εργασίας αλλάζει με ασύλληπτους ρυθμούς ανατρέποντας όλα όσα γνωρίζαμε για την εργασία και τη σύνδεσή της με τις σπουδές και την καριέρα. Τι θα σημαίνει εργασία και επάγγελμα μετά την πανδημία; Θα υπάρχει τρόπος ο απόφοιτος της υποχρεωτικής εκπαίδευσης να αναζητήσει εύριο εργασία; Οφείλουμε να διερευνήσουμε σοβαρά τον τρόπο με τον οποίο συνδέονται στην πράξη οι σπουδές με την αγορά εργασίας. Να μετρήσουμε το βαθμό σύνδεσής τους και να αποκτήσουμε θέσεις πάνω σε διαρκή αιτήματα όπως π.χ. τα ζητήματα των επαγγελματικών δικαιωμάτων.
2. Είναι χρέος μας να στηρίξουμε πραγματικά το κύρος των τεχνικών επαγγελμάτων. Να υπερασπιστούμε ενεργά και ως κοινωνία τη δουλειά του κάθε επαγγελματία, του κάθε εργάτη και τεχνίτη.
3. Επιθυμούμε να αναβαθμιστεί η δημόσια επαγγελματική εκπαίδευση και να αποκατασταθεί το κύρος των αποφοίτων, έτσι ώστε οι κοινωνίες μας να έχουν τους επαγγελματίες που χρειάζονται. Στο ίδιο πλαίσιο του Ενιαίου Πολυκλαδικού Λυκείου, που προτείνουμε και το οποίο έχει ήδη δοκιμαστεί στο παρελθόν, προτείνουμε ορισμένα πειραματικά ΕΠΛ, όπου θα δοκιμαστούν νέες μέθοδοι επαγγελματικής Β/θμιας εκπαίδευσης, πριν να γενικευτεί η οποιαδήποτε μεταρρύθμιση.
4. Ας πάψουμε να κάνουμε ότι πιστεύουμε ακόμα πως οι σπουδές φέρνουν κοινωνική και επαγγελματική επιτυχία. Και ακόμα λιγότερο προσωπική ευτυχία ή κοινωνική ευημερία. Ας στηρίξουμε δυναμικά την ανάγκη της κοινωνίας για μόρφωση και πολιτεότητα και ας κάνουμε τις κοινότητές μας υποδείγματα ενσυνείδητων και υπεύθυνων πολιτών.

Μαθητές

1. Φέρνουμε στο σχολείο τις ιστορίες των παιδιών και τα μαθαίνουμε να συνδέονται μεταξύ τους, με τον τόπο τους, με τις επιθυμίες και τα συναισθήματά τους.
2. Κάνουμε τα σχολεία μας χώρους δημοκρατίας και αλληλεγγύης και καθοδηγούμε τους μαθητές να εκφράζουν τις απόψεις τους, να ακούν τις απόψεις των άλλων και να συναποφασίζουν.
3. Στηρίζουμε τις μαθητοκεντρικές, συνεργατικές τάξεις.
4. Αποποινικοποιούμε το λάθος.
5. Καταργούμε τη βαθμολογία και υιοθετούμε εναλλακτικούς τρόπους αναφοράς της εξέλιξης των μαθητών.
6. Προτείνουμε την προαγωγή των παιδιών από τάξη σε τάξη χωρίς προαγωγικές εξετάσεις και αποσυνδέουμε την Γ/θμια εκπαίδευση από το σχολείο, ώστε το σχολείο να είναι μεν η γέφυρα με την κοινωνία και το επάγγελμα, αλλά όχι αναγκαστικά με το Πανεπιστήμιο.
7. Δεν φορτώνουμε τα παιδιά με εργασίες για το σπίτι.
8. Ζητάμε ολοήμερο σχολείο για όλη την υποχρεωτική εκπαίδευση.
9. Δημιουργούμε σχολικές τραπεζαρίες για σίτιση των παιδιών σε όλα τα σχολεία όλων των βαθμίδων. Φροντίζουμε έτσι για την υγεία των παιδιών και για την εκπαίδευσή τους στη σωστή διατροφή.

Εκπαιδευτικοί

1. Ζούμε μία βιοπολιτική άσκηση εξουσίας, που καθιστά τους εκπαιδευτικούς υποτελείς και αναλώσιμους, εξαφανίζει τη νέα γενιά επιστημόνων σπρώχνοντάς τους στο εξωτερικό και αποδυναμώνει την Ελλάδα οικονομικά, κοινωνικά, πολιτισμικά. Στην Ελλάδα μένουν όσοι δέχονται υποβάθμιση της εργασίας τους, εξαντλητικά ωράρια και ασθετικές αποδοχές. Η εκπαιδευτική πολιτική που στηρίζεται σε αναπληρωτές, ωρομίσθιους και ορισμένου χρόνου εκπαιδευτικούς είναι πληγή για το σχολείο και τα παιδιά μας.
2. Τα προγράμματα βασικών σπουδών των εκπαιδευτικών οφείλουν να τους εξοικειώνουν με ερευνητικές, ομαδοσυνεργατικές και βιωματικές πρακτικές, που θα χρειαστεί οι ίδιοι να εφαρμόσουν στις τάξεις τους. Πρέπει να τελειώνουμε με τον παραδοσιακό μαζικό τρόπο της μετωπικής «παράδοσης». Προτείνουμε την πολύπλευρη επαγγελματική και ακαδημαϊκή στήριξη των εκπαιδευτικών όλων των βαθμίδων με ταυτόχρονη απαίτηση για ένα υψηλό επίπεδο απόδοσής τους.
3. Ενθαρρύνουμε και στηρίζουμε οικονομικά τους εκπαιδευτικούς ώστε να αποκτήσουν μεταπτυχιακούς τίτλους, να συμμετέχουν σε επιμορφώσεις,

σεμινάρια και σε επιστημονικά συνέδρια που αφορούν τις εξελίξεις στην επιστήμη τους, καθώς και τις εξελίξεις στη διδακτική και την παιδαγωγική σε συνεργασία με Πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα. Θεσμοθετούμε και ενθαρρύνουμε τις εκπαιδευτικές άδειες.

4. Απαιτούμε δίκαιη και ισότιμη μεταχείριση για όλους τους εκπαιδευτικούς μόνιμους και μη. Σήμερα, υπάρχουν εκπαιδευτικοί που μετακινούνται ανάμεσα σε πολυάριθμες μονάδες σε βάρος της παιδαγωγικής συνοχής και της επικοινωνίας με μαθητές και συλλόγους. Εμείς θέλουμε οι εκπαιδευτικοί να συνδέονται λειτουργικά με το επαγγελματικό/σχολικό περιβάλλον. Ζητάμε οργανικές θέσεις για όλα τα μαθήματα ειδικότητων, ώστε οι εκπαιδευτικοί να μην αφήνουν το έργο τους ημιτελές σε βάρος των ίδιων και των μαθητών τους.
5. Ζητάμε να έχουμε ικανοποιημένους και όχι εξουθενωμένους δασκάλους. Επιμορφώνουμε τους εκπαιδευτικούς με βάση τις πραγματικές τους ανάγκες και με τον τρόπο που αυτοί κρίνουν αποτελεσματικό. Δίνουμε δυνατότητα για συνεργατική επιμόρφωση και αυτομόρφωση. Γι' αυτό θα πρέπει να τους παρέχουμε τα υλικά μέσα, εξοπλισμό, εποπτικό υλικό και πρόσβαση σε βιβλιοθήκες.
6. Για τη διαρκή επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε διάφορους τομείς προτείνουμε να γίνεται εκτενής χρήση της αλληλοδιδασκαλίας. Το πρόσφατο παράδειγμα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης έδειξε ότι αυθόρμητα και εντελώς ισότιμα δημιουργήθηκαν ομάδες προώθησης υλικού και στήριξης για την εξ αποστάσεως στα κοινωνικά μέσα. Αυτή η τεράστια δεξαμενή γνώσης που είναι οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί δεν πρέπει να πηγαίνει χαμένη και οι εκπαιδευτικοί να επιμορφώνονται σε βαρετές μετωπικές διαλέξεις.
7. Για λόγους ισότητας και δικαιοσύνης εξαλείφουμε πλήρως κάθε κατηγοριοποίηση εκπαιδευτικών σε διαφορετικές κατηγορίες και κύρος. Δεν υπάρχουν δευτερεύοντες ρόλοι στην τάξη. Οι μαθητές και οι δάσκαλοι τους έχουν όλοι δικαίωμα σε πρωτεύουσα θέση ο καθένας με τη δική του προσωπικότητα και τη δική του δυνατότητα προσφοράς.
8. Εντάσσουμε ισότιμα τους δασκάλους και τους καθηγητές ΑμεΑ στην Α/θμια και τη Β/θμια εκπαίδευση. Καταργούμε την υποχρέωση της αρτιμέλειας για τους εκπαιδευτικούς Α/θμιας και Β/θμιας. Αυτό θα μας βοηθήσει να ανοίξουμε πραγματικά τα σχολεία μας στα ΑμεΑ και να φέρουμε σε επαφή όλη την εκπαιδευτική κοινότητα με την ύπαρξη και τις ανάγκες των ΑμεΑ.
9. Οι τάξεις υποδοχής δεν θα πρέπει να αποκλείουν τους εκπαιδευτικούς ξένης γλώσσας που εκ των πραγμάτων γνωρίζουν καλύτερα από οποιαδήποτε άλλη ειδικότητα τις ανάγκες της εκμάθησης δεύτερης γλώσσας.
10. Αναζητούμε τον πιο πρόσφορο τρόπο μέσα από τη συναίνεση και την

αποδοχή για να συμφιλώσουμε τους εκπαιδευτικούς με το καινούργιο ειδικά μετά τη σημερινή κρίση. Κατανοούμε τη δυσκολία και τη δυσπιστία τους στη νέα δυστοπία, αλλά χωρίς δάσκαλο δεν μπορεί να υπάρξει εκπαίδευση.

7. Θεωρούμε ότι οι ερευνητές διδακτορικοί φοιτητές και μεταδιδάκτορες δικαιούνται δίκαιες και διαφανείς διαδικασίες επιλογής σε ερευνητικές θέσεις οι οποίες θα είναι πραγματικές θέσεις εργασίας και θα καλύπτονται 100% από τον τακτικό προϋπολογισμό.

Εργασιακά δικαιώματα δημόσιων/ιδιωτικών εκπαιδευτικών και Ερευνητών

1. Οι εκπαιδευτικοί ειδικά και λόγω πληθωριστικής παραγωγής από τα Πανεπιστήμια/συντεχνίες μπαίνουν σε μία μάζα άνεργων, νεόπτωχων σε μόνιμο καθεστώς στέρξης και διαρκή αναμονή. Υπάρχει ανάγκη για απόλυτη υπεράσπιση του ανθρώπινου δυναμικού, μέσα από τη διατήρηση όλων των θέσεων εργασίας, της αύξησής του και της κατάρτησης των ευέλικτων μορφών εργασίας με τη μετατροπή των ευέλικτων θέσεων σε οργανικές, μεταξύ άλλων και ως αγώνας κατά της νεοφιλελεύθερης βαρβαρότητας.
2. Στηρίζουμε τη σταθερή εργασία και ζητάμε αξιοπρεπείς μισθούς για τους εκπαιδευτικούς. Δεν δημιουργούμε αποκλεισμούς και στεγανά που κουβαλούν οι εργαζόμενοι σε όλη την επαγγελματική ζωή τους. Εξασφαλίζουμε ισονομία στις εργασιακές συνθήκες όλων των εκπαιδευτικών. Ζητάμε δίκαιη και ισότιμη μεταχείριση για όλους. Χρειαζόμαστε ικανοποιημένους δασκάλους που θα πασχίζουν πάντα για το καλύτερο.
3. Ήρθε η ώρα να καταργηθούν οι αναπληρωτές, που το σύστημα υποχρεώνει σε άθλιες εργασιακές συνθήκες συμπαρασύροντας προς τα κάτω τα εργασιακά δεδομένα για όλους. Φροντίζουμε ώστε οι εργαζόμενοι που καλύπτουν πάγιες ανάγκες να αποκτήσουν μόνιμη σχέση εργασίας και ο θεσμός των αναπληρωτών να περιοριστεί μόνο στην κάλυψη έκτακτων αναγκών που προκύπτουν κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους.
4. Φροντίζουμε για την ισότιμη ένταξη των δασκάλων και των καθηγητών ΑμεΑ με την κατάλληλη υποστήριξη από ειδικό προσωπικό στην Α/θμια και τη Β/θμια εκπαίδευση. Αυτό θα μας βοηθήσει να ανοίξουμε πραγματικά τα σχολεία μας στα ΑμεΑ και να φέρουμε σε επαφή όλη την εκπαιδευτική κοινότητα με την ύπαρξη και τις ανάγκες των ΑμεΑ.
5. Πρέπει να υπάρξουν σταθερές συνθήκες εργασίας και νομικό καθεστώς που θα βάλουν τέλος στις παραβιάσεις των ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων που απολύουν και επαναπροσλαμβάνουν τους εκπαιδευτικούς με στόχο τη μείωση των εργοδοτικών εισφορών. Υποχρεωτικές ΣΣΕ για τους ιδιωτικούς εκπαιδευτικούς και τους εκπαιδευτικούς των φροντιστηρίων.
6. Θεωρούμε σημαντική την προστασία του εκπαιδευτικού συνδικαλισμού και θα εργαστούμε για την βαθύτερη δημοκρατία και δίκαιη εκπροσώπηση όλων των εκπαιδευτικών χωρίς κομματικές ταυτότητες.

ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Το ΜέΡΑ25 δεν εστιάζει στον «επίσημο» Πολιτισμό, αλλά σε όλα τα πολιτιστικά έργα επαγγελματιών, ερασιτεχνών και περιθωριακών καλλιτεχνών και κοινωνικών κινημάτων, που συνήθως παραβλέπονται και υποτιμούνται.

Ενάντια στην κατεστημένη άποψη ότι ο Πολιτισμός είναι «βιομηχανία», το ΜέΡΑ25 θεωρεί ότι το πολιτιστικό έργο δεν μπορεί να ιδωθεί μέσα από το πρίσμα της αγοράς εργασίας ή του εμπορεύματος και στηρίζει την ελευθερία του αδέσμευτου δημιουργού. Το ΜέΡΑ25 αναγνωρίζει τον οικουμενικό χαρακτήρα του Ελληνικού Πολιτισμού, χωρίς να παραμελεί τον θεμελιώδη ρόλο του στη διαμόρφωση της ελληνικής ταυτότητας.

Στην εποχή της ιδιωτικοποίησης των πάντων, το ΜέΡΑ25 πιστεύει στην ενίσχυση των δημόσιων πόρων για τη διασφάλιση χώρου δημιουργίας έργων Πολιτισμού, αλλά και στην απεμπλοκή των κομμάτων και των οργανωμένων συμφερόντων από αυτόν. Ταυτόχρονα, αναρωτιόμαστε σε ποιον Πολιτισμό θα βρεθούμε μετά την πανδημία, μετά την καταστροφή των μικρών δημιουργών και της μονοπώλησης του Πολιτισμού από την παρασιτική Ολιγαρχία.

Μία συγκροτημένη Πολιτιστική Πολιτική είναι θεμελιώδης για το ΜέΡΑ25 και αποτελεί διαφοροποιό στοιχείο της φυσιογνωμίας ενός κόμματος που αντιστέκεται στη χρεοδουλοπαροικία.

1. Ιδεολογική/πολιτική στάση του ΜέΡΑ25 απέναντι στον Πολιτισμό

- Το ΜέΡΑ25 δεν θεωρεί τον Πολιτισμό βιομηχανία, αλλά αναφαίρετο κοινό αγαθό.
- Το ΜέΡΑ25 τονίζει την ανάγκη για ένα ολοκληρωμένο σχέδιο για τον Πολιτισμό που θα υπογραμμίζει την αναγκαιότητα της Τέχνης και τη σημασία του ρόλου του καλλιτέχνη στη σύγχρονη κοινωνία, τη στιγμή που μία σαφώς εκπεφρασμένη πολιτική για τον Πολιτισμό στην Ελλάδα και στο εξωτερικό απουσιάζει παντελώς και άρρητα υποκαθίσταται από κινήσεις υποτέλειας στους ιδιώτες της παγκοσμιοποιημένης Ολιγαρχίας.
- Το ΜέΡΑ25 θεωρεί ότι οφείλει να διασφαλίσει αξιοπρεπή ζωή σε όλους τους καλλιτέχνες, Έλληνες, αλλά και ανέστιους πρόσφυγες καλλιτέχνες που έχουν βρει καταφύγιο στην Ελλάδα.
- Το ΜέΡΑ25 αντιστέκεται στην ιδιωτικοποίηση και τη χρηματιστικοποίηση της καλλιτεχνικής παιδείας και αναδεικνύει τη θεμελιώδη ουσία των Τεχνών.
- Το ΜέΡΑ25 θεωρεί ότι η Τέχνη σε καιρούς κρίσης όχι μόνο δεν είναι περιττή, αλλά ουσιαστική και ζωτική.

- Το ΜέΡΑ25 τονίζει τον οικουμενικό χαρακτήρα του ελληνικού Πολιτισμού. Ο ελληνικός Πολιτισμός δεν ανήκει στους Έλληνες ούτε αποτελεί προϊόν που μπορεί να μεταβιβαστεί στους ξένους νεοάποικους της χρεωκοπημένης Ελλάδας.
- Η αντίληψη του ΜέΡΑ25 για τον Πολιτισμό δεν είναι μητροπολιτική, αλλά επιθυμεί να συμπεριλάβει όλες τις περιφέρειες.
- Το ΜέΡΑ25 δεν εστιάζει μόνο στον «υψηλό» Πολιτισμό, αλλά σε ολόκληρο το φάσμα των πολιτιστικών έργων «ερασιτεχνών» καλλιτεχνών και κοινωνικών κινημάτων, καθώς στη λαϊκή και παραδοσιακή πολιτιστική κληρονομιά σε επίπεδο υλικού και άυλου Πολιτισμού. Στηρίζει και προωθεί τη συντήρηση και τη διάδοση όλων.
- Είναι ανοικτό στις εναλλακτικές μορφές Τέχνης όπως η Τέχνη του δρόμου, η μουσική του δρόμου, το γκράφιτι, χάπενινγκς.
- Επιθυμεί να στηρίξει την πρωτοπορία και το πείραμα στην Τέχνη, τα οποία η κοινωνία μας περιφρονεί, δεδομένου ότι ο κώδικας αξιών της συνδέει τα πάντα με την παραγωγή χρήματος.
- Το ΜέΡΑ25 τονίζει τον κοινοτικό χαρακτήρα όλων των Τεχνών και αντιστέκεται στην αντίληψη που θέλει τα πάντα στα χέρια ιδιωτών και ιδιωτικών Πολιτιστικών Οργανισμών καθώς και τη μετατροπή των Μουσείων σε στιδήποτε πέρα από δημόσια περιουσία.

2. Πολιτισμός και Άτομα με Αναπηρίες (ΑμεΑ)

- Το ΜέΡΑ25 στηρίζει έμπρακτα τους συμπολίτες μας με αναπηρίες και θεωρεί ότι πρέπει όλες οι παραστάσεις και τα πολιτιστικά γεγονότα να έχουν πρόσβαση για ΑμεΑ.
- Να ευνοούν τη συμμετοχή ΑμεΑ στα καλλιτεχνικά δρώμενα.
- Να υπάρχει ειδική μέριμνα για χρήση νοηματικής γλώσσα, γραφής braille, ταυτόχρονης μετάφρασης σε ειδικές γλώσσες, ώστε τα καλλιτεχνικά δρώμενα να μην αποκλείουν κατηγορίες συμπολιτών μας.

3. Στήριξη της Τέχνης από την Πολιτεία σε επίπεδο υποστήριξης προς νέους -και μη- καλλιτέχνες για να δημιουργήσουν και σε επίπεδο προνοιακής πολιτικής

- Το ΜέΡΑ25 θέλει να εξασφαλίσει εργασιακά δικαιώματα και αξιοπρεπή διαβίωση σε όλους τους Έλληνες ή ανέστιους πρόσφυγες καλλιτέχνες.
- Το ΜέΡΑ25 ζητά σε συνθήκες επιδημίας, φυσικών καταστροφών, πολέμου

και βαθιάς οικονομικής κρίσης επιδοματική πολιτική προς όλους τους καλλιτέχνες με όρους διαφάνειας και όχι όρους εξυπηρέτησης ημετέρων.

- Το ΜέΡΑ25 θεωρεί ότι μέρος από τον εορτασμό των 200 ετών του 1821 πρέπει να διατεθεί στους φτωχοποιημένους εργάτες της Τέχνης, που υποφέρουν διπλά λόγω της πανδημίας.
- Το ΜέΡΑ25 απαιτεί την επίσημη καταγραφή όλου του σώματος των καλλιτεχνών από το κράτος μέσα από Σωματεία και Εφορίες. Τώρα που δημιουργήθηκε ένα προηγούμενο καταγραφής και επιδοματικής πολιτικής θα μπορούσε να συνεχιστεί.
- Η Τέχνη είναι επάγγελμα και, δυστυχώς, ο καλλιτέχνης δεν μπορεί να βιοπορίζεται αποκλειστικά με πράγματα της αρεσκείας του. Ο καλλιτέχνης δεν πρέπει να είναι ούτε δημόσιος υπάλληλος ούτε άπορος. Χρειάζεται μία κατάσταση η οποία θα του δημιουργεί κίνητρα για δημιουργία επιτρέποντάς του ταυτόχρονα να ζει με αξιοπρέπεια.
- Τα μέλη του ΜέΡΑ25 αναρωτιούνται μήπως μετά την πανδημία και την παρατεταμένη κρίση έφτασε η στιγμή του Παγκόσμιου Εγγυημένου Εισοδήματος για όλους και μεταξύ αυτών και για τους καλλιτέχνες.
- Το ΜέΡΑ25 προτείνει το 4% του τζίρου που γίνεται από τα μαγαζιά Facebook, Amazon, Netflix, Google και Spotify (FANGS) στην Ελλάδα να πηγαίνει στους ανθρώπους που παράγουν Πολιτισμό.
- Το ΜέΡΑ25 θα επιθυμούσε να δημιουργηθούν θεσμοί για τη φιλοξενία καλλιτεχνών όπως υπήρξε στο παρελθόν η Villa Medici. Κάτι όπως οι σταθμοί της ΑΣΚΤ σε μεγαλύτερη έκταση.
- Δημιουργία πολιτιστικών πάρκων είτε στην Αθήνα στην περιοχή της Κυψέλης, των Εξαρχείων, της Αδριανού ή εν ολίγοις χώρων που να βρίσκονται κοντά σε κεντρικά μουσεία και ιστορικούς χώρους, όπου οι καλλιτέχνες θα μπορούν να στεγάζονται και να μελετούν.
- Διαφάνεια στην κατανομή/διανομή κονδυλίων που δίνονται στο εσωτερικό και στο εξωτερικό για πολιτιστικές δράσεις και εκδηλώσεις, με τον ίδιο τρόπο με τον οποίο διατίθενται τα κονδύλια στα ΑΕΙ.

4. Θέματα εκπαίδευσης στις Τέχνες και τον Πολιτισμό

- Το ΜέΡΑ25 εστιάζει στην παραδοσιακή πολιτιστική κληρονομιά σε όλους τους τομείς όπως η αρχιτεκτονική, η οικοδομική, η κεραμική, η γαστρονομία κ.ά. Στηρίζει τη συντήρηση των παραδοσιακών τεχνών και της οικτεχνίας, τη διάδοση όλων, κυρίως δε αυτών που εξαφανίζονται με τον χρόνο και έχουν πολλαπλές επιδράσεις στο περιβάλλον (π.χ. ξερολιθιές, παραδοσιακή αρχιτεκτονική, κ.ά.) μέσα από σεμινάρια και μαθήματα προς νέους Έλληνες

και ξένους που θέλουν να διασώσουν αυτήν την ανθρώπινη γνώση.

- Το γεγονός ότι οι μουσικές σχολές και οι σχολές υποκριτικής ανήκουν στο Υπουργείο Πολιτισμού και όχι στο Παιδείας τις θέτει άμεσα εκτός τυπικού εκπαιδευτικού περιβάλλοντος. Από την άλλη μεριά, η μετακίνηση των Τεχνών στο Υπουργείο Παιδείας δημιουργεί προβλήματα, γιατί αρχίζουν να απαιτούνται τυπικά προσόντα, όπως π.χ. διδακτορικά διπλώματα για τους διδάσκοντες. Και αυτό με τα διδακτορικά είναι ένα αγγλοσαξονικού τύπου μόρφωμα πυραμιδικής μόρφωσης, που κάθε φορά πρέπει κάποιος να έχει και ένα παραπάνω τυπικό προσόν για να μπορεί να διδάξει. Με αυτό τον τρόπο δημιουργείται ένας απίστευτος πληθωρισμός πτυχιών που καθόλου βέβαιο δεν είναι ότι εγγυάται ποιότητα στην εκπαίδευση.
- Το ΜέΡΑ25 θεωρεί ότι ένα Καλλιτεχνικό Πανεπιστήμιο θα μπορούσε να μπει στην ομπρέλα ενός Πανεπιστημίου χωρίς πανελλήνιες. Θα μπορούσαν να υπάρχουν δύο τέτοια Καλλιτεχνικά Πανεπιστήμια, ένα στον βορρά και ένα στον νότο.

5. Ανάδειξη και συντήρηση των παραδοσιακών κατασκευών και μνημείων (παραδοσιακοί οικισμοί, κτίρια, μνημεία και τεχνικά έργα)

- Μεγάλο μέρος της πολιτιστικής κληρονομιάς της χώρας αφορά κτίρια και άλλες τεχνικές κατασκευές, τόσο του μακρινού παρελθόντος (αρχαία πολιτιστική κληρονομιά) όσο και του νεότερου (παραδοσιακοί οικισμοί). Προτείνουμε τη φροντίδα, συντήρηση και αξιοποίησή τους με ειδικά προγράμματα προστασίας, αξιοποίησης με αυστηρή διατήρηση της μορφής και λειτουργικότητάς τους και πιθανά επανάχρησης με παράλληλη νομοθέτηση ειδικών όρων προστασίας, με γνώμονα πάντα το δημόσιο και κοινό συμφέρον. Η ανάδειξη των κτιρίων αφορά τόσο τις μητροπολιτικές πόλεις, όσο και την επαρχία, εξίσου.
- Αξιοποίηση των δημόσιων κτιρίων που αυτή τη στιγμή παραμένουν άδεια και είναι παραμελημένα, πολλά δε εξ αυτών ανήκουν στο περιουσιολόγιο του Υπουργείου Πολιτισμού.

6. Εξωστρέφεια του ελληνικού Πολιτισμού, διεθνισμός και πολιτιστική διπλωματία

- Αυτή τη στιγμή λείπει παντελώς και η εσωτερική και η εξωτερική πολιτική για τον Πολιτισμό.
- Στην Ελλάδα δεν υπάρχει εξωτερική πολιτιστική πολιτική για την εξαγωγή

Ελλήνων καλλιτεχνών. Έγινε συζήτηση για πολιτιστική διπλωματία στο παρελθόν, αλλά ποτέ δεν δόθηκε συνέχεια. Ας σκεφτούμε πόσο σημαντική είναι η πολιτιστική διπλωματία για θεάματα ακροάματα που μπορούν να ταξιδέψουν και δεν εκφράζονται μέσα από τη γλώσσα.

- Το ΜέΡΑ25 δεν θεωρεί πολιτιστική διπλωματία την αποστολή έργων Πολιτισμού από την Ελλάδα στο εξωτερικό για 25+25 χρόνια όπως νομοθέτησε η παρούσα κυβέρνηση και την οποία θεωρεί πράξη υποτέλειας της χρεοδουλοπαροικίας προς τους νεοαποικιοκράτες.
- Θα πρέπει να τονωθούν οι ανταλλαγές σε επίπεδο σύγχρονης Τέχνης και σύγχρονου Πολιτισμού με το εξωτερικό. Να υπάρχουν κέντρα αντίστοιχα με το Γκαίτε, με το Γαλλικό Ινστιτούτο κλπ. Το ΜέΡΑ25 προτείνει τη δημιουργία παρόμοιου θεσμού που όμως θα ελέγχεται αυστηρά ώστε να μην είναι άμεσα ανοικτός στη διαφθορά.
- Το ΜέΡΑ25 προτείνει να γίνονται συναντήσεις καλλιτεχνικές ή σταθμοί καλλιτεχνικής και λαογραφικής ή ανθρωπολογικής μελέτης σε ιστορικές περιοχές ή σε περιοχές σταυροδρόμια όπως π.χ. στις Πρέσπες, στο Τριεθνές, κ.ά. Αυτό θα μπορούσε να τονώσει και τις περιοχές που είναι απόλυτα εγκαταλελειμμένες.
- Έμφαση θα πρέπει να δοθεί και στο κομμάτι της ψηφιοποίησης του ελληνικού αρχαίου και σύγχρονου Πολιτισμού σε συνθήκες διαφάνειας που προϋποθέτει επιστημονική και κοινωνική συναίνεση.

7. Θέματα σεβασμού του περιβάλλοντος, ενεργή πολιτειότητα, γενικά στοιχεία Πολιτισμού (κουλτούρα, συμπεριφορές, κ.ά.)

- Μέσα στον χώρο του Πολιτισμού το ΜέΡΑ25 εντάσσει και θέματα σεβασμού του περιβάλλοντος, φροντίδας για τον δημόσιο χώρο, σεβασμό της πολιτιστικής κληρονομιάς, της συμμετοχής στα κοινά, καθώς και θέματα εκπαίδευσης στον καθημερινό πολιτισμό, θέματα συμπεριφορών και υλικού πολιτισμού.

8. Πολιτισμός και περιθώριο

Το ΜέΡΑ25 θέλει να υποστηρίξει τη σχέση των ανθρώπων που έχουν περιθωριοποιηθεί για λόγους σωματικής ή ψυχικής υγείας, καθώς και για λόγους κοινωνικής περιθωριοποίησης, ώστε να έχουν μία γόνιμη και θεραπευτική σχέση με τον Πολιτισμό.

Το ΜέΡΑ25 εργάζεται ενεργά προς την κατεύθυνση της πάταξης του στίγματος.

ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΑ ΠΕΔΙΑ ΤΗΣ ΠΡΑΣΙΝΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΥΚΛΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Το ΜέΡΑ25 ασχολείται με τους πολύ σημαντικούς πυλώνες που σχετίζονται με τα απορρίμματα (κυκλική οικονομία) και την πράσινη ενέργεια. Μέσα από τις θέσεις του προβάλλει με ξεκάθαρο και αναλυτικό τρόπο το πώς θα γίνει η μετάβαση από τη σημερινή χαοτική κατάσταση σε συγκεκριμένες μεθόδους διαχείρισης.

Οι προτάσεις του ΜέΡΑ25:

1. Διαχείριση και αξιοποίηση στερεών αποβλήτων

Η Ελλάδα χρησιμοποιεί κυρίως την υγειονομική ταφή ως βασική μέθοδο διαχείρισης των οικιακών στερεών αποβλήτων. Οι κοινοτικές οδηγίες, αλλά και η ορθολογική διαχείριση των στερεών αποβλήτων, απαιτούν απευθείας εκτροπή των ανακυκλώσιμων υλικών και μετατροπή του ζυμώσιμου κλάσματος για παραγωγή ενέργειας ή/και κομπόστ. Η μείωση του ποσοστού υγειονομικής ταφής με την εισαγωγή νέων μεθόδων διαχείρισης αποβλήτων με υψηλότερη αξία (π.χ. ανακύκλωση, κομποστοποίηση) μπορούν να έχουν σημαντικά περιβαλλοντικά και οικονομικά οφέλη για τη χώρα. Η Ελλάδα μπορεί να αυξήσει το ποσοστό ανακύκλωσης και κομποστοποίησης, και να παράγει περισσότερη ενέργεια μέσω των αποβλήτων.

2. Αξιοποίηση βιομάζας και αποβλήτων

Ο σημερινός τεχνικός πολιτισμός έχει βασιστεί στη χρησιμοποίηση ορυκτών πόρων, όπως είναι το πετρέλαιο και ο γαιάνθρακας. Η ορατή πλέον μελλοντική τους εξάντληση, σε συνδυασμό με την παγκόσμια αλλαγή κλίματος λόγω του φαινομένου του θερμοκηπίου, κάνει επιτακτική ανάγκη την άμεση κατά το δυνατόν αντικατάσταση αυτών των πρώτων υλών με άλλες, ανανεώσιμες. Μεταξύ των ανανεώσιμων πόρων, η βιομάζα αποτελεί ίσως τον πλέον υποσχόμενο για να αποτελέσει τη βάση τόσο για την παραγωγή ενέργειας όσο και υλικών.

3. Διαχείριση υδατικών πόρων και υγρών αποβλήτων

Το νερό είναι απαραίτητο στοιχείο για τη ζωή και την ανθρώπινη δραστηριότητα. Αποτελεί βασικό κοινωνικό αγαθό και από τη φύση του πρέπει η διαχείριση του να έχει δημόσιο χαρακτήρα. Δεν είναι δυνατόν να επιτρέπεται η κερδοσκοπία με αφορμή την ανάγκη του πληθυσμού για επαρκές και καθαρό νερό. Απαιτείται κεντρικός και διατομεακός σχεδιασμός, δεδομένου ότι η διαχείριση υδατικών πόρων και υγρών αποβλήτων αφορά όχι μόνο το

περιβάλλον αλλά και την παραγωγική δραστηριότητα (γεωργία και βιομηχανία).

4. Εισαγωγή «καθαρών τεχνολογιών»

Με τις τεχνολογίες αυτές μπορούν να αντικατασταθούν πρώτες ύλες και διεργασίες με νέες που χαρακτηρίζονται από φιλικότητα προς το περιβάλλον.

5. Προώθηση Έξυπνων Δικτύων (smart grids)

Το νερό και η ενέργεια αποτελούν βασικές ανάγκες οιασδήποτε δραστηριότητας, από την απλή διαβίωση μέχρι την πιο σύνθετη παραγωγική δραστηριότητα. Η ορθολογική αξιοποίηση αυτών των δύο, στενά συνυφασμένων πόρων, δημιουργεί σημαντικές επιχειρηματικές προοπτικές. Ορισμένες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας όπως η ηλιακή και η αιολική έχουν το μειονέκτημα ότι δεν έχουν σταθερή απόδοση και δεν αποθηκεύονται εύκολα. Σε συνδυασμό με τη βιομάζα όμως, μπορούν να αναπτυχθούν «έξυπνα δίκτυα» (smart grids) τα οποία διασφαλίζουν σταθερές αποδόσεις, αξιοποιώντας κατά το δυνατόν, όλη την παραγόμενη ενέργεια.

6. Προώθηση της καινοτομίας στον περιβαλλοντικό τομέα

Σε συνεργασία με τα Πανεπιστήμια και τα Ερευνητικά Κέντρα μπορεί να αναπτυχθεί ιδιαίτερα η καινοτομία στον περιβαλλοντικό τομέα. Σήμερα, παράγεται σημαντική νέα τεχνική γνώση, η οποία δεν αξιοποιείται επιχειρηματικά στη χώρα μας. Απαιτείται λοιπόν να ληφθούν μέτρα ώστε να γίνουν έρευνες που θα αποδώσουν οφέλη στην τοπική κοινωνία.

7. Ενεργειακές Κοινότητες

Το ΜέΡΑ25 στηρίζει τις ενεργειακές κοινότητες ευρείας βάσης με ισχυρό κοινωνικό και αναπτυξιακό χαρακτήρα ώστε να έχουν ρόλο καθοριστικό και ρυθμιστικό στην ενεργειακή μετάβαση με προοπτικές βιώσιμης και ορθολογικής ανάπτυξης (βλ. Προστασία Φυσικού Περιβάλλοντος και Δημόσιου Χώρου, Ενεργειακή Πολιτική - Σχεδιασμός). Στο πλαίσιο της ενεργειακής δημοκρατίας στηρίζουμε τη συμμετοχή της ελληνικής υπαίθρου (με έμφαση στον νησιωτικό χώρο) με στόχο τη μεγιστοποίηση των οφελών για την τοπική κοινωνία και την αξιοποίηση του τοπικού φυσικού πλούτου με αξιοπρέπεια, δικαιοσύνη και ισότητα.

Ταυτόχρονα το ΜέΡΑ25 θεωρεί επιτακτική ανάγκη να υποστηριχθεί από την πολιτεία η ανάπτυξη στρατηγικής και εφαρμοσμένης πολιτικής στα παρακάτω πεδία αναφορικά με:

- Οικονομία του υδρογόνου (διακίνηση, αποθήκευση, δίκτυο, βιο-υδρογόνο, τεχνολογία κυψελών καυσίμου κ.ά.).
- Ηλεκτροκίνηση Μέσων Μαζικής Μεταφοράς και Αυτοκινήτων.
- Δίκτυα διανομής ηλεκτρικού ρεύματος. Βελτιστοποίηση του δικτύου με μικρά δίκτυα και μικρές αποκεντρωμένες παραγωγές.
- Εξοικονόμηση ενέργειας γενικά (κτίρια, μεταφορές, βιομηχανία-βιοτεχνία).
- Χωροθέτηση χειρσαίων και θαλάσσιων ανεμογεννητριών με απόλυτο σεβασμό στο φυσικό περιβάλλον και τις τοπικές κοινότητες.
- Γεωθερμία.
- Ελληνική και Ευρωπαϊκή νομοθεσία και τάσεις στις περιβαλλοντικές πολιτικές.
- Αποθήκευση ενέργειας από ΑΠΕ (αντλιοσταμείωση, βαρυτική αποθήκευση, χημική αποθήκευση, μπαταρίες).
- Συνεχές ρεύμα υπερυψηλής τάσης – λύση στα προβλήματα απορρόφησης των ΑΠΕ (λόγω στοχαστικότητας).
- Παραγωγή ενέργειας με γεννήτριες με μαγνήτες νεοδυμίου.
- Βιοκλιματικός σχεδιασμός.
- ΣΣΕΔ - Συλλογικά Συστήματα Εναλλακτικής Διαχείρισης Αποβλήτων.
- Διαλογή στην πηγή αντί για καύση. Σταμάτημα αντιπεριβαλλοντικών πολιτικών αποφάσεων.
- Πλαστικά μιας χρήσης (Βιοδιασπώμενα vs βιοαποικοδομήσιμα) - greenwashing.
- Σύνδεση ανθρώπινων δραστηριοτήτων με την κυκλική οικονομία (καλλιέργεια γης, λίπανση εδάφους, υδάτινοι πόροι, ανάκτηση υλικών).
- Water-energy nexus.
- Βιομηχανική συμβίωση – π.χ. τηλεθέρμανση.
- Διοίκηση εταιρειών παραγωγής ενέργειας και ανακύκλωσης.
- Reduce-reuse-recycle. Permaculture. Αειφορία.
- Βιοπολυμερή.
- Degrowth – αποανάπτυξη.
- Λιτός Βίος – Προσωπική ευθύνη πολίτη.

ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΑ ΠΕΔΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΩΡΟΥ

Η Κλιματική Κρίση αποτελεί τη μεγαλύτερη απειλή επιβίωσης όχι μόνο για την ανθρωπότητα αλλά και για ολόκληρη τη ζωή στον πλανήτη. Τα αίτια της είναι αποδεκτό πλέον ότι ανήκουν κύρια σε ένα ευρύ φάσμα της ανθρώπινης δραστηριότητας (ορυκτά καύσιμα, αποψίλωση δασών, εντατική κτηνοτροφία, αζωτούχα λιπάσματα, φθοριούχα αέρια), ενώ παράλληλα οι επιπτώσεις της Κλιματικής Κρίσης είναι και αυτές ευρέος φάσματος (από την υγεία έως τη γεωργία). Είναι σαφές ότι μια πολιτική για την Πράσινη Μετάβαση εξαπλώνεται σε όλους τους τομείς της κοινωνικής ζωής.

Στην ανατέλλουσα μετα-καπιταλιστική εποχή η Πράσινη Μετάβαση συνεπάγεται μετάβαση από το μονο-κεφαλαιακό σε ένα πολυ-κεφαλαιακό μοντέλο ανάπτυξης και ένα νέο αξιακό σύστημα, όπου, εκτός από το οικονομικό/ χρηματικό κεφάλαιο, εκλαμβάνονται ως παραγωγικοί πόροι, αλλά και ως δείκτες ευημερίας και συλλογικού πλούτου, το φυσικό, το κοινωνικό, το πολιτισμικό, το ανθρώπινο και το ανθρωπογενές κεφάλαιο. Η πολιτική για την Πράσινη Μετάβαση είναι πολυδιάστατη, συνολική, ενιαία και όχι αποσπασματική.

Η καταστροφική απειλή της Κλιματικής Κρίσης απαιτεί φιλόδοξη και επείγουσα αντίδραση: αποφασιστική αλλαγή στη μορφή και τον τρόπο ανάπτυξης με έμφαση στις επιλογές που προτάσσουν τη συνολική ευημερία στο παρόν και το μέλλον. Αυτό προϋποθέτει πράσινη μετάβαση σε όλα τα πεδία της κοινωνικής ζωής: παραγωγή, κατανάλωση, ενέργεια, τροφή (γεωργία, αλιεία, κτηνοτροφία), εργασία, στέγαση, διαχείριση απορριμμάτων και αποβλήτων, διαχείριση φυσικού κεφαλαίου, αντιλήψεις και τρόπους ζωής.

Ως ελληνική κοινωνία, είμαστε συλλογικά υπεύθυνοι για τη μεταπολεμική ασέλγεια πάνω στη Φύση και την αποτυχία μας να ζήσουμε αρμονικά μαζί της. Ειδικά μετά τις μνημονιακές παρεμβάσεις, ολιγαρχία, δανειστές και ντόπιοι «παράγοντες» απαιτούν την παράδοση του εναπομείναντος φυσικού κεφαλαίου της χώρας μας σε ιδιωτική εκμετάλλευση, αποδεικνύοντας ότι ενδιαφέρονται μόνο για τα δικά τους συμφέροντα, αντίθετα προς το γενικό καλό, κάτι που, όχι μόνο δεν θα μας κάνει λιγότερο φτωχούς αλλά, τουναντίον, θα μας κάνει μακροπρόθεσμα φτωχότερους – στον βαθμό που σπαταλιέται μη ανανεώσιμο φυσικό κεφάλαιο και μάλιστα σε βάρος του κοινωνικού, του πολιτιστικού και του ανθρώπινου κεφαλαίου.

Σε πανευρωπαϊκό επίπεδο και ιδιαίτερα στην Ελλάδα ο τρόπος διαχείρισης της κρίσης της πανδημίας του COVID-19, με ιδιαίτερα αυταρχικές μεθόδους, μας προετοιμάζει για τον τρόπο που η πολιτική ελίτ θα αντιμετωπίσει μαζικές καταστροφές όπως αυτές που προκύπτουν από την Κλιματική Κρίση.

Το ΜέΡΑ25, ως συνδιαμορφωτής της Νέας Πράσινης Συμφωνίας του DiEM25, μάχεται για έναν βιώσιμο τρόπο ζωής και μια αειφόρο και βιώσιμη ανάπτυξη, σε

λογική κυκλικής οικονομίας, όπου:

- Οι παραγωγοί αγαθών και υπηρεσιών ελέγχονται ως προς την αειφορική τους επίδοση και την ηθική (επιπτώσεις σε καθένα από τα έξι κεφάλαια, ανάλυση κύκλου ζωής προϊόντων) και την υιοθέτηση βιώσιμων επιχειρηματικών μοντέλων,
- Τα καταναλωτικά πρότυπα ανατρέπονται με τη συναίνεση ενημερωμένων πολιτών και η πολιτεία μεριμνά για περιβαλλοντική και διαγενεακή δικαιοσύνη και προστασία του εθνικού μας πλούτου (φύση, και φυσικοί πόροι, πολιτιστική κληρονομιά ανθρώπινα, συνταγματικά και εργατικά δικαιώματα, δικαιώματα των ζώων) από την αδηφάγο ολιγαρχία που στοχεύει στη μετατροπή του σε ιδιωτικό κέρδος.
- Η πολιτεία νομοθετεί για ολιστική και συστημική θεώρηση δράσεων και πολιτικών, για οικολογικές δημόσιες συμβάσεις, για οικολογική σήμανση προϊόντων και υπηρεσιών, για μέτρηση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος κάθε χρηματοοικονομικού προϊόντος και κάθε δημόσιας ή ιδιωτικής επένδυσης, για προστασία των καταναλωτών από «πράσινο ξέπλυμα» κ.ά.
- Το Πρόγραμμα της Πράσινης Μετάβασης προτείνει συγκεκριμένα μέτρα σε όλους τους τομείς που συνδέονται με την αλλαγή μοντέλου: Την προστασία του φυσικού και πολιτιστικού κεφαλαίου, το δομημένο περιβάλλον, την ενέργεια, την κυκλική οικονομία, τη διαχείριση παραπροϊόντων, τις συγκοινωνίες-μεταφορές, τον τουρισμό, την περιβαλλοντική εκπαίδευση, καθώς και τα δικαιώματα των ζώων.
- Δεν θα επιτρέψουμε τη μονιμοποίηση της χρεοδουλοπαροικίας, την καταπάτηση της Δημοκρατίας, την περιβαλλοντική καταστροφή, τη διάλυση του κοινωνικού ιστού και της πολιτιστικής παρακαταθήκης, την ερημοποίηση της Ελλάδας και, τελικά, τον ενταφιασμό της ελπίδας.

Ενεργειακή Πολιτική - Σχεδιασμός

Η δυνατότητα ανάπτυξης μέσω εξόρυξης και χρήσης ορυκτών καυσίμων έχει εξαντληθεί παγκοσμίως. Η ανάπτυξη στο μέλλον θα έρχεται από τις τεχνολογίες που επιτυγχάνουν μηδενικό, ακόμα και αρνητικό, ισοζύγιο αερίων του θερμοκηπίου. Το ΜέΡΑ25 στηρίζει τα παγκόσμια και τα τοπικά κινήματα που πιέζουν στην απαγκίστρωση από το πετρέλαιο, το κάρβουνο και την πυρηνική ενέργεια.

Σε αυτές τις ασταθείς εποχές το στρατιωτικο-βιομηχανικό σύμπλεγμα εγκληματεί διπλά δημιουργώντας πολέμους και χρησιμοποιώντας ορυκτά καύσιμα.

Το ΜέΡΑ25 αντιτίθεται σε όλες τις λογικές ΤΙΝΑ («δεν υπάρχει εναλλακτική») της γενικότερης φτωχοποίησης που δημιουργούν και την ενεργειακή φτώχεια.

Το ΜέΡΑ25 δεσμεύεται για:

- Πρόγραμμα απεξάρτησης από τα ορυκτά καύσιμα έως το 2040.
- Παραγωγή της ενέργειας που θα πρέπει να συνδυαστεί με την εξοικονόμησή της για να προκύψουν βέλτιστες πρακτικές.
- Επέκταση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) με ισορροπία οικονομίας κλίμακας και περιβαλλοντικής προστασίας στη γεωμορφολογία, τα φυσικά οικοσυστήματα και το φυσικό τους κάλλος. Προωθούμε τα αποκεντρωμένα συστήματα γιατί επιβαρύνουν λιγότερο το περιβάλλον, αλλά και γιατί ελέγχονται δημοκρατικότερα από τις τοπικές κοινωνίες.
- Συνδυαστική αξιοποίηση των τοπικού γεωθερμικού, ηλιακού, υδάτινου και αιολικού δυναμικού για παραγωγή ενέργειας.
- Παραγωγή ενέργειας από βιοαέριο που προέρχεται από οργανικά απόβλητα.
- Οι παραγωγοί της ενέργειας από ΑΠΕ μπορεί να ανήκουν σε ένα μεγάλο φάσμα παραγωγών, το οποίο μπορεί να περιλαμβάνει τη ΔΕΗ, ενεργειακές κοινότητες ευρείας βάσης έως και πρωτοβουλίες των «ενεργειακών πολιτών», όπως σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, δίνοντας έμφαση σε πράσινες επενδύσεις που χαρακτηρίζονται από ενεργειακή δημοκρατία.
- Έμφαση στη βιοκλιματική αρχιτεκτονική, και σε άλλες καινοτομίες (π.χ. τεχνολογία LED στον φωτισμό των δημόσιων χώρων). Ο αρμόδιος ρυθμιστής (ΡΑΕ) οφείλει να υιοθετήσει καινοτόμες ιδέες για να επιτευχθεί το βέλτιστο αποτέλεσμα.
- Είναι απαραίτητη η λεπτομερής καταγραφή της παρούσας κατάστασης της ενέργειας στην Ελλάδα. Τα ολοκληρωμένα σχέδια θα πρέπει προτού υποβληθούν στη ΡΑΕ να έχουν συζητηθεί με την κοινότητα στην οποία θα γίνει η επένδυση, να έχουν ενημερωθεί οι πολίτες• πράγμα που δεν συμβαίνει με το υπάρχον ΕΣΕΚ (Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα).

Εξοικονομώ - Αυτονομώ

Προγράμματα τύπου εξοικονομώ-αυτονομώ, τρέχουν από το 2011 στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού στόχου για ενεργειακή αναβάθμιση του υφιστάμενου κτιριακού δυναμικού της χώρας, έως το 2050.

Το ΜέΡΑ25 προτείνει:

- Εξορθολογισμό της διαδικασίας, με κατάργηση του κριτηρίου ταχύτητας της αίτησης (20 λεπτά από το άνοιγμα της πλατφόρμας) και εισαγωγή κριτηρίων κοινωνικών, οικονομικών, κόστους-οφέλους και πληρότητας

επεμβάσεων.

- Ένταξη σε αντίστοιχα προγράμματα, δημοσίων κτιρίων, όπως υπηρεσιών, σχολείων, νοσοκομείων και ιδιωτικών μικρών επιχειρήσεων.
- Επέκταση χρηματοδότησης μέσα στο ΕΣΠΑ, με εθνικούς πόρους και με άλλους τρόπους χρηματοδότησης (πάροχοι ενέργειας, ενεργειακές κοινότητες, μόκλευση φοροαπαλλαγών – δωρεών).
- Αυτόνομο πρόγραμμα για παραδοσιακούς οικισμούς και κτίρια, με διαφορετικά κριτήρια και οδηγίες με ευθύνη της πολιτείας και των φορέων προστασίας.
- Εξόφληση του κάθε ανάδοχου-προμηθευτή χωρίς αναμονές να παραδώσουν όλα τα συνεργεία. Αποφυγή αποκλεισμού μικρών επιχειρήσεων λόγω πολύμηνων καθυστερήσεων.
- Πολλαπλασιασμό κτιρίων που ανακαινίζονται ενεργειακά σε ετήσια βάση, στο 6% του συνολικού κτιριακού δυναμικού της χώρας, για σταδιακή εναρμόνιση με τους Ευρωπαϊκούς στόχους.

Συγκοινωνίες - Μεταφορές

Ο τομέας μεταφορών στη χώρα μας χαρακτηρίζεται έντονα ενεργοβόρος και ρυπογόνος. Η μετάβαση σε έναν καθαρό τομέα με μηδενικές εκπομπές απαιτεί μια ολοκληρωμένη στρατηγική σχεδιασμού οδικών, σιδηροδρομικών, αεροπορικών και θαλάσσιων μεταφορών. Η μετάβαση αυτή πρέπει να είναι γρήγορη αλλά και δίκαιη (χρηματοδότηση των παραπάνω από τη φορολόγηση των ρυπογόνων καυσίμων).

Η συνολικά βέλτιστη λύση (κοινωνικά, οικονομικά, περιβαλλοντικά) για αειφορία στις μετακινήσεις δεν είναι εφικτή εάν τα ΜΜΜ και οι υποδομές τους δεν είναι δημόσια. Η βελτιστοποίηση της χρήσης των διαφόρων μεταφορικών μέσων και η συνεργασία μεταξύ τους και με τα περιφερειακά τους (υποδομές, καύσιμα) επιτυγχάνεται μόνο μέσω του δημόσιου χαρακτήρα που σχεδιάζεται στην υπηρεσία του πολίτη.

Οι σύγχρονες επιταγές της βιώσιμης κινητικότητας, ώστε οι αστικές κυρίως περιοχές να έχουν το ελάχιστο περιβαλλοντικό αποτύπωμα και ρύπανση, προτάσσουν τη σταδιακή μείωση των χιλιομέτρων που διανύονται από ιδιόκτητα συμβατικά αυτοκίνητα και φορτηγά, με μετάβαση στην ηλεκτροκίνηση, τους ποδηλατοδρόμους και τα μέσα σταθερής τροχιάς.

Η προώθηση της ηλεκτροκίνησης θα έχει τα μέγιστα οφέλη εάν δοθεί προτεραιότητα στην ανάπτυξη συλλογικών ηλεκτρικών μεταφορών, στην πλήρη απανθρακοποίηση του συστήματος ηλεκτροπαραγωγής και στην ένταξη της εγχώριας έρευνας, βιομηχανίας και τεχνολογίας σε όλο τον κύκλο παραγωγής και υποδομών που θα απαιτηθούν.

Η μείωση εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από τις μεταφορές συνδέεται επίσης άμεσα με την ενίσχυση της τοπικής παραγωγής/κατανάλωσης προϊόντων, η οποία θα ευνοήσει περαιτέρω τις μικρομεσαίες ελληνικές επιχειρήσεις.

Αγροτική/Κτηνοτροφική παραγωγή - Αλιεία - Δασικά προϊόντα

Ο πολυλειτουργικός χαρακτήρας του αγροτικού τομέα, στον οποίο περιλαμβάνονται η γεωργία, η κτηνοτροφία, η δασοκομία και η αλιεία, τον καθιστά ιδιαίτερα σημαντικό καθώς επηρεάζει το σύνολο των παραγόντων που συνθέτουν την καθημερινότητα των πολιτών, ενώ υπάρχει άμεση εξάρτηση με την προστασία του περιβάλλοντος, της βιοποικιλότητας και των φυσικών πόρων.

Έχοντας τα παραπάνω ως γνώμονα καθώς και το γεγονός πως ως επί το πλείστον οι αγροτικές εκμεταλλεύσεις στη χώρα μας είναι μικρού μεγέθους και αυτό είναι συγκριτικό πλεονέκτημα, το ΜέΡΑ25 θα νομοθετήσει προκειμένου να διευκολύνει τη συνεργασία των παραγωγών, μεταξύ τους και με άλλους συντελεστές, ώστε να επιτευχθεί:

- Η αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, σε συνδυασμό με μαζικούς εφοδιασμούς αγροτικών εφοδίων προκειμένου να μειωθεί σημαντικά το κόστος παραγωγής.
- Η απαγόρευση εγκατάστασης ανεμογεννητριών σε Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ).
- Η επισιτιστική ασφάλεια του πληθυσμού που απειλείται από την Κλιματική Κρίση και ως εκ τούτου πρέπει να επιτευχθεί εύκολη πρόσβαση σε τοπικές, υπερτοπικές αγορές και διαμετακομιστικά κέντρα, ώστε να διασφαλίζεται ο εφοδιασμός επιχειρήσεων εστίασης, τουρισμού και μεταποίησης με φθηνά, επαρκή, ασφαλή και ποιοτικά διατροφικά αγαθά.
- Η γενίκευση των βιολογικών τρόπων καλλιέργειας και εκτροφής, καθώς και η ορθή διαχείριση των δασοκομικών και αλιευτικών πόρων.
- Η σημαντική απεξάρτηση από χημικά φυτοπροστατευτικά και εδαφοβελτιωτικά προϊόντα, καθώς και αντιβιοτικά, μέσω γενικευμένων ερευνών και προώθησης των αποτελεσμάτων τους για αειφορικές πρακτικές διαχείρισης φυσικών πόρων σε όλους τους κλάδους. Παράλληλα με πλήρη απαγόρευση της χρήσης γενετικά τροποποιημένων οργανισμών.
- Η καταπολέμηση των παραγόντων που επιδεινώνουν τις επιπτώσεις της κλιματικής Κρίσης, η διατήρηση του φυσικού τοπίου, η προστασία των φυσικών πόρων και της βιοποικιλότητας, καθώς και η διάσωση της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς. Παράλληλα με την ανάπτυξη μέσων ενεργητικής προστασίας και αποζημίωσης όλων των ζημιολόγων αιτιών, όπου τα περισσότερα οφείλονται στην Κλιματική Κρίση, για όλους τους κλάδους.
- Η ήπια αλιεία, με περιορισμό του αριθμού των ιχθυοκαλλιεργειών και η

επιβολή αυστηρών κανόνων όσον αφορά τις τροφές και την πυκνότητα όσων παραμείνουν. Προτάσεις καταπολέμησης υπεραλιείας (ρύθμιση ανθρώπινης δραστηριότητας, αγρανάπαυση, απαγόρευση αλιείας σε συγκεκριμένες περιοχές). Σε ορισμένες περιοχές να δημιουργηθούν χερσαία και θαλάσσια πάρκα, να απαγορευτεί στις περιοχές αυτές το επαγγελματικό ψάρεμα και να επιτρέπεται κατά διαστήματα η ερασιτεχνική αλιεία, μόνο με καθετή και υπό όρους (π.χ. Μικρές Κυκλάδες και νήσος Κέρος, που άλλοτε υπήρξαν σπουδαίοι ψαρότοποι και τώρα είναι πισίνες. Το ίδιο μπορεί και πρέπει να ισχύσει και για άλλες περιοχές).

- Η αναδιάρθρωση των καλλιεργειών με τρόπο που να συνάδουν με τις τοπικές συνθήκες.

Βιομηχανία - Βιοτεχνία

Στηρίζουμε πρωτοβουλίες ανάπτυξης της βιοτεχνίας και της μικρής κλίμακας παραγωγής και επιχειρηματικότητας, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην ενέργεια, το νερό και τις πρώτες ύλες που αξιοποιούν την ιστορία, τις παραδόσεις, τον πολιτισμό και τους φυσικούς πόρους της χώρας. Το ΜέΡΑ25 προτείνει:

- Φοροαπαλλαγές υπέρ της αντικατάστασης βρώμικων από καθαρές μορφές ενέργειας.
- Φορολόγηση του περιβαλλοντολογικού κόστους βιομηχανιών το οποίο θα μπορούσε να αποφευχθεί με επενδύσεις σε πράσινες τεχνολογίες.

Διαχείριση Απορριμμάτων

Το ΜέΡΑ25, ακολουθώντας τη διεθνώς επικρατούσα τάση προς Zero Waste (μηδενικά απορρίμματα) και σύμφωνα με τις επιταγές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τήρηση των αρχών της κυκλικής οικονομίας, θεωρεί ότι η μόνη σωστή προσέγγιση της διαχείρισης των απορριμμάτων είναι η διαλογή στην πηγή, τόσο των ανακυκλώσιμων (πλαστικό, μέταλλο, χαρτί/χαρτόνι, γυαλί), όσο και των βιοαποβλήτων, τα οποία μπορούν να αξιοποιηθούν για παραγωγή ενέργειας και κομπόστ, αφήνοντας έτσι ένα ελάχιστο υπόλειμμα προς τελική διάθεση. Αυτή η πρακτική πρέπει να εξαπλωθεί παντού στα άτομα και στους οργανισμούς, δημόσιους και ιδιωτικούς. Επίσης η αυτοδιαχείριση στην ανακύκλωση πρέπει να υποστηριχθεί όπου εκδηλώνεται (ειδικά σε μικρές πόλεις).

Το ΜΕΡΑ25 αντιτίθεται στο μοντέλο της καύσης και τάσσεται υπέρ της κυκλικής οικονομίας, στηρίζοντας ταυτόχρονα πρωτοβουλίες πολιτών και κινήματα που δραστηριοποιούνται προς αυτή την κατεύθυνση.

Η ενεργή αντίθεσή μας στο μοντέλο της καύσης των απορριμμάτων στηρίζεται τους εξής λόγους:

- Η καύση των απορριμμάτων δημιουργεί μεγάλα περιβαλλοντικά προβλήματα και προβλήματα υγείας.
- Η καύση υπολειμματικών σύμμεικτων (SRF RDF), χωρίς να έχει προηγηθεί μηχανική επεξεργασία, καθώς και η καύση του δευτερογενούς καυσίμου που προκύπτει από τη μηχανική επεξεργασία και προορίζεται για ταφή, αντίκεινται πλήρως στην ανακύκλωση, εφόσον ο στόχος της υψηλού επιπέδου ενεργειακής απόδοσης προϋποθέτει μεγάλα ποσοστά του κλάσματος των απορριμμάτων που έχουν υψηλή θερμιδική αξία, δηλαδή του χαρτιού/χαρτονιού και των πλαστικών. Συνεπώς αποτελεί αντικίνητρο για την αύξηση της προδιαλογής και ανακύκλωσης των υλικών. Επιπλέον, η ανάγκη για συνεχή ανεύρεση πρώτης ύλης για τη λειτουργία των μεγάλων διαστάσεων και μακροπρόθεσμων συμβάσεων Μονάδων Επεξεργασίας Απορριμμάτων (ΜΕΑ) ανοίγει τον επικίνδυνο δρόμο της υιοθέτησης της λύσης της εισαγωγής αποβλήτων.
- Η προδιαλογή των απορριμμάτων αποτελεί προϋπόθεση για τη χρηματοδότηση με ευρωπαϊκά κονδύλια. Ως εκ τούτου κάθε εκτροπή από το πλαίσιο της κυκλικής οικονομίας εκτοξεύει το κόστος διαχείρισης.

Ένας σημαντικός πυλώνας πράσινης μετάβασης είναι να απομακρυνθούμε από την κουλτούρα υπερκαταναλωτισμού και να υπάρξει μετάβαση σε κοινωνία με επιστρεφόμενες συσκευασίες. Επίσης είναι απαραίτητη η νομοθετική κατοχύρωση του δικαιώματος στην επιδιόρθωση (right to repair) και η λήψη μέτρων για επιμήκυνση της διάρκειας της ζωής των προϊόντων.

Τουρισμός

Το ΜέΡΑ25 προτείνει σειρά μέτρων για τον άμεσο σχεδιασμό της αειφόρου ανάπτυξης του τουρισμού στη χώρα μας:

- Προώθηση της μικρής κλίμακας με σωστή διαχείριση της πρόσβασης και του αριθμού των επισκεπτών. Διατήρηση του δημόσιου χαρακτήρα φυσικών καλλονών, συντήρηση και ενίσχυση του τοπίου, της περιβαλλοντικής και πολιτιστικής κληρονομιάς και της καθημερινότητας των τουριστικών περιοχών.
- Έλεγχο στη δόμηση όσον αφορά το μέγεθος και το πλήθος των τουριστικών μονάδων, καταπολέμηση της πολεοδομικής αυθαιρεσίας που συνδέεται με τον μαζικό τουρισμό, μέτρα κατά της «ιδιωτικοποίησης» των παραλιών.
- Μακροπρόθεσμη στρατηγική ήπιου τουρισμού σε όλες τις περιοχές της επικράτειας, δώδεκα μήνες το χρόνο, με δυνατότητα ανάπτυξης εναλλακτικού τουρισμού, θεματικού τουρισμού, τουρισμού δραστηριότητας, με τη δημιουργική εμπλοκή και των αυτοδιοικητικών αρχών β' βαθμού για την ανάδειξη και αξιοποίηση των συγκεκριμένων δυνατοτήτων κάθε τόπου.
- Εφαρμογή της «Πράσινης διαχείρισης» στις τουριστικές επιχειρήσεις με

την εφαρμογή πρακτικών για εξοικονόμηση νερού και ενέργειας, σωστή διαχείριση απορριμμάτων. Στροφή στις ΑΠΕ, τις βιοκλιματικές κατασκευές κ.ά.

- Μέτρα για τον περιορισμό της μεγάλης ατμοσφαιρικής ρύπανσης από τα κρουαζιερόπλοια, ιδιαίτερα κατά την παραμονή τους στα λιμάνια της χώρας (όπως κατάργηση των κακής ποιότητας καυσίμων, έλεγχο στην επισκεψιμότητα κ.ά.)
- Εφαρμογή πολιτικής για τη μείωση πλαστικών και άλλων απορριμμάτων στις ακτές και τον βυθό της θάλασσας.
- Η τουριστική ανάπτυξη είναι αναγκαία και για να είναι βιώσιμη θα πρέπει η διαχείρισή της να είναι τέτοια ώστε να ικανοποιούνται οι οικονομικές, κοινωνικές, αλλά και οι αισθητικές ανάγκες, χωρίς να διαταράσσεται η ποικιλομορφία, η οικολογική ισορροπία και η πολιτιστική ακεραιότητα ενός προορισμού.

Υδάτινοι Πόροι

Όπου στον κόσμο ιδιωτικοποιήθηκε το νερό και η διαχείρισή του το αποτέλεσμα ήταν καταστροφικό. Το ΜέΡΑ25 προτείνει συνταγματική διάταξη που καθιστά το κράτος αποκλειστικά υπεύθυνο για το νερό και τη διαχείρισή του. Επιπλέον θα νομοθετήσει ώστε:

- Να καταργηθεί το σημερινό μοντέλο της απεριόριστης σπατάλης.
- Να γίνει προτεραιότητα η συντήρηση και βελτίωση του δικτύου, όπως και η επαναχρησιμοποίηση του νερού.
- Να δρομολογηθεί η αφαλάτωση σε όσα νησιά οι εντόπιοι υδάτινοι πόροι δεν επαρκούν, με χρήση ηλεκτρικής ενέργειας παραγόμενης αποκλειστικά από ΑΠΕ.
- Να ενεργοποιηθούν τοπικές, αποκεντρωμένες μονάδες επεξεργασίας.

Ανθρωπογενές και Φυσικό Περιβάλλον

Οι κίνδυνοι από την επερχόμενη κλιματική αλλαγή αυξάνονται δραματικά εξαιτίας της χρόνιας επιβάρυνσης του φυσικού περιβάλλοντος από ανθρώπινες ενέργειες και παραλείψεις. Η ανάγκη ανατροπής αυτών των πρακτικών και επανόρθωσης είναι απολύτως επείγουσα. Το ΜέΡΑ25 θεωρεί υψίστης σημασίας τα εξής:

- Προστασία των ρεμάτων. Είμαστε κάθετα αντίθετοι/ες σε πρακτικές που στηρίζονται στη λογική της τσιμεντοποίησης/εγκιβωτισμού που είναι αντιπεριβαλλοντικές, αναποτελεσματικές και κοστοβόρες. Προτείνουμε:
- Οριοθετήσεις των ρεμάτων στο σύνολο της υδρολογικής λεκάνης, στο

πραγματικό πλημμυρικό πεδίο τους, με προστασία της φυσικής κοίτης.

- Τεχνικές παρεμβάσεις βάσει των αρχών της οικο-μηχανικής.
- Έργα ορεινής υδρονομίας.
- Καθορισμό παραρεμάτων ζωνών προστασίας με δυνητική χρήση γης μόνο τη γεωργική, με όρους συμβατούς ως προς τις επικρατούσες συνθήκες των παραρεμάτων οικοσυστημάτων.
- Ανεξάρτητες μελέτες οριοθέτησης σε όλη την επικράτεια πριν από την εκπόνηση τοπικών πολεοδομικών σχεδίων.
- Αποκάλυψη κλειστών ρεμάτων.
- Προστασία δασικών περιοχών (περιλαμβανόμενων των φρυγανότοπων και χορτολιβαδικών εκτάσεων). Η συνεισφορά τους στην προστασία από την κλιματική κρίση είναι αναντικατάστατη. Προτείνουμε:
- Αναθεώρηση του νομικού πλαισίου που καθορίζει τις επιτρεπόμενες χρήσεις σε δασικές ή αναδασωτέες εκτάσεις με σεβασμό στον δασικό χαρακτήρα τους ως κοινού αγαθού.
- Ολοκληρωμένα σχέδια διαχείρισης για τα δάση, οριστικοποίηση δασικών καρτών.
- Ρητή απαγόρευση δόμησης, εξορυκτικής δραστηριότητας, ΑΠΕ και συνοδών έργων ώστε να διασωθεί το φυσικό ενδιαίτημα στο δάσος και στις κορυφογραμμές, να απαλειφθεί το κίνητρο κακόβουλων σχεδιασμών και να μειωθούν οι πιθανότητες ατυχημάτων.
- Οργάνωση και εξοπλισμό της Πολιτικής Προστασίας και εκσυγχρονισμό και επαρκή στελέκωση της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας.
- Αναδασώσεις και δημιουργία νέων δασών.
- Προστασία αιγιαλού και παραλίας. Με την παράλληλη εκπόνηση των θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων και των σχεδίων διαχείρισης των παράκτιων ζωνών.
- Άμεση ολοκλήρωση τοπικών πολεοδομικών και χωροταξικών σχεδίων. Απόλυτη προστασία αστικού πρασίνου.
- Προστασία από υπερδόμηση και παράνομη/ αυθαίρετη δόμηση.
- Προστασία Υγροτόπων.
- Προστασία των ορεινών όγκων (Υμηττός, Άγραφα κ.ά.) από τη συνεχή «επίθεση» δημόσιου και ιδιωτικού χαρακτήρα «ενδιαφερόμενων». Τα βουνά είναι οι κατεχόμενη φύλακες και ρυθμιστές των όρων περιβάλλοντος=ζωή!
- Δημιουργία Ανεξάρτητου Παρατηρητηρίου Τήρησης και Βελτίωσης της Περιβαλλοντικής/Χωροταξικής Νομοθεσίας. Στελεχωμένο με πολεοδόμους,

νομικούς και εκπροσώπους όλων των πολιτικών κομμάτων.

Παράλληλα στηρίζουμε τη διαφύλαξη των εναπομεινάντων ελεύθερων χώρων, όπως το Ελληνικό, αντιδρώντας στην κατασκευή φαραωνικών έργων. Το ΜέΡΑ25 θα αντισταθεί:

- Στην εκχώρηση του Ελληνικού ως πρώτο δείγμα γραφής για την προστασία των δικαιωμάτων των πολιτών απέναντι στην αδηφάγο ολιγαρχία.
- Στην επέκταση του λιμανιού του Πειραιά ως δείγμα υπέρβασης της φέρουσας ικανότητας της πόλης.
- Στις μεθοδεύσεις για «Ανάπλαση της ΔΕΘ», ως ένα οικονομικό και πολιτικό ατόπημα. Ουσιαστικά προβλέπει την ακύρωση ενός Μητροπολιτικού Πάρκου που τόσο έχει ανάγκη η Θεσσαλονίκη και οδηγεί στην καταστροφή του αστικού περιβάλλοντος.
- Στην περαιτέρω δόμηση της Μαρίνας Καλαμαριάς που αποτελεί χώρο ανάσας για τους πολίτες της Καλαμαριάς και της Θεσσαλονίκης. Επίσης ζητάμε να συνδεθεί ο αστικός ιστός με τον χερσαίο και θαλάσσιο χώρο της Μαρίνας και όλου του παραλιακού μετώπου, προστατεύοντας τη θάλασσα, το περιβάλλον και τη βιοποικιλότητα.

Αναδεικνύεται ως μείζον πρόβλημα η έλλειψη ελεύθερων χώρων στην πόλη για υπαίθριες δραστηριότητες, ένα πρόβλημα που έγινε ακόμα περισσότερο αισθητό την περίοδο της καραντίνας ιδίως στις πυκνοκατοικημένες περιοχές. Σχετικά με αυτό το ζήτημα προτείνονται ως πιθανές λύσεις είτε απαλλοτριώσεις ολόκληρων οικοδομικών τετραγώνων για τη δημιουργία μεγάλων πάρκων (συμπεριλαμβανομένων πάρκων για σκύλους) είτε κατεδαφίσεις εγκαταλελειμμένων και δυνητικά επικίνδυνων για την ασφάλεια των περαστικών κτιρίων και στη θέση αυτών δημιουργία ελεύθερων χώρων ανά γειτονιά.

Δικαιώματα των Ζώων

Μια κοινωνία που φέρεται βάρβαρα απέναντι στα ζώα δεν μπορεί να καυχιέται ότι είναι ανθρώπινη. Το ΜέΡΑ25 θα νομοθετήσει:

- Ενισχύοντας ηθικά και υλικά τις φιλοζωικές οργανώσεις και του εθελοντισμού που συνδράμουν στην πρόνοια για τα αδέσποτα ζώα.
- Αποτρέποντας τη θανάτωση ζωντανών πλασμάτων για λόγους ψυχαγωγίας και τη σταδιακή μετάβαση από το κυνήγι στο να μάθουν οι Έλληνες να επισκέπτονται τη Φύση με σκοπό να παρατηρήσουν, να φωτογραφίσουν τα ζώα στο φυσικό τους περιβάλλον – αντί για να τα πυροβολήσουν. Στον ενδιάμεσο χρόνο θα πρέπει να γίνει νομοθέτηση για: α. Μετακίνηση της λήξης της θηρευτικής περιόδου κατά ένα μήνα από τις 28 Φεβρουαρίου στις 28 Ιανουαρίου (διότι μέσα στο Φεβρουάριο πολλά προστατευόμενα είδη έχουν αρχίσει να φωλιάζουν) και β. Εφαρμογή της υπάρχουσας

νομοθεσίας προστασίας των προστατευόμενων ειδών με πραγματικό έλεγχο όχι μόνο για τα θηρευόμενα είδη αλλά και τα προστατευόμενα.

- Υπέρ της κατάργησης της εκτροφής γουνοφόρων, με συγκεκριμένο χρονικό ορίζοντα και ταυτόχρονη υποστήριξη της τοπικής κοινωνίας και των σχετικών επαγγελμάτων για την ομαλή και ασφαλή μετάβαση σε άλλες δραστηριότητες.
- Υπέρ της κατάργησης εκμετάλλευσης και συμμετοχής ζώων για χρήση σε οποιοδήποτε θέαμα (δελφινάρια, ζωολογικά πάρκα και κήποι, τσίρκο κ.λπ.).
- Υπέρ της δημιουργίας συνθηκών ευζωίας για όλα τα ζώα και υπέρ της προστασίας της άγριας πανίδας και της βιοποικιλότητας.

Περιβαλλοντική Έρευνα και Εκπαίδευση

Η αλλαγή του ενεργειακού μίγματος της Ελλάδας με την απολιγνιτοποίηση της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με ταυτόχρονη απεξάρτηση από εισαγωγές ενέργειας και τη μεταστροφή στις ΑΠΕ και στο φυσικό αέριο, και επιπλέον οι δράσεις σταδιακής αλλαγής του στόλου των οχημάτων προς ηλεκτροκίνητα και οι δράσεις ενεργειακής αναβάθμισης των κτιρίων, θα επιφέρουν σημαντικές αλλαγές σε πολλά τεχνικά επαγγέλματα που σχετίζονται άμεσα με τα παραπάνω θέματα.

Είναι απολύτως αναγκαίο, όχι μόνο να υπάρξει προστασία των επαγγελματιών αυτών, αλλά να αναβαθμιστούν στα θέματα που σχετίζονται με την ενέργεια, το περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή, με δράσεις εκπαίδευσης και κατάρτισης. Τα ζητήματα αυτά πρέπει να ενταχθούν πιο έντονα σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, ξεκινώντας από την πιο χαμηλή, ακόμα και από αυτή του δημοτικού.

Οι σωστά ενημερωμένοι και ευαισθητοποιημένοι πολίτες μπορούν να εφαρμόσουν δράσεις προστασίας του περιβάλλοντος πολύ καλύτερα από αυτούς που δεν είναι σωστά ή πλήρως ενημερωμένοι. Στο πλαίσιο αυτό, προτείνεται η σημαντική αναβάθμιση της ενημέρωσης των πολιτών για θέματα εξοικονόμησης και σωστής χρήσης της ενέργειας, προστασίας του περιβάλλοντος και κλιματικής αλλαγής. Επιπλέον, προτείνεται να αναβαθμιστεί αυτή η ενημέρωση όχι μόνο σε επίπεδο πολιτών/καταναλωτών, αλλά και σε επίπεδο εργαζομένων, φορέων του δημόσιου τομέα και εταιρειών μέσω μίας μακροπρόθεσμης στρατηγικής ενημέρωσης.

Τέλος προτείνεται η ίδρυση Παρατηρητηρίου Πολιτιστικής Συνείδησης με τμήματα Πράσινης Ανάπτυξης, Ανάπτυξης Υπαίθρου, Βιώσιμου Τουρισμού, Αρχαίου και Σύγχρονου Πολιτισμού και Τεχνολογιών 4ης Βιομηχανικής Επανάστασης.

ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Το ΜέΡΑ25 προκρίνει την αποκεντρωμένη διαχείριση των τοπικών προβλημάτων και ευκαιριών και τη λειτουργία της αυτοδιοίκησης με συμμετοχικούς και πλουραλιστικούς όρους. Με τον Καλλικράτη να έχει συνενώσει μεγάλες γεωγραφικά περιοχές καταργώντας στην ουσία τη δυνατότητα αυτοδιάθεσης μικρών κοινοτήτων, το ΜέΡΑ25 προτείνει τον επαναπροσδιορισμό του αυτοδιοικητικού χάρτη της χώρας με βάση όχι μόνο δημογραφικά κριτήρια, αλλά και τις γεωμορφολογικές, περιβαλλοντικές και πολιτιστικές ιδιαιτερότητες της κάθε περιοχής, προκειμένου να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική και αντιπροσωπευτική αυτοδιοίκηση όλων των περιοχών.

Η αυτοδιοίκηση μπορεί και πρέπει να διαδραματίσει καταλυτικό ρόλο σε ένα εθνικό σχέδιο για την αποκεντρωμένη ανάπτυξη και την κοινωνική και παραγωγική ανασυγκρότηση της χώρας μας. Όμως η υπερσυγκέντρωση εξουσιών στις οικονομικές επιτροπές και η στρεβλή διαδικασία δημιουργίας και λειτουργίας των αναπτυξιακών εταιρειών αποτελούν χτύπημα στη δημοκρατία και στρατηγική παραχώρησης της αυτοδιοίκησης σε εργολαβίες του ιδιωτικού τομέα. Με άμεση προτεραιότητα τη στήριξη σημαντικών υποδομών προς όφελος της κοινωνίας (υποδομές πράσινης μετάβασης, αφαλάτωση και υποδομές νερού, οδικό δίκτυο, φωτισμός κ.ά.), η διαδικασία λήψης αποφάσεων και ελέγχου θα πρέπει να γίνεται από τα δημοτικά και περιφερειακά συμβούλια και από τα κάτω με τη χρήση συμμετοχικού προϋπολογισμού.

Για την καλύτερη λειτουργία της και τη βέλτιστη εξυπηρέτηση των πολιτών, το ΜέΡΑ25 αναγνωρίζει πως οι αρμοδιότητες της τοπικής αυτοδιοίκησης οφείλουν να είναι σαφείς, συγκεκριμένες και να συνοδεύονται από αντίστοιχους πόρους. Η καταπολέμηση της υποχρηματοδότησης θα πρέπει να αποτελέσει προτεραιότητα και της τοπικής (απόδοση φόρων απευθείας στον δήμο και την περιφέρεια στα πλαίσια του συμμετοχικού προϋπολογισμού), αλλά και της κεντρικής εξουσίας (με αύξηση ΚΑΠ). Με τις κοινωνικές υπηρεσίες των Δήμων να παίζουν πολύ σημαντικό ρόλο στη διατήρηση και ανάπτυξη της συνοχής του κοινωνικού ιστού, το ΜέΡΑ25 αγωνίζεται για τη διασφάλιση του δημόσιου και κοινωνικού χαρακτήρα των υπηρεσιών που παρέχονται με ευθύνη της τοπικής αυτοδιοίκησης. Μάλιστα δε, θεωρεί απαραίτητη την αξιολόγηση και ανασυγκρότηση των μηχανισμών παραγωγής και παροχής των υπηρεσιών αυτών, με βάση κριτήρια όπως, μεταξύ άλλων, την ποιότητα της υπηρεσίας, την κοινωνική δικαιοσύνη, την ανακατανομή εισοδήματος, το κόστος στον φορέα παροχής, το κόστος στον πολίτη, την επήρεια σε διαφθορά, τις επιπτώσεις στο περιβάλλον (οικολογικό αποτύπωμα), τη σταθερότητα του μηχανισμού και τη δυνατότητα επιλογής από τον πολίτη.

Ως απόρροια της πολιτικής αυτής, το ΜέΡΑ25 προτάσσει την ενίσχυση των θεσμών αλληλεγγύης, όπως τα κοινωνικά παντοπωλεία, ιατρεία, φαρμακεία, φροντιστήρια, τα προγράμματα αστέγων, προσφύγων και Ρομά,

τα κέντρα στήριξης ευπαθών ομάδων (π.χ. θυμάτων βίας, ανέργων κ.ά.), τα κέντρα επανένταξης αποφυλακισθέντων και εξαρτημένων, τις υπηρεσίες συμβουλευτικής και τα κέντρα δημιουργικής απασχόλησης.

Για την επαρκή παροχή των υπηρεσιών απαιτείται η καταπολέμηση της υποστελέχωσης με προσλήψεις μονίμων υπαλλήλων στις δομές της τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς οι αναποτελεσματικές «λύσεις» των ΣΔΙΤ και άλλων μορφών διείσδυσης ιδιωτών στην αυτοδιοίκηση δεν αποτελούν τίποτα περισσότερο από οχήματα ιδιωτικοποίησης και επιχειρηματοποίησης του δημοσίου τομέα και της αυτοδιοίκησης. Επίσης, αναγνωρίζοντας την απογοητευτική και εγκληματική καταπάτηση του δικαιώματος στην προσβασιμότητα, το ΜέΡΑ25 προτεραιοποιεί την υιοθέτηση μέτρων διασφάλισής της σε κάθε υπηρεσία και δομή της τοπικής αυτοδιοίκησης. Παράλληλα απαιτείται η ενίσχυση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και η απλοποίηση των γραφειοκρατικών διαδικασιών.

Ένα άλλο σημαντικό πρόβλημα που εντοπίζεται και στο οποίο καλείται να απαντήσει η τοπική αυτοδιοίκηση είναι αυτό της πολιτικής προστασίας. Μετά από δεκαετίες απραξίας, διαφθοράς και κακοδιαχείρισης σε κεντρικό και σε αυτοδιοικητικό επίπεδο κρίνεται απαραίτητο να υπάρξει μία διαφορετική προσέγγιση. Η πολιτική προστασία δεν αποτελεί απλώς διαχείριση καταστροφών, αλλά συμπεριλαμβάνει και τα στάδια διαχείρισης απειλών, κινδύνων και κρίσεων και θα πρέπει να έχει ως κεντρικό στόχο την πρόληψη. Με αυτόν τον στόχο, η αυτοδιοίκηση θα πρέπει να επενδύσει στην απαραίτητη υλικοτεχνική υποδομή, στην υλοποίηση σχεδιασμού σε κάθε επίπεδο και στη σταθερή στελέχωση των μονάδων πολιτικής προστασίας. Παράλληλα θα πρέπει να εστιάσει στην πλήρη επιμόρφωση όλων των πολιτών (και όχι μόνο των μαθητών), αλλά και στην εκπαίδευση και επιμόρφωση των αιρετών.

Η τοπική αυτοδιοίκηση έχει επίσης σημαντικό ρόλο στην αντιμετώπιση των τοπικών περιβαλλοντικών προβλημάτων. Το ΜέΡΑ25 προτάσει τη λειτουργία της αυτοδιοίκησης κατά την αρχή της εγγύτητας και στα πλαίσια της κυκλικής οικονομίας με πλάνο και σχεδιασμό σε επίπεδο Δήμου και τη δημιουργία τοπικών σχεδίων διαχείρισης αποβλήτων με διαλογή στην πηγή (βλ. Προστασία Φυσικού Περιβάλλοντος και Δημόσιου Χώρου, Διαχείριση Απορριμμάτων). Επίσης είναι σημαντικό να δημιουργηθούν και να υλοποιούνται τα Σχέδια Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας και η τοπική αυτοδιοίκηση να συνδράμει στη διαμόρφωση του αστικού περιβάλλοντος, στην καταπολέμηση της νχορύπανσης, στην καθαριότητα και στην αύξηση των ανοικτών και δημόσιων χώρων πρασίνου.

Η τοπική αυτοδιοίκηση μπορεί να αποτελέσει υπόδειγμα εφαρμογής αιφροτικών πολιτικών και πρακτικών σε ολόκληρο τον κρατικό τομέα. Προς τον σκοπό αυτόν, το ΜέΡΑ25, ως οικολογικό κίνημα, προτείνει την ίδρυση, σε κάθε μονάδα (Δήμο, Περιφέρεια, Δημοτική Επιχείρηση), Υπηρεσίας Διασφάλισης και Ελέγχου Αιφροτικής Πολιτικής (ΥΔΕΑΠ) στην οποία θα συμμετέχουν και πολίτες μετά από κλήρωση. Αποστολή της ΥΔΕΑΠ θα είναι ο έλεγχος

συμμόρφωσης κάθε δράσης προς την κείμενη περιβαλλοντική νομοθεσία και η εισαγωγή διατάξεων και κανόνων (επιπρόσθετων της κείμενης νομοθεσίας) που συνάδουν με τις αρχές της κυκλικής οικονομίας και συμβάλλουν, μακροπρόθεσμα, στην προστασία του φυσικού και πολιτιστικού κεφαλαίου της περιοχής. Οι κανόνες αυτοί μπορεί να αφορούν στη διαχείριση οικολογικών συστημάτων, τουριστικών εγκαταστάσεων, αποβλήτων, στη λειτουργία ιδιωτικών παραγωγικών ή επιχειρηματικών μονάδων, στις προμήθειες κ.ά. Ειδικά για τις προμήθειες, η ΥΔΕΑΠ μεριμνά ώστε οι προμηθευτές να πληρούν συγκεκριμένα κριτήρια περιβαλλοντικής και κοινωνικής συμπεριφοράς (π.χ. το ανθρακικό και γενικότερα οικολογικό τους αποτύπωμα). Η ΥΔΕΑΠ συντάσσει και δημοσιοποιεί ετήσια Έκθεση Αιφροτικής Επίδοσης της αντίστοιχης αυτο-διοικητικής μονάδας.

Όσον αφορά τον ρόλο της τοπικής αυτοδιοίκησης στον πολιτισμό, το ΜέΡΑ25 αναγνωρίζει πως απαιτείται στρατηγική πολιτική και μακροχρόνιος σχεδιασμός σε επίπεδο περιφέρειας και δήμου με στόχο την ανάπτυξη των απαιτούμενων δομών και τη δημιουργία πολιτιστικών προγραμμάτων για όλους και όλες (μακριά από τη λογική των εκδηλώσεων αποκλειστικά την τουριστική περίοδο). Βασικοί στόχοι της τοπικής αυτοδιοίκησης θα πρέπει επίσης να είναι η διατήρηση και προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς (αρχιτεκτονική κ.ά.), η προσβασιμότητα, η συμπερίληψη, και η χωροταξική αποκέντρωση των πολιτιστικών χώρων και η δημιουργία δικτύων πολιτιστικών μονάδων και προγραμμάτων (μουσείων, βιβλιοθηκών κ.ά.).

Η τοπική αυτοδιοίκηση αποτελεί τον χώρο όπου οι αμεσοδημοκρατικές διαδικασίες είναι περισσότερο εφικτές και δίνουν τη δυνατότητα στον πολίτη να επηρεάσει άμεσα την ποιότητα της ζωής του. Η προστασία του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας, η κοινωνική αλληλεγγύη, η εξασφάλιση χώρων αναψυχής, αθλητισμού και πολιτισμού αποτελούν θέματα που καθορίζουν την ποιότητα ζωής των κατοίκων μιας περιοχής και σε πολύ μεγάλο βαθμό αποτελούν θέματα των οποίων η αντιμετώπιση είναι ιδιαίτερα αποτελεσματική σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης. Το ΜέΡΑ25 θα θεσμοθετήσει τοπικά και περιφερειακά ΔΙΑΣΚΕΠ (Διαβουλευτικά Συμβούλια Κληρωτών και Εκλεγμένων Πολιτών) για κάθε δημοτικό ή περιφερειακό διαμέρισμα, τα οποία θα επιλέγονται από κληρωτούς πολίτες και εκλεγμένους εκπροσώπους των δημοτικών και περιφερειακών συμβουλίων που αντιστοιχούν στη συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή. Αντικείμενο των ΔΙΑΣΚΕΠ θα είναι η βέλτιστη χρήση χώρων πρασίνου, αναψυχής, πολιτισμού και αθλητισμού. Παράλληλα, το ΜέΡΑ25 θα επεκτείνει τη διάρθρωση της τοπικής αυτοδιοίκησης με τη θεσμοθέτηση των Συνελεύσεων Γειτονιάς και την επαναφορά του θεσμού των τοπικών δημοψηφισμάτων και της λαϊκής νομοθετικής πρωτοβουλίας για ζητήματα που άπτονται της τοπικής αυτοδιοίκησης. Επίσης, θα προωθήσει τη δημιουργία ανοικτών και δημοκρατικών διαδικασιών δημόσιας διαβούλευσης και διαφάνειας. Συγκεκριμένα στα πλαίσια της διαφάνειας θα εφαρμόσει σύστημα πραγματικού ελέγχου του πόθεν έσχες των αιρετών.

Ορισμένα θέματα που απαιτούν οικονομίες κλίμακας μπορούν να

αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά θεσπίζοντας διαδημοτικά συμβούλια ευρύτερων περιοχών με συγκεκριμένες αρμοδιότητες. Ταυτόχρονα, το ΜέΡΑ25 προτείνει τη θεσμοθέτηση τοπικών, δημοκρατικών διαδικασιών στο πλαίσιο Συμμετοχικών Δημοτικών Συμβουλίων (βλ. 6.1), όπου οι κάτοικοι θα συμμετέχουν στη λήψη αποφάσεων και στην εκπόνηση συμμετοχικού προϋπολογισμού (π.χ. κατά το πρότυπο της Βαρκελώνης).

Όσον αφορά το εκλογικό σύστημα, το ΜέΡΑ25 τάσσεται υπέρ της απλής αναλογικής για την ανάδειξη Δημοτικών και Περιφερειακών Συμβουλίων, τα οποία κατόπιν θα ψηφίζουν τον Δήμαρχο και τον Περιφερειάρχη. Επίσης προτείνουμε την επαναφορά της ανεξάρτητης κάλπης και της δυνατότητας καθόδου ανεξάρτητων κοινοτικών συνδυασμών που μπορούν να στηρίζουν με θεσμικό τρόπο τοπικά κινήματα και κινήματα γειτονιάς. Η στρέβλωση της λαϊκής ψήφου, ο αποκλεισμός της πολυφωνίας και η αντιμετώπιση του χώρου της αυτοδιοίκησης ως θερμοκοιτίδα κομματικών στελεχών αποτελούν τροχοπέδη στην αντιμετώπιση των τοπικών προβλημάτων. Θέλουμε μια αυτοδιοίκηση ανοικτή, δημοκρατική και πλουραλιστική για κοινωνίες που λειτουργούν από τα κάτω και πολίτες που λειτουργούν συμμετοχικά και με αλληλεγγύη.

ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Η κρίση της πανδημίας του κορωνοϊού φέρνει στο προσκήνιο μία ενοχλητική πραγματικότητα για την ελληνική οικονομία που αρκετοί σκέφτονται αλλά λίγοι συζητούν: τον μονοθεματικό χαρακτήρα της ελληνικής οικονομίας.

Τί πρέπει να γίνει;

Διασύνδεση Τουρισμού με πρωτογενή/δευτερογενή κλάδο

Τα στοιχεία μας δείχνουν πως γύρω στο 40% του τζίρου από τον τουρισμό φεύγει στο εξωτερικό υπό τη μορφή εισαγωγών: τρόφιμα, ποτά, καθαριστικά, απορρυπαντικά και λοιπές εισροές. Συσχετίζοντας λοιπόν έναν κλάδο που έχει παγκόσμια εμπορευσιμότητα, όπως ο ελληνικός τουρισμός, με την πρωτογενή και δευτερογενή παραγωγή, ουσιαστικά ενισχύουμε το σύνολο της οικονομίας μας, χωρίς να ζημιώνουμε έναν κλάδο σε βάρος κάποιου άλλου. Πρόκειται για μία αμοιβαία επωφελή win-win κατάσταση, που σε τελική ανάλυση θωρακίζει και τη χώρα οικονομικά απέναντι ακόμα και σε μια πανδημία.

Η ανυπαρξία εθνικής τουριστικής πολιτικής, η έλλειψη χωροταξικών περιορισμών, η αδυναμία των δήμων, το ξεπούλημα δημόσιας υπηρεσίας, οι ολιγοπωλιακές καταστάσεις, δυστυχώς είναι μερικά από τα φαινόμενα που πλαισιώνουν εδώ και αρκετά χρόνια τον τουρισμό στη χώρα μας.

Η εθνική στρατηγική για τον τουρισμό οφείλει να στοχεύει στην αύξηση της προστιθέμενης αξίας του τουριστικού προϊόντος στην Ελληνική Οικονομία, την αειφορία και την ήπια κλίμακα που σέβεται το περιβάλλον, τις τοπικές κοινωνίες και την προστασία των εργασιακών δικαιωμάτων των εργαζομένων στον κλάδο.

Το ΜέΡΑ25 στηρίζει τον «Υπεύθυνο» Τουρισμό και πρεσβεύει ότι ο επιδιωκόμενος στόχος είναι η διασφάλιση της υλοποίησής του, δηλαδή η προσοχή στα προβλήματα περιβαλλοντικής προστασίας, η ορθή χρήση των φυσικών πόρων και ο σεβασμός των κοινωνικών και πολιτιστικών αξιών μιας περιοχής, προκειμένου να διασφαλιστεί η πραγματική βιωσιμότητα. Με άλλα λόγια, ο στόχος είναι να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις σύμφωνα με την εθνική στρατηγική για τη βιοποικιλότητα και σύμφωνα με τις αρχές του Αειφόρου Τουρισμού, που εστιάζει στην ποιότητα, και όχι στην ποσότητα της τουριστικής προσφοράς, και στη συνειδητοποίηση και σεβασμό των αξιών της φύσης.

Μια άλλη αξιοσημείωτη εξέλιξη είναι και η άνθηση της ψηφιακής τεχνολογίας και των απεριόριστων εφαρμογών της.

Η κρίση που διανύουμε επιβάλλει την ποιοτική αναβάθμιση του τουρισμού με μια πολιτική αποτελεσματική και συνδεδεμένη με την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας μας.

Με βάση τα παραπάνω, το δόγμα της τουριστικής μας πολιτικής και ανάπτυξης θα πρέπει να είναι η ανάδειξη της Ελλάδας σε διεθνώς αναγνωρίσιμο πολυθεματικό, πολυ-προϊοντικό και δημιουργικό προορισμό τεσσάρων εποχών με:

- Σχετική διατήρηση του μεριδίου αγοράς στο προϊόν Ήλιος/Θάλασσα και
- Σταδιακή μεταβολή του μοντέλου «Τουρισμός/ Αναψυχή» σε «Τουρισμός/ Αναψυχή / Βιωματικός Τουρισμός - Τουρισμός Εμπειρίας».

Ο Βιωματικός Τουρισμός - Τουρισμός Εμπειρίας σαν γενική κατηγορία περιλαμβάνει μια σειρά από μορφές τουρισμού, μέσα από τις οποίες ο επισκέπτης ενός τόπου από απλός επισκέπτης μετατρέπεται σε προσωρινό πολίτη του τόπου αυτού. Εξαιρώντας τα προφανή οφέλη που προσπορίζεται ο 'προσωρινός πολίτης', αυτόματα αυτός μετατρέπεται σε πρεσβευτή του τόπου και του πολιτισμού στον οποίο, έστω για λίγο, μύηθηκε.

Εκπόνηση ειδικού τουριστικού χωροταξικού σχεδιασμού

Το μαζικό μοντέλο του τουρισμού έρχεται να δώσει τη θέση του σε ένα ακόμα μαζικότερο με την προώθηση μεγάλων επενδύσεων, τεράστιων συγκροτημάτων κ.ά. Έχουν παραχωρηθεί στο ΤΑΙΠΕΔ χιλιάδες τετραγωνικών μέτρων παραλιών, περιοχών προστατευόμενων από το πρόγραμμα Natura 2000 και περιοχών της χώρας μας που έχουν χαρακτηριστεί ως περιοχές άπειρου φυσικού κάλλους.

Υπάρχει ανάγκη για άμεση εκπόνηση ειδικού τουριστικού χωροταξικού του οποίου η κατεύθυνση θα είναι ο σεβασμός και η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.

Περιορισμός στην υπερδόμηση και γενικός στην άναρχη δόμηση

Η αδειοδότηση νέων τουριστικών καταλυμάτων και επιχειρήσεων πρέπει να γίνεται μετά από μελέτες φέρουσας ικανότητας κάθε περιοχής οι οποίες θα πρέπει να είναι συμβατές με το φυσικό περιβάλλον και την ποιότητα της ζωής των κατοίκων αλλά και την ποιότητα των τουριστικών υπηρεσιών.

Επιπλέον υπάρχει ανάγκη για άμεση εκπόνηση θαλάσσιου χωροταξικού με στόχο την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

Βελτίωση υποδομών

Η όποια τουριστική ανάπτυξη θα πρέπει να συνυπάρχει με την ταυτόχρονη ενίσχυση των υποδομών υγείας και της εκπαίδευσης, του οδικού δικτύου, των λιμανιών, των αεροδρομίων, σταθμών, κ.ά., τόσο στην ηπειρωτική όσο και στη νησιωτική χώρα που αντιμετωπίζει ιδιαίτερα μεγάλες ελλείψεις. Ταυτόχρονα θα πρέπει να λυθεί το θέμα διασύνδεσης των νησιών με την ηπειρωτική χώρα, αλλά

και μεταξύ τους.

Επανασχεδιασμός της τουριστικής καμπάνιας και επιμήκυνση τουριστικής περιόδου

Προσπάθεια επιμήκυνσης τουριστικής περιόδου με στόχο τη δωδεκάμηνη διάρκεια και επανασχεδιασμό της τουριστικής καμπάνιας δίνοντας έμφαση στον εναλλακτικό τουρισμό και την προβολή των ιδιαιτεροτήτων κάθε περιοχής (αγροτουρισμός, ορεινός, χιονοδρομικός, θεραπευτικός, θρησκευτικός, τουρισμός για ΑμεΑ, γαστρονομικός, συνεδριακός, ιατρικός, περιπατητικός, θαλάσσιος (καταδυτικός, ιστιοπλοΐα, κ.ά.)

Προσανατολισμός στον Πολιτιστικό Τουρισμό

Ο Πολιτιστικός Τουρισμός δίνει τη δυνατότητα στους επισκέπτες ενός τόπου να βιώσουν έναν διαφορετικό τρόπο ζωής, τον τρόπο ζωής κάποιων άλλων ανθρώπων, γνωρίζοντας από πρώτο χέρι εκτός της καλλιτεχνικής δημιουργίας, την ιστορία του τόπου μέσα από τη γνωριμία τους με τη λαϊκή παράδοση, τη γαστρονομία, την κοινωνική ζωή και την αυτοσυνειδησία της κοινότητας. Στα πλαίσια αυτού προτείνουμε:

- Διατήρηση των μνημείων της τοπικής οικιστικής κληρονομιάς και ανάδειξή τους σε μικρά λαογραφικά μουσεία.
- Προστασία του τοπικού φυσικού κάλλους και αξιοποίηση της εμπειρίας της επαφής με τη φύση.

Σύνδεση της παραγωγικής βάσης της χώρας με τον τουρισμό

Το ΜέΡΑ25 προτείνει τη διασύνδεση του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα (βιομηχανία-βιοτεχνία-αγροτική παραγωγή) με τον τουρισμό στα πλαίσια ενός Εθνικού Σχεδιασμού υψηλών προδιαγραφών και υποδομών με προτεραιότητα στα τοπικά και παραδοσιακά προϊόντα.

Πλαίσιο στην επισκεψιμότητα των κρουαζιερόπλοιων για αποσυμφόρηση περιοχών κορεσμένων από τον υπερτουρισμό

Η επισκεψιμότητα θα πρέπει να είναι συμβατή με τη φέρουσα ικανότητα των περιοχών και να μην επιβαρύνει το περιβάλλον και την ποιότητα ζωής των κατοίκων. Έλεγχο στην ποιότητα των καυσίμων (ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια παραμονής των κρουαζιερόπλοιων στα λιμάνια και στα σημεία προσέγγισης) και προώθηση χρήσης ενέργειας από ΑΠΕ (Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας).

Στήριξη του εσωτερικού τουρισμού

Στήριξη εσωτερικού τουρισμού με παροχή ποιοτικού κοινωνικού τουρισμού στους πολίτες ανεξάρτητα με τη φορολογική τους κλίμακα, τόσο στη νησιωτική όσο και στην ηπειρωτική Ελλάδα χειμώνα- καλοκαίρι.

Ελληνική Ιστοσελίδα Τουρισμού: Τουρισμός χωρίς Μεσάζοντες

Η δημιουργία μιας ελληνικής ιστοσελίδας τουρισμού μπορεί να είναι ένα κρίσιμο εργαλείο στα χέρια της πολιτείας για την προώθηση του αειφόρου, ήπιου τουρισμού σε όλες τις περιοχές της χώρας και σε όλη τη διάρκεια του έτους στην κατεύθυνση που περιγράφεται παραπάνω. Η πρόταση αφορά μια κρατική διαδικτυακή πλατφόρμα, με σκοπό την εύχρηστη προβολή και διάθεση των τριών κυριότερων στοιχείων που προσφέρει ο ελληνικός (θεματικός) τουρισμός:

- Καταλύματα
- Ταξιδιωτικές εμπειρίες
- Τοπικά προϊόντα

Εκπαίδευση των τουριστικών στελεχών

Εμπλουτισμός της εκπαίδευσης των τουριστικών στελεχών με τις Αρχές της Αειφόρου Ανάπτυξης και ασφάλειας υγιεινής.

Δημιουργία πλαισίου που θα διασφαλίζει τα εργασιακά και ασφαλιστικά δικαιώματα των εργαζομένων στον κλάδο του τουρισμού

Αντιμετώπιση της ανεργίας, καταπολέμηση της «μαύρης» εργασίας, βελτίωση των εργασιακών συνθηκών. Για να καταπολεμηθεί η «μαύρη» εργασία καθώς και η εργοδοτική αυθαιρεσία προτείνεται η σύνδεση της άδειας λειτουργίας της κάθε τουριστικής επιχείρησης (ξενοδοχεία, ενοικιαζόμενα δωμάτια, καφέ, εστιατόρια, κ.ά.) με τις θέσεις απασχόλησης που απαιτούνται για τη λειτουργία της.

Σύσταση Αυτοδιαχειριζόμενων Τουριστικών Επιχειρήσεων

Το ΜέΡΑ25 προτείνει τη δημιουργία κινήτρων για τους εργαζόμενους σε επιχειρήσεις του κλάδου που πτώχευσαν προκειμένου να αναλάβουν οι ίδιοι/ες τη λειτουργία της επιχείρησης για να μην κλείσει. Αυτό συνεπάγεται τη δημιουργία του κατάλληλου νομικού, οικονομικού και πολιτικού πλαισίου.

ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΑ ΠΕΔΙΑ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

Α. Οργανωτικές προτάσεις

1. Ενισχυτική του ΕΣΥ ως του κεντρικού παρόχου δημόσιας υγείας, με μοναδικούς άλλους δύο τα πανεπιστημιακά νοσοκομεία-εξωτερικά ιατρεία και τις στρατιωτικές δομές υγείας.
2. Ενισχυτική των ασφαλιστικών φορέων σε κοινό δημόσιο ασφαλιστικό φορέα ιατρικής περίθαλψης
3. Διοίκηση ΕΣΥ. Η λειτουργία του ΕΣΥ παύει να είναι πεδίο αυθαιρεσιών και βραχύπνων μικροπολιτικών χειρισμών. Αντικατάσταση του ΚΕΣΥ, από το Σώμα Διοίκησης του ΕΣΥ (ΣΩΔΕΣΥ), το οποίο θα στηρίζεται στη φιλοσοφία των ΔΙΑΣΚΕΠ, με ενδεικτική προτεινόμενη σύνθεση: 1/4 ο Υπουργός Υγείας, 1/4 λοιποί κοινοβουλευτικοί κομματικοί εκπρόσωποι, 1/4 κληρωτοί πολίτες, 1/4 κληρωτοί επαγγελματίες υγείας. Το Σώμα ΕΣΕΣΥ θα είναι ο εκτελεστικός βραχίονας του ΕΣΥ. Ο οργανισμός αξιολόγησης υπηρεσιών υγείας (σήμερα ΟΔΙΠΥ με τη μορφή ΑΕ) θα αναφέρεται αποκλειστικά στο ΣΩΔΕΣΥ. Ίδρυση πειθαρχικού συμβουλίου πανελλαδικής εμβέλειας το οποίο θα αναφέρεται στο ΣΩΔΕΣΥ.
4. Σχέση συνεργασίας δημόσιου και ιδιωτικού τομέα (μεταβατικού χαρακτήρα): όλοι στις συμβάσεις με ιδιωτικές κλινικές. Σε ατομικό επίπεδο, όλοι οι ιδιώτες γιατροί που πιστοποιούνται στην ΗΔΙΚΑ, ανεξαρτήτως σύμβασης με τον ΕΟΠΥΥ, οφείλουν συγκεκριμένες ώρες απογευματινής εργασίας προς το Δημόσιο, εφόσον απαιτηθεί για την περιοχή άσκησης του έργου τους, στην πρωτοβάθμια περίθαλψη, στα ΤΕΠ και στα τακτικά εξωτερικά ιατρεία των νοσοκομείων ή των κέντρων υγείας, με προκαθορισμένη αμοιβή βάσει του κρατικού τιμολογίου και με φορολογικό ή οικονομικό αντικίνητρο σε πιθανή άρνησή τους.
5. Ύπαρξη τουλάχιστον ενός επιδημιολόγου ή επιδημιολογικής μονάδας σε όλα τα νοσοκομεία, και επιδημιολογικής υπηρεσίας σε κάθε ΥΠΕ.
6. Κοινό πανελλαδικό ηλεκτρονικό σύστημα διασυνδεδεμένο με τον ηλεκτρονικό φάκελο του ασθενούς, καταχώρησης απεικονιστικών-εργαστηριακών εξετάσεων και παραπομπών-εκτιμήσεων. Ψηφιοποίηση όλων των αρχείων σε βάθος πενταετίας. Χρήση ανοικτών προτύπων και ανοικτού κώδικα.
7. Καθολική εφαρμογή διαγνωστικών και θεραπευτικών πρωτοκόλλων.
8. Φαρμακευτική υπηρεσία πανελλαδικής εμβέλειας για την προμήθεια των φαρμάκων του ΕΣΥ
9. Αναδιάρθρωση των υγειονομικών περιφερειών της χώρας σύμφωνα με τις

σύγχρονες ανάγκες και τις νέες ρυθμίσεις.

10. Μισθολογική αύξηση και ένταξη όλου του υγειονομικού (ιατρικού, νοσηλευτικού, παραϊατρικού) προσωπικού στα βαρέα-ανθυγιεινά.
11. Θέσμιση κρατικού φορέα διαχείρισης της κλινικής έρευνας.

B. Προτάσεις για την πρωτοβάθμια υγεία

1. Εξασφάλιση σταθερής χρηματοδότησης της ΠΦΥ ως βασικής ανθρώπινης ανάγκης που καλύπτεται ορθολογικά, συμπεριληπτικά και οικολογικά.
2. Γενικές και ειδικές ομάδες διαχείρισης πρωτοβάθμιων περιστατικών, με έμφαση σε δύο άξονες ισοτιμίας, ο ένας μεταξύ οργανικής και ψυχικής υγείας και ο άλλος μεταξύ θεραπείας και ενημέρωσης και πρόληψης στο επίπεδο της κοινότητας.
3. Επέκταση του δικτύου ΠΦΥ με έμφαση και στο αστικό περιβάλλον.
4. Βασικό κύτταρο της ΠΦΥ θα αποτελεί η Ομάδα Υγείας (ΟΥ) αποτελούμενη από οικογενειακούς γιατρούς (γενικοί ιατροί ή παθολόγοι) και έναν παιδίατρο που έχουν ένα συντονιστή και υποβοηθούνται από τουλάχιστον μια νοσηλεύτρια/ή, μία επισκέπτρια/τη υγείας, και έναν φυσικοθεραπευτή/τρια (ορισμένος αριθμός πολιτών ανά γιατρό), με στελέχωση επαρκή ώστε να καλύπτεται η διημέρευση και η παροχή φροντίδας στο σπίτι όπου κρίνεται αναγκαία. Η ΟΥ δύναται να πλαισιώνεται από άλλες ειδικότητες ανάλογα με την ανάγκη κάθε φορά αλλά και τις ιδιαιτερότητες που παρουσιάζει η περιοχή.
5. Ανά ορισμένο αριθμό ΟΥ της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας αναλογεί μια Μονάδα Αναφοράς (ΜΑ) η οποία είναι εξοπλισμένη, μπορεί να κάνει τις εργαστηριακές εξετάσεις που ζητούν οι ΟΥ, διαθέτει ιατρούς ειδικοτήτων και λειτουργεί επί 24ωρης βάσης.
6. Πολλές τέτοιες ΟΥ μαζί με τις αντίστοιχες ΜΑ αποτελούν ένα δίκτυο το οποίο μπορεί να συντονίζεται και να επιτελεί όλες τις ενέργειες που απαιτούνται για τη σωστή μεταχείριση κάθε περίπτωσης ασθενούς.
7. Κάθε πολίτης θα έχει δικαίωμα για ελεύθερη πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας και φροντίδας που προσφέρονται από τις υπηρεσίες οικογενειακής ιατρικής. Επίσης θα υπάρχει ελεύθερη επιλογή γιατρού, η οποία θα γίνει εφικτή σταδιακά και απευθείας πρόσβαση στον ειδικό εφόσον ο ασθενής έχει διαγνωσμένη ήδη χρόνια νόσο.
8. Η ολοκληρωμένη δέσμη υπηρεσιών που θα προσφέρει η ΟΥ δεν θα περιλαμβάνει μόνο συμπτωματική αντιμετώπιση, αλλά και πρόληψη, αγωγή υγείας, προαγωγή υγείας, προσυμπτωματικό έλεγχο, πρόληψη ψυχικής νόσου, κατ' οίκον φροντίδα υγείας και κατ' οίκον νοσηλεία, αποκατάσταση, δράσεις στα σχολεία, δράσεις στον χώρο εργασίας και

υπηρεσίες δημόσιας υγείας.

9. Η όλη διαδικασία όπως περιγράφεται παραπάνω είναι δωρεάν.
10. Τα Αγροτικά Ιατρεία, τα Κέντρα Υγείας, οι ΤΟΜΥ και οι τυχόν υπάρχουσες μονάδες ΠΦΥ Οργανισμών, Ταμείων, ΟΤΑ, κ.ά. κατά την ανάπτυξη των ΟΥ ενοποιούνται/ απορροφούνται στο ενιαίο Δίκτυο Μονάδων Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας.
11. Οι γιατροί θα εργάζονται στο Δημόσιο Τομέα. Θα πληρώνονται από το δημόσιο, για δε την κλήση σε οικία εκτός ωραρίου θα υπάρχει έξτρα αμοιβή. Επίσης θα αμειβεται και η εφημερία ετοιμότητας.
12. Εάν υπάρχει έλλειψη ειδικών, το σύστημα προσωρινά μπορεί να προσλάβει ανειδίκευτους γιατρούς με εμπειρία 5 ετών στο επάγγελμα ή ενός έτους σε νοσοκομείο.
13. Προαιρετική αναβάθμιση του ρόλου των φαρμακοποιών με διαδικασία πιστοποίησής τους ως συμβούλων υγείας.
14. Πανελλαδικό δίκτυο τηλεϊατρικής αποκεντρωμένου και άυλου χαρακτήρα, το οποίο υπόκειται στο ΕΣΥ, με το οποίο δύναται να συμβάλλεται, ως πάροχος ή ως λήπτης υπηρεσιών, κάθε γιατρός κατόπιν πρόσθετης εξειδίκευσης στη χρήση και τα όρια της τηλεϊατρικής, με ανάλογη προσαρμογή και του υπάρχοντος νομικού πλαισίου.
15. Αναδιάρθρωση της πρωτοβάθμιας υγείας στις δυσπρόσιτες περιοχές με βάση την ορθολογική, συμπεριληπτική, δωρεάν και ασφαλή κάλυψη όλων των πιθανών ιατρικών σεναρίων με ενιαίο συντονισμό ομάδων γενικής υγείας, μονάδων ειδικής πρωτοβάθμιας υγείας, τηλεϊατρικής, κινητών μονάδων και ΕΚΒ και πολυδύναμη εκπαίδευση των διαθέσιμων υγειονομικών.
16. Μόνιμα μισθολογικά και μοριοδοτικά κίνητρα σε ορεινούς νομούς/νησιά/ σύνορα.
17. Σε περιοχές όπου δεν έχει εκδηλωθεί ενδιαφέρον γιατρών για σύμβαση με το δημόσιο θα υπάρχει δυνατότητα σύμβασης με ιδιώτες (στα πλαίσια της Υγειονομικής Περιφέρειας ή της Νομαρχίας).
18. Ολοκλήρωση της ψυχιατρικής μεταρρύθμισης με έμφαση στην περίθαλψη της χρόνιας νόσου όχι από τα ψυχιατρικά νοσοκομεία, αλλά μέσα από την ανάπτυξη της ΠΦΥ για ολοκληρωμένη πρόληψη και φροντίδα στην κοινότητα με την ανάπτυξη ανάλογων κυττάρων ψυχικής υγείας. βλ. και ΣΤ)
19. Ολοκληρωμένο σχέδιο προαγωγής της στοματικής υγείας με εστίαση στη δημόσια οδοντιατρική που θα προσφέρει φροντίδα και θα ενεργεί ως ποιοτική εναλλακτική λύση στην ιδιωτική οδοντιατρική, ώστε να μην υπάρχουν κοινωνικοί αποκλεισμοί. (βλ. και Γ)

Γ. Οδοντιατρική φροντίδα

Όλοι οι άνθρωποι χρειάζονται οδοντιατρική φροντίδα καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους και η ιδιωτική οδοντιατρική δαπάνη αντιστοιχεί σε εκατοντάδες εκατομμύρια ευρώ, ένα μεγάλο μέρος των ιδιωτικών δαπανών του πολίτη σε κάθε περίπτωση.

Η οικονομική κρίση που πλήττει τη χώρα από το 2008, δεν θα μπορούσε να μην επηρεάσει τον τομέα της οδοντιατρικής φροντίδας, υποβαθμίζοντας τη στοματική υγεία του κοινωνικού συνόλου, με σημαντικές επιπτώσεις και για τη σωματική και ψυχική υγεία.

Στην Ελλάδα το μοντέλο οδοντιατρικής περίθαλψης χαρακτηρίζεται από την έντονη παρουσία του ιδιωτικού τομέα με μικρή ή καθόλου κρατική συμμετοχή. Η απουσία κεντρικού σχεδιασμού και πολιτικής για τη στοματική υγεία και τα προβλήματα των δημόσιων οδοντιατρικών υπηρεσιών οδηγούν σε αδιέξοδο.

Έχει λοιπόν νόημα, τώρα περισσότερο από ποτέ, να προταθεί ένα ολοκληρωμένο σχέδιο προαγωγής της στοματικής υγείας, με εστίαση στη δημόσια οδοντιατρική που θα προσφέρει φροντίδα και θα ενεργεί ως ποιοτική εναλλακτική λύση στην ιδιωτική οδοντιατρική, ώστε να μην υπάρχουν κοινωνικοί αποκλεισμοί.

Οι πυλώνες στους οποίους θα πρέπει να βασίζεται αυτό το μοντέλο είναι οι επαγγελματίες υψηλού επιπέδου (οδοντίατροι, βοηθοί οδοντίατρου, οδοντοτεχνίτες κ.λπ.), η τεχνολογία αιχμής και η αναδιάρθρωση της υλικοτεχνικής υποστήριξης.

1. Συγκρότηση διαρκούς Εθνικού Επιστημονικού Συμβουλίου Στοματικής Υγείας στο Υπουργείο Υγείας
2. Διεύθυνση Στοματικής Υγείας στην Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Υγείας με τη συμμετοχή οδοντιάτρων του ΕΣΥ και αντικείμενο: Την οργάνωση και τον συντονισμό επιχειρησιακών σχεδίων, τη στελέχωση των Διευθύνσεων στον Τομέα ΠΦΥ στις ΥΠΕ με Συντονιστές Οδοντίατρους, που θα έχουν ως αντικείμενο την εφαρμογή των εθνικών σχεδιασμών και την εποπτεία των δράσεων για την Πρωτοβάθμια Οδοντιατρική Φροντίδα και τη διασφάλιση των βασικών επιπέδων στήριξης με τον καθορισμό κοινών κανόνων σε ολόκληρη την εθνική επικράτεια.
3. Μόνιμη Διάσκεψη μεταξύ Κράτους, Περιφερειών και Δήμων για τον προσδιορισμό των τεχνικών μεθόδων.
4. Λειτουργική διασύνδεση των κατάλληλα στελεχωμένων οργανικών μονάδων, σε κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο, των οδοντιατρικών υπηρεσιών του ΠΕΔΥ και άλλων συναρμόδιων φορέων. Αρμοδιότητα αυτών των διασυνδεδεμένων δομών, θα είναι ο σχεδιασμός, η εφαρμογή, η παρακολούθηση και η αξιολόγηση των παρεχόμενων υπηρεσιών, διαδικασίες που θα πραγματοποιούνται μέσα από δράσεις, βάσει

συγκεκριμένων επιχειρησιακών σχεδίων, προς επίτευξη συγκεκριμένων στόχων.

5. Πρόληψη και Αγωγή Στοματικής Υγείας
6. Επένδυση στην προληπτική οδοντιατρική.
7. Καθιέρωση υποχρεωτικής και δωρεάν διαδικασίας πρόληψης και αγωγής της στοματικής υγείας.
8. Πρόσληψη και συμμετοχή ιατρών, παιδίατρων και οδοντιάτρων στην υπηρεσία της δημόσιας υγείας.
9. Προγράμματα πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας πρόληψης (μαιευτήρια, προσχολικές δομές, σχολεία) σύμφωνα με τις εθνικές κατευθυντήριες γραμμές για την προώθηση της στοματικής υγείας και την πρόληψη των στοματικών ασθενειών στην αναπτυξιακή ηλικία (παιδιά και έφηβοι).
10. Δημόσιο σύστημα οδοντιατρικής περίθαλψης, με τη σταδιακή οργάνωση του ΠΕΔΥ, με πλήρεις υπηρεσίες για όλους τους κατοίκους της ελληνικής επικράτειας, παιδιά και ενήλικες, με προτεραιότητα στις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού.
11. Οδοντιατρικά τμήματα σε κάθε νοσοκομείο και Κέντρο Υγείας τα οποία θα στελεκώνονται από έναν ή περισσότερους οδοντίατρους και νοσηλευτικό προσωπικό, ανάλογα με τη ζήτηση των υπηρεσιών αυτών, θα είναι εφοδιασμένα, με όλο τον αναγκαίο και σύγχρονο εξοπλισμό, θα δέχονται ασθενείς, στα τακτικά πρωινά και απογευματινά οδοντιατρεία, θα συμμετέχουν στο πρόγραμμα εφημεριών και θα ασκούν κυρίως προληπτική οδοντιατρική, πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια οδοντιατρική περίθαλψη, και αντιμετώπιση εκτάκτων περιστατικών.
12. Όλες οι οδοντιατρικές εργασίες, οι διαγνωστικές εξετάσεις και οι τοποθετήσεις προσθετικών, εμφυτευμάτων κ.λπ. θα γίνονται δωρεάν.
13. Οι οδοντίατροι όπως και το λοιπό προσωπικό θα ενημερώνονται δια βίου και θα εκπαιδεύονται, συνεχώς (με ευθύνη του Κέντρου Ερευνών, Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης και Ενημέρωσης των ιατρών, οδοντιάτρων, φαρμακοποιών νοσηλευτών, λοιπών ειδικοτήτων και του κοινού).
14. Εξειδικευμένα οδοντιατρικά κέντρα για καινοτόμες εξειδικευμένες τεχνικές σε πανεπιστημιακά νοσοκομεία μεγάλων πόλεων, στα οποία θα παραπέμπουν οι οδοντίατροι, για ειδικές εφαρμογές και ειδικές θεραπευτικές μεθόδους, σε συνεργασία με τους γναθοχειρουργούς και στοματολόγους.

Δ. Προτάσεις για τη δευτεροβάθμια και την τριτοβάθμια υγεία

1. Επαναστελέχωση των νοσοκομείων με βάση τα υπάρχοντα

οργανογράμματα.

2. Νοσοκομειακή διοίκηση: η σύνθεση των ΔΣ των νοσοκομείων θα αποτελείται υποχρεωτικά από τον Διευθυντή ή εκπρόσωπο ιατρικής υπηρεσίας, από τον πρόεδρο ή εκπρόσωπο του Επιστημονικού Συμβουλίου, από τη διευθύνουσα ή εκπρόσωπο της νοσηλευτικής υπηρεσίας, από τον διευθυντή ή εκπρόσωπο διοικητικών υπηρεσιών, από εκπρόσωπο της φαρμακευτικής υπηρεσίας, από εκπρόσωπο των κέντρων υγείας και των περιφερειακών ιατρείων, από εκπρόσωπο πολιτών και από εκπρόσωπο του Ιατρικού Συλλόγου και από έμμισθο αντικειμενικά διοριζόμενο επί θητεία πιστοποιημένο γνώστη διοίκησης νοσοκομείων που αναλαμβάνει τον ρόλο εκπροσώπησης που σήμερα έχει ο σημερινός πρόεδρος. Ανάλογη σύνθεση προς εξασφάλιση ευελιξίας και δημοκρατικότητας των αποφάσεων, με άξονες την ισορροπία ανάμεσα στις ανάγκες α) του ασθενούς, β) της πολιτείας και γ) του εργαζόμενου.
3. Οι πανεπιστημιακοί ιατροί θα γίνουν πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης με κατάργηση του δικαιώματος διατήρησης ιδιωτικού ιατρείου (η αλλαγή του καθεστώτος αυτού θα είναι για τους νεοπροσλαμβανόμενους, ενώ για αυτούς που δουλεύουν ήδη θα υπάρξει μεταβατική περίοδος και παράλληλη αύξηση αποδοχών).
4. Κατάργηση των απογευματινών ιατρείων εντός νοσοκομείων επί πληρωμή (και εδώ θα υπάρξουν μεταβατικές διατάξεις και παράλληλη αύξηση αποδοχών).
5. Τα γενικά νοσοκομεία δεν πρέπει να νοσηλεύουν ειδικές και έντονα μεταδοτικές παθήσεις. Ύπαρξη ειδικών νοσοκομείων λοιμωδών νοσημάτων, για τη νοσηλεία του και εξειδικευμένες υγειονομικές δράσεις που αφορούν τα λοιμώδη νοσήματα (εκπαίδευση, έρευνα κ.λπ.). Ανάλογα τέτοια νοσοκομεία μικρότερης μεγέθους πρέπει να υπάρχουν ανά περιφέρεια και να μπορεί να γίνεται νοσοκομείο ειδικού σκοπού σε περίπτωση πανδημίας.
6. Υποχρεωτική καθιέρωση ώρας ενημέρωσης συγγενών σε κάθε κλινική,
7. Ενοποίηση - επικαιροποίηση- εξορθολογισμός οργανισμών νοσοκομείων,
8. Θέσπιση νέου καθηκοντολογίου των εργαζομένων.
9. Μονάδα τεχνητού νεφρού και αιμοδοσίας σε κάθε νοσοκομείο.

Ε. Προτάσεις για την Εκπαίδευση των Υγειονομικών

1. Αξιολόγηση των γιατρών σε τριετή βάση και των λοιπών επαγγελματιών υγείας σε ετήσια βάση.
2. Θέσπιση Περιφερειακών Ακαδημιών Δια Βίου Μάθησης Υγειονομικών ανά ΥΠΕ.

3. Θα εκπαιδεύονται πτυχιούχοι υγειονομικοί που δεν θα λαμβάνουν τίτλους MSc και PhD, οπότε δεν θα επικαλύπτονται με τις λειτουργίες των πανεπιστημίων, αλλά οι εκπαιδευόμενοι θα λαμβάνουν πιστοποιητικό εκπαίδευσης που θα μετράει για την επαγγελματική τους εξέλιξη. Τα προγράμματα θα αφορούν ειδικευμένους και ειδικευόμενους γιατρούς, αλλά και υγειονομικούς όλων των ειδικοτήτων (νοσηλεύτες, τραυματιοφορείς, ιατρικούς επισκέπτες, διασώστες, παρασκευαστές κ.λπ.).
4. Δημιουργία τετραετούς πανεπιστημιακής σχολής από την οποία θα αποφοιτούν διασώστες.
5. Εισαγωγή του κώδικα δεοντολογίας ως μάθημα σε όλες τις Ιατρικές Σχολές.
6. Εκπαίδευση όλων των επαγγελματιών υγείας στη βασική διατροφολογία.
7. Οι θέσεις ειδικοτήτων να καθορίζονται από τις επιδημιολογικές ανάγκες της Ελληνικής επικράτειας.
8. Συνυπευθυνότητα στη συμπλήρωση του βιβλίου εκπαίδευσης των ειδικευόμενων, ώστε η μη τήρηση των προβλεπόμενων εκπαιδευτικών διαδικασιών θα βαρύνει τόσο τον εκπαιδευόμενο όσο και τον Δ/ντή.
9. Συνεχιζόμενη εκπαίδευση νοσηλευτ(ρι)ών στα πρότυπα της εκπαίδευσης ειδικευόμενων ιατρών και απόκτηση νοσηλευτικής ειδικότητας για ένα ή δύο χρόνια, με αύξηση του αριθμού και των θέσεων ειδικευόμενων νοσηλευτ(ρι)ών.
10. Επικουρικά της εκπαίδευσης προτείνεται να ενημερώνονται σε τακτά χρονικά διαστήματα τα καθηκοντολόγια και οι κανόνες λειτουργίας όλων των Νοσοκομείων, ΚΥ και των λοιπών δημοσίων ιατρικών δομών.

ΣΤ. Πρόταση για την ψυχική υγεία

Η πρότασή μας είναι ένα νέο μοντέλο φροντίδας που θα είναι τοπικό, διεπιστημονικό και θα δίνει τη δυνατότητα στους Ψυχιάτρους και στους ιατρούς άλλων ειδικοτήτων να συνεργάζονται υπό το πνεύμα και υπό την οργάνωση της συνεχούς αλληλεπίδρασης και του συντονισμού. Οι βασικοί στόχοι είναι οι εξής:

1. Ψυχιατρική θεραπεία σε καθεστώς νοπτικής συγχύσεως (ακούσια νοσηλεία ψυχικά πάσχοντος): Στην Ελλάδα, είναι απαραίτητη η πλήρης απεμπλοκή της διαδικασίας της ακούσιας νοσηλείας από τις αστυνομικές αρχές (με την ισχύουσα τακτική μεταφοράς του ασθενούς στο Γενικό Νοσοκομείο με χειροπέδες). Ο όρος «ακούσια νοσηλεία» (1992) αντικαθίσταται από τον όρο «Ψυχιατρική θεραπεία σε καθεστώς νοπτικής συγχύσεως». Το προβλεπόμενο Δικαστήριο του νόμου 2071/1992 διατηρείται.
2. Μονάδες παρέμβασης στην κρίση: Οι Μονάδες παρέμβασης στην κρίση σχετίζονται άμεσα με την ακούσια ψυχιατρική περίθαλψη i) στην κοινότητα (Community Treatment Orders) –η οποία υιοθετείται από το πρόγραμμα

μας– και ii) στο Γενικό Νοσοκομείο. Η Μονάδα παρέμβασης στην κρίση θα αντιστοιχεί στη ΜΑ της ΠΦΥ και θα παρεμβαίνει την οποιαδήποτε στιγμή του 24ώρου απαιτείται.

3. Κέντρα Πρόληψης της Ψύχωσης: Θεσμοθέτηση και λειτουργία των Κέντρων Έγκαιρης Παρέμβασης στην Ψύχωση. Το Κέντρο Έγκαιρης Παρέμβασης στην Ψύχωση θα αντιστοιχεί στη ΜΑ της ΠΦΥ. Η σύνδεση και η συμμετοχή όλων των βαθμίδων του ΕΣΥ θα γίνεται μέσω ενιαίου συστήματος πληροφορικής, όπως περιγράφεται στον σχεδιασμό της ΠΦΥ.
4. Depot αντιψυχωσική αγωγή: Θεσμοθέτηση των Depot Clinics ως Μονάδες ενσωματωμένες i) στη λειτουργία των Κέντρων Έγκαιρης Παρέμβασης στην Ψύχωση, ii) σε κάθε Μονάδα Ψυχικής Υγείας (σε όλες οι βαθμίδες του Ε.Σ.Υ.). Κάθε Μονάδα Ψυχικής Υγείας, σε όλες της βαθμίδες του Ε.Σ.Υ., θα έχει ενσωματώσει στη λειτουργία της μία Depot Clinic. Σε κάθε ιδιωτική κλινική και κάθε ιδιωτικό ιατρείο Ψυχιάτρου αντιστοιχεί μια Depot Clinic (εικονική ή με αντίστοιχη υποδομή).
5. Θεσμοθέτηση πλαισίου εκπαίδευσης στην Ψυχοθεραπεία και άσκησης της: Θα θεσμοθετηθεί κρατικός φορέας που θα πιστοποιεί τα κέντρα εκπαίδευσης στις ψυχοθεραπείες, καθώς και τα προγράμματα εκπαίδευσης που παρέχονται. Ένας τέτοιος φορέας δεν υπάρχει. Είναι ιδιαίτερης σημασίας να υπάρξει σαφής προσδιορισμός των προϋποθέσεων για να χρησιμοποιεί κάποιος τον τίτλο του ψυχοθεραπευτή.
6. Κοινωνική Ψυχιατρική: Η Μονάδα Αναφοράς της ΠΦΥ (και τα Κέντρα Ψυχικής Υγείας), τα Κέντρα πρόληψης της Ψύχωσης, οι Depot Clinics, τα εξωτερικά ιατρεία των δημοσίων νοσοκομείων θα αποτελούν τους βασικούς κόμβους του δικτύου κοινωνικής Ψυχιατρικής.
7. Ψυχιατρική και νευροαναπτυξιακές διαταραχές: Δημιουργία δημόσιων δομών εξειδικευμένων στις νευροαναπτυξιακές διαταραχές για παιδιά και ενήλικες ασθενείς. Σε αυτές τις δομές θα εξυπηρετείται ένα ποσοστό των ασθενών, ενώ θα υπάρχει εποπτεία για τις συνταγογραφήσεις και για τον εισηγητικό φάκελο ΚΕΠΑ. Επίσης θα αποτελούν κέντρα εκπαίδευσης στις διαταραχές αυτές.
8. Ψυχιατρικές Κλινικές στο Γενικό Νοσοκομείο: Στις Ψυχιατρικές Κλινικές θα νοσηλεύονται (ακουσίως ή εκουσίως) μόνον οι ψυχώσεις κατά το πρώτο ψυχωσικό επεισόδιο ή κατά τις υποτροπές (πρωτογενείς, δευτερογενείς ή σε συννοσηρότητα), η ανθεκτική κατάθλιψη, οι διαταραχές της συμπεριφοράς εξαιτίας χρήσης ψυχοτρόπων ουσιών με ή χωρίς de-lirium, οι ασθενείς με αυτοκτονικότητα και οι ασθενείς που πάσχουν από νευρολογικό και ψυχιατρικό νόσημα.
9. Κοινωνική επανένταξη ασθενών: Επανελέγχος των επιδομάτων και των συντάξεων και ενίσχυση του οικονομικού ποσού του επιδόματος/ συντάξεως για τους ψυχωσικούς ασθενείς για τους οποίους, βάσει της

κλινικής τους εικόνας δεν προβλέπεται η προοπτική επαναπόκτησης της λειτουργικότητας σε όλους τους τομείς της ζωής (παλαιοί ιδρυματοποιημένοι). Δυνατότητα εκπαίδευσης και απόκτησης δεξιοτήτων από την πλευρά των χρονίων ψυχωσικών ασθενών ειδικά εκείνων ικανοποιητικής λειτουργικότητας.

10. Ηλεκτρονικός φάκελος ασθενούς - Συντονισμός Δημόσιου Συστήματος Υγείας με ιδιωτικό τομέα: Ο ηλεκτρονικός φάκελος ασθενούς προϋποθέτει τον συντονισμό του δημοσίου συστήματος υγείας (όλων των βαθμίδων) και του ιδιωτικού τομέα με την από κοινού χρήση συστημάτων πληροφορικής που θα ενημερώνουν την πορεία νόσου έπειτα από κάθε ψυχιατρική εκτίμηση. Ειδικό τμήμα του ηλεκτρονικού φακέλου θα πρέπει να αφορά στο ΚΕΠΑ.
11. Ψυχιατρική και αντιμετώπιση των διαταραχών συμπεριφοράς εξαιτίας της χρόνιας εξάρτησης από ουσίες: Οι διαταραχές της συμπεριφοράς εξαιτίας της χρόνιας εξάρτησης από ψυχοτρόπες ουσίες θα αποπαινωποιοποιηθούν. (Βλ. και Ζ) Θα καταργηθεί ο ΟΚΑΝΑ ενώ μετά από αξιολόγηση δομές όπως το ΚΕΘΕΑ είτε θα παύσουν να αδειοδοτούνται είτε θα υπαχθούν, με σαφές οργανωτικό πλάνο, στο δημόσιο σύστημα υγείας.
12. Ψυχιατρική και σωφρονιστικά ιδρύματα: Τα σωφρονιστικά ιδρύματα θα πρέπει να ανήκουν σε ένα ευρύτερο δίκτυο υπηρεσιών με άμεση διασύνδεση μεταξύ αυτών. Οι υπεύθυνες μονάδες για την αντιμετώπιση της χρόνιας εξάρτησης από ψυχοτρόπες ουσίες και τα Κέντρα Πρόληψης της Ψύχωσης θα πρέπει να βρίσκονται σε άμεση διασύνδεση με το συγκεκριμένο σύστημα. Το εκάστοτε άτομο (ο πάσχων), με την αποφυλάκιση του, θα παραπέμπεται σε Ψυχίατρο στην κοινότητα (στον δημόσιο ή ιδιωτικό τομέα) και θα παρακολουθείται συστηματικά.
13. Ψυχιατρική και ΜΚΟ: Αυστηρή αξιολόγηση κάθε ΜΚΟ Ψυχικής Υγείας. Οριστική κατάργηση όλων ΜΚΟ Ψυχικής Υγείας δεν συνεισφέρουν στο δημόσιο συμφέρον και ένταξη αυτών που έχουν αποδεδειγμένα παράξει έργο στο ΕΣΥ.
14. Ψυχιατρική και προσφυγική κρίση: Οι πρόσφυγες/μετανάστες οι οποίοι θα εκδηλώνουν την οποιαδήποτε ψυχική διαταραχή και θα εξετάζονται είτε στο δημόσιο σύστημα είτε στον ιδιωτικό τομέα, θα έχουν ενεργό ηλεκτρονικό φάκελο οπότε θα υπάρχει συνέχεια στην ιατρική παρακολούθηση (κατά την πορεία νόσου).

Z. Πρόταση για τις εξαρτησιογόνες ουσίες και τη χρήση τους

Η μάστιγα των ναρκωτικών αφαιρεί ζωές και ωθεί νέα παιδιά στη ληστεία γονέων, φίλων και γειτόνων, πλουτίζοντας τις διάφορες μαφίες.

1. Σήμερα υπάρχουν πολλαπλές δομές που αντιμετωπίζουν

τις ουσιοεξαρτήσεις, τόσο δημόσιες όσο και ΜΚΟ που όμως χρηματοδοτούνται κατά κύριο λόγο από το κράτος, αλλά δε συντονίζονται ούτε έχουν κοινή πολιτική. Προτείνεται λοιπόν η δημιουργία ενός δημόσιου φορέα, όπως είναι το ΕΣΥ, για τις ουσιοεξαρτήσεις, και ένταξη όλων των δημόσιων δομών σε αυτόν. Οι ΜΚΟ θα αξιολογηθούν και θα ενταχθούν σε αυτόν τον φορέα ή θα παύσει η χρηματοδότησή τους, και οι πόροι αυτοί θα κατευθυνθούν σε δημιουργία νέων δομών, που θα πληρούν το κριτήριο της θεραπευτικής αποτελεσματικότητας. Αυτή η πρόταση, θα επιτρέψει την ενιαία και αποτελεσματική θεραπευτική αντιμετώπιση του προβλήματος των ουσιοεξαρτήσεων.

2. Διακριτή πανελλαδική διοικητική δομή για τις εξαρτησιογόνες ουσίες, λόγω του πολύπλοκου κοινωνικοοικονομικού και νομικού προβλήματος των ουσιοεξαρτήσεων. Διατηρείται πάντως η δυνατότητα μονάδες αυτής της υπηρεσίας να συσχετίζονται στα νοσοκομεία.
3. Δημιουργία πολλών μικρών μονάδων του ΕΣΥ που θα παρέχουν ηρωίνη και αντίστοιχες οπιώδεις ουσίες σε όποιον τις ζητήσει (υπό καθεστώς ανωνυμίας, σε ασφαλή και υγειονομικά άψογο χώρο) με παράλληλη ενίσχυση των κέντρων απεξάρτησης για εκείνους που το επιλέξουν. [Με αυτόν τον τρόπο, πτωχεύουν μιας δια παντός οι έμποροι ηρωίνης, τερματίζονται οι θάνατοι από την ηρωίνη, εξασφαλίζεται ο τερματισμός της εμπορευματοποίησης της και σταματά η καταλήστευση των χρηστών από τους εμπόρους και των συγγενών, φίλων και γειτόνων από τους χρήστες].
4. Έμφαση στην πρόληψη, κατά των ουσιοεξαρτήσεων. Πολλά άτομα, κυρίως σε νεαρές ηλικίες, που καταλήγουν χρήστες υποφέρουν από αδιάγνωστες ψυχικές διαταραχές ή/και από σοβαρά ψυχοκοινωνικά προβλήματα (οικογενειακά, βίας κ.λπ.). Η ύπαρξη σχολικών ψυχολόγων σε κάθε σχολείο, καθώς και αποτελεσματικής Πρωτοβάθμιας Ψυχικής Υγείας, θα εντοπίζει και θα αντιμετωπίζει τέτοια προβλήματα, βελτιώνοντας βιοψυχοκοινωνικά τη ζωή των ατόμων αυτών και προσλαμβάνοντας έτσι την κατάλληλη στη χρήση ουσιών.
5. Ένα άλλο μέτρο πρόληψης για τις εξαρτησιογόνες ουσίες είναι η σωστή ενημέρωση για τους δυνητικούς κινδύνους των ουσιών καθώς και για τις πραγματικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι χρήστες. Αυτή η ενημέρωση θα πρέπει να γίνεται κατά τη σχολική εκπαίδευση σε όλες τις τάξεις. Δυστυχώς σήμερα η ενημέρωση αυτή είναι ανεπαρκής και πολλοί πολίτες που πιστεύουν ότι έχουν μια σαφή αντίληψη περί των ουσιοεξαρτήσεων στην πραγματικότητα έχουν πολύ ελλιπή κατανόηση. Πιο εμφανές παράδειγμα είναι ο αλκοολισμός, που η αντίληψη των περισσότερων επηρεάζεται έντονα από το τι είναι κοινωνικά αποδεκτό και τι όχι, παρά από την επιστημονική πραγματικότητα.
6. Επειδή το σωφρονιστικό σύστημα δεν έχει καταφέρει να περιορίσει τη χρήση και τη διακίνηση ουσιών εντός του, οι φυλακές αποτελούν μέρος

που η χρήση και η διακίνηση ουσιών είναι πολύ συχνό φαινόμενο με αποτέλεσμα την επιδείνωση των ουσιοεξαρτήσεων και των εξαρτημένων ατόμων. Προτείνεται λοιπόν μαζί με τη μεταρρύθμιση του σωφρονιστικού συστήματος να δοθεί ουσιαστική έμφαση στην ψυχιατρική και ψυχολογική υποστήριξη των εγκλειστών. Επίσης πρέπει να δοθεί έμφαση στη δικαστική ψυχιατρική καθώς ένας μη αμελητέος αριθμός εγκλειστών έχει μείζονες ψυχικές διαταραχές ή ουσιοεπαγόμενες ψυχικές διαταραχές, που προκαλούν την παραπρωματική συμπεριφορά τους και, ειδικά όταν αφορούν άτομα κατώτερων κοινωνικοοικονομικών στρωμάτων, ούτε μεριμνούν οι ίδιοι αλλά ούτε τους προσφέρεται ποτέ ψυχιατρική εκτίμηση από την πολιτεία όταν συλλαμβάνονται για κάποιο αδίκημα. Η διάγνωση ψυχικής διαταραχής, στις περιπτώσεις που υπάρχει, είναι κομβική τόσο για την εκδίκαση της υπόθεσής τους, όσο και για την υγεία τους με αποτέλεσμα να στερούνται και τα δύο αγαθά, αυτό της αντικειμενικότερης δίκης και αυτό της θεραπείας που χρειάζονται.

7. Οι καταχρήσεις ουσιών δεν είναι διαταραχές σαν τις άλλες ασθένειες που θεραπεύονται με κάποιο φάρμακο, αλλά στην αντιμετώπισή της διαδραματίζει πολύ σημαντικό ρόλο η αποκατάσταση της ψυχικής ισορροπίας, η αποκατάσταση μια ομαλής ζωής, και η βελτίωση των διαπροσωπικών σχέσεων του ατόμου. Για αυτό είναι απαραίτητο κομμάτι της, η θεραπεία, η ψυχοθεραπευτική υποστήριξη και η ψυχοκοινωνική αποκατάσταση των χρηστών, τομείς στους οποίους πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση.
8. Έμφαση στην υποστήριξη και την ενημέρωση των οικογενειών των χρηστών. Είναι άτομα που αφ' ενός έχουν και τα ίδια τραυματιστεί ψυχικά από το πρόβλημα του να έχουν έναν χρήστη στην οικογένεια, και αφετέρου ανάλογα με τη στάση τους, μπορούν να συμβάλλουν σημαντικά ως συνθεραπευτές στην προσπάθεια απεξάρτησης ή να αποτελέσουν παράγοντες ανάσχεσης της θεραπευτικής προόδου.
9. Δημιουργία και ενίσχυση δομών που θα φροντίζουν για την επαγγελματική αποκατάσταση και την κοινωνική ενσωμάτωση των χρηστών. Η διακοπή των ουσιών συνήθως δεν είναι το πιο δύσκολο μέρος της αντιμετώπισης της εξάρτησης. Το πιο δύσκολο είναι η πρόληψη της υποτροπής, δηλαδή το πώς ο ασθενής δεν θα ξανακαταλήξει στην κατάχρηση ουσιών. Εδώ τον πιο σημαντικό προστατευτικό ρόλο παίζει η αποκατάσταση του περιεχομένου της ζωής του ασθενούς, επειδή χωρίς μια στοιχειωδώς ικανοποιητική ζωή που να τον γεμίζει, ο πρώην χρήστης θα ξανακαταλήξει στις ουσίες. Αυτό το περιεχόμενο ζωής, δεν μπορεί να επιτευχθεί χωρίς την εύρεση εργασίας και την κοινωνική επανένταξη.
10. Οι βενζοδιαζεπίνες και οι συναφείς ουσίες (χαπαξ, lexotanil, stilnox, κ.λπ.) είναι φάρμακα που θεωρούνται ναρκωτικά από τον νόμο, επειδή σε αντίθεση με τα περισσότερα φάρμακα, προκαλούν εξάρτηση. Δυστυχώς η κατάχρησή τους στην Ελλάδα δεν είναι καθόλου αμελητέα. Και ενώ

οι οι ασθενείς στις οποίες ενδείκνυνται η χορήγησή τους είναι σχεδόν αποκλειστικά ψυχιατρικές και νευρολογικές, συνήθως συνταγογραφούνται από ιατρούς άλλων ειδικοτήτων, για να καλυφθούν παρά να θεραπευτούν ψυχικές διαταραχές ή κοινωνικά προβλήματα. Το αποτέλεσμα είναι πολλοί ασθενείς να καταλήγουν στην εξάρτηση από αυτά τα φάρμακα. Για αυτό θα έπρεπε το δικαίωμα συνταγογράφησης βενζοδιαζεπινών να το έχουν μόνο συγκεκριμένες ειδικότητες.

11. Αποποινικοποίηση της χρήσης κάνναβης.
12. Ένταξη των ιατρικά εγκεκριμένων σκευασμάτων σε ειδικό συνταγολόγιο επί ενδείξεων σε ασθενείς που αποδεδειγμένα έχει θεραπευτικό όφελος.
13. Σύνταξη οδικού χάρτη για νομιμοποίηση της παραγωγής της κάνναβης προς κάθε χρήση

Η. Πρόταση για τα Φάρμακα

Έχει παρατηρηθεί έλλειψη συγκεκριμένων φαρμάκων σε μόνιμη βάση. Η αιτία αποδίδεται στις φαρμακαποθήκες οι οποίες αγοράζουν τα φάρμακα σε μεγάλες ποσότητες και τα εξάγουν στην Ευρώπη καθώς εκεί στοιχίζουν παραπάνω. Η Ελλάδα είναι μια από τις χώρες που το φάρμακο πουλιέται πιο φτηνά, αλλά ταυτόχρονα βάσει της τιμής που θα δοθεί εδώ καθορίζεται η τιμή άλλων κρατών. Τονίζεται ότι ο έλεγχος για τις ανάγκες της εγχώριας αγοράς στηρίζεται στα στοιχεία που παρέχει ιδιωτική εταιρεία, ενώ θα έπρεπε να λαμβάνονται τα στοιχεία αυτά από την ΗΔΙΚΑ, ως πιο αξιόπιστη πηγή. Ακόμη, υπάρχει καθυστέρηση στην έγκριση και εισαγωγή καινοτόμων φαρμάκων λόγω γραφειοκρατίας. Ως ΜέΡΑ25 προτείνουμε:

1. Πάγια λύση στο ζήτημα της έλλειψης βασικών φαρμάκων με την υποχρέωση αύξησης του διατηρούμενου στοκ, αυστηροποίηση της νομοθεσίας κάλυψης κατά προτεραιότητα των αναγκών των Ελλήνων ασφαλισμένων με βάση τα στοιχεία της ΗΔΙΚΑ.
2. Απλούστευση διαδικασιών εισαγωγής καινοτόμων φαρμάκων.
3. Επανεξέταση προς μείωση της συμμετοχής των ασφαλισμένων σε συνδυασμό με αυστηροποίηση του ελέγχου της υπερσυνταγογράφησης και την καθολική ενεργοποίηση θεραπευτικών πρωτοκόλλων.
4. Επανεξέταση των κριτηρίων ένταξης στην κατηγορία ΜΗΣΥΦΑ, θέσπιση διαρκούς διαδικασίας επαναξιολόγησης και επικαιροποίηση του καταλόγου τους, επιστημονική αξιολόγηση των διαφημίσεων προς το κοινό, πλαίσιο ελέγχου των ηλεκτρονικών πωλήσεων, με βασικό κριτήριο την ασφάλεια και τη διόρθωση στρεβλώσεων.
5. Επανασύσταση εθνικής φαρμακοβιομηχανίας με σκοπό την κάλυψη των αναγκών φαρμάκων, αλλά και τη δυνατότητα άμεσης κινητοποίησης προς

κάλυψη απρόβλεπτων έκτακτων αναγκών (π.χ. πανδημία).

Θ. Ζητήματα υγείας και αποκατάστασης ΑμεΑ

Η ανίχνευση και καταγραφή των σοβαρών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν τα ΑμεΑ (Άτομα με Αναπηρία και όχι «με ειδικές ανάγκες») στη χώρα μας, σε συνδυασμό με πολιτική πρόταση για τη βελτίωση των συνθηκών ζωής τους, θα πρέπει να συμπεριλάβει τόσο τη χρόνια αναπηρία όσο και τις δομές επανένταξης/αποκατάστασης. Οι δύο αυτές κατηγορίες είναι συγκοινωνούνται δοχεία με μονόδρομη κατεύθυνση, καθώς οι αστοχίες και ανεπάρκειες της επανένταξης/αποκατάστασης αυξάνουν το φορτίο ως προς τη χρόνια αναπηρία.

Η χρόνια αναπηρία συνήθως έχει μοναδικά χαρακτηριστικά για κάθε ασθενή. Ωστόσο, μια αδρή λειτουργική διάκριση που μπορεί να παράσχει τις κατευθύνσεις στη μετέπειτα χάραξη συγκεκριμένης πολιτικής, είναι αυτή ανάμεσα σε προβλήματα κινητικότητας, όρασης, ακοής, νόησης και της νεοαναδυόμενης κατηγορίας της ανοσοκαταστολής. Η υποκατηγορία της αναπηρίας που αφορά τη νόηση, πρέπει να διακριθεί περαιτέρω στην άνοια, στην ψυχική νόσο και στα αμιγή νευρολογικά σύνδρομα, καθώς καθεμία από αυτές τις τρεις υποπεριπτώσεις έχει διαφορετική φιλοσοφία αντιμετώπισης και ζητούμενα.

Μετά από την αρχική λειτουργική διάκριση που υποβοηθά στον προσδιορισμό των επιμέρους πρακτικών αναγκών, το βασικό ζητούμενο είναι η αναζήτηση και δημιουργία υποδομών στους τομείς της ευκαιρίας προς εργασία, της πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας, της πρόσβασης σε διοικητικές υπηρεσίες του δημοσίου, της πρόσβασης στην πολιτισμική δραστηριότητα και τον αθλητισμό (παθητικές και εξίσου και ενεργητικές), στα μέσα μαζικής μεταφοράς, στην εκπαίδευση (βασική, τριτοβάθμια και συνεχιζόμενη) και βεβαίως, πάνω από όλα, στη συμμετοχή στη δημοκρατία και την αναλογική συμμετοχή σε κάθε θεσμό, αλλά και σε κάθε κόμμα.

Η πολιτική που στηρίζεται αποκλειστικά στα επιδόματα συχνά λειτουργεί αντιπαραγωγικά στο να απαλλάσσει την πολιτεία από άλλες βασικές ευθύνες και προτεραιότητες έναντι των ΑμεΑ.

Η έμπρακτη άρση όλων των εμποδίων θα οδηγήσει, ως «ώριμο φρούτο», στην ισότιμη κοινωνική συμβίωση με τους ΑμεΑ, ώστε η ισότητα, από θεωρητικό δικαίωμα, θα μετατραπεί στην επαναφορά της καθημερινής ζωής αυτών των ανθρώπων σαν να μην είχαν ποτέ αναπηρία.

1. Το όραμά μας είναι η αυτονομία του κάθε πολίτη της χώρας, όπως διαμορφώνεται από το «άθροισμα»: <Εργασιακή ικανότητα> + <επίδομα> χορηγούμενο με αυτοματοποιημένο τρόπο (στην πορεία θα εξεταστεί η συνεπεξεργασία του ύψους του με την πρόταση του ΜέΡΑ25 που αφορά το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα)> + <παροχή προσωπικού βοηθού>.
2. Ευαισθητοποίηση: εισαγωγή στο σχολείο βιωματικής δραστηριότητας ή/και

επιδοτούμενου σεμιναρίου ενηλίκων με ζητούμενο την προσομοίωση της καθημερινότητας φέροντας μορφές αναπηρίας.

3. Δίκτυο προσωπικών βοηθών εκτός ή και εντός σπιτιού, που να περιλαμβάνει τον παρατηρητή των αναγκών (με αποτύπωση, εκτός του νευροφυσιολογικού χαρακτήρα της αναπηρίας, και των άλλων παραγόντων, όπως π.χ. λειτουργικών εξόδων), τον διαμεσολαβητή των αναγκών και την παροχή ψυχικής υποστήριξης ανεξαρτήτως του αν η αναπηρία είναι νοητική ή σωματική.
4. Σύσταση υπηρεσίας στον ΟΑΕΔ που θα ταιριάζει θέσεις εργασίας και εργασιακή ικανότητα των ΑμεΑ που τη διατηρούν έστω και μερικώς.
5. Το ΚΕΠΑ να πάψει να κρίνει «ποσοστά αναπηρίας», αλλά να προσδιορίζει και να αναθεωρεί το είδος και τον βαθμό της εργασιακής ικανότητας, με σκοπό να το διαθέτει προς τον ΟΑΕΔ και προς το δίκτυο προσωπικών βοηθών.
6. Ολοκλήρωση προσαρμογής ΓΟΚ με πρόβλεψη ειδικού ΕΣΠΑ.
7. Δωρεάν χρήση όλων των ΜΜΜ και καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων με την ανάλογη πρόβλεψη π.χ. ράμπες στα λεωφορεία.

I. Πρόταση για την αντιμετώπιση νέων κυμάτων της πανδημίας κορωνοϊού

Σκοπός η μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα στον έλεγχο της πανδημίας, η εξειδίκευση και αποφυγή οριζόντιων μέτρων, η ελαχιστοποίηση του ανθρώπινου και του οικονομικού κόστους. Η άρνηση να στηριχθεί, οργανωθεί και στελεχωθεί το ΕΣΥ και η μονοσήμαντη επιμονή σε οριζόντια μέτρα αποστασιοποίησης δεν είναι αποτέλεσμα υγειονομικού σχεδιασμού, αλλά προσκόλλησης σε ιδεοληψίες αντιμετώπισης της υγείας ως εμπόρευμα. Η υιοθέτηση της παρακάτω δέσμης μέτρων θα έχει άμεσο, αλλά και μακροπρόθεσμο όφελος που θα παραμείνει στη διάθεση των πολιτών και μετά την πανδημία.

ΙΑ. Πρωτογενής πρόληψη (τι μπορεί να γίνει πριν τη νόσηση από COVID-19)

Σε επίπεδο κεντρικής κυβέρνησης:

1. Μέτρα κοινωνικής αποστασιοποίησης.
2. Εφαρμογή μέτρων προστασίας σε επίπεδο πληθυσμού.
3. Περιοδικός μαζικός διαγνωστικός έλεγχος (rapid test συμπληρούμενα από μοριακά τεστ στα θετικά δείγματα), ανά τακτά χρονικά διαστήματα,

με σκοπό την ανάλογη εξειδίκευση των περιοριστικών μέτρων και τον μετριασμό της οριζόντιας αποστασιοποίησης, με ίδρυση κέντρων διάγνωσης τα οποία θα δύνανται να μετατρέπονται σε εμβολιαστικά κέντρα.

4. Διαρκής κυλιόμενη επιδημιολογική καταγραφή ανά νομό για την έγκαιρη ανίχνευση εξάρσεων και έγκαιρη λήψη πρόσθετων μέτρων.
5. Εκστρατείες εκπαίδευσης/ πληροφόρησης/ εξήγησης κινδύνου στον πληθυσμό.
6. Διαφάνεια δεδομένων και διαρκής πολιτική διαβούλευση.
7. Εμβολιασμός πληθυσμού.

Σε επίπεδο πρωτοβάθμιας περίθαλψης, με τη συντονισμένη δράση περιφέρειας, δήμων, ιατρικών συλλόγων, ιατρών πρωτοβάθμιας περίθαλψης, κέντρων υγείας, ΤΟΜΥ, προγράμματος «Βοήθεια στο σπίτι», ομάδων εθελοντών προτείνονται τα εξής:

1. Στρωματοποίηση του πληθυσμού σε ομάδες κινδύνου και ακολούθως προτεραιότητα στα άτομα υψηλού κινδύνου (ευπαθείς ομάδες).
2. Εντατική φαρμακολογική και λοιπή αντιμετώπιση των συννοσηρών καταστάσεων που είναι παράγοντες κινδύνου στην COVID-19.
3. Μείωση της ανισότητας ως προς την περίθαλψη, εξασφάλιση πρόσβασης στις δομές και βοήθειας στο σπίτι.
4. Διαχείριση των επιπτώσεων των μέτρων πρωτογενούς πρόληψης στην ψυχική υγεία του πληθυσμού.

ΙΒ. Δευτερογενής πρόληψη (τι μπορεί να γίνει μετά τη νόσηση από COVID-19)

Σε επίπεδο ΕΟΔΥ, Δήμων, Περιφέρειας, δομών πρωτοβάθμιας περίθαλψης, ομάδων εθελοντών:

1. Εξασφάλιση της παροχής λοιπών βασικών υπηρεσιών περίθαλψης.
2. Συνεχιζόμενη θεραπεία περιπατητικών ασθενών με άλλες ευαίσθητες καταστάσεις.
3. Διαφορική διάγνωση μεταξύ COVID-19 και άλλων λοιμώξεων.
4. Διάγνωση και ταχύς εντοπισμός και επιβεβαίωση κρουσμάτων.
5. Διαλογή ασθενών προς άμεση νοσηλεία.

6. Ικνηλάτηση των επαφών.
7. Εκπαίδευση ασθενών και οικογένειας.
8. Παροχή απλού εξοπλισμού (π.χ. οξύμετρα και μάσκες υψηλής προστασίας).
9. Κατ' οίκον φροντίδα.
10. Εξασφάλιση δομών παραμονής σε μόνωση για ασυμπτωματικά κρούσματα για προστασία της οικογένειας.
11. Απλή παρακολούθηση των κρουσμάτων σε απομόνωση.
12. Ιατρική υποστηρικτική θεραπεία με επισκέψεις στο σπίτι και διαδικτυακή παρακολούθηση και έγκαιρη διάγνωση πιθανής επιδείνωσης της νόσου.
13. Τηλεφωνική/διαδικτυακή συμβουλευτική.
14. Οικιακή υποστήριξη, προμήθεια τροφίμων και φαρμάκων για όσους/ες βρίσκονται σε απομόνωση. Παράδοση βασικών αγαθών στο σπίτι.
15. Αναρρωτική άδεια, εργασιακή εξασφάλιση και οικονομική στήριξη οικογένειας.
16. Διαχείριση των επιπτώσεων των μέτρων δευτερογενούς πρόληψης στην ψυχική υγεία.

1. Εξασφάλιση δομών αποκατάστασης ασθενών (π.χ. μετά από παρατεταμένη νοσηλεία ή παραμονή στη ΜΕΘ).
2. Σύσταση Ιατρείων Παρακολούθησης της μετα-οξείας COVID-19.
3. Διαδικτυακή και τηλεφωνική παρακολούθηση στην κοινότητα μέχρι την πλήρη ίαση.
4. Διαχείριση των επιπτώσεων των μέτρων φροντίδας μετά τη νόσο στην ψυχική υγεία.

ΙΓ. Νοσοκομειακή περίθαλψη COVID-19

Σε επίπεδο κεντρικής κυβέρνησης και νοσοκομειακής διοίκησης με την αναγκαστική χρήση υλικών, δομών και προσωπικού και από τον ιδιωτικό τομέα:

1. Ενίσχυση προσωπικού ΕΣΥ.
2. Αύξηση προσωπικού ΕΣΥ.
3. Αύξηση κλινών.
4. Άμεση προμήθεια και παροχή νέων φαρμάκων.
5. Διαρκής ενημέρωση και εκπαίδευση ιατρικού προσωπικού.
6. Απρόσκοπτη παροχή υλικών νοσηλείας και μέσων προστασίας.

ΙΔ. Φροντίδα μετά την αρχική ανάρρωση από COVID-19

Σε επίπεδο ΕΟΔΥ, Δήμων, Περιφέρειας, δομών πρωτοβάθμιας περίθαλψης, ομάδων εθελοντών:

ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΤΗΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Στον σύγχρονο κόσμο μας, δεν μπορούμε να υποτιμήσουμε τον ρόλο που διαδραματίζει η τεχνολογία στη ζωή μας, τη χρησιμότητά της και τα αποτελέσματά της, θετικά και αρνητικά. Το καθήκον μας είναι να ευθυγραμμίσουμε την τεχνολογία στο σύνολό της και ειδικότερα την ψηφιακή της σφαίρα με το γενικό όραμά μας να κάνουμε καλό στην κοινωνία μας.

Με τις προόδους στη ρομποτική και τον αυτοματισμό, βλέπουμε επίσης ένα πολύ μεγάλο πλεόνασμα αξίας και αγαθών που διατίθενται στην κοινωνία μας. Αυτές οι εξελίξεις και οι εφαρμογές έγιναν δυνατές χάρη στο έργο πολλών ανθρώπων και επιστημόνων μετά από μακρόχρονη προσπάθεια. Μέχρι το πρόσφατο παρελθόν, όπου η δημόσια χρηματοδότηση έχει υποστηρίξει πολλές ανακαλύψεις στη βασική επιστήμη - που αργότερα κατέστησαν δυνατές τις τρέχουσες εφαρμογές. Η καλή πίστη του κοινού και των εκπροσώπων του θέτει κεφάλαια και προσπάθεια στην απαραίτητη έρευνα ώστε να μπορεί να βοηθήσει τους άλλους, δημόσιους ή ιδιωτικούς παράγοντες, να δημιουργήσουν εφαρμογές. Αυτή η διαδικασία, ωστόσο, είναι εσφαλμένη. Συχνά τα έργα που χρηματοδοτούνται από την πλειονότητα των πολιτών, καταλήγουν να δημιουργούν πνευματική ιδιοκτησία που κατοχυρώνεται με πατέντα ευρεσιτεχνίας από ιδιωτικούς φορείς. Αυτό συζητείται περαιτέρω στο Ευρωπαϊκό New Deal του DiEM25 και στη μεταγενέστερη έκδοση και έναρξη του σχεδίου «Green New Deal for Europe» και είναι κεντρικό θέμα της πρότασης για το «Universal Basic Dividend».

Το τμήμα κοινής περιοχής με την ψηφιακή τεχνολογία είναι η χρήση της τεχνολογίας για την καλύτερη διαχείριση των επιπτώσεών μας στον πλανήτη, αλλά και της δίκαιης κατανομής της αξίας και των αγαθών. Ένα άλλο κεντρικό μέρος της δουλειάς μας είναι η προστασία των πολιτικών ελευθεριών και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η διασφάλιση ότι η χρήση της τεχνολογίας μας και ιδίως των αναδυόμενων και ισχυρών τεχνολογιών, όπως η τεχνητή νοημοσύνη «AI», γίνεται με γνώμονα το δημόσιο συμφέρον.

Πιστεύουμε ότι όλοι οι τεχνολόγοι και οι ημιαυτόνομες δημιουργίες τους θα πρέπει να ακολουθούν κανόνες όμοιους με τον όρκο του Ιπποκράτη των ιατρών.

Τέλος, θέλουμε να καταστήσουμε δυνατή την ιδέα της Ισηγορίας μέσω της χρήσης τεχνολογίας. Δηλαδή, όλες και όλοι θα πρέπει να μπορούν να πουν τη γνώμη τους και η συμβολή τους θα πρέπει να αξιολογηθεί με βάση την αξία της χωρίς εμπόδια και προκαταλήψεις.

Διαδίκτυο και δικαιώματα

Η πληροφορική επανάσταση απαιτεί την επεξεργασία νέων στόχων και νέων

πολιτικών πρακτικών. Νέα εκπαιδευτική πολιτική, νέο Δίκαιο για τα ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης, νέες μορφές προπαγάνδας ή ακτιβισμού. Η επικοινωνία και η ανταλλαγή της πληροφορίας αποτελεί δυναμικό παίγνιο θετικού αθροίσματος (όταν μοιράζεσαι δεν χάνεις, αλλά κερδίζουν δύο) και όχι μηδενικού (ότι κερδίζει ο ένας, το χάνει ο άλλος). Κάποιοι διείδαν μέσα από τέτοιου είδους εξελίξεις και διεργασίες, την επανεμφάνιση της υπόθεσης του κομμουνισμού, που κάποιες δεκαετίες πριν, με την πτώση των καθεστώτων του λεγόμενου υπαρκτού σοσιαλισμού, εθεωρείτο αρχαϊσμός. Η «επανάσταση του Διαδικτύου» συνίσταται ουσιαστικά από δύο επαναστάσεις. Η πρώτη ήταν η επανάσταση της επικοινωνίας, η οποία προώθησε οριζόντια τη συνεργασία και την αποκέντρωση. Υπό το πρίσμα αυτό, ήταν κατά κάποιον τρόπο αναρχίζουσα ή με άρωμα ουτοπικού κομμουνισμού. Η δεύτερη φάση, στην οποία ζούμε σήμερα, είναι η επανάσταση των δεδομένων (η οποία προωθεί ένα νέο καταναλωτισμό, τον κεντρικό έλεγχο πάνω σε big data και δημιουργεί νέες μορφές εξουσίας/ισχύος που βασίζονται στη δυνατότητα πρόβλεψης και διαμόρφωσης περιβαλλόντων). Από πολιτική άποψη, πρόκειται για μια αντεπανάσταση (data mining στα social media, γιγάντωση των μηχανισμών επιτήρησης και ελέγχου).

Τα δικαιώματα στον ψηφιακό κόσμο

Η ανάπτυξη των ψηφιακών τεχνολογιών στην εποχή της ιδεολογικής κυριαρχίας του νεοφιλελευθερισμού και των ιδιωτικών υποδομών διαμορφώνει ένα τοπίο στον ψηφιακό κόσμο, όπου βασικά δικαιώματα όπως η ανωνυμία στο διαδίκτυο και η ελεύθερη πρόσβαση στη γνώση δεν υπάρχουν ή περιορίζονται σημαντικά. Οι ηλεκτρονικές προσωπικές δραστηριότητες των πολιτών παρακολουθούνται και επεξεργάζονται από κυβερνήσεις και ιδιωτικούς οργανισμούς χωρίς κανένα δημοκρατικό έλεγχο. Το δικαίωμα πρόσβασης στην πληροφορία ρυθμίζεται κατά το δοκούν χωρίς να υπάρχουν οι κατακτήσεις της ελεύθερης γνώσης προς όφελος των μεγάλων εκδοτικών οίκων και του κεφαλαίου. Σε όλες τις περιπτώσεις το δικαίωμα της ιδιοκτησίας υπερικχύει του δικαιώματος της ελευθερίας της έκφρασης και της προστασίας της ιδιωτικής ζωής.

Η πρόσβαση στις ψηφιακές υπηρεσίες ως ανθρώπινο δικαίωμα

Στη σύγχρονη εποχή δεν μπορεί κανείς να συμμετέχει στην εκπαίδευση, την κοινωνική, επαγγελματική και πολιτική ζωή χωρίς κατοχή υπολογιστικών μηχανών και επαρκή πρόσβαση στο διαδίκτυο. Άρα η πρόσβαση στον ψηφιακό κόσμο και το διαδίκτυο έχει αντίστοιχη σημασία με την πρόσβαση σε ηλεκτρικό δίκτυο και δίκτυο νερού: είναι ανθρώπινο δικαίωμα. Ως τέτοιο πρέπει να εξασφαλίζεται σε όλους και όλες χωρίς φυλετικές, ταξικές ή άλλου τύπου διακρίσεις.

Θα πρέπει να τονιστεί η ανάγκη για σύγχρονες υποδομές καλωδίσωσης σε όλη τη χώρα, καθώς αυτό σχετίζεται άμεσα με τις δυνατότητες που παρέχονται

στον τελικό χρήστη. Είναι πολύ διαφορετική μία «γρήγορη» και σταθερή (χωρίς διακοπές) σύνδεση στο διαδίκτυο, από μία αργή, ενδεχομένως και «σποραδική» σύνδεση. Η πρώτη επιτρέπει την ευκολότερη εξοικείωση και χρήση, ενώ η δεύτερη συχνά οδηγεί σε εκνευρισμό και απόγνωση.

Προφανώς, για αυτό υπάρχουν και πολλά άλλα επιχειρήματα, όπως τεχνολογικά κέντρα και επιχειρήσεις, απομακρυσμένη εργασία, ψηφιακοί νομάδες, πρόσβαση σε κρίσιμες πληροφορίες από επαρχιακά νοσοκομεία, σχολεία και γενικώς δημόσιους φορείς.

Ιδιωτικότητα - Αωνυμία

Μετά τις αποκαλύψεις Snowden ξεκίνησε μια νέα εποχή, μια εποχή στην οποία ξέρουμε πλέον αυτό που υποπτευόμασταν. Ότι δηλαδή κρατικοί οργανισμοί με τη βοήθεια των διαδικτυακών παρόχων έχουν στήσει ένα τεράστιο δίκτυο παρακολούθησης των πολιτών σε όλους πλέον τους τομείς της ζωής τους. Προβάλλοντας τον μανδύα της «προστασίας από τους τρομοκράτες», έχουν επενδύσει στη δημιουργία ενός κλίματος φόβου ώστε να μπορούν, με νόμιμα ή μη μέσα, να δικαιολογούν την παρακολούθηση των πάντων. Το ΜέΡΑ25 πρέπει να μπει σε αυτόν τον αγώνα ενάντια στη παρακολούθηση κάθε πτυχής της ζωής των πολιτών. Να ενισχύει και να προωθεί τη χρήση της κρυπτογράφησης των δεδομένων και να παλεύει για ένα νομικό πλαίσιο το οποίο θα προστατεύει από κάθε μορφή παρακολούθησης.

Διαδικτυακή Ουδετερότητα

Η διαδικτυακή ουδετερότητα είναι η αρχή η οποία προτάσσει πως οι κυβερνήσεις και οι διαδικτυακοί πάροχοι πρέπει να έχουν την ίδια αντιμετώπιση απέναντι σε όλα τα δεδομένα στο διαδίκτυο, χωρίς να διαχωρίζουν χρήστες, περιεχόμενο, πλατφόρμες, εφαρμογές, εξοπλισμό και τρόπους επικοινωνίας. Η διαδικτυακή ουδετερότητα πρέπει να είναι ένα βασικό αίτημα καθώς είναι εκείνη η οποία μπορεί να διασφαλίσει πως ούτε οι κυβερνήσεις ούτε οι εταιρείες θα μπορούν να μας επιτηρούν και να επεμβαίνουν στη ζωή των πολιτών.

Μπορούν να εξαιρεθούν από την απαγόρευση traffic shaping/QoS οι real-time μορφές επικοινωνίας (VoIP/conferencing/εφαρμογές τηλεκαπαίδευσης που δεν κάνουν χρήση προ-μαγνητοφωνημένου περιεχομένου) προκειμένου να διασφαλίζεται η απαραίτητη ποιότητα στην επικοινωνία. Στο σημείο αυτό, ενδεχομένως χρειάζεται να οριστούν αυστηρά πλαίσια στα οποία θα επιτρέπονται οι τεχνικές αυτές εάν υπάρχουν φόβοι για κατάχρηση ή «παραθυράκια».

Ελεύθερη διακίνηση γνώσης

Η πληροφορία είναι δύναμη έλεγε ο Aaron Swartz. Η πληροφορία και η

γνώση η οποία βρίσκεται αυτή τη στιγμή στο διαδίκτυο είναι τεράστια. Βιβλία, επιστημονικά περιοδικά, άρθρα. Το μεγαλύτερο μέρος όμως αυτών είναι κάτω από τον έλεγχο των μεγάλων εκδοτικών οίκων και άλλων εταιρειών που εκμεταλλεύονται τα δικαιώματα και πωλούν τη γνώση. Οι πρακτικές αυτές όλο και περισσότερο διευρύνονται στο διαδίκτυο και αφαιρούν από τους χρήστες γνώση ή την κάνουν διαθέσιμη μόνο σε αυτούς που έχουν να πληρώνουν για να την αποκτήσουν. Η ανάγκη για τη στήριξη αδειών όπως αυτές των creative commons ή παρόμοιων που οδηγούν στην ελεύθερη διάθεση της γνώσης είναι επιτακτική.

Θα πρέπει, επίσης, να υπάρξει πρόοδος στην ψηφιοποίηση της Εθνικής Βιβλιοθήκης και άλλων εθνικών πολιτισμικών ιστορικών στοιχείων (μουσική, ταινίες, βιβλία) και ελεύθερη πρόσβαση για όλους στους θησαυρούς της γνώσης.

Ψηφιακοί πόροι για την εκπαίδευση

Θα πρέπει να υπάρχει για όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές/σπουδαστές/φοιτητές δωρεάν πρόσβαση σε ψηφιακούς πόρους που θα τους δώσει τη δυνατότητα να στηρίξουν τις σπουδές τους και να μπορούν να αυτομορφώνονται.

Η πρόσβαση σε ψηφιακές βιβλιοθήκες θα πρέπει να είναι ελεύθερη σε όσους σπουδάζουν ή εργάζονται στην εκπαίδευση, ανεξαρτήτως βαθμίδας και να είναι προσίτη σε κάθε πολίτη με μικρό αντίτιμο, σε μία στοιχειώδη σειρά απαραίτητων ψηφιακών πόρων.

Ελεύθερο Λογισμικό

Η κουλτούρα του ελεύθερου λογισμικού στη παραγωγή κώδικα αλλά και όχι μόνο αποτελεί κίνημα από μόνη της. Η διάδοση και η χρήση ελεύθερου λογισμικού είναι σημαντική όχι μόνο γιατί ενισχύει τη συνεργατική δομή παραγωγής αλλά και επειδή το λογισμικό που παράγεται είναι από τα πιο ασφαλή και πολύ δύσκολο να βρθεί υπό τον έλεγχο του κράτους ή τις ιδιωτικές εταιρείες.

Με την μετάβαση στην χρήση ελεύθερου λογισμικού, η σημερινή ετήσια αξία αγοράς αδειών χρήσης (Microsoft) θα μπορούσαμε να διοχετευθεί στην Παιδεία.

Προτείνεται να οργανωθεί έρευνα αποτίμησης για την έως σήμερα προμήθεια αδειών χρήσης από τη Microsoft και να συγκριθεί με τα αντισταθμιστικά οφέλη από την εν λόγω εταιρεία. Σημειώνουμε ότι το Ελληνικό Κέντρο Καινοτομίας της Microsoft ιδρύθηκε το 2008 μετά την υπογραφή συμφωνίας Ελληνικού κράτους με τη Microsoft για την αδειοδότηση του ευρύτερου Δημοσίου.

Δημόσιο Λογισμικό και Δημόσια Δεδομένα

Βασικοί άξονες της Ψηφιακής Πολιτικής πρέπει είναι η δημόσια ιδιοκτησία των δεδομένων του λογισμικού και των δικτύων, η συνεισφορά της τεχνολογίας στην ανάπτυξη της χώρας και η διαφύλαξη των προσωπικών δεδομένων των πολιτών από ιδιώτες και δημόσιο.

Λογισμικό που χρησιμοποιείται από το Δημόσιο θα πρέπει να ανήκει στο Δημόσιο. Κρατικά δεδομένα ή/και δεδομένα των πολιτών θα πρέπει να βρίσκεται σε κρατικούς servers μαζί με το λογισμικό που χρησιμοποιείται για την πρόσβαση στα δεδομένα.

Το ανοικτό λογισμικό οφείλει να χρηματοδοτείται για χρήση από το δημόσιο.

Δημόσιες προμήθειες – Υλικό και λογισμικό

Η τρέχουσα τάση είναι οι Δημόσιες προμήθειες και τα έργα πληροφορικής να «πακετάρονται» ώστε να γίνονται τεράστια και να ανατίθενται στις 2-3 μεγάλες εταιρείες του χώρου.

Ωστόσο, σκόπιμο θα ήταν να γίνει η Πληροφορική μοχλός ανάπτυξης της πραγματικής Οικονομίας. Με αυτή τη λογική όσα δημόσια έργα είναι από τη φύση τους μικρά θα πρέπει να μοιράζονται σε μικρές εταιρείες.

Έργα που είναι από την φύση τους μεγάλα θα ήταν σκόπιμο να ανατίθενται σε κοινοπραξίες με την ευρεία συμμετοχή μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Μελέτες για δημόσια έργα

Η τρέχουσα τακτική στα Δημόσια Έργα πληροφορικής είναι οι μελέτες του έργου να ανατίθενται στον ίδιο ανάδοχο που θα το εκτελέσει με τη λογική «Γιάννης κερνάει – Γιάννης πίνει». Προτείνουμε οι μελέτες να προηγούνται των έργων και να ανατίθενται, όπως είναι σωστό, σε ανεξάρτητους μελετητές.

Ψηφιακές παροχές ΟΤΑ

Προτείνεται παροχή δωρεάν εκπαίδευσης και καθοδήγησης χρήσης Η/Υ και γενικότερα θεμάτων πληροφορικής από τον Δήμο στους Δημότες του. Για να πλησιάσουμε στην Ψηφιακή διακυβέρνηση ως κοινωνία, πρέπει οι Δημότες να γνωρίζουν και να μπορούν να χρησιμοποιήσουν την Πληροφορική προς όφελος τους και ειδικότερα για την αλληλεπίδρασή τους με τις διαδικτυακές υπηρεσίες πληροφόρησης με τον Δήμο τους.

Κρίνεται χρήσιμο να γίνονται: 1. Δημοσίευση πρακτικών συνεδριάσεων, ψηφοφοριών και αποφάσεων σε μηχαναγνώσιμη μορφή (ανοικτά δεδομένα). 2. Σύνδεση Δημαρχείου - δημοτικών συμβουλίων για την ανάρτηση αποτελεσμάτων των συνεδριάσεων και των ψηφοφοριών προς τους δημότες μέσω μιας κοινής πλατφόρμας ιδίου σχεδιασμού όπου ο πολίτης - δημότης και

φυσικά οι πολίτες ΑμεΑ θα μπορούν να αναζητούν με εύκολο τρόπο και όχι όπως σήμερα με το άνοιγμα πολυσέλιδων αρχείων .pdf.

Δημόσιο και πολίτης

Οι δυνατότητες των τεχνολογιών πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών έχουν επιτρέψει την απομακρυσμένη διεκπεραίωση πολλών υπηρεσιών. Πλην όμως η ύπαρξη της Ψηφιακής δυνατότητας έχει «ανοίξει την όρεξη» του Δημόσιου Τομέα απαιτώντας το ίδιο όλο και περισσότερες υπηρεσίες από τους πολίτες! Βλέπε: Κτηματολόγιο, ΤΑΠ, Ε9 κοκ.

Το Δημόσιο με τη χρήση της τεχνολογίας θα πρέπει να διευκολύνει τους πολίτες και όχι να τους δυσχεραίνει. Θα πρέπει η ανάσυρση δεδομένων να γίνεται αυτεπάγγελτα από την κάθε υπηρεσία.

Με την ίδια λογική, της εξυπηρέτησης του πολίτη θα πρέπει να υπάρξει μείωση της απαίτησης δικαιολογητικών από παρεμφερείς οργανισμούς, π.χ. Τράπεζες. Επειδή πλέον πολλά δικαιολογητικά είναι ψηφιακά, και άρα ευκολότερο να τα αποκτήσεις, φορείς και οργανισμοί ζητάνε όλο και περισσότερα. Ό,τι ζητείται από τον πολίτη να γίνεται ψηφιακά θα πρέπει να γίνεται – εύκολα – και στον υλικό κόσμο.

Κατοχή δικτύων Τηλεπικοινωνιών

Τα δίκτυα τηλεπικοινωνιών που χρησιμοποιούνται από το Δημόσιο θα πρέπει να ανήκουν στο Δημόσιο (ενσύρματα και ασύρματα). Κάτω από την τρέχουσα πρακτική οι πάροχοι νοικιάζουν τα δίκτυα στο Δημόσιο και ανά πάσα στιγμή μπορούν δυνητικά να τα παρακολουθήσουν ή να διακόψουν την υπηρεσία.

Συντήρηση δικτύων Τηλεπικοινωνιών

Η Συντήρηση των δημοσίων δικτύων θα πρέπει να γίνεται κάτω από δημόσια εποπτεία (πχ ΓΓΠΣ) και οι συμβάσεις συντήρησης να μοιράζονται σύμφωνα με την παραπάνω λογική της στήριξης της Μικρο-Μεσαίας Επιχειρηματικότητας.

Έλεγχος χρεώσεων δικτύων Τηλεπικοινωνιών

Τεράστια διαφήμιση γίνεται για το 5G. Η σημασία του για την ανάπτυξη της χώρας είναι σαφώς μικρότερη από την σημασία του για τα ταμεία των τριών εταιρειών τηλεπικοινωνιών, καθώς με τις υψηλότερες ταχύτητες αδειάζουν ταχύτατα τα πακέτα δεδομένων των πελατών τους.

Προτείνεται:

1. Αλλαγή του τρόπου χρέωσης των υπηρεσιών Wireless (4G/5G) ώστε να γίνει παρόμοιος με αυτόν των ενσύρματων συνδέσεων. Το κόστος για τον πελάτη να είναι ανά μήνα ανάλογα με την προσφερόμενη ταχύτητα σύνδεσης και όχι με τον όγκο.
2. Επανεξέταση και έλεγχος των χρεώσεων των τηλεπικοινωνιακών παρόχων, δεδομένου ότι αυτή την στιγμή έχουμε από τις ακριβότερες τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες στην Ευρώπη.

Συμπληρωματικός έλεγχος δικτύων Τηλεπικοινωνιών

Θα πρέπει να υπάρξει ένα μεταβατικό χρονοδιάγραμμα 1-2 ετών για την υποχρεωτική χρήση STIR/SHAKEN στο δημόσιο τηλεφωνικό δίκτυο, με σκοπό τον αποκλεισμό κλήσεων που εκκινούν κυρίως από το εξωτερικό κάνοντας χρήση ελληνικών τηλεφωνικών αριθμών για την υπηρεσία αναγνώρισης καλούσας γραμμής, κλήσεις οι οποίες συνήθως έχουν κακόβουλες προθέσεις (scamming, phishing). Μετά την πλήρη εφαρμογή της διάταξης, οι εθνικοί πάροχοι δεν θα πρέπει να εξυπηρετούν κλήσεις που εκκινούν από δίκτυα του εξωτερικού με ελληνικό αριθμό στην αναγνώριση, εκτός κι αν γίνεται διαπίστευση της ταυτότητας του καλούντος με χρήση του εν λόγω πρωτοκόλλου.

Θα πρέπει να υπάρξει μεταφορά της ευθύνης για διατήρηση συγκεντρωτικού αρχείου μητρώου του Άρθρου 11 του 3471/2006 για εξαίρεση από καμπάνιες τηλεπωλήσεων ή για απευθείας προώθηση προϊόντων και υπηρεσιών (do-not-call registry) από τους παρόχους ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην ΕΕΤΤ, και διάθεσή του με API μέσω Internet στους υπόχρεους αναζήτησής του.

Αυτή τη στιγμή ο κάθε πάροχος υποχρεούται να διατηρεί τέτοιο μητρώο μόνο για τους συνδρομητές του. Οι δε εταιρείες που δραστηριοποιούνται σε υπηρεσίες προώθησης υποχρεώνονται θεωρητικά να αναζητούν αυτά τα μητρώα ανά τακτά χρονικά διαστήματα. Αυτό παρουσιάζει δύο προβλήματα. 1. Η πολυπλοκότητα της διαδικασίας την καθιστά αναξιόπιστη. 2. Ακόμη κι αν λειτουργήσει όπως σχεδιάστηκε, μπορεί να παρέλθει μεγάλο χρονικό διάστημα από τη στιγμή που ένας συνδρομητής ζητήσει την καταχώριση του αριθμού του στο μητρώο μέχρι ο αριθμός να διαβιβαστεί ως τέτοιος στους υπόχρεους (για όσους συμμορφώνονται).

Με τη διατήρηση κεντρικής βάσης δεδομένων άμεσα προσβάσιμης και ενημερώσιμης σε πραγματικό χρόνο, ο σκοπός είναι να αποκτήσει επιτέλους κάποιο νόημα αυτή η διάταξη και να προστατευτούν οι καταναλωτές των υπηρεσιών τηλεφωνίας από τις διαρκώς αυξανόμενες robo-κλήσεις.

Κάλυψη δικτύων Τηλεπικοινωνιών

Η ταχύτητα των δικτύων είναι όντως σημαντική. Η κάλυψη, όμως, σημαντικότερη. Δεν είναι δυνατόν 30 χρόνια μετά το ξεκίνημα της κινητής

τηλεφωνίας να μην υπάρχει 100% γεωγραφική και 100% πληθυσμιακή κάλυψη σε φωνή και δεδομένα (κάποιοι είδους). Οι τηλεπικοινωνιακοί πάροχοι θα πρέπει να υποχρεωθούν να παρέχουν πραγματική Πανελλαδική Κάλυψη.

Ιδιωτικότητα

Σε ιδιώτες αλλά και στο Δημόσιο δεν θα πρέπει να επιτρέπεται το Data Mining, η αυτεπάγγελτη ανάλυση δεδομένων των πολιτών από μία, ή συνδυασμό περισσότερων βάσεων δεδομένων, παρά μόνο με εισαγγελική παραγγελία (παράδειγμα, όχι απαραίτητα αληθινό: Η τροχαία ανατρέπει στην βάση δεδομένων της ΗΔΙΚΑ για να βρει την διεύθυνσή σου να σου στείλει μία κλήση. Παράδειγμα: Όλοι οι παραγωγοί ρεύματος, τηλεφωνίας κ.λπ.)

Αντιστρόφως, κράτος και ιδιωτικές εταιρείες θα πρέπει να παρέχουν άμεσα και χωρίς παρακώλυση στον πολίτη οτιδήποτε δεδομένα τον αφορούν – εφόσον αυτά ζητηθούν.

Έρευνα και εξέλιξη

Η χώρα διαθέτει σημαντικότερους επιστήμονες στους τομείς τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών. Με τη στήριξη της πολιτείας και με συνεργασίες Ιδιωτών και Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων μπορούν να γίνουν πολλά.

Ενδεικτικά οφείλουμε να προωθήσουμε τους εξής άξονες τεχνολογιών:

1. Ανάπτυξη Λογισμικού Εφαρμογών (για ΗΥ, Smartphones και Tablets)
2. Ανάπτυξη λογισμικού/συστημάτων για τη διαχείριση αποκεντρωμένων (distributed) ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Την αποκεντρωμένη παραγωγή ενέργειας θα πρέπει να τονίσουμε, επίσης, στο ενεργειακό πρόγραμμα του ΜέΡΑ25.
3. Ανάπτυξη λογισμικού και συστημάτων για τη διαχείριση συστημάτων παραγωγής/διανομής υδρογόνου. Ως νέα τεχνολογία έχει πολλά περιθώρια ανάπτυξης.

Σύνδεση με τα κινήματα

Στο διαδίκτυο έχουν δημιουργηθεί πολλά κινήματα και κοινότητες αντίστασης, οι οποίες βασίζονται κυρίως στην τεχνολογία για να βρεθούν ένα βήμα μπροστά από τις αντιδραστικές πολιτικές ρυθμίσεις. Όμως, στις περισσότερες περιπτώσεις δεν καταφέρνουν να ορθώσουν μία συνεπή πολιτική φωνή αντίστασης ή να συνδέσουν τον αγώνα τους με τους γενικότερους λαϊκούς και δημοκρατικούς αγώνες. Σημαντικό είναι το προοδευτικό κίνημα του ΜέΡΑ25 να συναντήσει αυτά τα κινήματα και να πάρει εμπειρίες και τρόπους αγώνα από αυτά, αλλά ταυτόχρονα να μπορέσει να τους δώσει πολιτικό χαρακτήρα.

Η Πληροφορική ως εργαλείο εξωτερικής πολιτικής

Θα πρέπει να εξετασθεί σοβαρά εάν η αναγγελία δημιουργίας Datacenter στο Λαύριο εξυπηρετεί πράγματι τα εθνικά συμφέροντα σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα ή αποτελεί έναν πυλώνα ελέγχου και εναγκαλισμού με την πολιτική μιας ιδιωτικής εταιρίας, εν προκειμένω της Microsoft. Ειδικότερα στη Νοτιοανατολική Ευρώπη και την Ανατολική Μεσόγειο, στην Ελλάδα η ίδρυση ενός βοηθητικού κέντρου που θα αποτελέσει το «δίδυμο» στην εγκατάσταση των αλληλοσυμπληρούμενων datacenters του Ισραήλ.

Ειδικότερα σχετικά με την ιδιοκτησία του λογισμικού Δημόσιου Τομέα - Φορολογικό λογισμικό

Αξιακό πλαίσιο

- Δημόσιος και κοινωνικός χαρακτήρας των υλικοτεχνικών υποδομών της Κοινωνίας της Πληροφορίας.
- Διεύρυνση της ελευθερίας έκφρασης και πληροφόρησης.
- Ελεύθερη πρόσβαση στην πληροφορία.
- Αντίθεση σε κάθε μορφή επιτήρησης.

Διεκδικώντας ψηφιακή ελευθερία στην εποχή της μαζικής παρακολούθησης

- Η Δημόσια Σφαίρα ως Δημόσιος Χώρος – Δικτυακή ουδετερότητα, Συνταγματική καθιέρωση της ελευθερίας έκφρασης ως θεμελιώδους δικαιώματος υπέρτερης προστασίας. Αποποινικοποίηση του λόγου, κατάργηση του νόμου περί ασέμνων. Περιορισμός της χρηματικής ικανοποίησης για ηθική βλάβη από αδικοπραξίες σχετιζόμενες με την προσβολή της προσωπικότητας. Εισαγωγή κριτηρίων γύρω από την περιουσιακή κατάσταση των μερών για τον υπολογισμό της ηθικής βλάβης. Υποχρέωση φιλοξενίας της άποψης του παθόντος.
- Δίκαιο του Μοιράσματος και της Δημιουργικότητας – Η αδιαπραγμάτευτη αναγνώριση και προστασία του δικαιώματος της ομότιμης παραγωγής που διέπεται από τη λογική των κοινών (commons) και της ιδιαίτερης φύσης των έργων πνευματικής δημιουργίας που απορρέουν από αυτήν. Η αναγνώριση και ο σεβασμός του δικαιώματος αυτοδιαχείρισης των κοινοτήτων που παράγουν και μοιράζονται πνευματικά κοινά αγαθά. Μια πολιτική προστασίας των πνευματικών κοινών αγαθών οφείλει να περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων:

1. το δικαίωμα να διατηρεί ο παραγωγός πλήρη, μερικά ή καθόλου δικαιώματα στην πνευματική του εργασία, ανάλογα με τη βούλησή του.
  2. το δικαίωμα της έκφρασης, μέσω της ελεύθερης πρόσβασης, ανταλλαγής και συνεργασίας, στη σφαίρα των πνευματικών κοινών αγαθών που παράγονται για μη εμπορικούς σκοπούς.
  3. η αναγνώριση συλλογικών πνευματικών δικαιωμάτων στις κοινότητες που δραστηριοποιούνται στην παραγωγή συλλογικών διανοητικών αγαθών ελέγχου μέσω της θέσπισης περιορισμών στην εμπορική εκμετάλλευση του έργου τους από τρίτους και προνοιών που θα παρέχουν τη δυνατότητα διεκδίκησης αποζημίωσης, όταν οι καρποί της εργασίας τους γίνονται αντικείμενο ιδιωτικής οικειοποίησης ή κερδοσκοπίας (CODE 113).
  4. Η πολιτεία πρέπει να συνδράμει τους μικρούς παραγωγούς στη διασφάλιση των δικαιωμάτων τους, ώστε να μην αναγκάζονται να πηγαίνουν σε μεγάλα ολιγοπώλια όπως το Amazon, που θα τους διασφαλίσει τα δικαιώματά τους, παίρνοντας όμως μεγάλο μέρος του κέρδους.
- Η ιδιωτικότητα ως χώρος οικειότητας – Απαρέγκλιτη εφαρμογή του απορρήτου των επικοινωνιών στο διαδίκτυο, αναβάθμιση της ΑΔΑΕ, υπαγωγή του στενού πυρήνα του κράτους στις νομοθεσίες τις προστατευτικές της ιδιωτικότητας, κατάργηση της διατήρησης δεδομένων του πληθυσμού και των σχετικών βάσεων δεδομένων, λήψη DNA μόνο με τη συναίνεση του υποκειμένου, απαγόρευση του εμπορίου προσωπικών δεδομένων.
  - Ριζοσπαστικός Εκδημοκρατισμός – απλοποίηση στις σχέσεις κράτους – πολίτη, συλλογικά δικαιώματα για πρόσβαση του καθενός στη δημόσια πληροφορία (νομοθεσία τύπου FOIA) χωρίς θεμελίωση έννομου συμφέροντος με ελάχιστες εξαιρέσεις, στενά ερμηνευόμενες, πλήρης διαφάνεια στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, στα οικονομικά δεδομένα κ.λπ., διαβουλευτική ηλεκτρονική δημοκρατία, ηλεκτρονικά δημοψηφίσματα.

Πώς; Με:

- Λαϊκές Δεξαμενές Τεχνολογίας.
- Αυτομόρφωση.
- Συνεργατικά Εγχειρήματα στην αιχμή της Τεχνολογίας.
- Συμπράξεις Κινημάτων / Κοινωνίας με τα Δημόσια Πανεπιστήμια στις νέες τεχνολογίες.
- Συμπράξεις Κράτους και Κοινωνικής Οικονομίας στις νέες τεχνολογίες.
- Κοινωνικό Κίνημα για τις Ψηφιακές Ελευθερίες / Πανελλαδική Δικτύωση.
- Δικτύωση με το Παγκόσμιο Κίνημα Ψηφιακών Ελευθεριών.